

DAĆ (14 742) *vb pf*

dać (14 739), **daci** (3); daci *LudWieś* (1) [w rymie], *SkarŻyw* (2) [w cytacie z *Bogurodzicy*]. dać (2703), dadź (4); dać : dadź *UstPraw* (63 : 4).

W inf a jasne (2253) [w tym 39 r. błędne znakowanie]. *W formach fut z wyjątkiem 3 pl dā-* (1852) [w tym 21 r. błędne znakowanie], *3 pl i part praes act da-* (243) [w tym 11 r. błędne znakowanie]. *W formach imp dā-* (1899), *da-* (142) [w tym w połączeniu z partykułą „nie” 114 r.]. *W formach praet, plusq i con dāl* (4270) [w tym 42 r. błędne znakowanie], *dał-*, *dał-* (1283) [w tym 46 r. błędne znakowanie]. *W formach impers praet i con dāno* (435) [w tym 5 r. błędne znakowanie]. *part praet act dāwszy* (287) [w tym 5 r. błędne znakowanie].

inf dać (2707), *daci* (3). ◇ *fut 1 sg dām* (548), *dām* (3); *dām JanNKarGórń*; *dām : dām KromRozm III*. (1 : 1), *Act Reg* (1 : 1). ◇ *2 sg dāsz* (262) [w tym -ż (10): przed spółgłoską dźwięczną i półotwartą (6), przed bezdźwięczną (4)]. ◇ *3 sg dā* (1034). ◇ *1 pl dāmy* (102), *dāmy* (1) *KwiatKsiąż.* ◇ *2 pl dācie* (40). ◇ *3 pl dadzą* (252). ◇ *1 du dāwa* (1) *BielRozm 3v*. ◇ *praet 1 sg m dāłem*, -em, -m *dāl* (258), -ech *dāl* (1), *ja dāl* (3), *dāl* (1); -em : -ech : *ja dāl : dāl ZapWar* (12 : - : 2 : -), *RejKup* (10 : - : - : 1; *Zv*), *SienLekAndr* (2 : 1 : - : -), *SkarŻyw* (3 : - : 1 : -); -em (8), -(e)m (139). *f dālam*, -m *dāla* (17). ◇ *2 sg m dāleś*, -eś, -ś *dāl* (324). *f dālaś*, -ś *dāla* (11). *n -ś dāło* (1). ◇ *3 sg m dāl* (3326), *dāl jest* (7); *dāl : dāl jest OpecŻyw* (47 : 1), *LibMal* (85 : 3), *BielKron* (621 : 1), *HistRzym* (80 : 1), *RejPos* (145 : 1). *f dāla* (293) *jest dāla* (1); *dāla : jest dāla LibMal* (38 : 1). *n dāło* (61). ◇ *1 pl m pers dalismy*, -smy *dali* (63), *dalichmy*, -chmy, -echmy *dali* (12), -śmy *dali* (4), *my dali* (2), *jestmy dali* (1) *LibLeg* 11/160; -smy *MetrKor*, *ComCrac*, *KrowObr*, *UstPraw*, *BibRadz*, *BielKron* (7), *BudNT*, *CzechEp*, *ZapKościer* (4), *ReszPrz*, *PudłFr*, *Paprup*, *ZawJeft*, *ActReg*, *WujNT*, *SarnStat* (18); -chmy *RejRozpr*, *RejJóz*, *RejKup*, *RejWiz*, *RejPos*, *RejZwierc*, *RejPosWstaw*, *SkarŻyw*, *NiemObr*, *ArtKanc*; -śmy *dali OrzRozm*; *my dali PaprPan*; -smy : -chmy : -śmy : *my dali : jestmy dali LibLeg* (15 : - : - : 1), *Diar* (- : 1 : 2 : - : -), *BiałKat* (1 : - : 1 : - : -), *SkarJedn* (2 : - : - : 1 : -). ◇ *2 pl m pers daliście*, -ście, -eście *dali* (33). ◇ *3 pl m pers dali* (606). *m an dali* (6). *subst dały* (45), *dali* (1) *Leop Ex* 19/6]. ◇ *plusq 1 sg m -m był dāl* (7) *RejKup*, *Leop*, *GórńDworz*, *HistRzym*, *RejZwierc*, *KochAp*, *CiekPotr*, *dāłem był*, -m *dāl był* (2) *LibLeg*, *BielKron*. ◇ *2 sg m -ś*, -eś *był dāl* (12) *f -ś była dāla* (1). ◇ *3 sg m był dāl* (106), *dāl był* (60); *był dāl OpecŻyw* (2), *BielŻyw*, *MiechGlab*, *RejPs*, *RejKup* (4), *GliczKsiąż*, *GroicPorz*, *HistRzym*, *HistLan* (4), *RejZwierc* (2), *WujJud*, *BudNT*, *StryjKron*, *Paprup*, *KochAp*; *dāl był PatKaz III*, *SeklKat*, *KromRozm III* (2), *KrowObr*, *OrzRozm*, *BiałKat*, *KochOdpr* (3), *KochSz*, *ArtKanc*, *Phil*, *LatHar* (3), *SarnStat*, *PudłDydo*; *był dāl : dāl był LibMal* (3 : 1), *Leop* (4 : 2), *BibRadz* (2 : 4), *BielKron* (27 : 11), *RejAp* (1 : 2), *GórńDworz* (3 : 1), *RejPos* (20 : 1), *RejZwierc* (7 : 3), *BudBib* (2 : 1), *CzechRozm* (2 : 4), *Paprup* (1 : 1), *ModrzBaz* (2 : 1), *SkarŻyw* (5 : 3), *CzechEp* (1 : 1), *ActReg* (1 : 2), *WujNT* (2 : 4). *f była dāla* (6), *dāla była* (2); *była dāla RejAp*, *GórńDworz*, *StryjKron*, *PudłDydo*; *była dāla : dāla była GliczKsiąż* (1 : 1), *BielKron* (1 : 1). *n było dāło* (1). ◇ *1 pl m pers dalismy byli*, -smy *dali byli* (4), -smy *byli dali* (2) *LibLeg* (4 : 2). ◇ *2 pl m pers byliście dali*, -ście *byli dali* (2) *LibLeg*, *BibRadz*. ◇ *3 pl m pers byli dali* (12) *OpecŻyw*, *RejWiz* (2), *Leop*, *BielKron* (3), *RejPos* (4), *BudBib*; *dali byli* (4) *LibLeg* (2), *MurzNT*, *Paprup*. *subst dały były* (1). ◇ *imp 1 sg niech dām* (1). ◇ *2 sg dāj* (1621) *daj* (115), *d(a)j* (347); *dāj : daj BierEz* (18 : 1), *OpecŻyw* (62 : 3), *RejRozpr* (18 : 1), *KromRozm I* (4 : 1), *BielKom* (3 :

3), *LubPs* (43 : 8), *KrowObr* (94 : 2), *RejWiz* (18 : 10), *OrzList* (2 : 2), *RejZwierc* (7 : 3), *BibRadz* (30 : 2), *BielKron* (34 : 2), *Mącz* (48 : 3), *SienLek* (176 : 11), *RejAp* (10 : 2), *GórnDworz* (10 : 2), *HistRzym* (21 : 1), *RejPos* (72 : 24), *RejZwierc* (25 : 24), *BudBib* (23 : 2), *Strum* (21 : 1), *BudNT* (4 : 1), *PaprpPan* (4 : 1), *KochPs* (32 : 2), *KlonKr* (3 : 1), *SkarKaz* (40 : 1), *GosłCast* (7 : 1); ~ nie daj (133), nie daj (94); nie daj *RejPs*, *MurzHist*, *KromRozm II*, *Leop* (2), *Goski*, *Mącz*, *HistRzym* (5), *BiałKat* (2), *BielSat*, *SkarJedn* (3), *SkarŻyw* (17), *KochFr*, *ReszPrz*, *BielSjem*, *KochPieś* (1), *KochSob* (1), *ArtKanc* (7), *GórnRozm*, *GórnTroas*, *GrabowSet* (12), *LatHar* (3), *WujNT* (16), *SarnStat*, *SkarKazSej* (2), *KlonWor* (4), *ZbylPrzyg* (2); nie daj *KromRozm I*, *OrzList* (2), *RejAp* (2), *GórnDworz* (2), *RejZwierc* (24), *Strum*, *BudNT*, *PaprpPan*; nie daj : nie daj *OpecŻyw* (3 : 1), *BielKom* (1 : 2), *LubPs* (4 : 8), *RejWiz* (1 : 10), *DejZwierz* (1 : 3), *BibRadz* (2 : 2), *BielKron* (6 : 2), *SienLek* (3 : 3), *RejPos* (1 : 24), *BudBib* (3 : 1), *KochPs* (12 : 2), *SkarKaz* (6 : 1), *GosłCast* (1 : 1). ◇ 3 sg niech(aj) dą (42), daj (17); daj *BierEz*, *FalZioł*, *WróbŻołt* (3), *RejJóz*, *RejKup*, *GroicPorz* (2), *Leop* (2), *Mącz*, *OrzQuin*, *KochFrag*; niech dą : daj *SkarŻyw* (2 : 3). ◇ 1 pl dajmy (59), dajmy (15), d(a)jmy (4); dajmy *OpecŻyw* (2), *RejWiz* (2); dajmy : dajmy *OrzList* (1 : 1), *RejAp* (2 : 1), *RejPos* (1 : 6), *RejZwierc* (1 : 1), *SkarKaz* (2 : 2); ~ nie dajmy (10), nie dajmy (6); nie dajmy *RejAp*, *RejZwierc*, *SkarKaz* (2); nie dajmy *ModrzBaz*, *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *ArtKanc*, *VotSzl*; nie dajmy : nie dajmy *RejPos* (6 : 1). ◇ 2 pl dajcie (199), dajcie (12); d(a)jcie (12); dajcie *RejPs*, *RejPosWstaw*, *SkarKazSej*; dajcie : dajcie *MurzNT* (4 : 1), *BielKom* (3 : 2), *RejAp* (5 : 3), *RejPos* (7 : 1), *RejZwierc* (2 : 2); ~ nie dajcie (15) *KrowObr*, *Leop* (2), *BibRadz*, *HistRzym*, *BudNT*, *SkarŻyw* (2), *CzechEp*, *ReszPrz*, *BielSen*, *WujNT* (3), *KlonWor*; nie dajcie (10) *BielKom* (2), *RejAp* (3), *RejPos*, *RejZwierc* (2), *RejPosWstaw*, *SkarKazSej*; ~ dajcież (3) *MurzNT*, *PudłFr*, *WyprPl*, dajcież (1) *OpecŻyw*. ◇ 3 pl niech(aj) dadzą (14). ◇ 1 du dajwa (3) *BielRozm* 34, *RejJóz* B7, D4. ◇ con 1 sg m bych dął, dąłbych (65) [w tym: dąłcibych (5) *RejPos*], bym dął, dąłbym (22); bych *BierEz* (4), *OpecŻyw* (2), *KłosAlg*, *LibLeg* (6), *RejPs* (2), *LubWieś*, *RejJóz*, *RejKup* (6), *BielKom*, *GliczKsiąż*, *LubPs*, *RejZwierz*, *BibRadz* (2), *BielKron* (6), *Mącz* (6), *RejAp*, *HistRzym* (2), *RejPos* (8), *ModrzBaz* (2), *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *KochFr*, *LatHar*, *SkarKaz*; bym *RejZwierc*, *PaprpPan*, *Oczko*, *CzechEp*, *ReszPrz*, *ArtKanc*, *GrabowSet* (2), *WyprPl* (2), *CiekPotr* (3); bych : bym *Leop* (1 : 3), *GórnDworz* (2 : 1), *BudBib* (1 : 3), *CzechRozm* (1 : 1), *WujNT* (1 : 1). f bych dała (4) *RejJóz* (2), *KochZuz*, *HistLan*, bym dała *GórnTroas* (3). ◇ 2 sg m byś dął, dąłbyś (84), by dął (4); by *BierRaj*, *OpecŻyw*; byś : by *HistRzym* (1 : 2). f byś dała (3) *HistRzym*, *KochFr*, *PaxLiz*, by ty dała (1) *KochFrag*. ◇ 3 sg m by dął, dąłby (568) [w tym : dąłliby (1) *RejPos*]. f by dała, dałaby (46). n by dało (10). ◇ 1 pl m pers byśmy dali (31), bychmy dali (25), by my dali (1); byśmy *MetrKor*, *SeklKat* (2), *UstPraw*, *OrzRozm*, *BielKron* (4), *Mącz*, *SarnUzn*, *LeovPrzep*, *HistRzym*, *RejPosRozpr*, *ModrzBaz* (2), *Oczko*, *ReszPrz*, *ArtKanc*, *LatHar*, *SkarKaz*, *SkarKazSej*; bychmy *RejJóz*, *LubPs*, *RejZwierz*, *RejZwierc* (4), *BudBib* (2), *SkarJedn*, *SarnStat* (2); byśmy : bychmy : by my dali *LibLeg* (4 : 1 : –), *RejPs* (– : 1 : 1), *Leop* (1 : 10 : –), *WujNT* (4 : 1 : –). ◇ 2 pl m pers byście dali, dalibyście (27). ◇ 3 pl m pers by dali, daliby (186). subst by dały, dałyby (15), by dali (1) *BielKom*. ◇ con praet 1 sg m bych był dął (5) *SeklWyzn*, *RejKup*, *RejAp*, *RejPos*, *SkarJedn*, bym był dął (2) *Leop*, *GórnDworz*, dąłbych był (3) *BielKron*, *KochWr*, *ActReg*. f dałabych była (1) *KochFr*. ◇ 2 sg m byś był dął (1) *ActReg*, dąłbyś był (1) *GosłCast*. ◇ 3 sg m by był dął (18), dąłby był (5); by był dął *OpecŻyw*, *RejPs*, *RejAp*, *GórnDworz*

(2), *RejPos* (2), *RejZwierc*, *WujJud*, *SkarŻyw* (2), *NiemObr*, *GórnRozm*, *Paprup*, *GosłCast*, *PudłDydo*; dąłby był *KochFrag*, *OrzJan*, *PowodPr*; by był dął : dąłby był *BielKron* (1 : 1), *Paprupan* (1 : 1). *f* by była dała (4). ♦ 2 *pl m pers* dali byście byli (3) *BibRadz*, *BudNT*, *WujNT*, byście byli dali (1) *ReszPrz*. ♦ 3 *pl m pers* by byli dali (5) *GliczKsiąż*, *RejAp*, *RejPos* (2), *RejZwierc*, dali by byli (1) *KromRozm III*. ♦ *impers* ma być dano (6). ♦ *fut* dą się (9) *MurzNT* (2), *BielKron*, *KochOdpr*, *Oczko* (2), *KochPhaen*, *GórnRozm*, *WyprPl*, będzie dano (5) *LibLeg*, *RejAp* (2), *RejPos*, *BudNT*. ♦ *praet* dano (392), dano jest (24), było dano (13), dało się (8); dano jest *KrowObr*, *KwiatKsiąż* (2); było dano *PatKaz III*, *MurzHist*; dało się *MycPrz*, *WyprPl*, *JanNKarGórn*; dano : dano jest : dano było : dało się *LibLeg* (8 : – : 2 : –), *RejJóz* (1 : – : 1 : –), *RejWiz* (7 : – : 1 : –), *Leop* (16 : 2 : 1 : –), *BibRadz* (8 : 2 : – : 1), *OrzRozm* (1 : – : 1 : –), *BielKron* (93 : – : 4 : –), *Mącz* (11 : – : – : 1), *RejAp* (16 : 5 : – : –), *RejPos* (8 : 1 : 1 : –), *Paprupan* (4 : – : – : 1), *SkarŻyw* (8 : 1 : – : –), *CzechEp* (3 : 1 : – : 1), *ActReg* (16 : – : 3 : –), *LatHar* (3 : – : – : 1), *WujNt* (30 : 6 : – : –), *SkarKaz* (1 : 3 : – : –); ~ dano (421), dano (8); dano : dano *SeklKat* (3 : 1), *KwiatKsiąż* (1 : 1), *ActReg* (13 : 6). ♦ *con* by dano, dano by (81) [w tym dano to być (1) *MurzNT*], by było dano (1), by się dało (1) *GórnTroas*; by dano : by było dano *Leop* (2 : 1); ~ by dano (76), by dano (6); by dano : by dano *RejKup* (2 : 1), *ActReg* (1 : 5). ♦ *part praes act* dadząc (3) *BielKron* 103v, 316, *GórnDworz Kv*. ♦ *part praet act* dawszy (341).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w*.

I. W znaczeniu właściwym; dare (4339) :

1. Przekazać komuś coś na zawsze lub na pewien czas; *dare largiri Cn* [w tym: *co* (1381), *komu* (1375)] (2346) :

a. Podarować, rozdać; nagrodzić; *dare Mącz*, *Calag*, *Vulg*; *perhibere Cn* [w tym: *co*, *kogo* (811), *komu* (809)] (1147) : *ZapWar* 1505 nr 2011, 1550 nr 2666; *March*¹ A4v; Day Krolowi Dyonizemu/ Skarb złoty co fłuży iemu *BierEz* E3, A4, B4, I, I2v, L3 (15); *OpecŻyw* 94v; *PatKaz I* 11; *HistJóz D* [2 r.], E [3 r.]; *BielŻyw* 2 [2 r.], 49, 71, 72, 153; y dali mu konia białego z fiodłem pozłoczonym y z vzdą prośząc aby im dał trochę ziemie/ wody y trawy z ziemie fwej. *MiechGlab* 59; *March*³ V4v; *MetrKor* 61/223v; *LibLeg* 11/94, 94v; Item powyada yłch Maruścha kthora od hannuśz groffowey łchla za małz yey dała dwye popyeliczcze do kethliczki kithaykowej *LibMal* 1544/92, 1545/98, 1546/116, 1547/125, 1552/167v, 1554/183v (32); *RejRozpr* A3, B [2 r.], Bv, B2, B3v, C [2 r.]; Iełtli łie ty bez nas obeydz możefz/ my przez ciebie niemożemy/ włzak do ciebie z Woskiem nieiedziemy/ Czo dałz tho weźmiemy. *LudWieś* A2v, A3 [2 r.]; *SeklKat* I2v, Mv; *RejKup* Ev, g7v, i6, k5, 17v; ząfię mu dała łzathę niewymownie kołztowną Cefarską ze złotą vtkaną bårzo miłternie [...] á pocałowawłzy go pułciła go w drogę dobrowolnie. *HistAl* M, F5v, H7v; *MurzNT* 21, *Mar* 13/34, *Luc* 6/30; *Diar* 77 [3 r.], 96 [2 r.]; *LubPs* V3v; *GroicPorz* gg3v; *KrowObr* B2v, 27, 235; A tám day kędzy s czáfem fłuźnie ma być dano/ Nie tám gđzyebyś rołprofzył/ á potym łie łmiano. *RejWiz* 191, A5, 19, 40v, 69, 77 (11); Odpowiedział mąż Boży Krolowi: Byś mi dał połowicę krolełtwá twego [*dederis mihi mediam partem domus tuae*]/ nie poydę łthobą *Leop* 3.Reg 13/8, *Gen* 46/18, *Num* 7/4, *Ruth* 3/17, 2.Reg 24/23, *Ez* 16/36 (18); *UstPraw* G4v; Bo Krol dać páńłtwa może/ lecz cnoty nie może *RejFig* Cc3, Aa2, Aa2v [3 r.], Ddv; Sędzia ma być by nie brał/ nie dał też nikomu/ A ten mi dary przyniołł/ bez włzyłtkiego łromu. *RejZwierz* 18v, 4v, 18v, 30v [2 r.], 36v, 107v, 141v; *BibRadz* *Num* 22/18,

Iudic 14/12, *2.Par* 28/15, *Is* 36/8, *Tob* 2/15 (22); [*król*] temu iednemu zá dzielność iego kazał mu dąć máku korzeć. *OrzRozm* Rv, C4, L3v, O2, R4, S2v (21); [*cesarz*] Dał też Krolowi Polłkiemu konew śrebrną *BielKron* 414v, 15, 57, 82, 222v, 425v (60): Dedit duos florenos Dał dwa złote miedzi wfiłtki. *Mqcz* 25b, 152b, 296a, 314b, 483a; *RejAp* 158 [2 r.]; *GórnDworz* Cc8, Ff8v, Mm2v; Krol te^{go} krolestwá przebywa ná tym zamku/ á ieft trędowáthy/ á iefliby go vzdrowił dálby tobie wiele bogactw. *HistRzym* 64, 11, 62v, 82, 91, 100 (28); iž iefli każełz [*Panie*] dam wnet połowicę wfiłtkiego dobrá á wfiłtkiego imienia fwoiego miedzy vbogie twoie *RejPos* 351v, 36v, 72, 235, 328v, 340v (26); Owa z oney miłości oycowłkiey do dziatek/ Dał im wfiłtkę máiętność y domowy ftátek. *HistLan* A3, C, Fv; Bo dałzli myfliwemu lutnią/ ftáremu drumłę [...] Bárnádynowi árkábuz/ biały głowie oftrogi [...] tedy tho żadnemu s tych nie będą wdzięczne upominki. *RejZwierc* 97v, 3v, 25v, 46, 77, 95v, 226v (22); *BielSpr* 47v; *WujJud* 55; Dla zimná leniwięć nie orze/ przeto profić będzie we żniwá/ á nie będzie (ktoby mu dał [*non erit qui det ei*].) *BudBib Prov* 20/3, *Gen* 21/27, *Num* 18/12, *4.Reg* 23/11, *1.Par* 21/23, *2.Mach* 4/32 (16); *Strum* Rv; *BiałKaz* K4v marg, L; Profzącemu cię day/ á od chcącego v ciebie pożyczyc nie odwracay fię [*przekład tego samego tekstu BibRadz*]. *BudNT Matth* 5/42, *Luc* 3/11, 11/7, 8, *Gal* 4/15, *Eph* 4/28; Dziwni ludzie: coż wždy czynią? dawłzy y zaś biorą: wyznáwłzy y zaś fię przą. *CzechRozm* 61v, 58v; *PaprpPan* M4v; A fzczodrobliwość nie inłzego ieft/ iedno dąć w ten czás kiedy trzeba dąć/ komu tzrebá dąć/ iáko wiele/ y dla częgo co ma być dano. *ModrzBaz* 22, 15v, 139; *KochOdpr* Cv; *Calag* 214a; y podkawłzy drugiego [*ubogiego*]/ ípodnią mu fuknią dał/ y práwie łam nági zołtawłzy/ v drzwi kościelnych fiedział. *SkarŻyw* 97, 98, 101, 112, 207, 457(29); *KochTr* 8 [2 r.]; *ZapKościer* 1582/36v, 1583/36, 1584/67, 1585/57, 1586/66; *CzechEp* 61; Nie dar iáki kofztowny ále co przemogę/ Dam ci parę wirfzyków/ Mielecki/ ná drogę. *KochFr* 20, 97 [2 r.], 106 [2 r.]; *ReszPrz* 111; *ReszList* 170 [2 r.], 174; *KochPieś* 24; *KochSob* 65; Záráz po śmierci moiéy pogrzybłzy mé ciało/ Tám rzeczy moię daycie/ gdzie fye nápiłáło. *PudłFr* 77; A té dwie święcy Lwowłkie daycie między żaki. *PudłFr* 79, 60, 78 [2 r.]; Potym do Betlehem fłzi/ tám Dzieciátko náleżli/ modlili fię iemu/ Dálic mu też y pocztę/ Złoto, Kádżidło, Mirrę *ArtKanc* C9v, C13v, Q8, Q9; *GórnRozm* N2; *PaprpUp* C3 [2 r.]; *ActReg* 22, 23, 60, 63, 72 (8); *GostGosp* 14, 36; *GórnTroas* 24; Ale táki przyiáciel trwály nie ieft: ábowiém datek więcýy/ niż ciebie/ miłuię: á kiedy nie będzie co dąć/ y przyiácielá nie będzie *KochCn* B3v; *KochAp* 5; *OrzJan* 44; *LatHar* 650; Nie zádaway mi trudności: iużci drzwi zámkniono/ á dżiatki moię fą ná łozu zemną: nie mogęc wftác y dąć ci [*non possum surgere et dare tibi*]. *WujNT Luc* 11/7 [*przekład tego samego tekstu Leop, BibRadz, BudNT*]; Proś mię ocz iedno chcéłz: á dam tobie. *WujNT Mar* 6/22, *Matth* 25/15, 28, *Luc* 6/38, 10/35, 11/8 (15); Czyłim ią tobie ná to mowną Lutnią dáłá/ Zeby tylko v ciebie w kácie proznováłá. *WitołLut* A2v; *KmitaSpit* C6v; *PowodPr* 77, 82; *SkarKaz* 245, 279, 312; *ZapMaz II G* 97/89v; *CiekPotr* 2, 25, 26, 29; *CzahTr* L4; Chudźiałek przed pánem/ by mu co dał/ klęczy *GosłCast* 54; *PaxLiz* E4v; *SkarKaz* 662b, 685a, 699a, 701a; Choćbyś mu ciáłto z dżieżą dał y z workiem grołze/ Przecię łże po ftáremu/ choć mowi chorofze. *KlonWor* 28, *ded* **5, 82; Szełnałte láto twoie/ podrzyże te fżátki Ktoreć mátuchná dáłá *ZbylPrzyg* B2v, A4, B2.

dać częgo [w tym: *częgo ku czemu* (1), *na co* (2)] (18): *OpecŻyw* 53v; á gdy kupcom niedołtało pyeniedzy przyłzedł wfiłtek Eipt do Iozefá/ mowiąc dai nam chleba *HistJóz* E2v, C3, E; *LibMal*

1544/92; y nafienia dam ku oraniu zyemie krolewskiej *BielKron* 18, 15, 379v; *Mqcz* 244d; Idzi ku pánu twemu: á rzekni mu zeby mi dał odzienia y koniá *HistRzym* 42; *RejPos* 340v; *RejZwierc* 140; *BudBib* 3.Reg 11/18; *SkarŻyw* 224, 593; *StryjKron* 472; *WyprPl* A2v; *SarnStat* 1274.

dać czego (po przeczeniu) [*w tym: czego z czego* (1), *na co* (1)] (27): Iednoć mi tego bárzo žal/ Iż mi tego płałzczá niedał. *BierEz* O3v, M2v; *ZapWar* 1529 nr 2387; *BielŻyw* 71 [2 r.]; *RejKupSekl* a5v; *GliczKsiqz* M6v; *BielKom* A4v; *Leop Num* 7/9; *UstPraw* B3v; *RejFig* Bb4v [2 r.], Ee3; *RejZwierz* 16; *BielKron* 123v, 391v; y fzedł po rozlicznych krolestwach j zamkách/ á wiele fzałonych widział/ á wízákoż żadnemu onego iáblká nie dał. *HistRzym* 90v; *RejPos* 89; *RejZwierc* 195; *BudBib* Bar 6/34; *SkarŻyw* 161; *WerGość* 218; *PudłFr* 15; *WyprPl* C2; *WujNT Luc* 15/29, *Iac* 2/16; Prośi chytry nieborak ná iákiego Swiátká/ Choćia z támtey iálmuzny nie da mu y fzczątká. *KlonWor* 46, 43.

dać od kogo (3): *LibLeg* 11/31v; á kogo naydziefz nawięcey fzałonego temu odemnie day to iáblko. *HistRzym* 90; *ActReg* 122.

dać do czego (4): *BielKron* 182v; *SkarŻyw* 224; *PudłFr* 78; Kogo cnotá fprawuie: da to do Rychtarzá/ Abo v kościelnego záwieśi lichtarzá. *KlonWor* 72.

dać miasto czego (3): Co kfiędzu łupiny dał miáłto orzechow. *RejFig* Ee2, Cc2v; *Phil* F3.

dać z czego (33): wyiála Gyerka y Anna pyenyedzi okolo dzyáfłyaczi grzywyen y yemu fnych dali polkopi *LibMal* 1546/114v, 1546/104v, 106, 1546/114v, 116v (12); *MurzHist* D2v; *Leop* 1.Reg 30/22; *RejZwierz* 101v; *BibRadz* 1.Reg 30/22, 1.Esdr 7/20, *Iob* 6/22; ktemu iefzce rzecz przyftoyna nie iefł/ áby z nas koždy mogł z fwego dác co komu chce *OrzRozm* R3, R3; Day fiedmią ludzi żadaiaćym chlebá s fwey części *BielKron* 82, 18, 65v; *BudBib* Gen 47/24; á ten żebrak iefli odemnie nie wezmie/ ktora mu dác y zczudzego mogę/ iefli vmrze/ á kogo o iego zdrowie pátrzyć będą? *SkarŻyw* 141, 100, 103; *WujNT Matth* 25/8, *Luc* 20/10, *Apoc* 21/6; *SkarKaz* 315b; *KlonWor* 46.

dać ku czemu (4): *LubPs* N4v; oddayciefz tedy dzyeći fwoie w małżeńftwo/ á ten fkárb im dacie ku żywności *BielKron* 126, 18; *RejAp* 152v.

dać na co (39): *OpecŻyw* 24v; *RejRozpr* F4; *LibMal* 1548/139, 141 [2 r.], 1550/158, 1552/168, 171 (9); *RejKupSekl* a5v; Gdyż nam ty fwieckie fkárby nie ná zbytki dano/ Iedno áby imi tu mądrze fzałowano. *RejWiz* 32, 68v; *Leop* 2.Esdr 6 arg, *Prov* 6/31; *RejZwierz* 4v, 101; *BibRadz* 1.Esdr 7/20; Ten [*Innocencyjus III*] też dał w Rzymie do káżdego kościoła po fztuce frebrá ná kielichy. *BielKron* 182v, 383; *Symbolum* dedit, Dał fwą część ná biefiádę. *Mqcz* 436c; *BudBib* 1.Par 21/23; *ModrzBaz* 119; Wolał vmrzeć niżli pogáńftwu na budowanie kościoła ich złoty ieden dác. *SkarŻyw* 274 marg, 102, 134, 252 [2 r.], 440, 454 (9); *ActReg* 121; *KochFrag* 20; *SarnStat* 1274; *SkarKaz* 455b, 458a. Cf »dac na kościół«, »dac na mszą«.

dać na kogo (2): Dali na przyjaciela/ albo na Sąfiada/ Ze mogła nieowfzitkim wiedzieć zwirzchnia rada. *KochSat* B2v; *WujJud* 85v.

dać prze(z) kogo (2): *BierEz* A3v; y ftało mi fię zań dofyc/ zá ono złoto ktore ia przez cię dał Chryftufowi/ Bogu y zbáwicielowi náfzemu. *SkarŻyw* 102.

dać za co (10): *SeklKat* Y3v; Wielorybá zábili/ dzyewkę wybáwili. Krol zá to obiecał dác Herkulefowi konie niezwyćężone y Hefflyonę pánnę. *BielKron* 54, 15, 252v; *Mqcz* 89c; tedy da káždy

vbłagánie (zá) dufzę fwoię Iehowie *BudBib Ex* 30/12; *WujNT Mar* 8/37; *GrabPospR* N3v; *CzahTr Bv*; *PaxLiz* C2v.

dać za kogo (2): Dąć zá miłego wdzyęczną rzecz niešzkodzi *KochSz* C2v [*idem*] C3.

dać z kim (1): á dał znią wiele złotá á klenotow/ á kazał ią przezwać *Tárlią HistRzym* 18.

dać po kim [= *za kogo*] (1): Poyałes myę s pyenyądzmi wyelkyemi/ nye godzyenes myę był/ danoć po mnie dofić/ wzyałes częgos nye myał *GliczKsiąż* Qv.

dać po czym [= *ile*] (5): Dał theż Iozeph káždemu z nich po šzácie pocźciwey *BielKron* 17v, 86v, 182v; Y dano káždemu z nich po šzácie białey *WujNT Apoc* 6/11, s. 854.

Ze zdaniem dopełnieniowym i okolicznikowym miary [*w tym z zapowiednikami: to* (8), *tyle* (2); *co* (16), *ile* (5)] (21): *March*³ Xv; *RejRozpr* E2v; Zátym rzekł Alexander Co chcecie mieć dam wam. *HistAl* I, M; przedfię iednák dla vporności iego wftánie y da mu tyle ile mu ich potrzebá. *Leop Luc* 11/8 [*przekład tego samego tekstu BibRadz, BudNT, WujNT*]; *BibRadz Luc* 11/8; *BielKron* 67, 69v, [85²], 403v; *HistRzym* 22; *RejPos* 351 v; *BiałKaz* L; *BudNT Luc* 11/8; á ręce ściagnąwfzy prosił/ áby mu dáła to/ czymby on gniew kápłáńfki vgásić mogł. *SkarŻyw* 498; *WujNT Matth* 14/7, *Mar* 6/23, *Luc* 11/8; A názwieźli to plotką dam ci co chcesz zá to. *CzahTr Bv*, Iv; *GosłCast* 45.

W charakterystycznych połączeniach: dać dosyć, (barzo) mało (5), *mniej, nieco* (2), *(tak) wiele* (5), *(na)więcej* (9); *z chęcią, z chucią, dobrze* (3), *hojnie, z łaski* (3), *mądrze* (2), *z ochotą* (2), *bez podeźrzenia, szcudrobliwie, wiernie*.

Przysłowia: Chcefzli śam bráć day drugiemu *RejRozpr* A3.

bibl. Daycie á będzie wam dano. *SkarKaz* 279a.

Ktho nie ma co dáć/ muśi v drzwi ftać. *BierEz* Sv.

Máło da á więcej będzie wymawiał *BudBib Eccli* 20/15.

Gdyć co dáią pátrzay ktoć da/ A czego od ciebie żáda. *BierEz* Nv.

Co inemu dałz/ tego śam niemałz. *BierEz* M3.

bibl. wfzelkiemv máiące^{mv} dádzą/ á od nie máiącego/ y (to) co ma wezmą *BudNT Luc* 19/26; *SkarKaz* 80b.

Rad obiecuy/ á mądrze dáy. *BierEz* L.

bez prace nie dádzą nic *BierEz* P2.

nie dáy mi nie fwego á nie bierz mi mego *BielKron* 123 v.

kto chce nieczo komu dać mufi to śam pirwey mieć. *GlabGad* E2v.

Gdy co przyiacielowi możeff dáć dźiś/ nie mów że mu iutro przydź. *March*¹ A4v; *March*³ V5.

Błogofławieńfzą rzeczą dáć niř wźiąć Bog zowie *KołakCath* C3v.

Kto nie ma dobrej woley dáć/ náuczył fie ná dálłfy čás odkłádáć. *March*¹ A4v; *March*³ V5.

Bis dat qui cito dat, Gdy kto rychło á s dobrą wolą co komu vzini [!] a da/ wdzięczniey bywa/ niřli gdy fie da dłuęo prośić. *Mqcz* 25c.

Oko zá Oko/ Ząb zá Ząb da [*oculum pro oculo dentem pro dente restituet*] *Leop Lev* 24/20.

gdy komu co dałz nie wymawiaý [*cum dederis, ne impropere*] *Leop Eccli* 41/28.

Zwroty: »dać dar (*a.* podarze(nie), *a.* obdarzenie, *a.* podarek) w dar, za dar (*a.* podarzenie)« = *dare donum Vulg; munere, remunerari Mqcz* [szyk zmienny] (40:2:2); *BierEz* D2, O2; Marie też matuchnie

iego/ rozmaite dary dali/ iako perły i kamienije drogie *OpecŻyw* 24, 24v; *BielŻyw* 49; *GlabGad* L4v; Tatarskim panom muśi podarze dać. *MiechGlab* ++6; rzekłszy to dał im dary wyborne *HistAl* F6, C3, C6; *KrowObr* 38; *Leop* 2.Reg 19/42, 3.Reg 10 arg, 2.Par 21/3, 2.Esdr 7 arg, 3.Esdr 3/5; *RejZwierz* 36v; *BibRadz* Gen 20 arg, Ez 44/30; Potym Hetman nález káždemu znas Rycerśkiemu człowieku swoie obdárzenie dał/ według zachowania á męstwá okazał⁸⁰ *BielKron* 460v, 6, 12v, 194v 250, 346v [2 r.] (9); *Mqcz* 94d, 237c; *HistRzym* 61, 64, 67, 81v, 90v; *RejPos* 214v; *BudBib* Gen 25/6, Ier 36/14; *PaprPan* S3v; *KochPs* 99; *StryjKron* 125; A té zaśię płócienné piękne szarawary/ Daycie ie do Minerwy Káznodziei w dary. *PudłFr* 77; *LatHar* 494, 518. Cf *znaczn.* II.1. »dać chwałę«.

»darem dać« [szyk zmienny] (3): miłsze mi to będzie [królestwo] ktorego mocą dośtanie/ niżli to ktore mi darem dałz *BielKron* 242v, 36; *BudBib* Num 18/7.

»darmo dać« = *dare gratis* Vulg [szyk zmienny] (8): Y to źiele darmoć iuż dam. *BierEz* Cv; *GliczKsiąż* M6v; *BielKron* 89v, 299, 342v; *Mqcz* 87a; *RejPos* 171v; *WujNT* Apoc 21/6.

»datek dać« (1): Bo dobremu/ pilnemu/ śprawnemu/ wielkie wychowanie y wielki datek dąć/ mnieyſza ſzkoda/ niż małe wychowanie y mnieyſzy datek niepilnemu á nierządnemu. *GostGosp* 155.

»dać dobrowolnie, z dobrą wolą« [szyk zmienny] (2 : 1): Iż złotá ani frebrá nie mam/ ále co mam tedyć dam z dobrą wolą *RejPos* 10v; z onych hoynych dárow [...] on tobie darmo á dobrowolnie dąć raczył *RejPos* 171v; *WyprPl* C3.

»dać jałmużnę, na jałmużnę« = *dare inopi a. stipem* Calag [szyk zmienny] (17 : 2): *MurzNT* Luc 12/33; Kácérzowi dąć iáłmużnę grzech iest śmiertelny. *OrzQuin* G4; *HistRzym* 82v; *BiałKaz* B3v; *Oczko* 23v; *Calag* 11a; Tedy on y ſklenicą oley na iáłmużnę dąć kazał. *SkarŻyw* 252, 100, 102, 103, 161 [3 r.], 252 (9); *WujNT* Luc 11/41, s. 243, *Luc* 12/33; *KlonWor* 48.

»dać klasztorowi, do klasztorá« (2 : 1): *RejKup* 16; A iefli/ mowili/ niehcemy tego dąć kláźtorowi iedno tobie ſamemu: odpowiadał/ iſz iá tego wziąć żadną miarą niemogę *SkarŻyw* 334; *PudłFr* 78.

»dać do kościoła, na kościół, kościołowi« = *aedis sacrae usibus largiri* Cn (7 : 1 : 2): *SeklKat* Q3v; Dai kołczyolom dai klaťtorom I też infem ſwietem ſborum. *RejKup* 16; *RejZwierz* 36v; *BielKron* 182v, 376; *WyprPl* C3; A táć byłá náuká Pháryzeuſzow: żeby ſynowie ráczey dáli do kościołá/ niżli oycu ábo máłce/ by głodem zdechnąć mieli. *WujNT* 151, 151 [2 r.]; *SkarKaz* 455b.

»nie mieć co dać« (8): [owca] gdy nie miałá co dąć/ Muśiałá ſwą wełnę przedać *BierEz* M2v, Sv; *SeklWyzn* g3v; *RejKup* 17v, 18; bo iedni niemámy co dać/ drudzy dośtateczni/ na próżné chleby i niepotrzebne rzeczy wolą wtracac *MurzHist* A4v; *HistRzym* 62v; *RejZwierc* A2v; *SkarŻyw* 452.

»dać na mszâ« [szyk zmienny] (9): kazala na trzi mſchi panyei dacz. *LibMal* 1544/84, 1545/105v, 1547/ 131v; Chriťtus mowy iedzie piycie na odpuśczenie grzechow wałzich/ á księza mowia day namſzâ za duſzê/ za grzechy *SeklKat* Y3v, Yv; *RejKup* 13, n2; *RejPos* 235v.

»dać nagrodę« = *aliquid commutationis dare* Vulg [szyk zmienny] (5): *ZapKóścier* 1582/35; *PaprUp* G4v; cześć prawdziwa iest to/ kiedy człowiekowi iákiému dobremu zá cnotę iego/ [...] dádzâ nagrodę iákâ zacną y znáczną *OrzJan* 44; *WujNT* Mar 8/37; *PaxLiz* C2v.

»nic nie dać, nie chcieć dać« = *non dare* Vulg; *nullo vel exili dare* Modrz [szyk zmienny] (32 : 4): *BierEz* E3v, P2, Q4, Rv; A Ruſńniczą v Moyſeſchka Zida oſtawill przeſz zaſthawy bo mu nycz na nye dacz nychczial *LibMal* 1548/139, 1545/104v, 106, 1547/ 134v; *RejRozpr* B3; *Diar* 77; Aleć

łam wżytko gárnie/ żadnemu nic nie da. *RejWiz* 167; *Leop* 1.*Reg* 30/22; *RejZwierz* 4v, 101v, 124; *BibRadz* 1.*Reg* 30/22; *OrzRozm* C4v, O3; *BielKron* 67, 147v, 439v, 456v; Nullus locus precii, Zádnim fie obyczáyem nie chce dáć vžiť/ nic niechce dáć ná żadną proźbę. *Mqcz* 320b, 42d; *GórnDworz* O4, Q7v; *HistLan* F4; *WujJud* 85v; *BudBib Tob* 4/17; *Strum* I2; *ModrzBaz* 116v; *CzechEp* 61; *PudłFr* 78; a za zdraicę mię nie mieycie bom się ia do zadnego z Krolow nie przywizał nie dąnomi nie bom prostak *ActReg* 50, 50; *SkarKaz* 315b.

»dać pieniąd(e) (*a. [ile] pieniędzy*), pieniądmi« [*szyk zmienny*] (26 : 1): *ZapWar* 1505 nr 1996; *OpecŻyw* 70; *HistJóz* E; abisz mye pomyłował, yle bi dał, v. m. pyenyadzmý abich sye wípomogl odkvpycz *LibLeg* 10/122v; *LibMal* 1545/106, 1548/139v, 1550/ 155v, 1551/163, 163v; *RejJóz* C; *KrowObr* 117; thedy on obiecał dáć Ptolomeufowi wiele pieniędzy [*multas pecunias dare*]/ áby Krolá od dekrethu odwiódł. *Leop* 2.*Mach* 4/45; Dał potym Krol Cżyrwonce pieniądze/ á w oštáthku mu zápisál Gniw y Nowe *BielKron* 39lv, 350; *GórnDworz* Q7v; *HistRzym* 49v, 51 [2 r.]; *RejPos* 208; *RejZwierz* 95; *SkarŻyw* 97, 100, 274, 440, 454; O Nizowcach co im we Lwowie od Kr. IM dano nie co pieniędzy *ActReg* 122; *SarnStat* 1274.

»dać posag, wyprawę« = *dotare; dare, largiri dotem Cn* [*szyk zmienny*] (9 : 3): *UstPraw* B3v; Nie do tákiéy łóznice/ moiá dżiévko droga/ Miálá cię máć vboga Doprowadzić: nie tákác dáć obiećowálá Wyprawę/ iákác dáłá. *KochTr* 8; *WisznTr* 17; *SarnStat* 534, 591, 637; Záprawdę wielki to wftyd y niespráwiedliwość Będzie, iefli dzieweczce połágu nie dádzá. *CiekPotr* 46, 12, 54, 57, 58, 83.

»prze bog dać« (3): *SeklKat* M; *LibMal* 1554/ 192v; profzác [żebrak] lámentliwym głósem/ áby mu czo przebog dáłá *GórnDworz* O4.

»dać ubogim, ubogiemu« = *dare pauperibus PolAnt, Vulg; dare egenis Vulg* [*szyk zmienny*] (24 : 6): *OpecŻyw* 70; *PatKaz III* 131v; Y Paweł śwíety vczy abyłmy to czo nazbyt mamy vbogym potrzebuiáczym dáły *SeklKat* L4; *MurzNT Matth* 26/9; *LibMal* 1554/192v; *KrowObr* 117; *BibRadz Ioann* 13/29; Po w niebowstápieniu dom dawłzy vbogim/ ízlá na pułzczá *BielKron* 144v; A nád tho/ náchwálebniefze zniamię wiáry fwey vkazał/ bo więcey niż ízełc tyfiác grzywien vbogim dał z wielkiego miłólierdzia *HistRzym* 99v, 88v; Bo dałz ubogiemu kęs chlebá ábo pieniądz/ poprawdzie mały kofzt/ ále owo łowko Bog miły záplác/ wielką tho nagrodá *RejZwierz* 95; *BudNT Matth* 26/10[9], 2.*Cor* 9/9; Skłónność do iáłmużny zmłodości <i>í</i>łz łam wolał nieieść á vbogiemu dáć. *SkarŻyw* 458 marg, 97 [2 r.], 98, 100, 102, 143 (9); *LatHar* 689, 704; *WujNT Matth* 19/21, *Mar* 10/21, s. 275, *Ioann* 12/5, 13/29, 2.*Cor* 9/9.

»dać (za) upominek« [*szyk zmienny*] (20): *LibLeg* 11/31v; *Diar* 96 [2 r.], 97; *RejWiz* 40v; *RejFig* Cc 2v; Potym on łługá wyiáł klenothy złote y srebrne/ y ízáty/ á oddał ie Rebecę/ dał też vpominki [*pretiosa dedit*] brátu y mátce iey. *BibRadz Gen* 24/53; y [*Herkules*] dał mu [*Filokletowi*] zá vpominek ítrzáły *BielKron* 59; *GórnDworz* G3; *RejPos* 89, 206; *RejZwierz* 46, 84 [2 r.], 99v; *BudBib* 2.*Par* 21/3, 1.*Mach* 12/43; dam wam mały vpominek/ dwádziesć ábo trzydziesć funtow złotá *SkarŻyw* 224; Ktemu Poetom/ Hiłtorykom/ y Cántorom wielkie vpominki dáłá/ áby rozmáitymi píłmy y melodyámi/ mężá iey łławili. *WysKaz* X2; *KlonŻal* E4.

»dać za wiano« (1): á niektorá Káłztelankę wdowę dał iemu zá małżonkę/ y dał iemu zá wiano miálto iedno. *HistRzym* 115v.

»wszy(s)tko dać« = *omnia dare Vulg* [szyk zmienny] (27): *OpecŻyw* 38; *RejJóz* M2; *RejKup* k6v, 16v; *Leop 2.Mach* 4/49; *RejZwierz* A5v; *BielKron* 140v; Acźci nam to wŹytko Pan dał ku pocźciwemu wŹywaniu nálzemu *RejAp* 152v, 110v; kto mi práwi nowinę przynieŹie/ iŹ żoná moiá Źyná powiá/ dam mu tho wŹytko/ w czym ná ten czás będę *Górndworz* R7, R4; *RejPos* 69v, 218, 309, 320v; O onym oycu ktory miał Źyná iednego/ Co mu też był wŹytko dał zá Źywotá Źwego *HistLan* B4v, C2, D; *BudBib Gen* 28/22; *HistHel* C4v; á on drugi raz y trzeći raz wołá: kto mi powie co ten kruk mowi: dam mu wŹytko co mam. á był Bogáty kŹiádz. *SkarŻyw* 454; *CzechEp* [411]; Y Fiedur/ co ma/ dałby wŹytko pewnie/ By Źie mogł iáko zoŹtác przy krolewnie. *KochSz* C3; *PudłFr* 15; *PaprUp* C3; *WujNT Matth* 4/9, s. 275.

»zapłatę dać« = *nagrodzić* [szyk zmienny] (5): PrzyŹięgam przez namocnieŹŹe bogi moię y przez namilŹá máthkę moię/ iŹe im godná á Źlufná zapláthę dam. *HistAl* G4v, G5; Knechći máło Maurycego niezábili/ iŹ im oŹobney zapláty niedano co dobyli zamku *BielKron* 236v; *HistRzym* 35 [2 r.].

peryfr. »dać Źywot« = *uratować* (1): O przyiaćielu miły przypłyń ku mnie/ á day Źywot tonácemu *HistRzym* 81.

Szeregi: »dać a (i) (po)brać« [szyk 3 :1] (4): pobrał im Źáty y dał onym młodzyeńcom co gadkę tráŹili. *BielKron* 52, 123v; GdyŹ też iedno nic nie dáć á wŹytko brác chcemy. *HistLan* F4; *BudBib Eccli* 14/16 [Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 11 r.]

»dać albo nie dać« (1): dáć álbo nie dáć/ to w rękách koŹdego ieŹt *OrzRozm* O2.

»dać, darować« (1): Pánowye kthorzy máyá Źie dobrze [...] wołá komu inŹfemu s ktorego Źie nic nye záwyáŹe/ dáć/ dárowác/ náłóŹyć/ niŹ kthorego młodzyeńcá ná náuki wychowániem yákiem opátrzyć. *GliczKŹiáŹ* M7v.

»odjáć a (i) dać« (2): odjáł od nich [Źydów] kroleŹtwo Źwoie/ á dał ie PogáńŹtwu czyniacemu owoce iego. *PowodPr* 27, 30.

»dać i ofiarować« = *dare et praesentare JanStat* (1): tákŹe poddáni Zakonni poddány m króleŹtwá nálŹegó [listy] dáć y ofiárowác będą powinni w NiedŹielę SrzodopoŹtną *SarnStat* 1081.

»(nie) dać albo (ale, i) poŹyczyc« (3): *OpecŻyw* 53v; IŹem ia tego nie dał álem poŹyczył tym ktorzy mi to Źowito záŹię záplácá *RejZwierc* 195; *PudłFr* 24.

»dać a przywłáŹczyć« (1): ábychmy to dáli á przywłáŹczyli iemu/ co ieŹt naleŹącego Źwiętemu imieniowi iego. *RejPos* 254.

»dać a rozŹáfować« (2): Ale nam powołány á przeŹrŹány Źwoim nierowno ináczey racŹył dáć á rozŹáfować ty vpominki á ty dáry Źwoie. *RejPos* 205v, 206.

»(ani, nie) wziąć a (i, albo, ani, jedno) dać« = *ferre et dare Vulg* [szyk 11 : 4] (15): Co kto ma wŹiáć álbo theŹ dáć: Kupić álbo y przedáwác: Ktorzy cŹeŹ wiáre trzymáią/ Ięzykiem to opráwiáią. *BierEz* Dv; *BielŻyw* 71; *Leop Gen* 21/27, *Luc* 19/24; radbych był DyogeneŹem/ takim męŹem bogáty m/ ktoremu dáć nie mogę iedno wŹyáć. *BielKron* 123v, 12v, 325; *KochSat* B; *OrzQuin* C2v; *HistRzym* 29v; *RejPos* 72v; *RejZwierc* 25v, 49v, 175v; *BudNT Luc* 19/24 [Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 14 r.]

W przen (11) : Lás fwey łzkodzie nie zrozumiał/ Człowiekowi toporzyfko dał *BierEz* Rv; *GórńDworz* Bb4v; *HistRzym* 100v; Drugi mowi: poiąłbych y Swinię z obory/ Gdyby dała pieniądze/ do moiey komory. *BielSat* D4; Dałem wŹytkę łwobodę/ dałem myśli łwoie *PudłFr* 72.

Zwroty: »dać serce« (3): *PudłFr* 50, 72; Iáko Pellikan óciec dawŹy łerce z łiebie/ Odfzedł cię tu/ łam przyiał być z przodkami w Niebie. *KołakCath* C2.

»dać zapłatę« = *reddere mercedem* *Vulg* [szyk zmienny] (2): *Leop* 2.*Mach* 8/33; Tullus gdy w nim obaczył taką mył obłudną/ Zaráz mu też zá to dał zapłatę niecudną. *PapřPan* Hh.

α. Poświęcić kogo, co; oddać życie, umrzeć [w tym: co (176), kogo (22), komu (19)] (205) : Ptałzek pierze/ miód Pczółá/ á Woł nośi rogi/ Gdy każá muśi ie dać nędzniczek vbogi. *RejWiz* 50; *Matká* gdy go prośiła zá iednym na łądzie/ Aby był zá nim łkazá/ ten rzekł w wálzym rzádze/ Kiedym był tედym czynił/ cółcie rołkazáli/ Lecź Rzeczypołpolitey/ iużefcie mię dáli *RejZwierz* 10; *BielKron* 257v; Niemogę iá młodości mey pánu bogu dáć/ łluzác iemu/ boby mi łie łwiát połmiewáł *HistRzym* 113v; *RejZwierz* 228v; *RejPos* A5; *WSzytcy* ktorzikolwiek skazáni łą/ niech będá przymułzeni/ áby łkazaniu dołycь vcźynili/ choc kogo ná gárdło łkazano/ tedy ie ma dáć/ choc ná pieniężną winę/ ábo ná co infzego. *ModřBaz* 96; *KochPieś* 51.

dać na co (5): yź człowiek wełmie odpułczenie grzechow/ ktory przymuiác wierzi tim łlowam/ zawas dano y wylano na odpułczenie grzechow wálzich. *SeklKat* Yv, X4; *BudBib* Lev 17/11; *PAnie* Boże z wyłokości/ cześ bąđz twey łwiętey miłości/ z tego daru ták wdźięcznego/ Syná twego miłego/ ktoregoś tu na łwiát zełłá/ á ná wybáwienie nam dał. *ArtKanc* N8v; ktoryś nie tylko raz ná Krzyżu (w krwáwey ofierze) iednorodnego Syná twe⁸⁰ na zbáwienie dał nam/ áleś ielzcze chciał áby nawdźięcznieyłza tobie (nie krwáwa) ofiárá w Kościele twoim/ [...] mile wznawiana była *LatHar* 84.

dać za co, za kogo (30): *BierEz* R2; Dam iá łyna mégo za wyłtęp/ ij owotz żywota mégo za grzech ij winę/ aby bogu za kzywdę [!] adamowę dołytz vcźynił *OpecŻyw* 104; *RejRozpr* D2v; *SeklKat* X4, Yv; *BibRadz* Mich 6/7; Táć Bog vmiłował łwiát/ że iednorodzonego Syná dał zań *WujJudConf* 68v; *WujNT* 823. *Cf* *Zwroty*.

Zwroty: »ciało dać« [w tym: za co, za kogo (4), ku czemu (1), na co (1)] (7): *OpecŻyw* 105v; *SeklKat* Xv; *BialKat* 268v; Ciało moie dam zá żywot łwiátá. *GrzegŚm* 26; *RejPosWstaw* [21³]v; Ano Pan łwe łwięte ciało/ dał, áby zá nas cierpiało/ życząc nam mieyłcá onego/ przez Adámá łtráconego. *ArtKanc* D8v; Ty/ ktoryś łwe ciało nam dał ku żywności/ [...] Day to myślicь co chcełz/ rozumieć łtátecznie/ Mowić/ o tym dárze/ ktoryś zrzáđził wiecznie. *GrabowSet* O3v.

»dać duśzę« [w tym: na co (6), za kogo (2), czym (1)] = *animam dare* *Vulg* [szyk zmienny] (8): *Leop* Gen 14/21; A iź on dał dobrothliwie ná śmierć duźę łwoię/ á miedzy złośniki był policzon *RejPos* 104v, 311, 312, 314, 315; iáko łyn człowieczy nie przyłzedł áby mu łluzono/ ále łluzycь/ y dáć duźę łwá náokup zá wielu *WujNT* Matth 20/28 [*przekład tego samego tekstu* *RejPos* 311, 312, 314], *Mar* 10/45.

»gar(d)ło dać« [w tym: za co, za kogo (22), o co, o kogo (9), dla kogo (5), od czego (1), przez co (1)] = *animam dare* *Cn* [szyk zmienny] (128): *BierEz* N3v, Qv, S3v; *RejJóz* O4v; *LibMal* 1548/145; *MurzHist* G2v; *MurzNT* 76; *KromRozm* II v3v; *BielKom* E5; *RejWiz* 58, 131; Ná tożeś mię/ o przekłéta łortuno/ chowála/ Abych w łwoich młodych łeciech márníe gárdło dáła. *KochZuz* A3v; *RejZwierz* 15, 44,

47v, 105v; *BibRadz Tob* 2/8; *OrzRozm S*; gdyby przez piłanych lekarstw kto leczył á w thym chory vmárł/ gárdło miał dác lekarz. *BielKron* 9v; themu był Papież ná odpor y Kardynali/ mowiąc: rádnieybyłmy gárdlá dáli/ niżliby świeccy ludzie mieli mieyćá wybierác ku ípráwie duchowney *BielKron* 230v, 9v [2 r.], 56v, 111v, 418, 465v (25); *Mqcz* 123c; orde wízyftkę Tátárfką ná íobie dżierzawízy/ tám zoštał/ y gárdło íwé między družyną wierną íwą mężnie dał *OrzQuin* R2v, Hv, R2v, R3, Y4; *LeovPrzep* H4; *GórnDworz* S7, Y7, Aa3, Aa5v, Bb2, Kk6; *RejPos* 57v, 106v, 123v; *BiałKat* 168v; Powiedział/ dla tego iż íe ták z dawná miłuiewá/ iż to nic íednemu zá drugiego gárdło dác *RejZwierc* 93, 38, 45v, 46, 86v [2 r.], 93, 226; *BielSpr* 59v; *WujJud* 158v; *BiałKaz* Bv; *PaprPan* B3v, D, L2v; Piąta [cnota królowi należqca] íełt/ mężtwo á wielkie íerce/ íkromnie wízyftko znośíc/ ták ízczeńśliwe íáko też przeciwné rzeczy/ á potym dla oyczyzny/ á dla íprawiedliwóści gárdło dác [mortem oppetere]. *ModrzBaz* 15v, 29, 71; Marćin Papież trzech Pátryárchow Cárogrockich wykłá íáko Heretyki/ y o to gárdło dał. *SkarJedn* d7, 353, [d9]v [2 r.]; *SkarŻyw* 573, 575, 598; *StryjKron* 532, 772; Daleś [kocie] gárdło nieboże/ y wiśíłz ná dębie/ A twéy śmíerci y myłzy rády y gołębie. *KochFr* 117, 132; *KochWz* 138; *ReszPrz* 74; *ReszHoz* 138; *WerGośc* 248; ítrách tén przećię/ iż o zábićie dác gárdło/ íláby ludží pohámował *GórnRozm* E4, Cv, E2v, E3 [3 r.], E3v, G2 (11); *ActReg* 70, 87; Ścíęta pánná/ wnuk zrzucón z wieże: gárdlá dáli Twoi/ lecz z śmíercią táką mężnie íle podkáli. *GórnTroas* 69, 20, 21, 24, 27, 62; *KochFrag* 21; *OrzJan* 18, 31; *LatHar* 420; PRZEMYSL WTORY/ ácz krotko/ lecz ízczeńśnie krolował: Od Márgrábiow zdrádlíwie obfkoczón/ gárdło dał. *KlonKr* A3v; *KmitaSpit* C [3 r.]; *CzahTr* D4, E3, E4, G2, Lv; Ale iż bárzo vfał twoiey ííle/ Nie pátrząc wíátru y pogodney chwile/ Dał gárdło w wodźie nie doštawízy gruntu *KlonFlis* C3; *SapEpit* B3v; Władzon od Atheńczykow: dał w więźieníu gárdło: A ták mu íię mizernie w tey niełławie zmárło. *KlonWor* 17, 74.

»dác głowę [za kogo]« (1): Dam pod miecz kátu Zán głowę moię Z wielką rádością. *GosłCast* 76.

»krew dác [za kogo]« [szyk zmienny] (3): *SeklKat* Xv; *RejPosWstaw* [21³]v; á tu dla Pána íwego/ ktory dał krew zá was/ dla chwały y dobrá wiecznego [í]/ ktory was pewnie nie minie/ záłuiécie íię? *SkarŻyw* 46.

»dác na ofiarę, ofiarą« [w tym: za kogo, za co (2)] (2 : 1): y modli íe Bogu/ áby dla Syná ktorego raczył dác ofiarą zá nas odpusćíl nam grzechy/ á żeby nas zbáwił *WujJudConf* 227v; dawízy tego Iezulá na ofiarę zá grzech *CzechRozm* 95v; *WujNT* 755 marg.

»dác rogi« [szyk zmienny] (2): Ni wzwie/ trawki vfkubízy [wól]/ kiedy ma dác rogi. Tákżec y my w tym íármie/ też trawkę íkubieimy/ A gdy rogi położyć/ tákżec też niewieimy. *RejZwierz* 128v, 128v.

»dác samego siebie« [o Chrystusie] = dare semetipsum *Vulg* [w tym: za kogo (5), czym (2)] [szyk zmienny] (9): *KrowObr* 155; Obiecuie [Chrystus] wiernym íámego íiebie dác/ y zowie íię zaránną gwiazdą. *BibRadz* II 135c marg, 135d marg; *RejPosWiecz*³ 98v; *RejPosWstaw* [21³]v; dał nam íam íiebie y złobą zbożnj čás: to íełt/ čás íáłki y odpusłzczenia grzechow. *SkarŻyw* 358; K temu íam Pan Chrístus íełt pośrzedníkiem odkupienia y przeiednáńia z Bogiem: iż on íámego íiebie dał okupem zá wízyftki *WujNT* 723, 1.Tim 2/6, Tit 2/14.

»dác skorę« (2): *RejWiz* 124; Wíec niewiem co íełt lepíże s fwiátem krotko bywízy/ A íego tu łotroftwá z złą íławą vżywízy/ A od niego odchodząc dác w przemycie íkorę/ Czyli s cnotą do Pána lećiec profto wzgorę. *RejZwierc* 270v.

»dać wszystko« (1): Ilé mi kolwiek wieku náznáczono w niebie/ Dála bych była wśytko/ mężu móy/ dla ciebie. *KochFr* 70.

»zdrowie dać« [w tym: za co, za kogo (5), o kogo (1)] [szyk zmienny] (10): *RejJóz* D2; *BielKom* E; Potym bieży do páná/ y wśytko mu powie/ Mowiąc/ pánie iačbych dał/ zá cię y fwe zdrowie. *RejZwierz* 138; *BiałKat* 156; *SkarŻyw* 491; Dąć zdrowie o Chryśtuśa y wiárę iego ręká to Bozka. *SkarKaz* 241b *marg*, 6b, 551a; *SkarKazSej* 665a, 672a.

»żywot dać« [w tym: za co, za kogo (3)] [szyk zmienny] (7): *SkarJedn* 5; pierwey żywot dąć miał y zdrowie/ nifzli ná on fprośny grzech ich zezwolić. *SkarŻyw* 491, 92; Prágnę go widzieć takim/ iákom ciebie znáá/ By to było przedáyné/ żywotbym fwoy dáła. *GórnTroas* 46, 42, 62; *SkarKazSej* 665a.

b. Zapłacić w naturze lub w pieniądzech przy kupnie; zapłacić podatek, daninę; praebere, solvere *Mqcz*, *Cn*; dare *Vulg*, *JanStat* [w tym: co (534), komu (429)] (899) : yako czlowyek włkodzony bądźye skoda szacował albo złodzyeya yemv ma wydacz albo dacz *MetrKor* 34/134v, 34/134; *OpecŻyw* 70v, 74v, 83v, 84 [4 r.], 85; *KłosAlg* G2; *LibLeg* 9/52v, 10/94, 152 [2 r.], 11/44; *RejRozpr* D4 [2 r.], D4v [3 r.], E2, E2v [3 r.], H; *SeklKat* Yv; *LibMal* 1548/141v [2 r.]; *RejKup* f8v, 13, 14v, 17; *HistAl* B7v; *MurzNT Matth* 26/15, *Mar* 12/14 [3 r.], *Luc* 15/12; *Diar* 42, 63, 78; *GliczKsiqz* M2v, M3 [2 r.], M7v; *GroicPorz* c4; Bo kiedy pan woiiue/ iuż day chłopie kury/ Byś iuż ie wierę też miał wylupic y s fłory. Dayże owies day fiáno/ á biegay po piwo *RejWiz* 172v, 19, 123; *Leop Ps* 27/4; *UstPraw* B3v [2 r.], I4v, K2; *RejFig* Dd7; *RejZwierz* A5, 28; *BibRadz Ex* 5/18; Látá 1284, Henrik, czwarty Książę Wrocłáwskie włożyło dań wielką ná biskupá Thomafá y ná inne duchowne w kfięthwie Wrocłáwskim/ kthorey gdy mu niechcieli dąć/ pobrał im dzierzawy y dochody *BielKron* 366, 104, 116v, 183, 218, 320v (12); Iubeo dare, Każe dąć. *Mqcz* 176a; Inftabant ut darem, Wiedli mie/ cífnęli mię ná to ábych ym dał. *Mqcz* 418d, 127c, 220b, 237b, 315d, 350b (10); *RejAp* 152; *GórnDworz* M5v, T4v; *HistRzym* 17v, 20v, 21v, 24v, 68; *RejPos* 56, 61v; *BielSat* B3, L4v; A ten zdraycá ma z Rzymu buły iż nie rozgrzełzy aż mu co dádzą. *RejZwierz* 114; Doktor. Pánie trzebác dąć niemáło/ Boć w áptekach przydrożało/ A mnie też wczás káźcie co dąć/ Boć tu trzebá poprácowác. *RejZwierz* 235v, 72v [2 r.], 81v, 168; *BielSpr* 65v; *BudBib Deut* 22/19, 2.Par 25/9; *Strum* R4 [2 r.]; *BudNT Matth* 20/14; tedyć też záprawdę godzi fię/ áby wśytcy/ dochodząc iákiey maiętności/ dáli Rzeczypóspolitey/ ktorey ieft włafność to wśytko/ co miedzy wiele ich ábo práwem dźiedzictwá/ ábo zá zasługi rozdzielono. *ModrzBaz* 121v, 110v, 121v [2 r.], 122, 123v, 125 (9); *SkarŻyw* 597; *ZapKościer* 1581/25, 1582/27, 1586/64, 1587/72v, 73 (10); *MWilkHist* C4; *BielSjem* 28; *KochPieś* 38 [3 r.]; Choć ie Kśięża przenaymáli/ pieniądzm, ktore im dáli/ by tego nie powiádáli/ Alleluia. *ArtKanc* F3; *BielRozm* 6, 11; *GórnRozm* Hv [3 r.], I2; *ActReg* 3v, 10, 11, 64 [2 r.], 163; *KochAp* 9; *WyprPl* B3v, B4v; *LatHar* 690; Co mi chcecie dąć [*Quid vultis mihi dare*]/ á ia go wam wydám? *WujNT Matth* 26/15 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw* 70v, *LatHar* 690], *Matth* 20/14, *Luc* 15/12; Kto Podkomorzégo ábo iego Komorniká nieflufznie rułzy, co mu dąć ma [*dare teneatur JanStat* 421]. *SarnStat* 468, 58, 190 [2 r.], 257, 261, 336 (12); *SkarKaz*)(3 [2 r.]; Wypráwiłem go potym do Dworu: tám miáło Wyflugi, com mu był dał, y com iedno kiedy Pośłał mu: przegrał, przepił, prześtroił, przełarzył, Zbytkámi, wśzetczeństwem záfwe fię paráiąc. *CiekPotr* 11, 9, 50,

65, 73, 88; Więc y ow w wielkim mieście Burmistrzostwo kupił Zeby/ co dał Wyborcy/ ná drugich wylupił. *KlonWor* 15, 48.

dać od czego, od kogo (35): *RejRozpr* Fv, H; y ydacz dał od przewożenia skobelnyce do Poznanya cztherzi grofche *LibMal* 1548/140v, 1548/140v; Od Membrany co dać *UstPraw* H2, H2, I4v; *Mqcz* 477b; *GórnDworz* T; *ZapKościer* 1588/77; SZeląg dam od wychodu/ nie zyem ieno iáie *KochFr* 36; Bárwierz [...] przyłożył plałtr znowu/ zawiął y rzekł/ áby mu dał od wczoráyfzey pierwfzey oprawy. *WerGość* 252 [*idem GórnDworz* T]. Cf *W połączeniu z nazwą środków płatniczych; W połączeniu z rzeczownikami oznaczającymi należność, opłatę, daninę itp.*; »dać i zapłacić«.

dać z czego (42): *RejZwierz* 24; Dáni ná nie włożyłá/ iż káždy s fiedliská dał trzy gołębie y trzy wroble *BielKron* 427v, 105v; á fínadź y podziłiefyże czáfy iefzcze ieft/ kto nawięcey da s tego to mytá ábo s targowego z vrzędu s thego Pánu fwemu. *RejPos* 325; *ModrzBaz* 122v; a mychal ma też dacz bratu swemu Ianowy stegołz Mlina lipufkego tak soycziłtego yako smaczerziłtego yako druga 20m *ZapKościer* 1584/47; *KochFr* 3; *KochProp* 10; *ActReg* 82, 132; *OrzJan* 124; á toby z iedney włoki nie ciężko przyżłto dać/ gdyż ták póspolicie żebrakom lámiż chłopci z dobrej woley fwey/ gdy do nich żebrać przyidą wdzieláią. *GrabPospR* M3v, L3, M3v. Cf *W połączeniu z nazwą środków płatniczych; W połączeniu z rzeczownikami oznaczającymi należność, opłatę, daninę itp.*

dać na co, na kogo (46): *RejRozpr* E, H3v; *LibMal* 1545/97v; *RejKup* k4v, 15, 17; CHłopu ná dycháwicę Migdały kazáli/ Ieść/ dał ná nie fáliádom/ co k targu iecháli. *RejFig* Cc5; Też oni po żonách nie biorą żadnych pośágow/ iefzcze iey on mułi dać na fzáty/ ktore ony nołżą prołte/ długie/ nie kofztowne/ bo nigdziey nie idzie. *BielKron* 261, 464v; *Mqcz* 237b, 416b; *RejZwierz* 235v; *Paprpán* L2; *ZapKościer* 1584/48v, 1585/54v; *GórnRozm* M; Bywáło też to fínadź y ná Podolu náłzym: iż kiedy było co dać na R. P. ábo obronę pográniczną/ fkwirczeli ludzie ná niedořtátek. *PowodPr* 84; Y gdy powiedział krol: A z pieniádzmi ktorem dał ná żołnierze/ co będzie? rzekł prorok *SkarKazSej* 685b. Cf *W połączeniu z nazwą środków płatniczych; W połączeniu z rzeczownikami oznaczającymi należność, opłatę, daninę itp.*; »dać na dług«, »dać na raty«, »dać na strawe«, »dać na wychowanie«.

dać na co [= za co] (4): *OpecŻyw* 118v; Szedł tedy kniemu Aloizyus do iego dworu y miełkał kilkonaście dni/ gdzie mu tám konie záplácił y ine towáry/ dał mu ná to řto niewolnikow okrom inych rzeczy/ nád tho/ dárował go Murzynką dziewczką bárzo cudną. *BielKron* 450v; *LatHar* 697; Y wzięli trzydzieřci řrebrnych/ [...] Y dáli ie ná rołá gárnrczarzowá [*et dederunt eos in agrum figuli*] *WujNT Matth* 27/10 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw*, 118v, *LitHar* 697].

dać za co, za kogo (144): czemuś go nieprzedáł marié magdalénie/ ktoráť by nie trzydzieřci pieniędzy/ ale tyliáť zán byla dala? *OpecŻyw* 84v; *MetrKor* 40/821; *HistJóz* D2, E3; *FalZioł* I 86d; *BielŻyw* 25, 112; *LibLeg* 11/98v, 99 [2 r.], 108 [2 r.]; *LibMal* 1543/72v; *RejRozpr* H [2 r.]; *RejJóz* G3; *SeklKat* I4; *RejKup* d3, g8, t7, y6; *ZapWar* 1549 nr 2662; kupił bych práwi nyewolniká zá tho cobych tobye zá náukę od řyná dać myáł. *GliczKsiąż* M5; *RejWiz* 17, 80, 139v; *UstPraw* I4v; *RejFig* Bb2v; *RejZwierz* 24; *BibRadz Matth* 17/27[26]; ich towáry kupił [*król*] dał zá nie niewolniki y częřć Złotá. *BielKron* 451v, 15, 17v, 319, 326, 370, 384v; Vide supra subiicere hastae, Cziyę máyetnořć skazác/ poprzedác pod więřłzá cená/ to yełť/ kto więcey zá nię chce dać áby yá miał. *Mqcz* 153c,

400c; Azafz nie dąć zá fakrę/ ázafz nie dąć zá inweſtiturę/ ázafz nie dąć zá iubileufz/ázafz nie dąć zá grzechom odpufzczenie/ ázafz nie dąć zá fwięczenie/ zá birznowanie/ zá golenie/ zá ftrzyżenia mnifzek iáko od owieczek *RejAp* 152; á teź mu [*lekarzowi*] zá to chorzy y wiécy powinni dąć/ y wiéczy dziękować. *RejZwierc* 44v, 81, 98v, 168, 234b; *BudBib* 2.Reg 4/10, 3.Reg 21/2; *SkarŻyw* 597; ktory pán czyechalewſky dal za Głowę oycza ych Iako ſzvmę pyęnyędzi 2 ſczyę grziwyen *ZapKości* 1586/63, 1582/28v, 31v, 34, 35, 1584/46v; *KochPieś kt*; *WujNT Matth* 17/27, s. 76; *SarnStat* 707; *GrabPospR* M4; *PowodPr* 74; Kupilem, y dałem mu zań cztery tyſiące. *CiekPotr* 9, 35, 44. Cf W połączeniu z nazwą środków płatniczych; W Połączeniu z rzeczownikami oznaczającymi należność, opłatę, daninę itp.; »dać za dług«, »za winę dać, »dać i zapłacić«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: to (6); co (16)] (16): Y wnowym zakonie kazał By káždy co winien to dał *RejRozpr* B2v; *RejKup* f3v; *UstPraw* I4v; ty kazał poſcinać co go zá pieniądze wolno puſzczali/ temu teź dał co obiecał co go przyprowadził ná zamek. *BielKron* 169, 236v, 353v; *GórnDworz* T5; *RejPos* 46v, 58v, 252v, 253v; Y ípyta go kupiec/ co chceſz zań? Rzecze: day co chceſz. *SkarŻyw* 102; *BielSjem* 24; *WujNT Matth* 20/4; *PowodPr* 74.

W połączeniu z nazwą środków płatniczych [w tym: aspry (2), funt, grosz (77), grzywnę (46), kopę (13), kwartnik, koczot, półgroszki (2), potrojny (2), skoty (2), srebrnik (3), srebro (4), sykle (5), szeląg, talar (3), wiardunk (10), złoto (5), złoty (czerwony polski, wałaski) (71), inne (9); w tym: od czego, od kogo (24), miasto czego (1), według czego (1), z czego (18), na co, na kogo (10), za co, za kogo (50), po czym [= ile] (22)] (254): *ZapWar* 1505 nr 2014 [2 r.], 1522 nr 2280, 1524 nr 2163, 1529 nr 2474, 1530 nr 2479 (7); thedy then czlowyek ma dacz zalysth dwye alprze *MetrKor* 34/135, 34/134, 135, 135v, 40/822, 57/120v (9); *BierEz* A4v; *OpecŻyw* 26v; *BielŻyw* 132; *KłosaAlg* D3v, F2v, G2 [2 r.], G4v [2 r.], H [4 r.] (13); *LibLeg* 9/52v [2 r.], 11/95v [2 r.], 100; Item vczyekfchi do Czarnich Mnichow wkofzczienye dal portulananowy zebi go puſzczil grofchi dwanaſcie przeorowy abygo przyall dal kopą y drugiemv mnichovi abi gi wkomorze zachowal dal polgrzywny, a wnyedzielyá na myáſzo dal trzi grofche *LibMal* 1548/141, 1543/67, 1544/93v, 11545/98, 1546/123v, 1550/156v (34); Tuchmy panie na drodze teź tego doſtali Bog wie zechmy dwadzieſcia zań ſrebrnikow dali *RejJóz* B8v; *SeklKat* I4, I4v; *HistAl* F6v, F7v; *MurzNT* 96; *Diar* 62, 63, 77 [4 r.], 78, 79 (13); *GliczKsiąż* M3; *Leop Ex* 30/13, *Luc* 19/13; Gdy pózwány ná Roku nieftanie/ Tedy ten co pozywa ma dąć od ſkaźniey ſędziemv groſz á piſarzowi groſz. *UstPraw* C3; A kthoby kradzyeżą wzięł w cudzym gáiu dąb ábo dwa/ ten zá káždy dąb ma dąć wiárdunek *UstPraw* E4, A4v, B2, D4 [7 r.], E4v [5 r.], F [2 r.] (36); *RejFig* Cc7, Ee3v; Ieſliby kto wolny z wolną dzyewką to vczynił/ ma dąć oycu iey pięćdzyeſiát fyklow ſrebrnych/ á iá chować zá żonę *BielKron* 44v; nie chciał im biſkupá pothwierdzić/ áni rozgrzeſzyć/ áż mu położyli y dáli duchowni Wrocſławſcy trzydzieſci y trzy tyſięcy złotych czerwonych. *BielKron* 378v, 73v, 133v, 287v, 396, 403 (22); *Mącz* 259b, 323a; *GórnDworz* T, T4v; *HistRzym* 58, 68, 68v; *RejPos* 343; *BielSat* C, C2; *HistLan* B4v; *RejZwierc* 26v, 98v, 107v [4 r.], 108v [2 r.], Bbb; *BudBib Iudic* 16/5, 1.Par 21/25, 1.Esdr 3/7; Tám od tákiéy ſztuki muſiſz dąć robotnikowi po 24. złot. *Strum* E2, D4v, E [2 r.], Ev [3 r.]; Lecż onę roznoſć że zá proſtego ſtanu człowieká dąć dzieſięć grzywien/ á zá ſláhcicá ſto grzywien ábo gárdło/ okrucieńſtwo iákies wymyſliło nie mądry Zakonodawcá. *ModrzBaz* 73; *SkarJedn* 347; *SkarŻyw* 441; a: tak pán woczyęch, dal bratu

swemu Całporwy 70 slotych polłkych: Kałdy sloty rachuyancz po 30 g. *ZapKościer* 1585/55v, 1580/7v, 1581/12, 1584/46, 1585/57v, 1587/73v (16); *WerGośc* 253; *BielRozm* 15; gdy prawi zeznam łprawiedliwie/ tylko mi grofz dádzą á gdy nie prawdę zeznam/ dádzą mi kopę. *GórnRozm* F; *PaprUp* G3 [2 r.]; *ActReg* 64, 111, 130, 182; Dałbym wam pięć łzelągów/ dość zá nie prawdźiwie *WyprPl* A4v, B2v, B3v; *LatHar* 690; *WujNT Luc* 19/13; Zá gránice gdy obywátele koronni wyiáda/ Król im po pięci grzywien ná drzewo dáć ma. *SarnStat* 892 *marg*, 128, 154, 617, 974, 1298 (29); *GrabPospR* M4, N4; Dano mi tylko ieden potroyny: lecz y to Lepiey niłz nie. *CiekPotr* 66, 75 [2 r.] 86; *PaxLiz* C.

W połączeniu z rzeczownikami oznaczającymi należność, opłatę, daninę itp. [w tym: dać annatę, cło (7), czynsz (16), dań (11), dochód (2), duchowne (2), dziesięcinę (15), jurgielt (7), kontrybucyją (3), myto (7), niestane, oborne, płat (3), pobor (18), podatek (9), poradłne, ryntę (4), sep, suchedni, szacunek, trybut (8), wojenne, wojskie (2), więźne, żołd (2); czego (8), czego (z przeczeniem) (24), od czego (6); z czego (11), na co (4), za co, za kogo (1), po czym [= ile] (1), w czym [= jako] (1)] (128); *ZapWar* 1507 nr 2015; *MetrKor* 34/135, 57/120v, 59/283; Toć wam przykázuię włzytkim/ Ták wyłokim iáko niłkim: Byście mi dáli pobory/ Kłádli ie do mey komory. *BierEz* F, F3; *RejRozpr* A3v, D4 [2 r.], E; Y od tey drugiey kupiey/ iuż dam za was myto *RejJóz* Cv; *MurzNT Mar* 12/14; *Diar* 34, 78, 79, 81 [2 r.], 90; *DiarDop* 114; *GliczKsiąż* N7v; *Leop Gen* 14/20, *Ex* 30/12, 14; Ktoraby wieś poradłnego nie dáła do Świętego Mikołaiá/ táka wieś przes Poborce ma być ciążána ná wole *UstPraw* G2, Cv, Ev, F, K; *RejZwierz* 37v, 39v, 103, 129v; *BibRadz Gen* 14/20; Krol z Rycerłtwem łwem Poboru nieda/ ále ná woynę wsiádać winien iełt/ iáko Hetman z Zołnierzmi łwemi. *OrzRozm* V2v, V2v; iż ile kroć będzie biskupłtwo Wrocłławłkie wákowáło/ tyle každy raz ósm tyłięcy złotych máia dáć do Rzymá Annaty *BielKron* 378v; Przyrzekał też [Paweł kupiec] wielkiemu Kniázowi Mołkiewłkiemu dáć Pieprzu we Cle *BielKron* 436v, 11v [2 r.], 121v [2 r.], 245v, 370v, 378v (17); *Mqcz* 313c, 375a, 412c, 416c [3 r.], 477a [4 r.]; *RejAp* 152, Ff2v; iż iuż był Augułtus Cefarz Rzymłki vczyłnił ná nie dekret/ y rołkazał áby mu byli dáli podatek každy z głowy łwey *RejPos* 18v, 3v, 250, 251, 251v [2 r.], 336 (8); *BielSat* B3 [3 r.], L4v; *RejZwierz* 97v, 167v, 233v, 234v, 245 (8); *BielSpr* 39v, 53; *BudBib Gen* 28/22; *SkarJedn* 64, 71; Zol geben. Clić. Cło dáć. Solvere vectigal. *Calag* 585; *SkarŻyw* 284 [2 r.], 597; *ZapKościer* 1580/12 [2 r.], 1581/12, 1585/56, 57v; *StryjKron* 295; *BielSjem* 28; DAyćie Pánie Suchédni: bołmy wyłufzyli Káždą beczkę/ coście ia byli nápełnili. *PudłFr* 8; *BielRozm* 11 [3 r.]; *PaprUp* Fv; *ActReg* 22; *Calep* 1084b, 1104b; Kmiec ktory czynłzu w wigiliá świętego Marćiná nie da/ ktory iełt nie wielki/ názáiutrz po ł. Marćinie tyle dwoie ma oddáć *GostGosp* 42; Król Ládyław/ wywiódl był przeciw Amuratowi przodki wáłzé/ żołdu żadného im niedawłzy *OrzJan* 61, 60; *LatHar* 128; *WujNT Matth* 22/17, *Mar* 12/14, *Luc* 20/22, *Hebr* 7/4; Tenże niełzláchćic/ dzieśięcinę/ [...] z pól które zásięwa/ będzie powinien dáć. *SarnStat* 189; Brodem wolno, tám mytá niedałz. *SarnStat* 684, 187, 364, 392, 413, 1071; tem fię nád inłze wynołzą/ że więcey niłz inłzy dáli trybutu Mołkwie zá futrá *GrabPospR* N3v, N4; *SkarKazSej* 675b; *KlonFlis* F4; *KlonWor* 79.

W charakterystycznych połączeniach: nie chcieć dać (12), mieć (139), (przy)musi(e)ć (20), (roz)kazać (31); (po)trzeba dać (6), (po)winien (40).

Przysłowia: bibl. Dáycież Cefarzowi tzo ieft cefarzowo/ a tzo ieft bożé⁸⁰ bogu [*reddite igitur quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo Vulg Mar 12/17*]. *OpecŻyw 75; RejRozpr B2v [2 r.], B3; MurzNT Mar 12/17; BielKron 203*; Czemuż tego nie dałz co włafnie należy temu Cefárzowi twemu? *RejPos 252v, 46v, 249v, 250 [2 r.], 253v; KochCn B3 [ogółem 12 r.]*.

RejRozpr E2v; RejWiz 139v; Sed quanti quanti bene emitur quod necesse est. Bá co dác to dác *Mqcz 338a*.

Nierowny frimark/ konia dác za bark. *Mqcz 89c*.

Zwroty: »dác (na, za) dług« [szyk zmienny] (4): schaffranu wążel wpapyerzą wyła y dala go garfcz křzyądzu Staniflavovi kalynřkovi v thumu, z a dług yřch mv bila vinna grořfi 15 *LibMal 1544/91v, 1543/70v, 1552/167; UstPraw F4v*.

praw. »kaucyją dác« (1): Cautiā obiecano dac ywcale ié zachowac *ActReg 26*.

»nie dác (i) (jednego złamanego) kwartnika, koczota, pieniądza« [*szyk zmienny*] (2 : 1: 1): Krol Polřki może mieć dwa kroć řto tyřięcy wybornego boiowego ludu dármo/ niedawřzy ná to (iáko ono mówią) złamánego kwartniká. *OrzRozm N2; ReszPrz 60; WyprPl B4v; CiekPotr 75*.

praw. »lichwę dác« = usuram dare JanStat [szyk zmieny] (2): téy lichwy iefli w Mieřřacu nie da/ do onéy lichwy niech mu lichwá przybędzie. *SarnStat 255; RejZwierc 101*.

»dác monetę« (2): *Diar 80*; Nie day řlicřney monety/ [...] Kupiřz tobie rzecz trudną y bárzo przeciwną *KlonWor 12*.

»nic nie dác« = *non dare Vulg; nullum pretium dare Modrz [szyk zmienny] (11):* thedy then człowyek ma dacz zalystř dwye álprze a wbronach szobu stron nycz dacz lyvdzye nye mayą. *MetrKor 34/135; FalZioł IV 58d; Leop 1.Mach 8/26*; GDy řędziowie řądzili/ řiędząc ná nie patrzył/ Ano vbogi płácił/ bogáty nie nie dał. *RejZwierz 41v, 140v; BielKron 316v; RejZwierc 234v*; niemal wřzytcy rozno ieżdzą po wřřách y po miářtecřkách: bárzo máło albo nie niedawřzy biorą co řię im podoba *ModrzBaz 117v; BielSjem 18; SkarKaz 386b; CzahTr L2*.

praw. »dác pamiętne« (2) : Day pamiętne/ dayże winę Ledá o iáką przyczynę Tárguy rozłożonoć kramy Pozwy/ minuty/ membrany *RejRozpr Fv; RejWiz 123v*.

»dác piędziedze (a. [ileř] piędziedzy), piędziedzmi« = *argentum a. orgenteos dare PolAnt; pecuniam dare Vulg [szyk zmienny] (92 :1):* Mařzli wolą miech rozdźiergay/ Kupcowi zá mię piędziedze day *BierEz B2v, B2v, M2v*; Czemus go nieprzedál Marie iego matce milé/ ktoráťzy weřdy ty piędziedze byla dala/ by ié chodźąťz dom od domu wyżebratz miała? *OpecŻyw 84v, 70v, 83v, 84v; OpecŻywList C2; BielŻyw 61; MetrKor 59/75v, 76 [4 r.]; ComCrac 21; LibMal 1544/93, 1545/96v, 97v, 1548/142, 142v (8); Rejřóz Bv, N5; LibLeg 11/185; ZapWar 1548 nr 2668, 1549 nr 2658*; Znaydzy iakiego Doctora Bys mu miał dác y puluora. Tych to nie řbednich piędziedzy *RejKup f5v; MurzNT Matth 28/12; RejWiz 13; Leop Mar 14/11; UstPraw D3, G4, I4v; BibRadz Gen 20/16, 23/13, Matth 28/12, Luc 22/5; BielKron 222v, 391v, 454, 456v [2 r.]*; Pecuniam pro his rebus soluit, Dał piędziedze zá to. *Mqcz 400c, 230b, 259b*; Y wyřzedřzy theż křiążę/ pocźął iey komnatę ná Mieřřac náymowác/ y dał iemu řto funtow piędziedzy ná to/ áby they páńny Tářfey y iedná męřka głową nie oglądála w mieřřacu krom iego. *HistRzym 21v, 21v, 23v; BielSpr c2; BudBib 1.Mach 3/28; ModrzBaz 79; Oczko 2; SkarŻyw 373, 445; ZapKościę 1580/4, 1582/8v, 28v [2 r.], 1584/43v [2 r.], 45 (10)*; Jedno

niechcieyćie być łkapi. Będziecie mieć łtroże dobre Daćieli pieniądze łzczodre. *MWilkHist* B3v, B3v, Dv, D2v; *ReszPrz* 60; *GórnRozm* Bv, F2; *PaprUp* I2; *ActReg* 4, 6, 81; Kmieć ieden v drugiego roley niema kupować: ktory kupi/ zboże niech łtráci/ y winę da: á on Pánu pieniądze da/ y winę też da/ co sprzedał. *GostGosp* 32; *LatHar* 705, 716; *WujNT Matth* 28/12, *Mar* 14/11, *Luc* 19/15, 22/5, *Act* 24/26; ma łie káždy z łítem Vrzędowi we wśi álbo w mieśćie/ temu kogo nád tym wltáwiono pokázác y pieniądze dác/ ták iáko przydźie wedle pocztu koni z wozem/ álbo bez wozu *SarnStat* 974, 260, 441; *CiekPotr* 9, 14, 59, 74.

»dać na (a. co) rok, tydzień, dzień« [szyk zmienny] (3 : 2 : 1): *LibLeg* 11/95v; Potym cie tym pomiárem ták ukolęduiá/ Co małz dác ná káždy rok/ pewnieć ofzácuia. *RejZwierc* 251; *ModrzBaz* 121v; *WyprPl* C2v; á łłudze ma dác wychowánié na kóždy tydzíeń po łżeśći grołzy *SarnStat* 376, 380.

»dać (nad sumę) przydaczy« [szyk zmienny] (3): yłz Pánowyę Grabowłczy mayá dacz przydaczy łzołtrą swoyá Pánu Ianowy Sykorłkemu łzewłzytkyego Imyęnya *ZapKościer* 1584/45v, 1584/45v, 1585/56v.

»w rękę co dác« = *przekupić* (1) : ále on [podstarości] zá prósbą więźniá/ ábo iego przyiációl/ á iefli iefcze w rękę co dano/ da ná Scrutinium do dnia trzećiego *GórnRozm* G4v.

»nie z dobrą wolá dác« (1): *Maligne prebere*, Nie s dobrą wolá dác. *Mqcz* 24c.

praw. »dać (na) raty« [szyk zmienny] (3): á drugá połowicę obiecuie dác na raty do 4 łat *UstPraw* G4; *ZapKościer* 1581/18v [2 r.].

»dać wedle służby« (1): Záś cztery wozy á ósm bykow dał łynom Merárego/ wedle ich służby [secundum opus eorum] *BudBib* Num 7/8.

»dać (na) strawę« [szyk zmienny] (12) : *SeklWyzn* g3v; *LibLeg* 11/184v; *LibMal* 1547/129, 1548/142v; też połłowie z Węgier mieli łnimi być/ ále iž im s połpolitego łkárbu na łtráwę nie dano/ przeto nie ieždźili. *BielKron* 415; Przyzwolilá ná to/ kazálá mi dác Wielbláda/ y trzydźieści złoty łczyrwonych ná łtráwę. *BielKron* 459, 17, 77, 429; Polacy Sigmuntá dawłzy mu ná łtráwę wygnáli. *StryjKron* 472; *ActReg* 72; *GostGosp* 92.

»dać sumę (pieniędzy)« = *argentum dare* *PolAnt* [szyk zmienny] (12) : Tamże iemu [Epimenidesowi] za to chcieli wielką summę dác pieniedzi, ale on brać niechciał. *BielŻyw* 25; á dał the summę Krol Węgierłki zá Kážímirza krolá Polłkiego łzwagrá łwego *BielKron* 326, 226, 228, 236v, 384v, 385; *BudBib* *Luc* 22/5; A nie widzę ktoby chciał pirwłzą summę dác z roli *ModrzBaz* 122v; Tenze łume niemála dał Czopowego Burgrabi iedne^{mu} na zamku Krakowłkiem za to tzo go bel wnoci nałzedł prziiaciel ie^{go}/ á zbil niemielofłrne pod ramieniem krolowej kijem. *PaprUp* I3v; *SarnStat* 441; *VotSzl* D3.

»dać wacka« = *zapłacić* (1): Day łam waczka ale opak Sumnienie pogłáda łepak. *RejKup* k5v.

praw. »za, o winę dác« = *poenam dissolvere, expendere poenas scelerum* *Mqcz* [szyk zmienny] (15 : 14): *BierEz* B2v; a starofczye swemv thełz za wyne, zlołhi Moldawłki bandzye powynyeyy dacz. *MetrKor* 40/811, 822; *ComCrac* 21; *RejRozpr* D4, Fv; A iefli Przyłýęgá bes przyzwolenia Sędźiego będzie odpulzczoná [...] thedy Sędźiemu winę da. *GroicPorz* z2v, z2v; tedy ten co mu zádał potwarz ma mu dác zá winę trzy grzywny/ á łádowi trzy. *UstPraw* C3v, D4, F2v, I4v, Kv; *Poenam dissolvere*, Winę záplácić/ dác. *Mqcz* 401a, 289a; *ActReg* 46; *GostGosp* 32 [2 r.]; tedy łkázuiemy/ iž tákowy

zbiegły panu fwęmu trzy grzywny ma dąć zá winę *SarnStat* 657, 235, 285, 475, 468, 469 (10); *VotSzL* D3v.

»dać (na) wychowanie« [szyk zmienny] (3): Powynny wśilczy pośpolicie dać złufne poziwienie/ á wychowanie flugam kościelnym. *SeklKat* I3v; Iáko wychować Vrzędniká/ y co mu ná wychowanie ma Pan dąć/ tu fie nic nie piśze *GostGosp* 154; *SarnStat* 376.

»wsztyko dać« (1): Cobychny teraz grzywną powoli zátkáli/ To w on čás trudno będzie bychny wśzytko dáli. *RejZwierc* 248.

»dać zapłatę« = *mercedem dare Vulg* [szyk zmienny] (7): *Leop* 2.Reg 4/10, *Ezech* 16/41; *HistRzym* 58v; Y poruczył [Samarytanin] go gośpodarzowi á opiekálnikowi/ dawśzy mu dwoię zapłatę/ obiecuiąc mu iefzcze nád to/ iż iefliby co fwego przyłożył ku opátrzeniu iego *RejPos* 210v, 210; według tego kupu wyzei brzmiącego wyzei napifany Grzegorz Gowińki vtcie^{mv} Bartofzowi Zwarce zupełną zapłatę dal *ZapKościer* 1581/6; Iefliże więc fto złotych da mi zá robotę. (—) Było co było pewnie/ da więtfzłą zapłatę. *PaxLiz* C.

»dać znaleźne« (1): Coś ználázł/ ten powiedział/ iż pieniędzy dofyć/ Ale ich ná fumnieniu nie chcę ná fwym nośić. Lecz kto mi da znaleźne/ niechby fwe wyfunął *RejFig* Cc7.

Szeregi: »dać abo (czyli) nie dać« (2): godźifz fię dąć dań Cefárzowi/ czyli nie dąć *WujNT* Mar 12/14, s. 168 *marg*.

»dać i dosyć uczynić« (3): á Komornikowi iego [...] wiárdunk przez wśzelkiego fporu piérwéy/ á niżli do którego fluchánia będzie przypuľczon/ dąć y dofyć vczynić będzie powinien. *SarnStat* 235 [*idem* 2 r.] 468, 475.

»dać i (za)płacić [w tym: od kogo (3), za co (3)]« [szyk 13 : 1] (14): Mvľtafy yaga tyfyacz za konya dano y zaplaczono. *LibLeg* 11/109, 7/69v; ktori pan staniflaw odrowansch myal dacz y zaplaczicz iedno sto zlotich panyey Annje kosmirzowskiej *MetrKor* 59/75v, 40/817; *SeklKat* L2; *Mqcz* 401a; *ZapKościer* 1581/19; [obiecuiemy] od koźdého takowého więźniá dąć y zápláćić iednę kopę monety w Króleřtwie biężácéy *SarnStat* 135, 198, 451, 689, 891 (7).

»zasiác i dać« (1): Gdyfz tedy nie miał pieniędzy fkąd zasiác i dac. *ZapKościer* 1580/4.

W przen (2) : nie day fwego potu/ Nabywáiąc w vrzędzie pewnego kłopotu. *KlonWor* 12.

Zwrot: »dać zapłatę« (1) : A nie ma tego kámienia przedáwác od fiebie/ iefliby niedano takowey zapłaty iákowa iest Kryřtus *HistRzym* 70.

c. Wymienić rzecz za rzecz lub za określoną sumę pieniędzy; sprzedać; *commutare Mqcz, Cn; vendere Mqcz; invicem dare JanStat; mutare, permutare Cn* [w tym: co, kogo (54), komu (29)] (100) : *ZapWar* 1516 nr 2138; Orzeł ten ná fądzie śiedział/ Nietoperzá tako fkazał: By pierze z niego zebrano/ A myfzłą mu fkorę dano. *BierEz* Q4; *KłosAlg* G3, G3v; *LibMal* 1545/97v; rzekł mu krol/ day mi tę winnicę/ damći tak dobrą albo lepfzłą zá nię/ álbo zápláćę. *BielKron* 85v, 123v; *BielSat* B3v; *Strum* N3v; Wezmi fzáty moię/ á day mi fwoię [!] *SkarŻyw* 341, 88, 134; A po czemuľz nam funt daćie? Iednym flowem nam powiedźcie. Iż pieniądze będziem liczyć A wy też będziećie ważyć. *MWilkHist* C3v; Ow [doktor] złoty od vryny/ ow [aptekarz] zá fenes liftki/ Biorą wielkie pieniądze/ dádzą trochę drzyřtki. *BielRozm* 12 [*idem* *BielSat* B3v].

dać czego (1): Intertrimentum Szkodá/ odeście pieniędzy/ [...], yáko gdy fie dwa frimárcznicy zeydą á da yeden drugiemu złego á nábędzie gorzłego álbo takowegołz. *Mqcz* 173a.

dać czego (po przeczeniu) (2): Nie dam go od pułgrzywnia/ pieniążká iedného: O zakład/ nie naydziecie nigdziey tak taniého. *WyprPl* A4v, B2v.

dać miasto czego (2): day mi winnicę twoię/ [...] á dam ci miáło niey winnicę lepřzą *BudBib* 3.Reg 21/2; *ZapKości* 1585/51.

dać za co, za kogo (53): Niechćiey zemną wiele gádác/ Słowem powiedz zač go małz dác On rzekł zá sześdzieřát grořzy *BierEz* B3, B2; ktorym on odpowiedzýał ieřli niemacye pyeniedzy przywyedzcye bydło wařle á dam wam zanye pożywyenie *HistJóz* E3; *KłosAlg* Gv, G3, G3v [2 r.]; *WróbŻółt* 43/12; *LibLeg* 11/94v, 100; dal mv za the rzeczi vrządnik konya řchiwego y polkopi pyenyedzi *LibMal* 1544/90v, 1547/130v, 1548/138, 146v, 1549/149v, 1552/169; *KromRozm* III M8v; *RejWiz* 140; *Leop Lev* 24/18, 21, *Ier* 1/11, 2.*Mach* 8/11; *RejFig* Cc6; Sprawiedliwořć v nich táka/ iż ktoby czyie zdrowie wřiał/ ma dác řwoie zań według praw Moizeřzowych. *BielKron* 260v, 44v, 85v, 120, 311v, 360 *marg*, 442v, Mmmm; Mutare praetextam paludamento, Pokoyowe odzienie zá woyenne dác. *Mqcz* 239a, 38c, 239b, 300a; *HistRzym* 57v, 58; *BielSat* C2v; A zař też zle żrobká kupić zá dzieięć złotych á dác go zá trzydzieři? *RejZwierc* 109; *HistHel* D; *Strum* Iv; ztym řię zmowili Wenetowie/ áby dom řwoy řpalić im dopuřcił/ chcąc mu zá ieden dom wřzytkę dác Wenecyą *SkarŻyw* 570; *ZapKości* 1586/68v; *KochDz* 107; *BielRozm* 18; *KochFrag* 45; *WyprPl* A4v, B2v; *WujNT Matth* 16/26; Iż między řobą vczynili dóbr dziedřicznych wieczną y nieodezwáną zamiánę/ dawřzy řobie zobopólnie dobrá zá dobrá/ ziemię zá ziemię [*dantes sibi invicem bona pro bona et terram pro terra JanStat* 442] *SarnStat* 1248, 685; *GrabPospR* N3v; Bo przedřię od Pigmeow korzyřć byłaby tá/ Danoby zá káždego chłopá korzec żytá. *KmitaSpit* B2. Cf »za pieniádze dác«.

dać po czym [= ile] (3): Mám też Pytel do Młyná mám práwe gálery/ Ktorych ináczey nie dam po czterzy Tálery. *BielSat* B4 [*idem BielRozm* 14]; Dam wam Bářlam po řtá złotych Mirę po ořmi Tálárách. *MWilkHist* C3v; *BielRozm* 14.

Zwroty: »(nie)drogo (a. drożej) dác« [*szyk zmienny*] (5): Spytał drogoli go dařz/ [...] On rzekł/ day trzydzieři grořzy *BierEz* A4v; *KłosAlg* G3; *RejRozpr* H4; Cžego chcecie piękny pánie/ Naydzie v mnie wřzytko w kramie/ A wierę wam dam nie drogo *RejZwierc* 235v; *WyprPl* B3.

»dác za gotowe [= za gotówkę]« (1): Coby dař inřzemu ná tram. To dźiř dařz zá gotowe nam. *MWilkHist* C4.

»za pieniádze dác« [*szyk zmienny*] (4): *LibMal* 1548/146; Otożby to pomierzyć/ á dác Woły młode/ Zá ty řtäre pyeniádze/ mogą być ná gody. *RejZwierc* 138; Praesenti argento vel pecunia mercari, vendere, Za gotowe pieniádze dác. *Mqcz* 431a; *ZapKości* 1583/36.

»dác na borg« = *skredytować*; *dare a. vendere, pecunia non praesenti Cn* [*szyk zmienny*] (2): A ieřtli co ná borg dádzą Przedřie řie ná tym nie zdráďzą *RejRozpr* H3v; Ieřli co kupcy álbo mieřczánie dádzą na bórğ bez zapifu, iáko ma řwégo dochodzić, albo obwiniony, iáko řie ma brónić. *SarnStat* 275.

»dác na tram« = *skredytować* (1): Weźmiefz od nas to coć damy Wřzakći řtráty nieżyczymy. Coby dař inřzemu ná tram To dźiř dařz zá gotowe nam. (*did.*) Y wyřypie mu pieniádze ná řtoł. (–) *MWilkHist* C4.

»dać na wiarę« = *skredytować* (1): chciał nam dać na wiarę inższego korzenia co trzebá/ mowiąc: kiedy tu drugi raz będziecie s śwym towárem/ oddacie. *BielKron* 454.

Szereg: »dać i zamienić« = *dare et commutare JanStat* (4): ták iż przerzeczony N. dał y zámienił dobrá fwé dziedziczné/ to ieft/ wieś N. ze wżyftkim téy wśi dziedzictwem/ y ze wżyftkim prawem/ páńftwem/ włafnością/ y Tytułem dziedzicznym/ z przerzeczonym N. z N. *SarnStat* 1248, 685 [2 r.], 1248.

W przen (8) :

Zwroty: »na to miejsce [= w zamian] dać« (1): Przeto vczyń ták dobrze/ álbo wróc moię/ Albo mi ná to mieyfce day ferce swoie. *KochFr* 42.

»(nie) dać (nic) tanie(j)« = *nie ustąpić* [szyk zmienny] (7): Iáko w tárgu taniey niedać *RejRozpr* Iv; *RejKup* e2v; Iż zyemiá nic nie włada/ iedno ludzye ná niey/ A muśi dać iednemu/ drugi zawnždy tániey. *RejWiz* 152; A miłofnik oyczyzny choć w káplánfkim ftanie/ Gdyby do czego przyfzło nie da też nic tanie. *PaprPan* C, I3, P2, Q3v.

d. *Oddać, zwrócić* [w tym: co, kogo (51), komu (41)]; *tribuere Modrz*; *dare Vulg* (68) : Iákoby Náktánáb wyznał/ Iż v Ligurgá wypożyczał. Sto tyśiác złotá Rábfskiego/ Aż do czáfu podobnego: Ná ktory ie dać ślubuie/ Tym się liftem obwięzuie. *BierEz* G3, N2v [2 r.]; *OpecŻyw* 20, 44v; [*Scipio*] miedzi innymi więziami vzrzał iedną pannę piękną [...] y przyftápowfzi [!] ku oyczu iey y ku mężowi, ktoremu była obiecana onę pannę nie fkażoną im dał *BielŻyw* 116; *LibLeg* 11/184v [4 r.]; *RejWiz* 131v; Krol odpowiedział y rzekł: Daycie oto tey dziećię to żywe [*date huic infantem vivum*]/ niezábíyaycie go: boć oto tá ieft mátká iego *Leop* 3.Reg 3/27, 3.Reg 3/25, 26, 1.*Mach* 13/39; *BibRadz Tob* 10/11; [*Grekowíe*] vrádzili y pośláli s tym pośelftwem áby Priamus dał Helenę/ ktorą nieślufnie á s krzywdą wzyął *BielKron* 57, 55v, 76v, 245v, 323v, 439; *Mącz* 375c; oná fchowawfzy go [*pierścień*]/ niechćiála mu go pothym dać/ wymawiaiąc fie że iey vkrádziono. *HistRzym* 62; Bo piśz ty co chcefz ná tram/ ále ia też wiefz to Pan Bog kiedy dam. *RejZwierc* 58v, 90, 235v; *BudBib Gen* 29/21; *Strum* R2; *SkarJedn* 250, 373; niedamy go [*ciała św. Wojciecha*] inaczey afz nam ták wiele złotá przywieść krol każe/ iáko ciáło famo záważy. *SkarŻyw* 356, 62, 552; *ZapKóscier* 1580/4; *BielSen* 6, 7 [2 r.]; *KochTarn* 76; *PaprUp* Fv; *WujNT Luc* 7/15; miałem fobie woły fpráwić [*za te pieniądze*] y pożytek ztąd vczynić, á tyś mi ná czás náznáczony nie dał. *SarnStat* 1274, 1274; *CiekPotr* 57, 73.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem to (1); co (7)] (7): *GroicPorz* av, dd3v; Z tądci roście oná nazacnieyfza cnotá fprawiedliwość: ktora rofkázuie/ áby nikomu krzywdy nieczyniono/ ále co czyie ieft dano [*tribuendum iubet*], *ModrzBaz* 8; *CzechEp* 323; Day coś winien młodzieńcze/ nie tu ná odwłoki. *BielRozm* 27; *WujNT Luc* 16/12; Iáko tedj prawdziwa y łączna kompoftia ieft/ dać co czyie ieft *PowodPr* 46.

Zwroty: *peryfr.* »ziemi dać ciało« = *umrzeć* (1): Wyfluchay me prośby/ á ná fkánie moię/ Niechay otworzone będą wśzy twoie/ Aby m k fobie przyfzedł/ chćiey zfolgować máło/ Niżei dużę wrocę/ á ziemi dam ciáło. *GrabowSet* B2v.

peryfr. »dać duszę, ducha Bogu (a. Ojcu, a. szatanowi itp.)« = *umrzeć* [szyk zmienny] (7 : 3): Auguřtin Bifkup święthy Hibponenfski w fiedmdziefiąt y w fzełci lath żywota fwego panu Bogu dużę dał *MiechGlab* 47; *BiałKat* 168v; *KochTr* 17; *KochSz* B4; *WisznTr* 4; *ArtKanc* M19v; W Czás

dziwiątey ná Krzyżu Pan łkonał godziny/ Eli mówiąc/ dał Oycu dużę fwą bez winy. *LatHar* 310, 522; Iakoż/ gdyś iuż dużę fwą w ręce bołkie dala/ A z tym to nędznym światem/ iuż się rozstawala: Oni twé święté ciało/ vczciwie schowali *SiebRozmyśl* K4; Zyiąc lat wiele w pánienłkiey czyłtości, Dał ducha Bogu, ziemi z ciałem kości *KlonKr* D3.

»dać zasię« [szyk zmienny] (4): y boiąc się ona niewiałta bárzo płakała bo niemiała zkąd inąd pieniędzy zwierzonych zalię włzitkich dać. *BielŻyw* 60; Wzywał tedy Heliałz łyná iey y położył ná łożu/ prosił Pána Bogá aby wrocił dużę k niemu/ y sftało się tak/ y dał go niewiełcie zalię żywego. *BielKron* 84v, 197v, 420v.

Szereg: »nie wrocić ani dać« (1): yno kyedi fą dopyro oni łkarbi v Malchiera y nychcze ych wroczyz any dacz powyeda yłch tho yełth na moyey voly yełly chce on ych da A yełly nychcze ych dacz on ych nyeda. *LibLeg* 11/184v.

W przen (1) : Stráciwłzy go w Kościele trołkliwieł łzukala/ [Matka Boża] Ledwieć go [Chrystusa] dnia trzećiego łalká Bołka dala. *LatHar* 518.

e. *Dać z zamiarem odebrania kiedyś, zastawić, złożyć w depozyt; pożyczyć; mutuare, in mutuum dare* *BartBydg; fenerare* *Mącz*, *PolAnt* [w tym: co, kogo (21), komu (14)] (58) : *RejWiz* 122v; Oznáymuięć też łynu miły/ żem dał dziełięć grzywien łrebrá/ gdyś ielłcze był małuczłkim/ Gábelowi w Ráges Mediylłkiem miełcie/ á Cerográlł iego mam v łiebie. *Leop Tob* 4/21; *Mącz* 92a; O dawnołci załtawy, wykupienia álbo niewykupienia. Ielłi kto dał małętność *SarnStat* 686.

dać czego (2): *BielKron* 21; dadzą mnie powrozów/ gdy prołze/ Bo pięknie wyłulzywłzy cáło ie odnołze *KochFr* 94.

dać do czego (1): ktore pieniądze w Káncelláryey maía tak długo leżeć/ aż páni Wienna vczyni rok łtronie pozwem/ ktora dala pieniądze do Káncelláryey: á łtawi pewne rękoymie około wrocenia przywiánku przyiaćielom mężá pierwego. *UstPraw* B2v.

dać miasto czego (1): Obsidibus cavere de pecunia, Miálto pieniędzy więźnie dać tego czału ałz się pieniądze położą. *Mącz* 42a.

dać ku czemu (4): A mniemaiąc niewiałta żeby był vczniem Appollinárowym/ dala mu ku przepiłaniu [księgi]: prołzac aby ie prętko wrocił. *SkarŻyw* 119. Cf »dać ku wiernym rękam«.

dać na co (24): A ktoby dał ná Zamek álbo ná miálto iákie/ ten pieniądze tráci. *UstPraw* H; *WujNT* *Luc* 19/23; A któryby przeciwo temu Státutowi pieniądze ná dobrá krolewłkie dał [pecuniam super bona Regalia dederit *JanStat* 97]/ táki tráci y czełć/ y pieniądze/ które ma zápiłané. *SarnStat* 84, 83. Cf *Zwroty*.

dać za kogo (2): Wnet łámemu w Senacie kazáli wotowác/ On zákazał iednego więźniá zá się nie dáć. *PaprUp* Hh4v, Hh4v.

Zwroty [przeważnie praw.]: »fanty w długu dać« (1): Ielłi by thedy dlužnik fanty ruchome w długu dał/ ty maía być [...] ołzácowane *GroicPorz* dd.

»dać na kwity, na listy« [szyk zmienny] (1 : 1): Oblicza się s káletą nie chce rełpondowác/ Muśi iey dać ná kwity gdy nie małz co łchować. *RejWiz* 16v; Zydowie ná tegodnie niech lichwy wyciągáią, á ielłi ná lifty pieniędzy dadzą [ad literas obligatorias pecunias dent *JanStat* 1124] ten który ie wezmie, nie będzie powinien lichwy płácić. *SarnStat* 259.

»dać (pieniądze) na lichwę« = *fenerare pecuniam PolAnt; pecuniam in quaesto relinquere, ponere nummos in fenore Cn* [szyk zmienny] (5): Brātu twemu nie dáy pieniędzy ná lichwę/ áni pożywienia/ áni żadney rzeczy kthorą ná lichwę dawáią. *BibRadz Deut 23/19, Ez 18/8; BudBib Ez 18/8; Y* rzecze on pogánin mąż żenie fwey: Daymy ty pieniądze ná lichwę/ ábyfmy z nieh pożytek mieli. *SkarŻyw 101, 101.*

»dać okupem« (1): y dařz ono śrebro Aharonowi y fynom iego okupem onych [*Et dabis argentum Aharon, et filiis eius redemptiones eorum*]/ ktorzy zbyli nád nich. *BudBib Num 3/48.*

»dać ku wiernym rękam (a. wiernej ręce)« = *złożyć w depozyt* (3): Iako my on nyedal stha kop grosshy wpolgroszczeh chowacz kv wyernym rakam (kthory) pyenyadzy gothowych kthorymy on myal skvypcz czynsz z gymyenia szwoyego *ZapWar 1527 nr 2383, 1527 nr 2383; Nád* to oznaymić teras iżem dał ku wiernej ręce dzieścić talentow śrebrá Gábáelowi brātu Gabrye⁸⁰ w Ragos mieście Medłkim. *BudBib Tob 4/21.*

»dać na rękojemstwo« = *dare ad fideiussionem JanStat* [szyk zmienny] (10): *LibLeg 10/56; A* gdyby wziął dwu koniu álbo dwu wołu/ tedy iednego ma dać na rękojemstwo á drugiego łobie wziąć *UstPraw E4, A, F [2 r.]; IEfli* kto byđło czyie zajmie z łzkody/ á niechćiałby go dać ná rękojemstwo nápomniony przez łzláchtę y Woźného/ zá tákowé niedánie ma byđz pozwan do práwá Zamkowego *SarnStat 513, 513 [2 r.], 675, 913.*

»w zajem dać« = *mutuare, in mutuum dare BartBydg* (3): Zleć tobie czego pożyczyc/ Owco niechcelz rychło plăćić. Korzec owłá com w zaiem dał/ By mi dáłá Pan wilk kazał. Owcá się ku długu przyznáłá/ [...] Y prośiłá przedłużenia *BierEz N2v; Mutuare, wzajem dacz, zalozicz kogo BartBydg 95b, 95.*

»dać zakład, pod zakładem, w zakładzie« [szyk zmienny] (5 : 2 : 1): *RejKup k7v; ZapWar 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; Oná* rzekłá/ iefli dařz w zakładzye pierścień/ łzátę/ y tę lafkę co iá nośiłz [*będe tobie k woli*]. *BielKron 20, 106, 108v; OrzJan 126; Zydóm* ná niektórych mieyfcach dáłifmy zakłady [*Iudaeis in aliquibus locis contulimus vadia JanStat 1128*]/ ściągáiąć fie ná wielkie fummy *SarnStat 263.*

»dać na zapis« (2): *RejRozpr Fv; Transcribere item, [...]* też pożyczaną fumę od yednego wziąć á drugiemu dać ná zapis. *Mqcz 375d.*

»dać (pieniędzy) (na) zastawę« [szyk zmienny] (7): *ZapWar 1530 nr 2479; Foenerari aliquid alicui, Záłtáwić komu co/ et iterum, Dąć komu pieniędzy ná záłtawę/ deponentaliter. Mqcz 133b; Krześciánin bez świátka* twiérđząc, że mu záłtawę dał: Zyd odwieźć fie iurámentem może. *SarnStat 247, 189, 261, 692, 914.*

f. *Dostarczyć, zaopatrzyć [w tym: co (41), komu (24)] (74) : ZapWar 1518 nr 2235, 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; BierEz I4v; HistJóz E3; A* pothym by kthorzy snych zařyą v valí dlya ych potrzeb valz profzily y zandaly lvb yefzdnych lvb drabow z a ych pyenyandze, abo nyekthorich potrzebnych rzeczy kthore kolwyek bandą, abyfczye yem zadney rzeczy nyedaly, them obyczayem kthora przyařzny myędzy wamy y myedzi namy yefłth. *LibLeg 7/41v, 11/94; powyada* ze my dawala yakyegořz zyelya aby pořłipowali the ku kthorem chucz myali y oney theřz thakowego dacz myala. *LibMal 1552/172, 1554/192v; GroicPorz ee2v; RejWiz 56; Leop Num 11/13, Esth 2/9 [2 r.]; Kto* komu byđło zajmie

z szkody/ á on co mu zajmą niewyprawi bydlá íwego do trzech dni: tedy ten co ie zajmie ma ie dáć do obory Krolewkiey *UstPraw* F, F [2 r.]; DWá do pánny przyiádá/ ípołu im poíłáli/ Iednemu wždy poduífki odíwiętnieyfze dáli. *RejFig* Aa4; *RejZwierz* 101, 137; A íam Abráhám biezáwízy do trzody wíziáł íielátko młode/ y dobrze tłuíte/ á dáł ie íludze/ ktory ie corychley gotował. *BibRadz* Gen 18/7; Potym záíę nieprzyiáciele poíylek íwoim dáli cżterzy okręty pełne ludzi. *BielKron* 460, 460v; *RejZwierz* 111; *HistHel* B4v; *StryjKron* 602; *BielSjem* 33; Day kokóíom brog żytá/ przedíę będą grzebły. *BielRozm* 25, 27; Młynárze ktorzy powinni wieprze karmić/ niechay im Vrzędnik da chudzíki roíle *GostGosp* 88, 114, 136; A kiedy íi co íól kopáią/ włáíńemi rękámi co vrobiá/ tedy Zupnik wéípólek z Báchmíítrzem ma im piece z íciánámi dáć [*debet eis fornaces cum parietibus largiri* *JanStat* 46] *SarnStat* 380.

dać czego (10): thaích anna od Reíchcziny dała zyelya, do thego kapluna, a zophia od jaroíícha dwa placzki kupila *LibMal* 1544/92v; *WyprKr* 114v; *BielKron* 17v, 249; Aza (iuz) teraz dłoń Zewáchá y Cálmunny w ręku twoich/ żebychmy dáli woítku twemu chlebá? *BudBib* Iudic 8/6; *BielRozm* 27; á toż ná oney mierze wagi doíwiadczy/ ieíliby ták przędze oddáć nie moglá/ íáko iey przędzíwá dano. *GostGosp* 114; *KlonWor* 14. Cf *dać czego ku czemu; na miejsce czego*.

dać do czego (2): Ítem powyada yích czirwowej do Mlyeka naprawyenya dała, pokrziwá kthora przeíz ploth róízczie *LibMal* 1549/149; *BielKron* 309.

dać czego (po przeczeniu) (4): Kto bydlá záíętego nieda do obory Krolewkiey/ [...] takowy ma być pozwan do Grodu *UstPraw* Fv, Fv; PAnnam dolnem obruíow nie dano. prze niepamiecz *WyprKr* 114v; *SarnStat* 675.

dać czego ku czemu (1): Przytym líft do Azáfá ktory trzyma ítraż láíow Krolewíkich/ áby mi dał drzewá ku budowániu bran páłacu kthory íeíft przy koíciele *BibRadz* 2.*Esdr* 2/8.

dać na miejsce czego (1): Wolęc dáć ná to mieýíce/ máki pytlowánéy/ Weż y w garnek kápuíty *WyprPl* Cv.

dać na co (8): CApelanom na obruízi dano plotna stuke *WyprKr* 114v, 114, 114v; *BielKron* 84v; *BudBib* 2.*Esdr* 2/8; potym zważyć níż dáć na bielnik/ ieíli wagá ípełná: bo około przędzíwá nawięííze złodzieýítwo. *GostGosp* 114; *SarnStat* 374; A w tym wnídzie podwodnik: Burmíítrzu day koni Ná podwodę. *KlonWor* 14.

dać za co (1): kthory Bífkup obiecał dáć do woíká żywnoóí doíátek zá mále pieniądze. *BielKron* 309.

dać z czym (1): áby mu w báńkách 500. Dukatow dano z tymi wízyítkimi íáímużnámi. *ReszList* 170.

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): *BielŻyw* 114; Rzekł íemu krol: Cżegokolwiek potrzeba to wízyítko dádzá tobie. *HistRzym* 80.

Zwroty: praw. »opatrzenie dáć« (2): *Diar* 37; A pánowie Duchowni Deputátóm íwoim opatrzenie dáć máią. *SarnStat* 860.

»dáć (s)potrzebę, według potrzeby« [*szyk zmienny*] (7 : 2): *Leop Num* 7/7, 8; *BibRadz* 2.*Mach* 4/49; *BielKron* 398v; y wéízli w dom íednego mieízcżániná/ ktory ie takież wdzieczńie przyiáł á wízyítkę

potrzebę im dał. *HistRzym* 28v, 28v; *SkarŻyw* 519; Radbym iefcze śpróbował bytu żołniérskiego: Zezwalam/ tylko daycie śpotrzebę wśyżtkiego. *WyprPl* A3; *GrabPospR* N4v.

»dać stacyją« [szyk *zmienny*] (4): á ia dam śtácýą y wśyżtki potrzeby Krolowi. *BielKron* 398v, 398v, 435v; *RejZwierc* Aaa.

α. O osobach: przyprowadzić [*tylko w imp*] [*kogo*] (2): Nu/ nu/ corychléy moi/ śkrytégo śzukaycie/ Grécki to nieprzyiaćiel/ przed mię tu go daycie. *GórnTroas* 45.

Fraza: »daj go sam« (1): Odpowie świéty: máła tobie z tego počiechá/ day go śam/ á ia go w imię Iezufa vkrzyżowánego zleczyć. *SkarŻyw* 454.

2. Wręczyć, podać, podsunąć; dare *Mącz*, *Calag*, *Vulg*, *JanStat*, *Cn*; *tradere* *Vulg*; *praeberere* *Cn* [*w tym: komu* (907)] (1207): ieden z nich mięło porwał/ Drugiemu dał by ie śchował *BierEz* I4v; *LibMal* 1551/163v; *Leop* 1.*Mach* 13/50; *BielKron* 45v, 126v, 209, 313v, 386v; á gdy mu dano [*papiru*] tedy wnetki żywot śwoy nápiśał. *HistRzym* 124v, 34; y przyniośł ná miśie głowę iego [św. *Jana*]/ á dał ią dzyewce oney/ á dzyewká dała mátce twoiey. [*caput eius ... datum est puellae et attulit matri suae* *Vulg Matth* 14/11] *RejPos* 320v; *BudNT Matth* 14/10 [9], 11, *Luc* 15/16; *SkarŻyw* 171; *WerGość* 218; Dano im wczora litteras passus naktore nagrańicy czekali *ActReg* 125; *WujNT Matth* 14/9.

dać czego (17): dwa krocż Annýe [...] thegośż klucza dall, aby do pywnycze po pywo czarne otbworzila *LibMal* 1546/114; *RejKup* m2v; *MurzHist* S4v; *BibRadz* *Gen* 24/32; *BielKron* 114, 214v, 426v, 429v; Cedo aquam manibus Day wody ná ręce. *Mącz* 43c; *GórnDworz* P3; *HistRzym* 124v; *RejZwierc* 95v, 154; *SkarŻyw* 346; *KochPieś* 2; *Phil* K; Drugi pátrząc ná tę śmierć y przypadek tęgi/ Aby żyw był/ dał ná śię y páła y wśtęgi. *KmitaSpit* C2v.

dać co (265): *BierEz* F3; thą kopą dalem panv stharosczie panv swemv y thą pan stharostha dal [...] Komornýkovy Xyąszczaczemv za roskazanyem Pana Marshalkovem *ZapWar* 1524 nr 2163, 1532 nr 2480; *OpecŻyw* 128v; *HistJóz* B2v; *BielŻyw* 156; *RejRozpr* E; *LibLeg* 11/154v; *LibMal* 1545/97v, 1548/146v [2 r.], 1553/174; *SeklKat* G4v; A tak panie każ wage dacz A nietrzebach śye sniem wrzcz wdacz *RejKup* cc4v, m5v, r3; *KromRozm I* A3v, E; *MurzNT Matth* 27/29; *GliczKsiąż* C8; *GroicPorz* h3; *RejWiz* 131v; *Leop* *Gen* 21/14, *Lev* 8/27, 4.*Reg* 11/10, *Ex* 31 arg, *Luc* 11/12 (10); *RejFig* Cc7v, Ee2; PArýs miedzy piéknemi páńiami obierał/ Pállás/ Iuno/ á Wenus/ ktorey iábłko dáć miał. *RejZwierc* 42, 14v, 42, 49v, 102v; *BibRadz* *Deut* 9/10, 11, 4.*Reg* 22/10, *Esth* 4/8, 1.*Mach* 11/66 (8); *OrzRozm* C2v, Gv, M3; dáli mu płażcz Papiéfki s tą mocą/ ná ktorego gi wdzyeiefz/ tego przyimiemy zá Papiieżá. *BielKron* 188, 41v, 142v, 181, 242v, 313 (35); *OrzQuin* P3v [2 r.]; *RejAp* 26, 28 [2 r.], 60, 61v, 130v (10); *GórnDworz* P3, R2, T7; Wąż dał Gwidowi kámień troiey bárwy *HistRzym* 69v, 55, 61, 64v, 80, 82v [3 r.], 121v; *RejPos* 6, 142v, 266v, 287v, 320v, Ooo2; *BiałKat* 33v; *KuczbKat* 265, 270; ázaś iefť ktory ociec táki ná zyemi/ ktory gdyby go dziecię iego prośilo o chleb iżby dał kámień? [*Vulg Luc* 11/11] *RejZwierc* 10v, 10v, 38v, 175v; *KochMon* 28; *BudBib* *Ex* 25/17, *Num* 3/51, 3.*Reg* 17/19, *Esth* 4/8, *Ez* 4/15 (9); *HistHel* B2v; *BudNT Matth* 7/10, 11, *Apoc* 6/4, 8/2, 3 (7); *StryjWjaz* C2v, C3; *SkarŻyw* 41, 101, 160, 173, 324 (9); *CzechEp* 287; *ReszList* 170; albo sami bądzcie Krolmi, abo inszym Sceptra dać *ActReg* 102, 84; *GostGosp* 22; *KochAp* 10; że będąc bliśkim rozłączenia z tym świątem/ [św. *Augustyn*] kazał śobie dáć Pfallmy Pokutne *LatHar* 157, 469, 699; *RybGęśli* D3v; *WujNT Apoc* 2/17, 6/4, 8/2, 12/14, 15/7 (11); *WysKaz* 35; *JanNKar*

D3v; *SarnStat* 265, 334, 1224; *KmitaSpit* C2v; *SkarKaz* 348; *CiekPotr* 9 [2 r.]; Day kądziel/ będą [!] przędła *GosłCast* 25; *ZbylPrzyg* B4. Cf *dać co z czego; co od kogo; co ku czemu; co przez kogo; co pod kogo; co na czym; Zwroty*.

dać czego (po przeczeniu) (9): Przecześ nam midnice niedał. *BierEz* C2; *RejWiz* 85v; *Leop Luc* 7/44; á gdy chcieli mieć przepis dekretu niechciano go im dać *BielKron* 209; *Mącz* 405a; *WerGość* 229; *KochSob* 56; *GrabowSet* E2; *WujNT Luc* 7/44.

dać co od kogo (2): Perscribere pecuniam, Przes bank komu pieniądze posłać/ to yeft gdy ye włoży w Krákwie [!] á dádzá mu lište od w banku liedzających *Mącz* 375e; *BielSpr* 43.

dać co z czego (3): I potwierdzamy/ áby ten Sylweſter/ y potomkowie iego/ tey korony vżywały/ ktorámy z głowy náſzey iemu dáli *KrowObr* 27; Szoftego dnia niemocy ſwoiey [*Aleksander*] dał był ſwoy fygnet s pálcá Perdykáſowi *BielKron* 126v, 114v.

dać co ku czemu (3) : Iezu ktorys Ianowi ku flodkiemu odpoczywaniu ſwięte pierſi dał *TarDuch* B8v, C8; *Leop Esth* 2/15.

dać co pod kogo (2): Po obiedzie kazał nam s ſobą iechać na myſliwſtwo/ y konie pod nas inne dano *BielKron* 435, 353v.

dać co przez kogo (4): Dał był Bog przez Moizeſzá Zakon nápiſány ná tablicách kámiennych *BibRadz* I *6v; *KuczbKat* 265; Ale zakon dał przez ſługę/ z láfká ſám z łtał. *CzechRozm* 19, 94.

dać co na czym (5): chcę ábyś mi dał nátychmiałth ná miſie głowę Ianá Krzćicielá, [*Vulg Mar* 6/25] *RejPos* 320v [*przekład tego samego tekstu WujNT*]; *BudNT Matth* 14/8; *WujNT Matth* 14/8, *Mar* 6/25; *SarnStat* 264.

dać do czego (3): Y z ćiągnął Cheruw rękę ſwoię z poſzrodku cheruwow do ognia/ [...] á wziáwſzy dał do gárſci obleczonego w płóćienne (ſzaty) *BudBib Ez* 10/6; *WyprPl* B. Cf »dać do rękú«.

dać na co (11): *KromRozm I* A3v, E; *RejZwierz* 102v; *RejZwierc* 38v; A iáko onego márnotráwnego ſyná przyiáwſzy oćiec/ oblokł go w ſzátę drogá/ y pierſcień dał ná páłce iego *SkarKaz* 348. Cf »dać rękę«.

dać po czym [= ile] (3): *BierEz* G2; Potym mi [*poſłom*] dano po koniu *BielKron* 434v; *CzahTr* E2. *cum inf* (7): Kfiádz wácek odpaławſzy/ y dzieŕżec mu gi dał *RejFig* Ce8v; *BielKron* 429v; *SienLek* 61; *GórnDworz* R2, T7; *StryWjaz* C3; *KochAp* 10.

W charakterystycznych połączeniach: dać miecz (9), *pierſcień* (sygnet) (9) *sceptrum* (2).

Przysłowie: A day ſám dwye ná łęk *KromRozm I* A3v, E; *RejZwierz* 102v; *RejZwierc* 38v [*ogółem* 4 r.].

Fraza: »daj sam« (8): Day ſám czemierżicze mało Aby ſie yey wnos nabrało *RejKup* r3, m2v, m5v; *KromRozm I* A3v; Dayże ſám teraz dopiero boty/ rzekł pan. *GórnDworz* P3, P3, T7; Dayćiełz ie [*strzemiona*] ſám do ſiodła *WyprPl* B.

Zwroty: »dać list« = *epistolam reddere* *Mącz*; *dare litteras cui* *Calag* [*szyk zmienny*] (24): *BielŻyw* 151; A then lyſth s roſkazanya Krolya ye⁸⁰ M. dalem panu Zvpnykowy *LibLeg* 7/100v, 7/8v, 11, 8/132v, 10/67v, 11/107v, 108; *HistAl* C8, E6v, 14; *RejZwierz* 28v; *BielKron* 124, 243v, 465; Coenato mihi epistola tua reddit est, Yákom wieczerał dano mi liſt twóy. *Mącz* 59a; *HistRzym* 14v; Poſłał

też s ołobná Temistokles fwe poŝły/ dawŝy im lifty tháiemne do rády Athenńskiey *BielSpr* 37v; *Calag* 102b; *SkarŻyw* 102; *SarnStat* 875; *CiekPotr* 69 [2 r.], 75.

»dać ręką« (1) : ábowiem przeciwko tey fwey woley/ dał Pan Bog ręką Kápláńfką w ręce Krolowi miecz/ á Rzeczpoŝpolita dála mu moc *OrzRozm* M3.

»dać (prawą) rękę, prawicę« [w tym: dać na co (6)] = przyrzec, obiecać; *dextram dare* *Mącz*, *Vulg*; *manum dare* *Vulg* [szyk zmienny] (30 : 4): *GliczKsiąż* E7v; krzyczeli głóŝem wielkim/ żądáiąc od Simoná áby im dał práwą rękę [*dextras sibi dari*] (to ieŝt pokoy fnimi vczyńił) *Leop* 1.*Mach* 13/45, 1.*Mach* 13/50, 2.*Mach* 4/34, 12/12; DWorzáninowi fwemu poćichu precz kazał/ Ten proŝił by mu iáwnie przed ludźmi rękę dał. *RejZwierz* 24; *BibRadz* 4.*Reg* 10/15 [2 r.], I 331a *marg*, 1.*Mach* 6/58, 11/50, 62, 66 (9); Ziednał mu láfkę v Wolfkich dawŝy mu rękę w przyiacielńtwo wierne. *BielKron* 109; Firmavit fide dextera, Dałmi ná to rękę. *Mącz* 128b, 43c, 84a, 366d; *Górndworz* T4v; *RejPos* 74v, 302, Ooo3; *BudBib Esth* 14/7[8], 2.*Mach* 4/34, 12/11, 12; *SkarŻyw* 300; *ZapKościer* 1586/64v; *ActReg* 84; *KochAp* 7 [2 r.]; Day mi rękę á połoŝ iá ná boku ábo łędźwiách moich/ ábyŝ mi vczyńił miłóŝierdzie y prawdę. *SkarKaz* 386b.

»dać rękę« = witać się [szyk zmienny] (5): Owa się z wilkiem [*liszka, pies i osioł*] potkáli/ Y tám łobie ręce dáli: Ieden drugiego przywitał/ Pytáiąc iákoby się miał. *BierEz* R3v, A4v; (*did*) Krol wita Iakoba (–) Day rękę miły łtary barzo cie widzę rad *RejJóz* Q2; *RejFig* Dd3v; *BielKron* 435.

»dać ręce« = wziąć się za ręce [szyk zmienny] (2): Starość [*postać sceniczna*] da rękę oycowi. *BielKom* C7; Czemu łobie rąk nie damy/ A łpołem nie záłpiéwamy? *KochSob* 56.

»dać w (prawą) rękę, prawicę, na rękę, do ręku, w ręku« = *dare in manus* *Vulg* [szyk zmienny] (25 : 3 : 1 : 1 : 1): Potym koronowaniu/ na iego wietńŝy połmiéch/ dali mu miáŝto ŝceptru/ trzełtz albo trcinę morfką w ręku [*bibl. Matth* 27/29] *OpecŻyw* 128v [*przekład tego samego tekstu MurzNT*, *LatHar* 699]; y zyął [*Farao*] pyerŝcień zręku fwych y dał y na iego [*Józefa*] rękę *HistJóz* B2v; *LibLeg* 11/154v; *MurzNT Matth* 27/29; *Leop Ez* 10/7; *OrzRozm* C2v, Gv, M3; A gdy vrzędniká fadzał [*Trajan*] ná vrząd/ dał mu miecz w rękę mowáć: Vżyway fwego vrzędu łpráwiedliwie *BielKron* 148v, 37v, 50, 123v, 214v, 318v (10); *HistRzym* 55, 121v; *BudNT Luc* 15/22; Niemnie Biblijá y pińmo zakonne/ ále kłięŝey y łtárŝym moim od Bogá wręce dano. *SkarŻyw* A5, A5, 101, 102; *LatHar* 469, 699; *RybGęŝli* D3v; *WujNT Luc* 15/22; Rozwiązawŝy [*strzały*] po iedney dał w rękę kóŝdemu *CzahTr* E2; *CiekPotr* 9.

Szereg: »wziąć, (a, i) dać« = *ferre et dare* *PolAnt* (4): Wziął miecz iemu dał drugi/ by fie z nim łkoŝtował. *RejZwierz* 14v; Tedy Ieremiałz wzięł drngie kłięgi á dał ie Báruchowi *BibRadz Ier* 36/32; y wzyęli łiedmđzeliát funtow łrebrá s tegoŝ koŝcioła y dáli mu *BielKron* 50v; *BudBib Gen* 18/7 [*Ponadto w innych połączeniach strukturalnych* 4 r.].

W przen [w tym: co komu (53)] (60) : *MurzNT* 81; Ale tu pan kluczy [*od Królestwa Niebieskiego*] Pyotrowi nyedał/ yedno obyecał. [...] Ale gdy obyecał/ bez pochyby też dał. *KromRozm III* M4v; Ale Pan Bog nie chciał zgłádzić á wytráćić domu Dawidowego/ [...] á że był obiecał dáć mu pochodnią [*daret ei lucernam*]/ y synom iego ná káŝdy czás. *Leop* 2.*Par* 21/7; á dał nam pierŝcień wiáry fwey/ przez ktory móŝem przyŝć do wieczney oyczyzny *HistRzym* 84; *WujJudConf* 87; dałci [*Pan*] bory ochotnego fercá do vczynkow dobrych: dał y pierŝcień zadátku żywotá wieknińŝe⁸⁰ *LatHar* 675.

Zwroty: »dać klucz(e)« [w tym: *klucze (od) Krolestwa Niebieskiego* (17); *klucz (do) (studnie) przepaści* (4)] = *wskazać drogę; dare claves Vulg* [szyk zmienny] (37): *OpecŻyw* 56v; y tey pannye dał duch łożwyaty klucze do fkarbow boftwa fwego *PatKaz II* 49v; ktoremu [Piotrowi] pan Kryftus klucze kroleństwa nybyefkyego dał/ y owce y bárány fwoye páść y rządzic kazał. *KromRozm I* E4; *MurzHist S*; *MurzNT* 81; *KromRozm III* M3v, M4v [2 r.]; *KrowObr* 29v; A Potym piąty Anyoł w trąbę zątrąbił y wyrzałem gwiazdę á oná vpádlá ná ziemię/ á dano iey klucz do ftudniey przepáści [*data est ei clavis putei abyssi Vulg Apoc* 9/1] *RejAp* 76 [przekład tego samego tekstu *WujNT*], 16v, 77v, 91; Ale iż dał Pan klucze fługom fwoim/ y wfzytkim wiernym fwoim zwięzowania y rozwięzowania ná zyemi. *RejPos* 302v, 299v, 300v, 302 *marg*; Inákíze klucze im tám dał gdzie mowi: Weźmiecie Ducha S. ktorych grzechy odpusćicie będą im odpufzczone/ á ktorym zątrzymacie będą zątrzymáne. *WujJud* 88, 6, 82v, 84v, 87 [2 r.], 152v; *SkarJedn* 67, 78; *NiemObr* 27, 37; *ReszList* 151; Y dam klucz domu Dawidowego ná rámię iego *WujNT* 69, 64, 68, 76, *Matth* 16/19, s. 349, *Apoc* 9/1, s. 859.

»dać miecz, szablę« [szyk zmienny] (9 : 2): *RejPs* 219; przywiedlicie nas w niełaskę do Fáraóná/ y daliście mu miecz na nas fwą powieścią. *BielKron* 29, 50; ná toć Bóg tego Bábilońského Króla poftawił/ y iemn ostrą fzáblę w ręce dał/ áżeby [...] mścił fye krzywdy fwéy. *OrzQuin* Y3, X2v [2 r.], X3v [2 r.]; *SkarŻyw* 479; *BielRozm* 7; *SkarKaz* 418a.

»rękę dać« = *obietac* (1): Prze wiaré coś obiecał chować rękę dawfzy/ [...] Wfpomni [*Eneaszu*] ná mię *PudłDydo* B2.

»dać rękę« = *pomóc* (2): Okrzyk czynicie przeciwko niemu/ zewfładci dało rękę [*ubique dedit manum*]/ ponpádalyć fundámenty iego [*Babilonu*] *Leop Ier* 50/15; Zda mi fie/ iż iuż vmrę [...] Konam/ leczę do źiemie/ daycie mi fwé ręce *GosłCast* 2.

»sobie społu ręce dać« = *zjednoczyć się* (1): A Wízakoż w tákief mierze á w takim ftanie/ y myłł wspaniła/ y wkładność vćciwa miályby łobie społu ręce dać. *RejZwierc* 149.

»dać w ręce, do ręku« [szyk zmienny] (7 : 1): *RejPs* 219; *OrzRozm* M3; *BielKron* 50; *OrzQuin* X2v, Y3, Y3v; Owfzem iefliby kto miecz nofił dáremnie/ komuby gi BOG do ręku dał/ żeby go on od krwi ząwściagał *CzechRozm* 254v; *SkarŻyw* 479.

a. *O potrawach i lekach* [w tym: *komu* (581)] (823) : *BierEz* C4; A gdy to iádl przed nimi/ wziawfły ofstatki dál ijm [*Vulg Luc* 24/43] *OpecŻyw* 169v [przekład tego samego tekstu *WujNT*]; *TarDuch* C8; *FalZioł* V 82v, 97v; Niemoże tylie nikt fłtzenięciu dać/ ilie ras może ogonem márgać. *March*³ V8; *WróbŻołt* 49/12; *RejKup* Lv, p6v; *MurzNT* Mar 2/26; Więc fie nápic nie może byś mu cebrem nośił/ Młáłka gębą iefzcze day prze Bog będziey prośił. *RejWiz* 120v; *BibRadz Gen* 3/6, *Iudic* 14/9; *BielKron* 13, 15, 50v, 90, 463v [2 r.]; *SienLek* 59, 170, 189; Y vpiekfzy podpłomyk/ Prorokowi dáłá. *HistHel* B2v; *BudBib Eccli* 29/31[32]; *BudNT Matth* 15/36; *Oczko* 19v; *SkarŻyw* 262; *WujNT Matth* 15/36, s. 108 [2 r.], *Luc* 6/4, 24/43, *Ioann* 13/26.

dać czego (70): *BierEz* L3; A wfzakofz naprzod Drijakwie możefz dać z mlekiem rozmáciwfzy. *FalZioł* V 43, I 52b, 68d, III 7d, V 43,111v (11); *BielKom* C8; *RejWiz* 31, 54v, 91v, 105v, 191; Day nam mięfá [*da nobis carnes*] żebyfmy iedli. *Leop Num* 11/13, *Iudic* 5/25, 1.Reg 30/11, 1.Par 11/17, *Luc* 11/7; *RejFig* Bb2v, Bb5v; *RejZwierc* 124; *BibRadz Gen* 24/32, *Num* 11/13, 1.Reg 22/10, *Ez* 18/7, 16; *BielKron* 15, 40, 50v, 68, 157 (10); *SienLek* 60, 141v, 165, 189v, 190 (12); *HistRzym* 37v,

64, 112v; *RejPos* 82v; *RejZwierc* B4, 6v; *BudBib Gen* 25/34, *Iudic* 8/15, *1.Reg* 22/13; *ModrzBaz* 112v; Daymy tedy tych wod owym nabárziéy/ co máią fkorę po wierzchn plugawą *Oczko* 14v, 38; *SkarŻyw* 331; *KochDz* 107; *WerGość* 229; *BielRozm* 27v; *PaprUp* Cv.

dać co (131): Potym więc zá ftołem siedli/ Dano karmią áby iedli *BierEz* S3, A2 [2 r.], C2 [2 r.], C4 [3 r.], I4 (16); *HistJóz D*; *TarDuch* A7; day go [syropku] łyżkę na nocz dziecięciu *FalZioł* V 42, I 90d, II 18c, III 38b, IV 41b, V 42v (20); *RejRozpr* I2; *SeklKat* F4v, L4v; *RejKup* r4; *HistAl* E2, E2v, M8v; *MurzNT Matth* 14/19; *GliczKsiąż* C8; Szkápye też nie máfz co dáć *RejWiz* 72, 62, 141v; *RejFig* Aa4v; *RejZwierz* 5v, 118, 126, 128; *BibRadz Num* 11/13, 18, 21, *1.Reg* 22/13, *Luc* 24/42; *BielKron* 17v, 95v; *KochSat* A4v [2 r.]; Potatum dare, Nápoić/ trunek dáć. *Mącz* 316a; *SienLek* 38v, 62v, 141v, 189v, 192 (11); *HistRzym* 43; *RejPos* 82v, 308v; *HistLan* E4; Dařz opilcy dzban gorzałki iż ofzáleie albo zdechnie/ á przedfię to v niego niemále dobrodzieyftwo. *RejZwierc* 95v, 81v, 87, 104v, 197; *WujJudConf* 112; *BudBib Iudic* 4/19, 8/5; *HistHel* B2; *BudNT Matth* 14/19; *CzechRozm* 206; *Oczko* 10v, 26, 31, 32v, 33 (15); *SkarŻyw* 119, 160, 498, 560 [2 r.]; *PudłFr* 46; Ná krzyżu go rozbili/ gorzki napoy dáli *ArtKanc* D13; *GórnRozm* B4v; *WujNT przedm* 22, *Matth* 24/45, *Luc* 24/42; iż przyiechał był pan Neorzá Woiewodá przed Zupę/ y kazał fobie dáć poczeřtowanie [mandavit sibi dare praelibationem *JanStat* 36]. *SarnStat* 372; *SkarKaz* 121b, 161a [2 r.]. Cf *dać co przez kogo*, *Zwroty*.

dać czego (po przeczeniu) (14): *BierEz* C3v, R2; *FalZioł* V 38; *RejRozpr* I2v; á ná ten czás nie dano im [lwom] nic áby pożarli Danielá. *Leop Dan* 14/31, *Ier* 16/7; *RejFig* Aa7v; *HistRzym* 112; Bo iefli koleryk/ nie dáyże mu pokármow gorących *RejZwierc* 6v; *Oczko* 21; *SkarŻyw* 98; *CzechEp* 63; *WujNT* 151; *GosłCast* 39.

dać co na co [= jako] (1): Y dali na pokarm moy żoć *TarDuch* A7.

dać czego z czego (9): O bj mi kto dał wody [daret ... aquam] z cyřterny Betlehemřkiey *Leop 1.Par* 11/17; A przetoż miły fynu káż mi dáć [trunku] z pierwey kuffy. *HistRzym* 112v, 112v [3 r.], 113v; *RejPos* 82v. Cf »dać z ręki«.

dać co przez kogo (1): Ná trzćinie ocet w gębce przez iednego dáli. *LatHar* 522.

dać przed kogo (1): Ná płytká miřę [liszka krup] wylałá/ A przed řwego gořciá dáłá. *BierEz* N3.

dać z czym (18): Białego kadzidla [...] řtarłfzy/ day dziecięciu z wodką piołynkowá *FalZioł* V 38, I 9d, 61c, III 39b, V 43, 85 (15); *Leop Ier* 16/7; *SienLek* 38v; A podawařz nam s piánámi/ Day s konwią náleiem fámi. *RejZwierc* 235v.

dać po czym [=ile] (2): *SienLek* 190; Pánie konie řie przepádły/ Y wczorá owłá nie iádły/ Ażem im był po řnopku dał *RejZwierc* 235v.

dać w czym (11): *BierEz* L3; *FalZioł* I 68a, 144b, III 39b; vtłucz iá miálko ná proch/ á day iey po trořze wpićiu temu co opuchł. *SienLek* 132, 57v [3 r.], 132, 142, 152v.

Ze zdaniem dopełnieniowym i okolicznikowym miary [(a)by (2), co (3)] (5): Day pfu być ránę wylizał. *BierEz* I4; vczyń piłuy [...] á pothym day paniey czo dwie dragmie zawaři zwinem dobrem *FalZioł* V 25, V 85; *BibRadz Mar* 8/6; Potym wyięłá y dáłá iey co řię było zostało iey potráwy. *BudBib Ruth* 2/18.

W charakterystycznych połączeniach: *dać karmią*, *obrok*, *poczeřtowanie*, *pokarm* (2), *posilenie*, *potrawy* (3), *pożywienie* (3), *żywność* (2); *dać na pokarm*.

Zwroty: »na język dać« (1): baczyć to możemy iż mu y kropie wody/ w ogniu vpálonemu/ ná ięzyk nie dádzą? *CzechEp* 63.

»dać lekarstwo« [szyk zmienny] (6): Toż naprzeciwno omdleniu lekarstwo day Czo złoty zaważy *FalZioł* I 119b, V 28, 38v, 84; *BielKron* 459v; *SienLek* 53.

»dać obiad« (1): Iáko prze wdzyęczne goście/ dał im czyfity obiad. *RejWiz* 131v.

»papu dać« (1): Pappare, cibum sumere, Papkác/ pápu dziecięciu dać. *Mącz* 276c.

»dać połknąć (a. połykać)« (5): vcziniwfyz iedennałcie piłuł zdragmy, day połykać opuchłemu człowiekowi na łwitanu *FalZioł* V 84, III 33d, V 77; *SienLek* 93v; Apóstoł powiáda iáko mu dano kfiáfzki połknąć/ áby obiawiał ludziom tháiemnicze Páńłkie *RejAp* CC2.

»z ręki dać« (1): Zmiłuy fię bárzom głodny/ iefzcześ mi nigdy z ręki twoiey nic nie dał *SkarŻyw* 98.

»dać (piersi) ssać« = *dare lac Vulg; lactare Calag* (2): A gdim wftawfzy rano: chćiáá dáć pierśi łsác synowi memu/ náłázłám go vmárłego *Leop* 3.Reg 3/21; *Calag* 437b.

»dać na stoł« [szyk zmienny] (6): *BierEz* D; *BielKron* 112v; O Pelopie ten głos był/ że go óciec frogi Vwárzył/ y dał ná ftól/ gdy częftował bogi. *KochFr* 80; *KochPhaen* 6; *BielRozm* 27; Rołkazałes [...] Abych ia łwoie potrawki ná ftól dał/ iáko ty łwoie dáiefz *SkarKaz* 161a.

»dać śniadać, śniadanie« (2 : 1): Czeladz woła iuż czás wfiádác Boć nam nie nie dadzą łniádác *RejRozpr* I2v; ále mu day po ránu dobre śniadanie pokić z chućią ijé *SienLek* 189; *GórnDworz* T6v.

»na talerzu dać« (1): BLáznowi máłą rybkę/ ná tálerzu dáli *RejFig* Dd8v.

»dać w usta« = *dare in os Vulg* (1): y náczynył gałek/ á dał w vftá Smokowi *Leop* Dan 14/26.

»dać (wy)lizać« (2): *BierEz* I4; á nałufz gich [jagód bwowych] w pieczu albo na flończu dayże owczam lizać *FalZioł* IV 2e.

»dać (wy)pić (a. napi(ja)ć się); dać ku piciu; dać picie« = *dare bibere Vulg, Cn; dare potum Vulg; propinare Cn* [szyk zmienny] (324; 4; 1) : *OpecŻyw* 49v [2 r.]; ku piciu możefz thego ziele dać *FalZioł* I 127d, I 53b, III 31a, IV 37d, V 33, 85v (138); a iuż bądz ift tego Ze dałz ifcie krolowi picie dnia trzeciego *RejJóz* I8; *SeklKat* M; *RejKup* p6v; *KromRozm* I G; *MurzNT Matth* 27/34; *KromRozm* II v2v; *Leop* Gen 21/19, Mar 9/40; prágnąłem/ y dáliście mi pić *BibRadz Matth* 25/35[przekład tego samego tekstu *SeklKat* M, *ReszHoz* 117], Gen 24/17, 45, *Matth* 25/37, 42, *Ioann* 4/7 (9); *BielKron* 13, 49v, 84, 149, 320 (12); *SienLek* 81v, 37v, 82, 114v, 154, 163v (135); *GórnDworz* Ee7v; *HistRzym* 28v, 64, 110v, 112v; *BudBib Iudic* 4/19; *BudNT Matth* 27/34; *CzechRozm* 148v; *Oczko* 19v, 20, 21, 31; *SkarŻyw* 497; *MWilkHist* G2; *ReszHoz* 117; Biały chleb ieść z gorzałką/ á wodę pić dano. *BielSjem* 21; *LatHar* 699; *WujNT Matth* 10/42, 25/42, 27/34, Mar 9/41, *Ioann* 4/7 (7); *SiebRozmyśl* K.

»dać (z)jeść (a. najeść się); dać ku jedzeniu, ku pożywaniu« = *dare manducare Vulg* [szyk zmienny] (93; 2 : 1): *OpecŻyw* 45; Gdy dziecięciu fliny z vft cieką, tedy Myłz pieczoną dać mu ziefć/ barzo na to pomaga. *FalZioł* IV 14d, I 38d, 152b, III 42b, IV 57a, V 42v (18); *SeklKat* M; *RejRozm* 407; *MurzNT Matth* 14/16, 25/42, Mar 5/43; *RejWiz* 57; *Leop* Num 11/18, Mar 5/43; *BibRadz* I 113v marg, *Matth* 25/35, 42; *BielKron* 465, 39v, 68, 83, 260v, 458v (16); *SienLek* 53v, 91, 151, 173, 188v (21); *HistRzym* 28v, 64v, 117v; *RejPos* 255; *GrzegŚm* 49; Alić kfiądz wynurzywfzy łeb s komnáthy

woła/ Prze miły Bog daycie co ieść. *RejZwierc* 26v, 26v [3 r.]; máiąc trochę iefzcze zboża/ y mąki y fyra/ dáli fie tego náieść dobytkowi *BielSpr* 48v, 4v; *BudBib Gen* 25/30; *BudNT Matth* 14/17; *Oczko* 19v; Gdy iey co ofobnego ku iedzeniu dano/ ábo wino infze/ niechćiała *SkarŻyw* 160, 35, 497, 545, 583; *KlonŻal B2 marg*; *ReszHoz* 117; *WujNT Matth* 14/16, 15/35, 42, *Mar* 5/43, *Luc* 8/55 (8).

Szeregi: »dać i pokarmić« (1): á Lábán zebrał brzemoná z wielbładow/ y dał im plew y pokarmił ich [*deditque paleas et faenum Vulg*] *BibRadz Gen* 24/32.

»wziąć a dać« (1): Weźmiecie od niego grzywnę/ á daycie temu ktory ich ma dźiesięć. *WujNT Luc* 19/24 [*Ponadto w innym połączeniu strukturalnym 1 r.*].

W przen [w tym: komu (57)] (64) :

dać czego (11): *OpecŻyw* 49v, 50; KThoż da głowie moiey wody [*dabit capiti meo aquam*]/ y oczom moim łthudnicę łes *Leop Ier* 9/1; [*przekład tego samego tekstu SkarŻyw* 195] *BibRadz Ioann* 4/15; Iam ieft Alphá y Omegá/ początek y koniec. Ia prągnącemu dam s łtudnice wody żywey dármo. *RejAp* 177v, 195v; *HistRzym* 60; *RejPos* 82; *SkarŻyw* 195; Dać wam pan chlebá wćifku y wody vdręczenia *CzechEp* 124; *WujNT Ioann* 4/15.

dać co (22): Wífelki ien pije łtey wody/ zafie pragnie/ ale kto będzie pitz wodę którą iá dám iemu/ niebędzie pragnął na wieki [*Vulg Ioann* 4/14]. *OpecŻyw* 50, [*przekład tego samego tekstu BibRadz, WujNT*] 106v; Rozbił łkálę ná pułfczy dał im żywą wodę *LubPs* R6; *KrowObr* 202; *RejZwierc* 35; *BibRadz Ioann* 4/10, 14 [2 r.], *Apoc* 16/19; iż ofátteczny odkupiciél miał być łłodkim pokármem płzenicznym ná źiemi: iáko piérwfy dał łłodką mánnę ludowi łwemu. *BiałKat* 346; *CzechRozm* 227v, 238; Okazałės gniów iáwny łwóy nád námi/ Dałės nam trunek ná poły ze łzami. *KochPs* 86; *SkarŻyw* 589; *KochSz* A4; *LatHar* 729; *WujNT Ioann* 4/10, 13, 14, *Apoc* 2/17, 16/19; *SkarKaz* 706a.

dać czego (po przeczeniu) (1): Azałz mu nie obiecuie dać owoców z drzewá wiecznie żywiącego. *RejAp* 25.

Zwroty: »dać jeść, pożywać« [*szyk zmienny*] (9 : 2): A więc táko [*ręce z nogami*] vdziałały/ Brzuchowi nic ieść nie dály *BierEz* R2; A Moyzełz w przyłzłym żywoće áby thobie niedał pożywać Szerábará á Leuiáchám. *GroicPorz* aa2v; Themu ktoryby zwyciężył/ dam ieść z oney łkrytey mánny [*Vincenti dabo ei edere de manna abscondito*] *BibRadz Apoc* 2/17 [*przekładtego samego tekstu RejAp* 26, 27v, *WujNT* 843 marg]; *RejAp* 19, 20v, 26, 27v; *GrzegŚm* 41; Któré więc [*szczęście*] zwykło łrogą trućiznę nákrywać łłodkim miodem: nákrytą/ da człéku pożywać. *ZawJeft* 46; *WujNT Apoc* 2/7, s. 843 marg.

»dać lekarstwo« [*szyk zmienny*] (6): A dla tego muśi mu dać lekarstwo/ [...] áby miał łkruchę w łercu *HistRzym* 111 v; *BiałKat* 218v; *CzechRozm* 206; obiecuie pilność w tym vczynić w krotkim czáfu/ iż rzecz poľpolita Rzymska/ [...] iáko napierwey dáła przyczynę łzkodzie/ ták da lekarstwo y zdrowiu počátek *BielKron* 199; Co gdy łtárfzy vłfyłzał wnet lékařstwo dał/ ktorym [...] ogień on zápalczywości żądzey złey ieft vgálzony. *SkarŻyw* 14; *SiebRozmyśl* A2v.

»dać pić, picie, ku picciu« (4 : 1 : 1): Dokądze będziełz nas karmił chlebem złeż/ y pokiż nam dałz picie w płaczu [*potum dabis nobis in lacrimis*] *WróbŻołt* 79/6; *Leop Ier* 9/15; *BibRadz Ioann* 4/10; A on Bábilon wielki przyłzedł na pámięć v Bogá/ áby mu dał pić kielich winá rozniewania

fwego. *RejAp* 138v; Ten go nákarimi chlebem zrozumienia/ a da mu ku pićiu wodę mądrości [*aqua sapientiae salutaris potabit illum Vulg*]. *BudBib Eccli* 15/3; *WujNT Ioann* 18/11.

»dać obrok (i strawę), pokarm (*a.* [*ile*] pokarmu), posiłek« (2 : 2 : 1): on łam [*Baranek Boży*] wrotá do Ráiu otworzy/ [...] y da dofyć pokármu z drzewá żywotá *BielKron* 19; Co mowi P. Piotrowi. Daj posiłek bráćiey: To się więcey w potomkách piotrowych/ niżli w łamym S. Pietrze [...] pokazało. *SkarJedn* 81; Rácz dáć y pokarm duży Słowá naświétszego *ArtKanc* T12; przypuścił cię [...] do Sákrámentn Ciála y Krwie fwoiey/ [...] y dałci tę nadóftoynieyszą świátość zá ofiárę odkupienia/ obrok y ftrawę twego pielgrzymowánia *LatHar* 678; O iáko to/ śczęśliwa/ która wyfluguie Zywność ná lichéy wiołce/ [...] Smácznieyśza iéy ieft wodká/ niż przyśmáki moię. Sen słodki iéy na trawie/ da obroki fwoie. *GosłCast* 24.

»dać przysmak« [*szyk zmienny*] (2): *ActReg* 132; iż iefli on nie będzie początkiem tych gier/ tedy przedfię może im dáć dobry przyśmák trefnośiá fwoią. *GórnDworz* C2v.

»dać na wet« [*szyk zmienny*] (2): Scipio Rzymfki. [...] Vczynił zá potrawę miásto Kártágińskie. Náprosił ná wieczérzá/ Więc miásto dał ná wet *RejZwierz* 35; Gdy się náiedli/ obrufy zebrano/ A potym ná wet śzáchownicę dano. *KochSz* A4.

α. *O Eucharystii [w tym: komu (50)] (60)* : *OpecŻyw* 93; *SeklKat* C2v; A gdy oni wieczérzáli/ wzięł Iezus chleb y dobrozreczył/ łamał y dał zwolennikom fwoim á rzek ł [!]: Bierzcie/ á iedźcie: Thoć ieft ciáło moię. *Leop Matth* 26/26 [*idem Mar* 14/22, *BibRadz Luc* 24/30], *Matth* 26/27, *Mar* 14/22, 23; *BibRadz Luc* 24/30; *LatHar* 691, 706; A wzięwśzy kielich/ dzięki czynił/ y dał im/ rzekąc: Piyćie z tego włyścy. Abowiem táć ieft krew moiá nowego testámentn *WujNT Matth* 26/27 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw* 93, *SeklKat* C2v, *Leop*, *LatHar* 691, 706], s. 64, 297.

dać czego (1): Rzekli tedy do niego Pánie/ day nam záwždy tego chlebá [*Domine, semper da nobis panem hunc*]. *WujNT Ioann* 6/34.

dać co (28): Spráwuyćie nie then pokarm kthory ginie/ ále kthory trwa ku żywotowi wiecznemu/ kthory wam da Syn człowieczy [*Filius hominis dabit vobis*] *Leop Ioann* 6/27 [*przekład tego samego tekstu WujNT*], *ZZ3v*; *RejPos* 82 [2 r.]; dam wam pod ofobą chlebá nieśmiertelné/ nierozdzielne/ duchowné/ y żadnéy dolegliwóści niepoddáné prawdziwé ciáło moié *BiałKat* 313v; *KuczbKat* 180; *RejZwierz* 197; *WujJudConf* 172; *KarnNap* D4; *SkarJedn* A3; *SkarŻyw* 29, 173, 278, 589; Kryśtus [...] vmęczenie írogie cícho znaśzał/ by nam pokarm y napoy w żywócie wiecznym dał. *ArtKanc* B10; Pánie/ kthoryś nam tu/ przy fwey óstáteczney Wieczérzy/ ciáło dał [...] Day pámiętáć łáłki/ twej wielkiey miłości *GrabowSet* P2; *OrzJan* 129; *LatHar* 209, 296; *RybGęśli* B4v; *WujNT przedm* 32, *Ioann* 6/27, 51, s. 328 marg, 329, 330 [2 r]; *SkarKaz* 159a.

dać czego (po przeczeniu) (2): *RejZwierz* 198; Przenachwálebnieyśzy Sakráment/ raz w Wielki czwartek poświęcony/ cáły rok dla chorych chowáią: mieniác iż się innych dni świéżo poświęconego chorym dáć nie godzi. *SkarJedn* 345.

dać co do czego (1): Gdy ciáło fwoie dał do pożywánia/ y krew do napoiu domownikom fwoim. *SkarKaz* 158b.

dać co ku czemu (10): *PowUrb* +2v; Iezu kthoryś chlebową y winną ofobą ciało thwoie y krew Zwolennikom ku taiémniczy dał. łmi. fie nad nami. *TarDuch* B8v; *SeklKat* D2; y toż ciáło/ nam ku

iedzeniu albo wżywaniu ku zbawieniu náfzému dał. *BiałKat* 291; *WujJudConf* 253v; *CzechRozm* 29v; *SkarŻyw* 598; *ArtKanc* N9; *WujNT Ioann* 6/52, s. 332.

dać co za co (2): Zą mięfo bydlęce dał nam przenađroźlze ciało fwe. *SkarKaz* 157b, 157b.

cum inf (4): *RejAp* 130v, 133; A ktemu y iednego chlebá pożywać nam dano/ ábyfmy fię/ iáko ten że Apoštoł mowi/ wŷyfcy iednym chlebem ftawáli. *SkarJedn* A2v; y dałeś im krew pić [*sanguinem eis dedisti bibere*]: bo godni fą. *WujNT Apoc* 16/6 [*przekład tego samego tekstu RejAp* 130v].

W charakterystycznych połączeniach: *dać chleb, pod osobą chleba, ciało (i krew)* (17), (na) pokarm (3), sakrament (2), strawne; *dać ku jedzeniu* (5), *ku pokarmu, ku pożywaniu (do pożywania)* (4), *dla posilenia; dać pić* (3), *pożywać*.

3. Umieścić, położyć, włożyć, dołożyć; postawić; *dare Vulg* (28) : *Conflo*, Weŷpołek dąć. *Mącz* 130d; By był ták dał: by był owák dał: thedyby był wygrał *Górndworz* M4v.

Przysłowia: Každy niezgodą mogłby dąć we błotho/ Gdyż fwięta zgodá ftoi nam zá złotho. *RejZwierc* 228.

Więc tu pieniędzy rzkomo w gołą rękę brąć niechce/ ále do miefzká day przedfię. *RejPos* 280.

dać czego (4): dawfzy tey to gębki tak wiele czo dwa złotha zaważą *FalZioł* III 3c. *Cf dać czego do czego; czego w co; komu czego*.

dać co (16), *kogo* (1) : Przetoć mię tu dano/ Aby mię nie brano. *RejZwierc* 239; w kownátách/ álbo w łóżnicách ią [*wodę ciepliczną*] dąć/ á tām ciepło mieć każe *Oczko* 22; idz iedno tam ná ono mieyfce/ gdzieś ony pieniądze dał. *SkarŻyw* 101; Powinne/ brácią/ kmotry w iednym pocźcie dáli *KmitaSpit* B. *Cf dać co do czego; co komu; co na co; co w co; co przed kogo; co z czym; Zwroty*.

dać czego do czego (1): Tako gi odebrawfzy y odwarzywfzy dobrze, day do niego kminu/ anyżn/ kopru/ fzafranu/ zwierciawfzy *FalZioł* IV 46b.

dać komu czego (1): dobry żołnierz vmie kowalewi rofkázác/ [...] iáko gi [*tesak*] robić/ iáko mu wiele ftáli dąć *Górndworz* E6.

dać w co czego (1): Nie rzekłeś mi w miednicę wody day *BierEz* C2.

dać w co komu (1): bo ten co dary bierze/ nie rad wraca tego w co mu dádzą. *GostGosp* 14.

dać co do czego (1): Bo co dałz do żołądká toć fie w krew obraca *RejWiz* 61v.

dać co komu (3): Kto by kogo wrzucił w doł związawfzy á dał mu tām drábinę *BielKron* 465v; vmieráiąc on Ewágrius/ rofkazał fynom fwym/ áby mu on zapis y Cyrográf Bífkupi/ w ręce dáli/ y znim go pogrzebli. *SkarŻyw* 102.

dać co na co (4): *RejZwierc* 35v; y dano mu [*aniołowi*] zápachy mnogie/ áby dał modlitwy świętych wŷzech ná ołtarz złoty [*daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum Vulg*] *BudNT Apoc* 8/3; Ná wierzch mu dał grubą włościenicę/ y przyłbicę/ ná głowę *SkarŻyw* 166; *GostGosp* 130.

dać co przed kogo (1): Bo oto kámień ktory dałem przed Iehofzuego [*dedi coram Iesu*] *BudBib Zach* 3/9.

dać co w co (6): Każdą tam rzeć mianowáno Czo zać ma bycz wíŷkrzinką dano *RejKup* t7v; *SkarŻyw* 102. *Cf Przysłowia, Zwroty*.

dać co z czym (1): Oto ią wezmę drzewo Iozeffowe/ [...] y dam ie poľpołu z drzewem Iudy [*dabo eas pariter cum ligno Iuda*] *Leop Ez* 37/19.

Zwroty: »dać [co] w fraszki« (1): Przetoż ia tak vczyńię/ dam to wśzytko w frażki *PaxLiz* D3.

»[co] w ogień, dać« = *zniszczyć* (1): Nie pátrząc piłáliście: piłmá w ogień daycie *CiekPotrŚredz*)?(4v.

praw. »w rejestr [co] dać« = *wpisać* (1): ktore *beneficia* niechayby łami ktorzi ie dżierzą pod łumnnieniem łżacowáli/ y w reiefttr półpolity to dáli [*ac in tabulas publicas referrentur*] *ModrzBaz* 122.

W przen (1) :

Zwrot: »miarę dobrą dać [na co]« (1): Miarę dobrą [...] dádzą na łono wálze. A iáko wy mierzyć będyecie/ tak też wam od inżnych odmierzono będye. *RejPos* 170

4. *Przeznaczyć w jakimś celu; posłać, powierzyć; tradere Mqcz; addicere Cn* [w tym: kogo, co (687)] (696) : *OpecŻyw* 18; *RejJóz* N5v; *BielKron* 319v, 379; *Consocer*, *Pocieść* álbo *pocieściowie* mogą być zwani/ ci zwłázczá ktorzi dzieći fwoye wespółek złączyli/ yeden dał dżiewkę a drugi finá. *Mqcz* 398a; inaczey śiołtry niedamy/ iedno ałż się wżjłscy z ludem wálżym płci męłkiey obrzeżecie *SkarŻyw* 348, 250 [2 r.]; *GórnRozm* H4v; *CzahTr* F3.

dać do kogo, do czego (36): Bog ołłá w próżbie wyłłuchał/ Do gárncarzá go w łłuzbę dał *BierEz* L2; Lepyeyći go dác do łżkoły niżeliby myał po polacłb/ vlicach/ bąki łtrzelać *GliczKsiqż* K2v, E3, F6v, G5v, H5v, I7v (11); *KrowObr* 36v; *RejWiz* 39; *Leop Gen* 16/5; *RejFig* Cc8v; *RejZwierz* 121; dżiewkę Anyżkę dáli do kłáłztorá. *BielKron* 325, 98v, 429v; *Mqcz* 93a; Tám się ná tho thák zezwolili wśzyłcy/ áby go dał do rzeźniká *RejZwierz* 6, 89v, 274 [3 r.], 274v; *ModrzBaz* 14, [38]; *SkarŻyw* 99, 452, 470 [2 r.], 478, 543; Mátká Sámuelowá/ wnetże łkoro od pierśi odchowálá łynaczká/ do Hełego go do kościołá dáłá *SkarKaz* 420b. Cf »dać do ręki«.

dać komu [w tym: komu ku czemu (10), komu na co (10), komu w co (7), komu za kogo, za co (6)] (225): A potym się vpominał/ Aby mu kmieć łwą dżiewkę dał. *BierEz* K4v, Q3; *OpecŻyw* 15, 18 [3 r.], 32v, 89 [2 r.], 105v; *BielŻyw* 85, 169; *LibMal* 1545/97v, 1547/133v, 1551/160; *RejJóz* Nv; y dał mu Roxanę żonę łwoię y wśzytko rycerłstwo mu poleciał. *HistAl* N3; *MurzNT Ioann* 10/29, 17/2, 6 [2 r.], 9; *KromRozm II* m3v, o3v; *BielKom* G6v; *KrowObr* 21, 42v, 212v [3 r.]; tedy też miedzy inemi pánnámi dano mu było [*tradita est*] Hełther áby byłá chowaná *Leop Esth* 2/8, 3.Reg 9/16, *Ier* 15/20, 28/13 [14], *Ez* 16/61, 1.Mach 11/9, 10; *BibRadz Gen* 24/41, 1.Reg 18/21 [2 r.], 2.Reg 13/13, 3.Reg 11/31 (8); Włżákże dáli iednę łtárłżá Annę Grábi Cyliłfkiemu *BielKron* 377, 15 [3 r.], 20v [2 r.], 28v, 56, 57 (35); *KwiatKsiqż* K3v; *RejAp* 89v, 90v; *GórnDworz* Aa5; Corki mey niedam żadnemu/ iedno kto gadkę zgádnie *HistRzym* 8v, 8v [2 r.], 13v, 14, 14v, 15 (18); *RejPos* 239, 239v [2 r.], 288v; *GrzegŚm* 6; *KuczbKat* 210; *BudBib Gen* 29/19 [2 r.], *Ex* 2/21, 1.Reg 18/19, 21, *Ez* 21/32; *BudNT Ioann* 17/11, 12; *KochPs* 158; Dáli go potym rodzicy Biłkupowi Wyromándeńłkiemu áby go ná łłuzbę Bożá obrociał. *SkarŻyw* 527, 103, 352, 452; *StryjKron* 306; *NiemObr* 112; *WisznTr* 3; *ActReg* 10; *GrabowSet* E3v, G3; *LatHar* 728; Nie zá łwiátem prółżę; lecz zá temi ktoreł mi dał [*dedisti mihi*] *WujNT Ioann* 17/9 [*przekłád tego samego tekstu MurzNT, KrowObr* 212v], *Ioann* 17/2, 6 [2 r.], 11, 12, 24, 18/9; *SarnStat* 187; *CiekPotr* 3. Cf »dać w małżeństwo«, »dać w moc«, »dać w opiekę«, »dać w poruczenie«, »dać w posłuszeństwo«, »dać w ręce«.

dać k(u) czemu (13) : *BielŻyw* 85; *LibMal* 1545/97v, 1551/160; *KromRozm II* m4; Piłże też Diktys Kretenfis/ iż w ten czás Aiáx łyná Priamułowego Polidorá wzyał/ ktorego był dał ku wychowániu

nowo vrodzonego *BielKron* 57, 20v, 388v; *HistRzym* 134; Nád tho obroćilichmy byli Kryšťulá ku iney rzeczy/ á nie ku czemu go Bog dał *GrzegŚm* 16; *PaprPan* Dv; *SkarŻyw* 452; *SarnStat* 187 [2 r.].

dać na co (41): *OpecŻyw* 118v; Bowiem z niego[jelenia] dwoie żniwo Mięśo żieść łkorá zá piwo A rogi dáć na grzebienie *RejRozpr* G3; *RejJóz* N7; *BielKom* G4v; Lepyey żeby ocyec dał ráczey ná rzemyęflo łyná niż ná náuki. *GliczKsiąż* G7v, F6v, G5, G7, G8, I2v (14); *Leop Luc* 19/23; *BibRadz* 1.Reg 18/21; zá to Iphigeniá dáli do iey kościoła na wieczne kápláńftwo w Tauryce. *BielKron* 56v, 62v, 142v, 156, 200, 349v; *GórnDworz* P7v; *HistRzym* 34, 123; *KuczbKat* 210, 235; Widząc dowćipne dziećię rodzicy: dáli go Arcýbiskupowi Máýdeburłkiemu ná wychowanie *SkarŻyw* 352, 290, 470, 478, 482, 534; Száble na krzywé kofy/ y ná šíerpy dano *KochProp* 6; *ActReg* 10. Cf »dać na opiekę«, »dać na porukę«.

dać w co (87): *BierEz* L2; *RejRozpr* E2; *LibMal* 1547/ 133v; Mnię ná próbę w kłáštór daycie *BielKom* G4v; *KwiatKsiąż* K3v; *SarnUzn* E2v; Y łtworzył Ewę s kości iego/ á dał iá w towarzłftwo iemu *RejPos* 42, 72, 239, 239v; *HistLan* A3; dwu łtarłzych ná vrzędy Rzeczypółpolitey obroćil: á młódfzego Ianá/ dał pilnie w ćwiczenie náuk. *SkarŻyw* 133; *RybGęśli* B2. Cf »dać w małżeństwo«, »dać w moc«, »dać w opiekę«, »dać w poruczenie«, »dać w ręce«.

dać za kogo, za co (34): *Leop 1.Mach* 11/10; nie możecie go [złapanego wilká] íście lepiey łkárác/ Daycie zá moię żonę/ nie trzebác mu więcej *RejFig* Dd7; *BibRadz Dan* 11/6; dał dziewczę łwá zá Sálomoná łyná Andrzejowego. *BielKron* 300v, 15v, 52, 69, 101v, 185 (8); *Mącz* 175b; *BudBib* B4; Iełli iá damy zá iákiego bogátęgo y zacnego/ á złych obyczáiw człęká: vdřęczy nam corkę náłzę *SkarŻyw* 103, 103, 452; *Phil* F4; *OrzJan* 63; *SkarKaz* 80a; *CiekPotr* 51, 56. Cf »dać za mąż«.

dać za kogo, za co [= jako] (6): *Leop 3.Reg* 9/16, *Ez* 16/61; *BielKron* 56; *GórnRozm* L3; y wiedz o tym, że iá tobie siołtry Niedam zá praczkę, albo zá Náłtkę z przedmieřcia. *CiekPotr* 54; *CzahTr* A4v.

dać na miejsce czego (1): odłáczyłz káźde pirworodne dobytcze twoie łámce y pořwięćilz/ á ná mieyłce ołłá pirworodnego dałz owcę/ á będá pořwięccone káplanom *BielKron* 36.

W charakteryřtycznych połączeniach: *dać do klasztoru* (5), *do szkoły* (11); *dać ku wychowaniu* (3); *dać na naukę* (17), *na posługę* (4), *na służbę* (3), *na (wy)chowanie* (2); *dać w klasztor, w naukę*.

Zwroty: »dać w małżeństwo, w stan małżeński« [w tym: komu (10)] [szyk zmienny] (8 : 3): Woyćiech Prułkie Kfiáżę łwoię corkę dał w Małżeńłki łtan/ Ianowi Woyćiechowi Megelbnrłkiemu kfiáżęćiu. *BielKron* 238v, 52v, 87v, 99v, 103, 125; *BudBib 1.Mach* 11/9, 12; *OrzJan* 127; chceř abym ći Dał siołtrę łwá w małżeńftwo. *CiekPotr* 54, 86.

»za mąż dać« [szyk zmienny] (13): Boć mi to dawno obiecał/ Iżby mię rychłó zá mąż dał *BierEz* B3v; *BielKom* G4v; *GliczKsiąż* P2v; *UstPraw* B3; *HistRzym* 102v, 110; *WujJud* 209v [2 r.]; *CzechRozm* 164; Vćiekłá do Błfkupá gdy iá zá málz dáć chćiano. *SkarŻyw* 192 marg, 192, 580; *SkarKazSej* 705b.

»dać w moc, pod moc« [w tym: komu (36)] = *dare potestatem Vulg* [szyk zmienny] (38 : 1): oto pan moy dał mi włłytko w moc *HistJóz* A3, A3 [2 r.]; *BielŻyw* 109; *MetrKor* 59/76v, 77; *RejPs* 916v; *RejJóz* D8; *RejKup* k2, ł4, x6, ee3v; Dał mi bog w moc ty vrzędy/ Płfać ludzkie złóřci błędy *BielKom* Dv; *Leop Luc* 4/6; przeto mu iuř zárázem włzytki kfięłtwá Polłkie w moc dali *BielKron* 368, 3, 5v, 16v, 17, 102v (12); *KochSat* B4v; *GórnDworz* Ii7; *RejPos* 100v [2 r.], 127v; *BiałKat* 86; *HistLan* Bv;

KuczbKat 140; *SkarJedn* 217; Dałeś w moc iego wśzytki bydlą polné *KochPs* 11, 11; *KochPam* 86; Dáli w moc dwiemá królom rádzić o pokoiu. *KochProp* 9.

»dać w opiekę, na opiekę« [w tym: komu (12)] [szyk zmienny] (13 : 1): Siebie y fwe żałóci na opiekę daywa *RejJóz* B7, H8v; *RejKup* n6; *RejWiz* 105v, Ce5; Krol Egipłki s tey przyczyny poruczył fie Rzymiánom/ y fyná im dał w opiekę *BielKron* 128, 253, 406; *RejPos* 72, 124; *RejPosWiecz*² 92v; *SkarŻyw* 103, 226; *ArtKanc* T4.

»dać w poruczenie (a. w poruczeństwo), na porukę [komu]« (2 : 1): a thego Tatarzina biliscie dali na porvke człowiekv yednemv *LibLeg* 10/56; *RejPosWiecz*² 92v; *PudłFr* 77.

»dać w posłuszeństwo« [w tym: komu (10)] [szyk zmienny] (11): *RejPs* 157v, 158v; *RejWiz* 36v; dałci w pośluszeństwo á w opánowanie wśzytko ine łtworzenie swoie. *RejPos* 74v, 49v, 72, 100V [2 r.], 239, 239v, 337v.

»dać w rękę, do ręki« [w tym: komu (10)] = *dare in manum* *PolAnt* [szyk zmienny] (13 : 4): *OpecŻyw* 25v; Tem łpołobem też trzebá aby pátrzał ocyec żeby byegłemu á vczonemu człowyekowi dał wręce fyná łwego. *GliczKsiąż* L5v, L8v; *BielKron* 86v, 114v, 253; *Fiduciarius*, Ten czego komu zwierzono álbo do rąk dano. *Mącz* 126b, 43b, 227a; *HistLan* E2; *BudBib Gen* 32/16; *CzechRozm* 250; *KochEpit* A3v; *GórnRozm* C3; nie poruczą koniá iedno vmieiętnemu y pilnemu málztálerzowi: á fyná ládá komu da w rękę/ ábo go zániecha. *SkarKaz* 420b, 2; *PudłDydo* B3.

Szeregi: »poruczyć i (a) dać« [szyk 4 : 3] (7): ktorim swym exequtorom thi włchitkie swe mayenthnosci w mocz dał y poruczil. *MetrKor* 59/77, 59/76v; *KochSat* B4v; Támże go połtánowić raczył/ poruczyłwśzy y dawśzy mu w moc ony wśzytki rośkołzy mieyfcá onego *RejPos* 100v, 124; *RejZwierc* 105v; *KochPs* 158.

»dać a zlecić« (1): GDy fyná łwego yákyemu náuczycyelowi rodzicy ná náukę wołá máyá dać á zlecić/ nychay rozumyeyá/ iż rzecz dziwná á trudná łoby záczną. *GliczKsiąż* L3v.

a. Wydać, poddać; skazać; dare, tradere *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; ponere *Vulg*, *PolAnt*; addicere, condemnare, damnare *Cn* [w tym: kogo, co (347)] (351) : *LibLeg* 6/190v, 10/123, 11/46, 58v; Páni z muru vřzawśzy páná foremnego/ Dam miálto rzeklá/ iefli będę żoną iego. *RejZwierc* 24v, 42; *BibRadz* 4.Reg 6/29; *BielKron* 73, 313v; *RejZwierc* 155; *BudBib Iudic* 11/9, 4.Reg 19/10, *Ez* 15/6; Gdy dałz fyná/ my w drógę zaráz fie vdamy. *GórnTroas* 41; *WujNT Apoc* 3/9.

dać do czego (13): Vřlyřławřly to pan a wierząc ženye swoiey rozgnyewał fie barzo y dał Iozefa do cyemnice *HistJóz* A3v; łkthoremi rzeczamy go pogimano y do vrzedu dano *LibMal* 1550/153v, 1549/150v, 1554/192v; y dáli dziećię [et posuerunt puerum] do nierządneho domu *Leop Ioel* 3/3; Condere captivos in custodiam, Więżnie dać do wyeże. *Mącz* 92b; *BudBib* 2.Reg 20/3, *Ier* 52/11; *HistHel* D2v; poimał był Ioháná/ y dał go do ciemnice [et vinxit eum in carcerem] *BudNT Mar* 6/18[17]; *CzechRozm* 253; *SkarŻyw* 443, 445.

dać komu [w tym: komu na co (12), komu za kogo, za co (4), komu w co (3), komu ku czemu (2)] (127): pomoż Boże nędznemu/ Nie day mię orłu pyłznemu. *BierEz* H2v, E4v; *OpecŻyw* 109v; *OpecŻywList* C2; Dałeś [dedisti] nas nieprzyjacielom nałzym iako owce na pożarcie *WróbŻołt* 43/12; *LibLeg* 9/52v, 10/123, 152v, 11/58v, 107v; Dáli beřtiam zyemřkiem cyálá ludzi świętych *LubPs* S2v, R3v, Z4v, dd5 marg; *Leop Lev* 20/3, 3.Reg 13/26, *Eccli* 49/7, *Apoc* 17/17; *OrzList* i; *RejZwierc* 45;

OrzRozm H3; *BibRadz* 4.Reg 6/28, *Iudith* 8/9; daycie nam związanego Sámfoná. *BielKron* 52, 116, 242v, 243v, 246v, 303v (9); *Mqcz* 280b; *RejAp* 106v; Ktożmi Appolloná żywego da/ dam iemu pięć fet funthow złoThá. *HistRzym* 10v, 10v, 11, 11v, 44v; *RejZwierc* 154v; *BudBib* Ps 26/12, Is 50/6, *Ier* 15/9, *Ez* 25/4; *BudNT Apoc* 17/17; A potym gdy fię Krolá vpornie domagáli/ dał go im z gniewem [non sine indignatione concessit] *ModrzBaz* 75v; *CzechEp* 375, 376; Mięło wálze pľom damy *BielSen* 7; *GórnTroas* 56, 75; *GrabowSet* E2; *WujNT Apoc* 17/17; *JanNKarGórn* H; *SarnStat* 156; od was y fynow wálznych kroleřstwo odeymie/ y da ie obcym nieprzyjacięłom *SkarKazSej* 702b. Cf »dać w moc«, »dać w pořmiech«, »dać w ręęę«, »dać w zakładzie«.

dać ku czemu, ku komu (6): ią the wľłyftkie dam [tradam] ku zránieniu przed oblicznością ľudu Iľráęłkiego *Leop Ios* 11/6, *Ez* 21/11; dáli vbogim [obrazy] ku paleniu ľobie miáľto drew *BielKron* 205v, 54; *RejZwierc* 268v; *ArtKanc* T8v.

dać na co (76): *OpecŻyw* 103v; á ci ktorzy im gardzą dam [convertam] na vciekanie. *WróćŻółt* 88/24, 43/15, 70/1, 73/14, k. ee4; *RejPs* 164v; *LubPs* Mv, S3v; á miáľtá Iudľkie dam [dabo] náľpuľtoľffenie/ thák żeby niebyľo obywatęłá. *Leop Ier* 9/11, 15/13; *BibRadz* 2.Mach 1/17; dał ie [więźnie] chłopiętom ná rozmaíte trapienie śmierci *BielKron* 313, 48, 148v, 181v, 233v, 240v, 313; *RejAp* 170; *RejPos* 102 [2 r.], 189v, 350v; *GrzegŚm* 19; *KuczbKat* 20; *RejZwierc* 258v; *BudBib* Is 34/2, *Ier* 15/13, 29/18, *Ez* 15/6, 25/7 (7); *SkarJedn* 322; Y daľęľ go ná paľtwę górnęmu ľępowi. *KochPs* 110, 38; *SkarŻyw* 151; *StryjKron* 170; *ArtKanc* D2v, D18v; *Phil* S; *GórnTroas* 42; *GrabowSet* E4v; P. IEzuľá vbiezowawľzy/ dał go ná vkrzyżowánie. *LatHar* 699; *SkarKazSej* 688b; *KlonWor* 38. Cf »dać na okup«, »dać na pohańbienie«, »dać na pořmiech«, »dać na śmierć«.

dać pod co (13): y da niepobożne pod miecz [impios tradet gladio]/ mowi pan *BibRadz Ier* 25/31, 2.Reg 20/3; *RejPos* 102; *RejZwierc* 241; *BudBib* Gen 41/10; Tyľ dał grzbiet nieprzyjacięłki pod moię nogi. *KochPs* 25, 170. Cf »dać pod moc«.

dać w co (120) : Nye dáý w wyęczne potępienie mnie częłká nędznego. *LubPs* K4, Sv, S2, T5v marg, hh3; *RejWiz* 40; *Leop* 2.Par 7/20, *Ez* 16/38; *BibRadz* I 7a marg, *Iob* 13/27, *Ps* 80/13, *Mich* 6/16, *Mal* 1/3, *Tob* 3/4; dał ie byľ [Bóg] w niewołá do Bábilonu *BielKron* 113, 243v; *Mqcz* 280b; *SkarJedn* 332, 402, 403; *SkarŻyw* 103, 558; *ArtKanc* A15; Bľogofławiony Pan BOg/ ktory nas nie dał w poimánie zęłom ich. *LatHar* 591; *PowodPr* 21. Cf »dać we diabły«, »dać w moc«, »dać w pořmiech«, »dać w ręęę«, »dać w śmierć«, »dać w żołnierze«.

dać za kogo, za co [= jako] (5): *LubPs* M2, R3; Krolowi Etreýľkiemu/ zá więźniá ią dano. *RejZwierc* 46; *BibRadz* Ps 73/14; *GrabowSet* G3. Cf »dać za przypowieść«.

Zwroty: »dać we diabły, (ku) diabľu« [szyk zmienny] (4 : 4): *OrzList* i; Plebaná ze wľzytkim Papięľstwem Dyabľom dał *OrzRozm* H3, R2v; *OrzQuin* B3v, L2; niemogácz dľużey okucięľstwá wytrwáć/ chce wľzytko dáć we dyabľy *GórnDworz* Dd4v; *RejZwierc* 268v; *ArtKanc* T8v.

»dać w, pod moc« [w tym: komu (28)] = tradere in potestatem, dare sub manu *Vulg* [szyk zmienny] (29 : 6): *BierEz* F2; *MetrKor* 59/76v; a ia pod thwą mocz dam nieprzyjaciele twoie [donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum] *WróćŻółt* 109/1; *RejPs* 88v; *RejKup* o4; *LubPs* K3v, Yv marg, aa3v; *Leop Bar* 2/4, *Dan* 14/21; Daliľmy go [kanibala] Potym oným więźniom w moc/ ktorzy go

okrutnie tłukli/ aż zdechł. *BielKron* 444, 49, 49v, 50, 52, 64v (20); *RejPos* 101; *RejZwierc* 201; *ArtKanc* C17; Krew fwą niewinną/ dałeś w moc kátowi *GrabowSet* E2; *SiebRozmyśl* L4.

»dać na o(d)kup« [szyk zmienny] (9): drugie poimano zwłazczá pany z Lipego/ ktorzy byli ftarżemi/ aż ie Potym dano na odkup. *BielKron* 326v, 125, 252v, 255v, 256, 310; *StryjKron* 335; *KochWz* 136; Więźniow cztyry tysiące rozmaitych było/ Ktorych się ná okup dác y z Krolem godziło, *KmitaSpit* C6.

»dać na, w pohańbienie (a. hańbę)« (6 : 1): Zápalił się w gnyewyie twym á dał w pohánbyenye/ Ono fwe Izráelfkye wdzyęczne pokolenye *LubPs* Sv; A to mieysce y ciebie dam ná pohánbienie/ Ze się musi dziwować kázde pokolenie *RejWiz* 184; *RejAp* 20; *RejZwierc* 42v; *LatHar* 574; *KołakSzczęśl* C3; Nie daycie ná hánbę/ dla łákomftwá chćiwego/ Latek fwoich fzędziwych y włofá síwego. *KlonWor* 44.

»dać w, na pośmiech (a. pośmiewisko), na pośmiewisku, ku pośmiechu« [w tym: komu (8)] = dare a. *ponere opprobrium* Vulg; *deridendum aliquem propinare* a. dare Cn (4 : 3 : 1 : 1): Kte^{mu} iefłcze rácz mię wyrwać od mych fprofnich złości A nie dáy mię w pośmiech ludziom vporney głupości. *LubPs* K4v; á dam was ná pośmiewisko wfyfłtkiemu ludu Ifráelfkiemu. *Leop* 1.Reg 11/2, *Ps* 38/9; *RejPos* 350; *HistHel* [A2]v; *KochPs* 56, 57, 61; záchoway nas wfżego grzechu/ nie day Diabłu ku pośmiechu. *ArtKanc* T8v.

»dać za przypowieść« (1): Dałeś nas zá przypowyeść w pofttronne narody *LubPs* M2.

»dać w rękę, do ręki« [w tym: komu (11)]1 = dare a. *tradere in (sub) manu(s)* Vulg, *PolAnt*; *destinare in manus* *Modrz* [szyk zmienny] (54 : 3): A tak namęczywfły się go/ poganóm go w ręce dali *OpecŻyw* 108, 69v, 120; á nieday panie boże w ręce iego [non *tradat eum in animam*] nieprzyjacielow iego. *WróbŻółt* 40/3, N8v; Pánowie nam zefzli s fwiátá/ Záwiadfzy nas w dálfe látá/ W obce ręce fkárby dali/ A nas ná odpuft poftáli *BielKom* A; *LubPs* Y3v, hh3v; O by tho kto dał lud ten w ręce moje [utinam *daret ... sub manu mea*] *Leop* *Iudic* 9/29, *Num* 21/34, *Ios* 11/8, 24/8, 11, *Iudic* 6/1 (19); *BibRadz* *Ex* 23/31, *Ios* 1/2, 3.Reg 15/18, *Ier* 21/7; *BielKron* 50v, 51, 58, 66v, 84 (7); *BiałKat* 138v; *BudBib* *Num* 21/34, *Deut* 1/27, *Ios* 21/40, *Iudic* 1/4, 4/14 (11); *PaprPan* P; *ModrzBaz* 78v; Y przeto dał ie Pan Bog w rękę Turecká iáko fami widziacie, *SkarJedn* 333; Chćiéy fye pośpiefzyć ku rátkunku memu/ Nie day mię w ręce człowiekowi złemu. *KochPs* 102, 162; *CzechEp* 337; *ActReg* 77.

»dać na, w śmierć, na stracenie« = *ad mortem dare* *JanStat* [szyk zmienny] (8 : 3 : 2): Wezmiecie go wy/ a podług wálfego zákonu na fmiertz dáycie go *OpecŻyw* 119,[127], 132; *SeklKat* O, S3; *MurzHist* M2v; *CzechRozm* 261, 265, 266; *ArtKanc* E8v; niech me złofne ciáło/ Ciebie [Boże] ták nie obraża/ by mnie w śmierć dác miáło. *GrabowSet* K3v, E2; *SarnStat* 156.

»dać do więzienia, w, na więzienie« = *in custodiam dare* *Mącz* [szyk zmienny] (35 : 1 : 1) : POwod ktory da kogo do więzienia/ powinien iefł odpowiadać wfzytkim *GroicPorz* fv, f2; *BibRadz* *Act* 5/25; poimáli go y dali do więzyenia ná Smoleńfk *BielKron* 388, 172v, 173v, 198v, 229, 235 (19); *Mącz* 75d, 280b; Y rozgniewał się Afa ná widzácego/ y dał go do więzienia [et *posuit eum domo carceris*] *BudBib* 2.Par 16/10, 3.Esdr 1/37[38]; *SkarJedn* 263, 322; *SkarŻyw* 47, 99, 300, 473; *CzechEp* 24; *GórnrRozm* B; *WujNT* 445, 464; Iuż go ná zgubne imię do więzienia dádzą: W mánelle go vbiorą/ y w káydney wfádzą. *KlonWor* 38,

praw. »dać w zakładzie« [w tym: komu (4)] [szyk zmienny] (13): *LibLeg* 11/77; Krol Fráncufki dół w zakładzie dwu łynow małych Fráncifzká y Henrychá Cefárzowi *BielKron* 204, 128, 296, 350, 351v (10); *RejPos* 119, 143; dół łobie w zakładzie ludzi zacnych z obudwu łtron *StryjKron* 200.

»w żołnierze dać« (1): Bo v dworá ćwieżono/ Więć w żołnierze dano/ A s tákiedy łzkoły żaczki/ pirwey obierano, *RejZwierz* 85.

5. Określenie eufem. na oznaczenie obcowania seksualnego (13) : *BielKron* 55v; Odmów ieflić niepomyśli: day małzli dać wołá *KochFr* 10, 55; Miłuię tę co dáie: łkápá łye nie brzydzę: Lecz ty nie dałz/ áni też wnet odmowiłz/ widzę. *PudłFr* 57, 32, 57.

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): DÁy czegoć nieubędzie/ byś nawięćy dółá/ Day czego próżno dówáć potym będziełz chćiałá *KochFr* 55.

Zwrot: »dać taniej« (2): Acz łie tego łpodziéwam/ że tá dobra páni/ Choć iá niecnotá rzádzi/ wżdyć kiedy da táni. Wżdyć iá łumnienie rułzy *GosłCast* 72, 56.

Przen (2) : Páni co Wyżliczki dać nie chćiałá. [...] Ten rzekł Więć choć tę czárną pod fártuchem dacie *RejFig* Bb4v.

dać komu (1): Rzekł iey [dziewce] łákomy tył małz/ otoć zye kółzulę/ Ale chćełzli iey dać w łeb/ dam iá tobie kulę. *RejFig* Aa4v.

6. Wydzielić z siebie, zrodzić; afferre *Mącz*; *dare, facere, gignere* *Vulg* [co] (49) : Zá yego pánowánya zyemyá płodna będzie/ A da obfitość zbożá ná gorach y włśędzye *LubPs* Q4v; nyech zyemiá da zyołá kwitnące/ Tákież rozliczne drzewá nadobnye rołtące. *RejWiz* 128v; Abowiem Pan da dobrotliwość: á ziemia náłzá da vżytek łwoy [dabit fructum suum]. *Leop Ps* 84/13; *Mącz* 79b; *BielSat* H2v; *GostGosp* 120; Tákież yłtan wáźnieyły/ y gmin połpolity/ Albo dół wzdychánia/ álbo płácz obfity *SzarzRyt* D.

dać komu (6): *RejPs* 126v; Dam wam Błogołławieńłtwo moię łzołtego roku/ thedy wam ziemiá da vrodzay/ iáko z a trzy láta [et faciet fructus trium annorum] *Leop Lev* 25/21; *GroicPorz* n4v; *BielKron* 2; *RejPos* 149v; Ziemiá co da Kmiotkowi/ to przyimie zá dobre *KlonWor* 79.

dać czym (3): Gárdłem żadnego głófu dać nie mogą. *KochPs* 174; Tákież y wy ieflibyście ięzykiem nie dół mowy znáczney [Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis] iákoż będzie rozumiano co łię mowi? *WujNT* 1.Cor 14/9, s. 614.

W charakterystycznych połączeniach: dać pożytek, urodzaj (2), użytek.

Zwroty. »głos dać« = *vocem dare* *Vulg* [szyk zmienny] (5): A tak głófy dadzą wielkie [zwierzęta i ptaki]/ iakoby dziękuiątz panu bogu za łtworzenijé *OpecŻyw* 193; I zágrzmiał Pan z niebá/ á Naiwyłły dał głos łwoy: grad y węgle ogniłte. *Leop Ps* 17/14; *BudBib Ps* 76/17[18] *marg*; *KochPs* 174; Abowiem iefliby niepewny głos trábá dółá/ ktoż łię ná woynę gotowác będzie? *WujNT* 1.Cor 14/8.

»dać owoc« [w tym: z siebie (1)] = *afferre fructum* *Mącz* [szyk zmienny] (17): *PatKaz* II 56; *TarDuch* D8; A będzie iako drzewo łzczepione wedle wod płynących ktore da łwoy owoc cżału łwego [quod fructum suum dabit]. *WróbŻółt* 1/3 [przekład tego samego tekstu *ArtKanc* P20]; A bog náłz będzie łprawcą tem/ áby ziemiá dółá nam owoc ku poćiełłé náłłey *RejPs* 126v, 126; *GroicPorz* n4v; *BielKron* 2, 6; *Mącz* 47c; czyś ták rozumiał/ nieboże/ Ze czérnié inłzy owoc/ niż tarnki/ dać może? *KochFr* 102; *BudBib Lev* 25/19; *ArtKanc* P20; Pánie/ zániechay iey y ná ten rok/ áż iá okopam y obłóżę gnoiem: owa łnac da owoc [fecerit fructum] *WujNT Luc* 13/9, *Matth* 13/8, *Mar* 4/7, 8, k. Yyyyy2v.

»dać płod« (1): Nádźieia krzeźwi chłopki/ y w zagon odwrotny Siemię miece/ by ziarnko dało płod łtokrotny. *RybGęśli* B.

»dać światłość, jasność (swoję)« = *dare lumen a. splendorem Vulg* (3 : 1): A wonyto dni po vciłku onem/ łłonce będzie zaćmiono kśiężyc nieda światłości fwoiei *MurzNT Mar 13/24* [*przekład tego samego tekstu WujNT*]; *RejPos* 149v; *WujNT Math* 24/29, *Mar* 13/24.

»wonią, (a. wonność) (z siebie) dać« = *olere, redolere Calag* (2): gdyż śiárká/ háłun/ witriol/ fálétrá/ kámphorá/ náphá/ merkuryufz/ łmák y wonią z siebie dádzą *Oczko* 11; *Calag* 233b.

W przen (9) : nieda Anglia/ Szkocya/ Dánia/ Boemia/ Grecya/ Człowieká drugiego Hofiułowi [...] rownego. *OrzRozm* P3v.

dać od kogo (1): Moia winnico/ iam był ciebie łzczepił łobie/ napoy gorzki dáłás od łiebie/ temu kto łię miłuię. *ArtKanc* E9.

dać komu (4): *OpecŻyw* [61]; *OrzRozm* P3v; Ten żywot [*sposób życia, reguła*] nam dał trzech przednieyfzych Doktorow kościelnych/ Auguštyná/ Grzegorzá/ Hieronymá *WujJud* 144v; *ArtKanc* E9.

Zwrot: »dać owoc« [*w tym: z siebie* (1)] [*szyk zmienny*] (5): *OpecŻyw* [61]; Dał pan Iefus owocz odkupienia ludskiego y łaski łwey *WróbŻółt* Bv, Bv; *GórnDworz* Ff3; *SkarŻyw* 536.

II. Uczynić; *facere* (10398) :

1. *Uczynić, sprawić, spowodować; zesłać, zdarzyć* (o Bogu i naturze); *udzielić; dare, facere Mącz, Calag, Cn* [*w tym: co* (3734), *komu* (3543)] (5187) : *BierRaj* 19v [2 r.]; *BierEz* M, O2v; *OpecŻyw* 49v, 55, 98, 103 (10); *PatKaz I* 5v, 9v; *PatKaz II* 26v, 48, 51v, 61v, 66 (9); Dzyefyąta reguła łzwyatofzczy yefth dacz polepłzenye blyfznyemu *PatKaz III* 148v, 119v, 142v; a włzakofch chocia czo dadzą roznego they Inłtrucczyey chocia nye, thy przedłfya yecz Wymyá boze *MetrKor* 38/503; *HistJóz* Av; Iezu ienżes łlepe ofwiewczá/ Y głuchym miłofiernie łluch dał. *TarDuch* B3, A4v; *FałZioł* II 2d, IV 6d, V 69; *BielŻyw* 64, 92, 159; barzo trudna rzecz iefth to odmienić czo komu natura iego dała *GlabGad* L8v, A2v A4, B8v, C, Cv (14); *KłosAlg* F3; *KlerWes* Av, A2v; *WróbŻółt* 19/5, H3 [2 r.], H3v, 46/5, V6 (14); *RejPs* 25v, 54v, 77v, 83v, 161 (7); *LibLeg* 11/93v, 136v, 186; *RejRozpr* A4v; *SeklWyzn* 4v; Opatrzywłzy iuż moy łtan/w niemałey żacznołci Dałes dołzyć włzytkiego/ w wielkiey obphitołci *RejJóz* A5, A5, C8, Ev, G4; *SeklKat* G4, Nv, N2, N4v, Sv (6); *RejKup* f5, k3v, k7, y8v, Zv, dd4v; *HistAl* C3, I, I6v; *MurzHist* O3 [2 r.]; *MurzNT* 33, *Matth* 7/9, *Luc* 12/32, *Ioann* 17/7; *KromRozm II* e4v, gv, t4; *KromRozm III* K5v [2 r.], M4, M4v, Nv, N4v; *Diar* 38; *MrowPieś* A4v; *BielKom* B7, C3v [2 r.], D2v, D5, E; Adam y Ewá yáko im łkoro pan Bog płod dał wylce łie rádowáli *GliczKsiąż* C2, B3v, C, C2, C2v, C3 [3 r.] (12); *LubPs* B3, H2v, Ev, E2v, N6v (21); áby každy przez żadnego przełzkodzenia/ vrodzay ktory mu Pan Bog dał/ s polá łpráwłł *GroicPorz* o3v, ł4 [2 r.]; *SeklPieś* 15, 15v; *KrowObr* 27, 27v, 54, 139, 147v (18); *RejWiz* 18v, 21v, 29, 119v, 131 (10); *Leop Gen* 15/2, *Num* 21/16, *Deut* 5/29, 1.Reg 30/23, 2.Reg 4/8 (34); *RejZwierz* 68, 133v; *BibRadz I* *3, *Ex* 23/25, 4.*Esdr* 3/16 [2 r.], *Luc* 1/69, 2.*Cor* 5/18 (27); *BielKron* 45 [2 r.], 148, 173v, 318v, 380 (33); *GrzegRóżn* B3v [3r.], [H4]v [2 r.], M; *Mącz* 124a, 408d, 482e; *OrzQuin* G, Gv [2 r.], Z3; *Prot C*; *SarnUzn* H3v; *SienLek* 13; *RejAp* 32v, 33v, 38 [2 r.], 40v, 104 (14); *GórnDworz* C5, G2, H3, V8, O6v (9); *HistRzym* 75, 75v [2 r.], 87, 93, 106 (11); *RejPos* 1, 19v, 57, 62, 74v (39); *BiałKat* 26, 88v,

108v, 143v [2 r.], 151 (10); *KwiatOpis* C4; *GrzegŚm* 26, 30, 31, 50; *KuczbKat* 25, 275, 405, 410; Przy tym day Pánie Boże W. W. długie á fzczeńliwe przy dobrym zdrowiu pánowanie. *RejZwierc* A2v, 66, 91 [2 r.], 99v, 111v [2 r.], 138v (25); chočia będzie mienił Hářło/ ále ma dać świadomiá kto ieft/ á řkád *BielSpr* 27v; *KochMon* 21; *WujJud* 86v, 108v, 249; *WujJudConf* 68, 243; Iamci fzczepiř/ Apollos pokrapiał/ ále Pan Bog dař pomnożenie. *RejPosRozpr* b4v; *BudBib* 2.Par 1/7, 32/29, *Dan* 1/17, 7/12, *Zach* 3/7 (33); A [*Pan Bóg*] gdy było co trzebá/ dać im nie omieřzkař. *HistHel* [A2], C5; *MycPrz* I A4v; *Strum* I2; *BiałKaz* D, E2; *BudNT Ioann* 10/29, 17/22 [2 r.], *Act* 20/32, 22/2, *Apoc* 3/8 (13); *CzechRozm* 8v, 26v, 64v [2 r.], 74v [2 r.], 110 (31); Daćci wřzytki fortele męzne ná pogány *Paprpán* B, G3, H3, N4v, Dd3, Ee2v (7); *KarnNap* E2, Fv, G2; *ModrzBaz* 45v, 47, 68v, 90, 100; *SkarJedn* 101, 214, 347; *KochOdpr* Bv [2 r.], B4; *Oczko* 1v, 8v, 24, 33, [40]; *KochPs* 25, 52, 104, 190; Zwielkim tedy wefelem miedzy innymi S. oycy pogrzeb iey dáli. *SkarŻyw* 16, 20, 81, 82, 101 [2 r.], 263 [2 r.] (48); *MWilcHist* E3v, F2; *CzechEp* 12, 84, 124, 127, 179 (20); *NiemObr* 28 [2 r.], 37 [4 r.], 49 [3 r.], 102, 109 (15); *KochEpit* A4; A coć bog dař z řálki řwéy/ tym řzáfuiefz bácznie *KochFr* 84, 54; *KochMuza* 26; *KochMRot* A4v; *ReszPrz* 68; Przeto Bog dař ięzyki/ ábyřmy mowiřly/ Przeto głowę z rozumem/ ábyřmy rádzily. *BielSjem* 11; *KochPieř* 10, 41, 51; ALe cóř mnie wymownych Miřtrzów księgi dádzá? *PudřFr* 52, 20, 56, 60, 72; ty co niebem żiemią řządźiřz/ pokarm przodkiem duchowny/ y ćieleřny day nam dźiř. *ArtKanc* M14v, A11 [2 r.], A13v, B12v, B19v, E20v (28); *GórnRozm* Kv [2 r.], N, Nv; *KochWr* 16; *ZawJeřt* 3, 18, 36; *ActReg* 12, 23, 155, 183; *GostGosp* 16; *GrochKal* 4; Pozwól/ iřbyim żywému moięmi řękámi Oczki malé závářlá/ y ořtátnie dář Pocařłowanie *GórnTroas* 54, 34, 62; *GrabowSet* B2, B4,C, C2v, D3 [2 r.] (25); *KochFrag* 29; PŘořimy ćię Pánie/ ábyř dař poćieřzny řkutek vprzeyeim modlitwie nářzey *LatHar* 623, 23 [4 r.], 26 [2 r.], 64, 155 [2 r.], 220 [2 r.] (33); *KołakCath* B, C4; *KołakSzczęřł* B; *RybGęřli* Dv; *WujNT* 248, 264, 324, 407, 563 [2 r.] (41); *SarnStat* 570, 618, 918, 1097, 1275; Zřádźiřł mocarze z řtořká/ pokorné wyřtáwiřł/ Láknácyim dař řyt chlebá/ bogacze dóbr z zbáwiřł. *SiebRozmyřł* F4, E2v [2 r.], E3v, F3, L2; *WitořłLut* A3; *KlonKr* A2v, A4v, F4v; *KmitaSpit* C4; *PowodPr* 14, 18, 22; ktorym [*pořłańcom swoim i apostořom*] dař ten kredyt: Kto was řłucha/ mnie řłucha: kto wámi gářdzi/ mną gářdzi. *SkarKaz* 118a, 44a, 45a, 85b, 158b, 161b (23); Widzę że dař z řálki řwey řwiętey oyczynie nářzey/ *remedia*, okázye/ y dořtátki/ iáko y inřzym kráiom/ *ad bene beate et tranquille viuendum*. *VotSzl* A2; *SkarKazSej* 661a, 662b, 675a, 680a; *GostCast* 29; *SkorWinsz* A2, A3; *SapEpit* A2, B4; *KlonWor* 59; *PudřDydo* A3v; *SzarzRyt* B4, D2.

dać czego (29): *BierEz* L3; *OpecŻyw* 111; *SeklKat* C, F4, S3; *LubPs* R6; *KrowObr* 149v, 214v [2 r.]; *RejWiz* 148v; Przetho wam da Pan mieřlá byřćie iedli nie ieden dźień/ áni dwá/ áni pięć/ áni dzieięć/ ábo dwádzieřćia/ ále cały mieřłac *Leop Num* 11/18, *Num* 11/21, *Luc* 11/3; *RejZwierc* 110v; *BibRadz* I *3v, *Matth* 6/11, *Luc* 11/3; *Mącz* 130b; *RejPos* 219v; *BiałKat* 208v; *BudBib* 2.Reg 4/8 [2 r.]; *KarnNap* A2; *ArtKanc* M15v, M19; *KmitaPsal* A2; *LatHar* 5; *WujNT Matth* 6/11, *Luc* 9/3.

dać czego (po przeczeniu) [*w tym: A sg (1)*] (411): Y mnieć krzywdę vdziářlano/ Gdy mi ogoná nie dano. *BierEz* O3, I, O3; *OpecŻyw* 59 [2 r.], 130v, 142; *PatKaz II* [54²], 60v, 66v; *PatKaz III* 112, 149, 150; *ZapWar* 1530 nr 2479; *TarDuch* A5v, B5; *FalZioř* V 17d, 69; *BielŻyw* 19, 39, 164; *MiechGlab* 3; *WróbbŻořł* 88/44, ii2; *LibLeg* 10/98v, 11/171, 174, 182, 186v; *RejPs* 32, 42v, 44, 54, 57v (11); *LibMal* 1544/91, 1546/124; *RejRozpr* F2; *RejJóz* A8v, E2; *SeklKat* I2, K2v, Yv; *RejKup*

b4, k3v, m7, o6, dd8 (7); Alexander odpowiedział/ gdym ia ieft śmiertelny nieśmiertelności nie mogę dać. *HistAl* I; *MurzHist* Qv; *Diar* 85; *DiarDop* 102, 104; *GliczKsiąż* B3v, C4, N7, O8v, P3v (6); *LubPs* H, I3v [2 r.], T4; *GroicPorz* mm3; *KrowObr* 69, 148, 152v [2 r.], 213v [2 r.], 220; *RejWiz* 29v, 124v, 178v, 190; *Leop* Gen 15/3, Ps 29/2, Is 42/6, 48/11, Dan 3/15 (11); *OrzList* d; *UstPraw* C4, D; Lecz cnotá nie da nie zle/ gdy kogo śpráwuie *RejZwierz* 57v, 4v; *BibRadz* I *5v, Gen 15/3, I 141d marg, 316a marg, Is 48/11; *BielKron* 67v, 125, 192, 207v, 209 (19); *GrzegRóżn* B3v, [H4]v; *KochZg* A4; *Mqcz* 22n, 136c, 144b, 349c, 409d (11); *OrzQuin* G2; *SarnUzn* Dv; *RejAp* AA2v, 25; *Górndworz* Gv, R4v, T2, Bb8, Ff7v (7); *HistRzym* 99; *RejPos* 184v, 206, 247, 314, 335v (27); *BiałKat* 31; *BielSat* G2, G3v; *GrzegŚm* A2v; *KuczbKat* 410; Przełożonemu wielki klenot łławá/ Tey mu nikt nie da iedno piękna śpráwá. *RejZwierc* 226, 15, 87, 138v, 169, 274 (10); *BielSpr* 59v; *KochMon* 31; *WujJud* 55v, 56, 83, 86v, 126v (5); *WujJudConf* 58v, 148v; *RejPosWstaw* [41²]; *BudBib* I B2, Num 7/9, Deut 29/26, Bar 5/36, 2.Mach 7/22 (6); *BiałKaz* Fv; *BudNT* t8v marg; BOg nikogo nie łądzi z tego/ [...] czego komu nie dał *CzechRozm* 259, 45v, 73v, 110, 116v, 194v (12); *PaprPan* H., Iv, L3, R, Xv, X3v; *ModrzBaz* 45v, 65v, 67, 70v, 111 [2 r.] (10); A nikomu innemu iedno Piotrowi Chiyftus to co iego ieft w zupełności nie dał. *SkarJedn* 70, 329, 336, 378, 387; *KochOdpr* D; *Oczko* A2v, A3v, 10; *KochPs* 50; *SkarŻyw* 284 [2 r.], 317, 414, 531, 595 (8); *KochTr* 17; *StryjKron* 100, 547; *CzechEp* 190, 191; *CzechEpPORz* *2; *KochJez* B; *NiemObr* 37, 53, 112, 151, 176; *WerGość* 215, 228, 260, 266; *BielSen* 15v, 17v; *BielSjem* 2, 32; *KochTarn* 76; *PudlFr* 49; *ArtKanc* L12v; Tym zwierzętom ktorym dał moc/ á śię/ nie dał im czerłtwości *Górnrzm* N, Nv; *KmitaPsal* Av; *KochPropKKoch* 3; *PaprUp* A, B2v, F3; *ActReg* 31, 51, 87, 142, 173 [2 r.] (10); gdyż nád rozum/ nie lepszego Pan Bóg nie dał ludzkiemu narodowi. *Górntroas* 4, 55; *GrabowSet* G4, X3; *KochFrag* 23, 40; *LatHar* 102, 182, 251, 614, 733 [2 r.] (12); *WujNT* 16, 72, 80, 212, 361 (13); *WysKaz* 12, 20; *SarnStat* 618 [3 r.], 683, 705, 1002, 1087 (10); *SiebRozmyśl* H4v, K; *PowodPr* 58; *SkarKaz* 206a, 209b, 241a, 310b, 352b (8); *CzahTr* Bv, D4v; *GosłCast* 63, 65; *SkarKazSej* 692b, 703a; *KlonWor* 44; *PudlDydo* A2v, B4v; *SzarzRyt* B, C3v. Cf »czego Boże nie daj«, »nie daj tego Boże«, »nie daj tego Boże, aby«.

dać dla kogo (4): *LubPs* Lv, bb4; *WujNT* 518; nie broń brátu twemu tego co y dla niego tobie Bog dał *SkarKaz* 279a.

dać do kogo, do czego (21): *LibLeg* 6/192, 10/57, 147, 11/21v; Baczył to Kifzká/ dał znać do woyłká fwoiego. *BielKron* 406, 96, 247, 317, 320v, 412v; *RejPos* 218v, 339v; *RejZwierc* 145v; *BielSpr* 27, 44; *BudBib* Is 22/21, Ier 32/40; *BudNT* Luc 8/34; *ModrzBaz* 117; *WujNT* 2.Cor 8/16; PAtrzay na dowćip Leliwy mężnego Iák Herb wytworny dał do domu śwego *SzarzRyt* D3v.

dać miasto kogo, miasto czego (8): *BibRadz* Gen 4/25, Eccli 51/29; *BielKron* 96; *RejPos* 306; *BudNT* 1.Cor 11/13[15]; á iżbym dał tym ktorzy w Syonie płączą ochędołtwo miáłto popiołu. *CzechRozm* 119; *SkarŻyw* 263, 269.

dać od kogo, od czego (5): *BielKron* 450v; *CzechEp* 125; *ArtKanc* A8v; *Górnrzm* Kv; *ActReg* 31; Ráczey pátrzaymy dáley co nam lofy dádzą/ Od Bogá wśzechmogącego *KołakCath* C.

dać według czego (48) : *OpecŻyw* 23v; *WróbŻółt* 19/5, ii2, pp7v; *LibLeg* 10/148, 153; *ComCrac* 11; Ihandluje tem Darem yaký mu Pan Bog dał wedluk śtanu a perfony y weśwánia jego *RejKup* a6v; *DiarDop* 104; *Leop* 3. Mach 7/1; *BibRadz* I *7, Apoc 2/23; *BielKron* 227v; *RejAp* 31; *HistRzym* 69v;

RejPos 163, 276v, 280v; *RejZwierc* 43; *BudBib* 3.Reg 8/39, *Ps* 28/4 [2 r.], *Is* 63/7, *Ier* 32/19, *Ez* 4/5; *CzechRozm* 11, 26v, 75v, 122v; TV małż męstwo y rozum y czegoć potrzebá/ Wfzytko mu podług myśli hoynie dano z niebá *PaprpPan* G3v; *Oczko* A2; Kto w fwym łercu zakał noši/ Táci páná prózno proši: Mnie dał według méy nádzieie: Niech mu fye cześć wieczna dzieie. *KochPs* 96; *ZapKościer* 1582/29v; *CzechEp* 34, 73, 324; *NiemObr* 10, 24, 87; *KochFr* 58; *ArtKanc* C18; *PaprpUp* D2; *LatHar* 140; *WujNT Eph* 3/16, *Apoc* 2/23, s. 845; *WysKaz* 20; *SkarKaz* 611b.

dać z kogo, z czego (63): *OpecŻyw* 15, [61]v, 85, 147; y dala naturą fynu bozemu fczyala fwego nayczyfzeczyey poczętego *PatKaz II* 81v; *PatKaz III* 149 [2 r.]; *RejPs* 58v, 217; *LibLeg* 11/139; *SeklKat* X3v; *DiarDop* 101, 102; *GliczKsiqz* D7v; *LubPs* gg4, hh2; *Leop* 2.Par 20/27, *Ps* 29/2, *Matth* 18/6; *BibRadz Gen* 17/16, *Iudith* 8/14, *Ioann* 4/13; *BielKron* 14v, 26, [85²], 123, 192 (8); *GórnDworz* E4v, Ov, Kk2v; *RejPos* 117v, 329; *BialKat* 218v; *BielSat* G2; *RejZwierc* 34v, 274v; *BielSpr* 15v, 47; *BudBib Gen* 17/16, *Lev* 6/17; z maléy rzeczy dał pan Bóg bárzo wielé. *Strum* H4v; *CzechRozm* 40v, 48v; *PaprpPan* Cc3; *ModrzBaz* 70v; *KochPs* 9, 50; prošim Páná Bogá aby nam z iego wielkich przykładów/ zbáwienne dał budowanie *SkarŻyw* 375, 285 [2 r.], 493; *KochFr* 112; *KochPam* 80; *GostGosp* 26; *GrabowSet* F4; *LatHar* 366; *WujNT Ioann* 4/13; *SkarKaz* 518a; *CiekPotr* 64; *KlonWor* 77.

dać na kogo, na co (22): *BielKom* D7v; *LubPs* T5; *Leop Is* 42/1; Iánufz Arcybifkup dał interdykt na Krákowfkie bifkupfthwo. *BielKron* 363, 105, 167v, 177v, 182v, 218 (10); *Mqcz* 42d; y iákies był zakłady ná fię dał *RejPos* 179; Oto dali ná cię powrozy y związą cię nimi *BudBib Ez* 3/25, *Deut* 30/7, *Ez* 30/14, 15; *SkarŻyw* 493; *GórnTroas* 44; *WujNT* 2.Thess 3/9.

dać przez kogo, przez co (124): *BierRaj* 16, 20 [4 r.]; *PowUrb* +v, +2v; *OpecŻyw* 17v, 70v, 105v, 175; *PatKaz I* 18; wthey rzeczi yade od v. C. M. gdzie my thaką dano odprawac przes Lithphibassze thymy słowy. *LibLeg* 9/49v, 10/56v, 65v, 11/21v, 43v [2 r.], 66 [2 r.] (12); a fkvteczne w wiązanie dał na wieki przez voznegó *ComCrac* 22; *SeklKat* Tv; *HistAl* L4v; *KromRozm III* I, 15; *Diar* 56; *LubPs* Z4v [2 r.]; *GroicPorz* n4v; I dałes przes pomázanie tego fтворzenia otzyścienie duŹne y čielefne. *KrowObr* 84, 72, 160, 162v; *RejWiz* 155 [2 r.]; *Leop Bar* 2 arg; *BibRadz I* *2v, *Act* 1/2; *BielKron* 60, 66, 124v, 131v, 196 (10); *SarnUzn* C3v, H7; *RejAp* 32v; *RejPos* 61, 83v, 90, 203, 315; *BielSpr* 58; Dał nam Pan Bog fłuŹebność poiednánia y porównánia fwego z ludźmi przez Chriřtufá *WujJudConf* 87, 232v; *RejPosWstaw* [21²]; *BudBib Iudic* 15/18; *BudNT Act* 3/16, 1.Cor 15/57, 1.Thess 4/2; *PaprpPan* Cc3; *SkarŻyw* 119, 179, 358, 511, 593; *MWilKHist* E3; *StryjKron* 95, 330, 582, 652; *NiemObr* 86; *ArtKanc* H18, 14, L3, L5, M17v (7); *ActReg* 81, 82; Oycze náfz przez Syná twego/ Day to *LatHar* 63, 23, 434, 457, 614, 629 (7); *WujNT Act* 1/2, 1.Cor 15/57, 1.Thess 4/2, 2/16, s. 324 marg (6); *WysKaz* 48; *SarnStat* 459, 685, 1249, 1249, 1250; *SiebRozmyśl* C4, Kv, L2, M; *SkarKaz* 205b, 606b.

dać w kogo, w co (22): *KromRozm II* cv; *Leop Ez* 37/14, 2.Esdr 7/5, *Apoc* 17/17; *BibRadz Ex* 31/6, 1.Esdr 7/27; *BielKron* 77v, 78; Bogáctwá y pocźciwośći dałes w dom iego *RejPos* 3v, 141v; *WujJud* 165v; *BudBib Iudith* 9/9 [12]; *SkarJedn* 185; *SkarŻyw* 479; A zazdrość/ y złé przygody Nie miały im w co dać fzkody. *KochTr* 17; *ArtKanc* H7; *GrabowSet* B2v, F4v; *WujNT* 1.Thess 4/8; O nie ogárniona miłośći ktorą nas P. Bog vczćił/ gdy nam dał Syná fwego/ w čiało y náture náfzę. *SkarKaz* 488b,)(3v, 417a.

dać za co (35): iedno wy żydowie niemilościwi/ za naukę zbawienia/ dáycie trudné męki/ ij przykré łowa *OpecŻyw* 116; *DiarDop* 109; *LubPs* L marg; *BielKron* 20v, 27v; *RejAp* 59; *RejPos* 7, 110, 296v [2 r.]; *BiałKat* d2; *GrzegŚm* 12; *BudBib Ier* 45/5; *PaprpPan* Ee; *KochPs* 176; *CzechEp* 26, 56; *ReszPrz* Av; *ArtKanc* H7v, K8; *GrabowSet* X3; Day mi zá grzechy moię ferdeczny płáč y żáłowanie *LatHar* 238, 253, 269, 513 [2 r.], 567, 630 [4 r.]; *WujNT* 742, 765; *PowodPr* 31; Dał mi to Bog zá ráne wltanie *KlonWor* 72.

dać za co [= jako] (15): *GroicPorz* aa2; *PLEop Ier* 15/20; *BielKron* 67, 203v; *Mącz* 481d; *GórnDworz* Ggv; *RejPos* 16; A což wam było y po roznmie/ y po cnocie/ com ia wam zá ofobliwe klenoty dáłá? *RejZwierc* 67; *BudBib Lev* 6/17, *Ier* 45/5; Cnotę zá włafną mátkę dał Bog Tárłom práwie. *PaprpPan* N; mu dał cudá wielkie wrękę iego/ zá pieczęć poelłtwa fwego *SkarŻyw* 479; *GrabowSet* Pv; *PowodPr* 27; *CiekPotr* 35.

dać czym (63): *LibLeg* 9/49v; *RejPs* 58v; *SeklKat* I4 Yv; *KromRozm III* I7v; *GliczKsiqż* E8, H3v; *GroicPorz* mm3; *RejWiz* 140v; *Leop* 1.*Mach* 5/38; *BibRadz Gen* 1/22; Była też boginia Mntá niema/ iż dáłá znác Herkulełowi ręką gdzie woły iemu ukrádyone pognano. *BielKron* 24v, 193v, 309v, 369v; *Mącz* 39b, 255a, 284c, 391a, 404a; *RejAp* 179v; to wśzytko [*natura*] iemu była dáłá/ hoyną ręką. *GórnDworz* B7, Kk4; *RejPos* 239; *KuczbKat* 64; *RejZwierc* 196v; *RejPosRozpr* cv; *BudNT* Ii; A ponieważ wśzytko co ielł oycowłkie dał rodzenim oćiec iednorodnemu łynowi łwemu *SkarJedn* 272, 88, 343; *Oczko* 26v; *KochPs* 215; *SkarŻyw* 86, 119, 285, 493, 597; *StryjKron* 622; *CzechEp* 12; *ArtKanc* D16v; Tryumph zwycięłtwem dałeł nam vczćiwy *ZawJeft* 18; *ActReg* 63, 174; *Phil* D2v, F [2 r.], H3, M3, Q4v (8); *LatHar* 433; *WujNT* 266, 307, 353, 396, 417 [2 r.]; *SarnStat* 614, 621, 1076; *KlonFlis* C2.

dać czym [=jako co] (8): *Leop Ier* 9/2; *GrzegŚm* 16; *WujJudConf* 232v; á nie dam was więcey połmiewłkiem miedzy národy. *BudBib Ioel* 2/19, *Ier* 15/20, *Ez* 4/6, 22/4, 25/5; Iezulá Chriłtulá dał Bog lekárłtwem na zárázę ludzką. *CzechRozm* 4v.

dać za czym (16): *LibLeg* 11/136; Y dawáyą tego przyczynę: Abowim/ łcy/ dał yą zá wyznánim bołtwa łwego/ ktore Pyotr nye łwym/ ále wśłech vcznyow imyenim uczynił *KromRozm III* N2; *BibRadz 2.Esdr* 2/8; *BielKron* 386v; *RejPos* 135; *RejZwierc* 189v; *BudBib 2.Esdr* 2/8; *BudNT przedm* bv; Zá iego wielką przyczyną/ day nam Iezu Chryłte vcześnictwo w cnotách iego *SkarŻyw* 601, 348, 598; day/ o namiłóściwłzy Pánie/ zá załługami naczyłłłzey á nigdy niepokaláney Pánny mátki twoiey [...] onę światłóć twoię y prawdę twoię *LatHar* 155, 93, 433; *SiebRozmył* E4, Iv.

dać na kim, na czym (9): *WróbŻołt* 88/44; Obstrigillo, Sprzećiwiam/ nie dam nie ná kim. Obsoletum *Mącz* 421a; *RejPos* 150v, 335v; Ná kazániuc nie może nikt dáć grzechow odpufłzczenia *WujJud* 86v; *ModrzBaz* 67; *SkarJedn* 14v; *SkarKaz* 384b, 611a.

dać po kim (3): rzecze do was Fáraon rzekąc: daićie po łobie cudo. *BudBib Ex* 7/9; *SkarŻyw* 388; *SkarKaz* 6b.

dać w kim, w czym (76): bos ty mnie w tym náłwięłłłłym żywocie łlodkie przebywanijé dala *OpecŻyw* 185v, 19, 51v, 56v; A tho nam wślythko ofłznamy [...] czofł by kolwyek czy gynego. albo thakowego wynłstructiey dano *MetrKor* 38/503; *TarDuch* E3v; *FalZioł* II 2b; *GlabGad* F3; *WróbŻołt* 118/49; *RejKup* h5; *GliczKsiqż* B4; *LubPs* I2, T; *KrowObr* 78v, 223; *Leop Ps* 118/49, *Eccli*

27/26, BBB3; *BibRadz* I *5v; *BielKron* 34v, 165v; *SienLek* a4v; *RejPos* 62, 128v, 158, 262v, 267 (9); *KwiatOpis* C3; Iuż da Pan ftrách w oczoch twoich *RejZwierc* 264, 43, 262; *WujJudConf* 232; *BudBib Ps* 4/7; *BudNT Ff6*; *CzechRozm* 65, 94; *SkarJedn* A4v, 40; *KochPs* 99; *SkarŻyw* 172, 235, 358, 491, 531; iákom to y w pierwfzych książkách dał znác *CzechEp* 128, 25; *ReszPrz* 57; *BielSjem* 32; Ktores [zbawienie] w Synu fwym fpofobił/ á w nimeś ie dác zászłubił *ArtKanc* T5, B12, L5, L12v, P9, S20v (7); *Phil K*, R4 [2 r.]; *GrabowSet* Bv, T2v; *LatHar* 366, 385; *WujNT przedm* 1, s. 140, 2. *Cor* 1/22; *SarnStat* 980, 1047; *SkarKaz* 43b, 206a, 277a; *SkarKazSej* 692b; *SzarzRyt* D2.

W połączeniach z okolicznikiem celu [w tym: dać do (13), dla (12), ku (70), na (29)] (124): *LibLeg* 11/186v; *OpecŻyw* 12v, 156v; *GlabGad* C4, D4v; *RejPs* 218v; *SeklKat* Fv; *RejJóz* A5, E2 [2r.], E5; *SeklKat* K2v; *MurzHist* O3; *MurzNT Mar* 13/22; *KromRozm III* H5v; *GliczKsiqz* D2v; *LubPs* X5v, bb marg, bb2v, gg4v; *KrowObr* 3v, 81; *Leop Num* 11/21; *BibRadz* I 9c marg, *Ps* 60/6, 2. *Tim* 2/25; gárdziłz dąrem Bożym ktory Pan Bog ludzyem dał ku żywności *BielKron* 157, 296v, 306v, 307v, 397; *Mqcz* 80b, 248b, 310d, 419b; *Prot* C3v; *RejAp* 33v; y wielkie podobieństwo/ iż [muzyka] iest pánu bogu wdzięczna/ á iż ią on nam dał dla ochłody/ y nieiákiesy vciechy w pracy/ á fráfunkach náfzych *GórnDworz* H3; Owo pierze v ptakow/ liście y rofzczki ná drzewie/ co năturá dáła oboigu themu/ ku potrzebie/ y záchowaniu fwoiesy iftności/ á wdy y to ma wielką cudność w fobie. *GórnDworz* L16; *HistRzym* 54; on lepiej wie co wam dác ma ku pociefze wáfzey/ niżli wy fąmi prośic vmiecie. *RejPos* 133, 42v, 58, 201v, 337 [3 r.], 345v (14); *BielSat* Nv; *HistLan* B2, E2; *KuczbKat* 405; Dla rozważenia fłow năturá nam vfzy y rozum dáła. *RejZwierc* B [idem] 91, 111v, 169; *WujJudConf* 55v, 198v; *BudBib Gen* 28/20, 2. *Par* 1/12, *Bar* 2/28[32], *Ez* 25/5; *BudBibKaw* A3v; *BudNT* 2. *Cor* 13/10, 2. *Tim* 2/25; *CzechRozm* 76v, 104; *ModrzBaz* 53, 101v; *SkarJedn* 374, 381; rynfztok cudniéy v ludzi chowáią niż my tę wodę: którą BOG/ iáko fkarb nieofzácowany/ ludziom do zdrowia dał. *Oczko* A4; Day Boże nam do pokuty z grzechow/ do Sákrąmentow kościelnych/ do dobrych vczynkow/ [...] ták prętkie y chętlive powftanie. *SkarŻyw* 26; dał telz ná morze rozne wiátry/ na iázdę y pływania ludzkie *SkarŻyw* 259; y mięfa [...] tylko ná pokazanie mocy fwey/ dał im Pan Bog bárzo wiele *SkarŻyw* 484, 134, 185, 262, 347, 453 (8); *StryjKron* 6, 622; *CzechEp* 297; *BielSjem* 37; Duchá Świętego od Oycá im posłác/ á ku ich vciefzeniu im go dác *ArtKanc* H17v, G13v, I3, T10v, T11, T12 (7); *GórnRozm* A3, G, N, Nv [2 r.]; *WujNT Luc* 1/77, *Ioann* 6/31, 2. *Cor* 10/8, 13/10, *Eph* 1/17 (8); *SarnStat* 408, 1047, 1087; *SiebRozmyśl* E4 [2 r.]; y wierzy temu wfzytkiemu/ y fśrzedkom tym ktore P. Bog dał wiernym/ ná doftąpienie zbáfwienia/ y oddalenie gniewu iego. *SkarKaz* 347b, 310b, 316b, 418a, 633a; *SkarKazSej* 663b, 657b, 707b.

Ze zdaniem dopełnieniowym [z zapowiednikami: to (174), tego (2), tak (2), nie tylko (1); (a-, iż-, że-)by (710), iż(e), że (51), co (37), niech (9)] (830): Iáko nagle to mi Bog dał/ Czegom fie ia nie nádziwał *BierEz* A3v, L, N4v, O2v, P3v, S4; Kto mi to może datz ijbzych za cię vmarla/ twá fmutná matka *OpecŻyw* 111, 30v, [34], 111, 117, 157 (15); *PatKaz I* 18; *PatKaz II* 46v; *PatKaz III* 94, 112; *TarDuch* A5; *FalZioł* II 2b; Dała natura każdemu zwierzęciu to czo iest iemu potrzebnó *GlabGad* C, D2v; Niechay będą zefromoceni á day aby vfáli ktorzy vwłaczaią dułzy moiesy [*Confundantur et deficiant detrahentes animae meae*] *WróbŻołt* 70/13, E6v, 19/7, H8v, 34/4, 27 (26); *LibLeg* 7/98v; *RejPs* 107v, 151v, 167v, 186; *SeklWyzn* e4v; *RejJóz* E4v; *SeklKat* D2, Fv, S, T2v, T3v [2 r.];

RejKup Zv, ee6; *MurzHist* M2, O4v; *MurzNT Luc* 1/74, *Ioann* 17/4; dáy tym ktorzy fą w wielkim vdręczeniu/ By zápomnieli nędze *BielKom* C3; Dayże áby w vřtch moich fłowá prawdy trwály *LubPs* bb, I3, O3, R2v, aa6v, bb (15); day ifz w świetle twoim chodzę/ a w ciemnościach niezbłądżę. *SeklPieř* 19v; *KrowObr* 5v, 170v, 172, 172v [2 r.], 175 (8); Wielka to Páńfka łáfká komu to ták dádżá/ Iż go ná włáfná łpráwę łámegołz wyłáđżá *RejWiz* 80v, 143v; Othom cie dał ábyś był światłem Pogánom ábyś był zbáwieniem moim [ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea] *Leop Is* 49/6, *Ex* 35/30, *Num* 11/4, 17, 2. *Par* 1 arg, *Iob* 19/23 (14); Chcá Miedź Srebrem fárbowác/ by iey nie poználi/ A iżby nie brżákáłá/ tego iey nie dáli. *RejZwierz* 112v; *BibRadz Gen* 16/2, 1. *Reg* 1/27, *Apoc* 9/5; *OrzRozm* Iv; day mi to áby czego łie dotknę ciałem łwym/ sřtáło łie złotem *BielKron* 26, 26, 55v, 62v, 72v, 76 (8); *KwiatKsiąż* A4v, F2; *Mącz* 232b; á dano iefth fłóńcu áby ludzi dręcżyło przez ogień. *RejAp* 134, 4, 76, 112, 116, 145v (9); *GórnDworz* D2v, Q6v, X6v, Kk4; *HistRzym* 132 [2 r.]; *RejPos* 17, 90 [2 r.], 132, 165, 203 (13); *RejPosWiecz*² 92v, 95v; *KwiatOpis* [C2]v; ábowiem mu [Krystusowi] dał Bog áby ożywiał vmárte. *GrzegŚm* 8; *KuczbKat* 270, 295, 405, 410; *RejZwierz* 99, 169, 266; *WujJud* B3v; *WujJudConf* 19, 55v; Day im Iehowo co (małz) dáć *BudBib Os* 9/14, 1. *Esdr* 2/27, *Iob* 14/13, *Dan* 1/9; *MycPrz* I 94; *BiałKaz ktv*, C4; *BudNT Mar* 10/37, *Apoc* 17/17; *CzechEp* 5v, 20, 20v, 62v, 202 [2 r.], 203v; *ModrzBaz* 134v; *SkarJedn* A7; Y cí/ pánie co zořtáli/ Day/ áby tá m nie mieřzkáli *KochPs* 191; On iáko pan dáł co trzebá *KochPs* 215, 29, 42, 54, 103, 110 (11); *SkarŻyw* 4, 227, 271, 398, 595; Wam dano iefth w łpráwie Chriftułowey/ nie tylko żebyřcie weń wierzyli: ále żebyřcie teź y dla niego ćierpieli. *CzechEp* 25, 24, 243, 339, 375; *NiemObr* 37, 38; *KochFr* 45; *WisznTr* 30; *BielSjem* 29; *PudlFr* 39; *ArtKanc* C18 [2 r.], G14v, H2v, H7v, M19 (40); *KmitaPsal* A2v; *PaprUp* F3V; *ActReg* 29; Day to/ że [dzieci na okręcie] wiátry mogá mieć życźliwe *GrochKal* 10; Day z łáfkí á dobroći/ mnie teź pożyteczne Było/ coř ludu łwemu dał/ zá łkárby wieczne. *GrabowSet* Pv; Day/ niech twa wola/ mnie wefeli wřzędźie *GrabowSet* Q2v, B2v, B4 [2 r.], Dv, D3, D4v (34); *KochFrag* 29; Dał to Pan Bog ziemřkiemu chlebowi/ że od řmierći (ácz do czáfu tylko) broni *LatHar* 201, 95, 142, 143, 201, 207 (85); *KołakCath* C4; *KołakSzczęř* B3; *RybGęřli* D2; *WujNT Mar* 10/37, *Luc* 1/74, *Ioann* 5/26, 36, *Act* 10/40 (15); *WysKaz* 48; Wielki to iest dar Boży [...] komu to Pan Bóg da: że, máiętnoći, łławy łwéy bez nienawiřci y zazdroći ludzkiey vżywác moře. *SarnStat* 862; *SiebRozmyř* B2v, C2v, C4 [2 r.], D, E, Ev; *WitosłLut* A6v; *SkarKaz* 206a, 455a, 606b; *CiekPotr* 35, 86; *SkarKazSej* 694a; day by pychy tobie brzydkiey řilá Do łercá mego nigdy niewchodźilá *SzarzRyt* A4, Av, B2v, B4. Cf »da to Bog, iże«, »dał to Bog, że« »o dał by to Pan Bog, aby«, »daj Panie Boře, aby«, »dajże to Panie Boře, aby«, »nie daj Boře, aby«.

W modlitwie „Ojcie nasz” i jej parafrázach (18): Chleba náłze⁸⁰ powřzedniego/ dai nam dzis *SeklKat* C, S3; Nie mowiemy theřz day mi chleba/ odpuřć mi winy moię/ ále mowiemy Day nam chlebá/ odpuřć nam winy náłze. *KrowObr* 214v, 149v; Day nam dzifia chlebá náłłego powřzedniego [panem nostrum cotidianum (quotidianum) da nobis hodie] *Leop Luc* 11/3; *BibRadz Matth* 6/11, *Luc* 11/3; *BielKron* 438; *BiałKat* 208v; *KuczbKat* 405; Rácz nam dáć chleb náłz powřzedni/ łákomřtwo od nas odeymi *ArtKanc* M17, M15v, M19, T10v; *LatHar* 5; *WujNT Matth* 6/11, *Luc* 11/3.

W charakterystycznych połączeniach: dáć z dobroci (2), z łaski (za łaską) (55), z miłosierdzia (22), z miłości (4), z mocy.

Przysłowia: bibl. [Iob 1/21]: Pan Bog który dać może też mu wolno pobrać *RejJóz* B7; Pan dał Pan ząsię odiął [*Dominus dedit, Dominus abstulit Iob* 1/21]/ iáko raczy ták mię ípráwuie/ bądź pochwalono iego imię ná wieki. *BielKron* 27v, 27v; *RejPos* 46, 265, 330v; *RejZwierc* 57; *CzechRozm* 229v; *SkarŻyw* 36, 141; *LatHar* 652 [ogółem 11 r.].

Ma Pan Bog íkąd tobie da íeízcze więcey. *SkarKaz Sej* 685b.

co Bog może dać/ to Cefarz niemoże *RejZwierc* 20.

Niekochay íie w tey przymowce Da Bog ná piecu komu chce *RejRozpr* K2; *RejPos* 257; *RejZwierc* 231.

Dałlic Bog dáry/ Używay miáry. *RejZwierc* 238v.

Dziékuy Bogu íżci dał koniá po twym plecú *Prot* A4v.

Fortuná co da/ to ząsię wziác może *KochPieś* 35, 42.

Dác wam taką Lacinę/ aż by wam ízło wpięti. *KochSat* C2v.

czegoć ízczeńście niedało, tegoć nieodeymie. *BielŻyw* 146.

Szczeńście nam tego nie może dać czo przyrodzenie odeymie. *BielŻyw* 169.

co íie raz rzecze álbo da/ nie godzi íie thego bogu odmieniác. *BielKron* 55v.

Dał pan Bóg wiele: da íeízcze więcéy. *GosłCast* 7.

od káždego ktoremu wiele dano/ wiele żádác będą [*cui commendaverunt multum, plus petent ab eo*] *WujNT Luc* 12/48.

Komu da P. Bog żonę dobrą da mu wízytko dobre. *RejPos* 42v *marg.*

Frazy: »da (Pan) Bog« = *deo favente JanStat* [szyk zrnieny] (95): *LibLeg* 11/14; tu zasię, da miły Pan Bog, w dobrym zdrowiu się nawrocisz *Diar* 90; *KochZuz* A3, A3v; *BibRadz* I *4v [2 r.]; Tam íię i ti zdругimi małż poípołu ítawic/ I ręką/ da Bog/ íławy oycowńkiey poprawić. *KochSat* Cv; *SienLek* 196 [2 r.]; *RejAp* AA4, BB5v; weyżrzy też na będące wefele/ w nimże Bog da rychło będzież. *HistRzym* 23; *GrzegRóżn* [67]; *HistLan* E2, E2v, E3; *WujJud* 135; zá pracę y za dobrodzieýstwo takie/ ízczyrze (da Bog) podziękuie. *BudBib* C3; *MycPrz* I A2v [2 r.], II A4v; *WierKróc* B3; Ale o tem gdzie indzie da Bog ízerzey. *BudNT przedm* c5, a6, b, bv, d3, k. Ff8v; Ią íie boię bych nie był fałszywym Prorokiem/ Wízák co będzie wyrzimy da Bog włáínym okiem. *StryjWjaz* C4, B3; Nie mowię ía tego/ áni da Pan Bog będę *CzechRozm* 248v, A6v, 40, 121, 223v, 255v; *PaprPan* Ee3; *KochOdpr* A4v, B4; Wyflucha cię (da Bóg) pan czáíu trudności *KochPs* 28; Góry (da pan bóg) pokóy roíplódzą/ A ípráwiedliwość pagórki zrodzą *KochPs* 104, 22, 28, 33, 46, 49 (13); *SkarŻyw* 134; *KochTr* 5; *CzechEp* 10, 27, 66, 82, 88 (7); *KochEpit* A3v; *BielSenJoach* 4; *KmitaPsal* A4v; *PaprUp* F3v; *ActReg* 14; *KochCzJan* A3 [2 r.]; *OrzJan* 34, 67, 137; *JanNKar* B; Któré to ípráwy nowo odeíłáné/ máią íie zás zá przyiázdem da pan Bóg íczeńśliwym náízym/ do włáínégo íwégo trybu/ y *forum proprium* wrócić. *SarnStat* 7, *4, [*7]v, 168, 864, 1084; *VotSzl* E2, E4, F; *CiekPotr* 11; ípráwy moie poćiwe da Bog wízędy táké były/ iákich íobie káždy cny Polak zyczyć ma íłufźnie. *CzahTr* A3, A4, K [2 r.], K2v; *SkarKazSej* 674a, 675b; *SkorWinsz* A3, A3v [2 r]; *ZbylPrzyg ktv*; zá Rzeczpoípolitą Vpádnę ofiárą/ da Bog/ známienitą. *SzarzRyt* C2, C3.

»dali Pan (Bog)« = *Deo favente, si Deus annuerit, Deo prosperante Cn* (13); *LibLeg* 9/54v; będzieć dobrze dáli pán Bóg/ gdyíz żałość czuieíz i płaczéíz *MurzHist* I4; *MurzNT* A4; *Diar* 76; *LubPs* A5v;

OrzRozm F2v; *GrzepGeom* B3v; Ołtarz twój święty kołem radości Otoczę (dali pan bóg) *KochPs* 36; poki fię też (dali mu to iefzczę kiedy pan) nie vzna; nie náwroci *CzechEp* *3, 364; A tak my fię dali panyBog ná tym nie omylimy *NiemObr* 112; *CzahTr* A3; *SkarKazSej* 682b.

»co Pan Bog da« [szyk zmienny] (2): Yutro/ yáko prośifz/ o kołcyele/ co pan bog da z łobą rozmáwyác bęđzyewá. *KromRozm II* y3; *CzechEp* 14.

»co (Pan) Bog dał« [w tym: przestawać na tym co Bog dał] (9) (23): *BierEz* N4v; *RejKup* r6; nye dokońcá dorbże [!] vzywamy tego co nam Bog dał. *KromRozm I* B; *LubPs* D2v; *GroicPorz* z4v; Nie leż pod łiec w nádzyeie nábycia wietłzego/ Rádłzey vzyw w wolności coć Pan Bog dał łwego. *RejWiz* 106, 55v, 66v, 81, 191; *RejFig* Aa; *RejZwierz* 107v, 134v, 140v; Malo, sortem meam, licet exiguum, sine invidia aliorum tueri quam cum invidia multorum, divitiis abundare, Wolę ná tym co mi Bóg dał zá przyáznią á záchowáním włzech przełtáwác/ niżli łielákomie se złá wolá ynych bogácić. *Mącz* 403b; *HistLan* Bv, E2v [2 r.]; Bárzo rad łłuchác bęđę mow tylko co Bog dał. *CzechRozm* 137; *PudłFr* 59; *WujNT* 108; *SkarKaz* 209b; Skromnie łzczeńcia vzywajmj/ Co Bog dał ná tjm przełtaymj. *CzahTr* H4.

»jako Pan Bog dał« (3): I ktołz iefł Paweł? y ktołz Appollo? iedno łłudzy/ przes ktoreście vwierzyl/ iáko komu pan Bog dał. *KrowObr* 3; *RejZwierz* 65; *HistRzym* 132.

»(o)by to (Pan) Bog dał« [szyk zmienny] (2): Utinam Deus ita faxit, Pánie boże day to, oby to pan bog dał. *Mącz* 510a; Utinam – Bogbi todał *Calep* 1145a.

»Boże (Ojcze) (a. Synu Boży, a. Duchu święty) daj« [w tym: (tako) Boże daj [zamykające prośbę] (8), daj Boże [wtrącone] (3)] = *deus faxit Calag* [szyk zmienny] (11): Abyś nas od grzechu vchował/ y w łafce twoiey zachował/ Boże Oicze day. *SeklPieś* 6v, 6v [3 r.]; *Calag* 253b; áby był P. Bog przy tey chwili/ gdy fię dułzá z ciáłem dzieli/ táko Boże day. *ArtKanc* H14v, H14v [2 r.], H15; *WyprPl* A4v; ále nam iefzczę y wolnego łeymowánia (Boże day łkutecznego) vżycza. *PowodPr* 76.

»co daj (Panie) Boże« [szyk zmienny] (10): Doznaż każdy ná łobie wzdycháńia ferdecznego/ drudzy płákánia hoynego/ drudzy (co day BOże mnie y każdemu) nie odwłoczne porwánie zgrzechu/ poczuia. *SkarŻyw* A3v; *CzechEp* 11v; *ActReg* 164; *OrzJan* 137; áby iuz z tych Lábiryntow/ [...] Rzeczypółpolita mogła byđż wyprowadzoná. Co day Pánie Boże. *SarnStat* *8v, *8, 834, 1226; toby obroćili ná potrzeby woienne/ y temby fię chełpić poczęli/ co day Pánie Boże/ á nie temi teráznieyřzemi márnotravnemi chwáltami. *GrabPospR* K4; *PudłDydo* B2v.

»nie daj Boże« = *absit Vulg* (3): Zakon tedy iefł przeciřwko obietnicam Bożym? Nie day Boże. *WujNT Gal* 3/21, *Gal* 2/17; *SkarKazSej* 669b.

»czego (Panie) Boże nie daj« = *quod absit JanStat* [szyk zmienny] (7): *OpecŻyw* [192]v; y tesz yeřł ym yeřcze wola czego boze nieday chczá łye pokvřyzycz na zyemie v k m. Corvni polřkiey *LibLeg* 11/56v, 6/79; *BibRadz I* *2v; *BiałKat* 381v; ále przeię kiedyřz tedyřz Polacy z Turkiem walczyc mułzá/ ábo mu (czego nie day Boże) hołdowác. *GórnRozm* M2; *SarnStat* 141.

»(o) daj(że) to (Panie) Boże« = *osi, utinam, dii faxint a. faciant Mącz* [szyk zmienny] (23): *OpecŻyw* [192]v; *KlerPow* 11; *RejKup* p7v; *OrzRozm* Iv, T4; O admirantis, o utinam, O by to ták było/ o boże day to. *Mącz* 256a, 83d, 271a, 510a [2 r.]; po którym Synie/ day abyś poćiechy wielkiey doczekał [...] ORZECH. Pánie Boże day to. *OrzQuin* Aa5v, Y, Yv; *RejAp* 174; Rzekł iemu rybitw. Iutro podzieřł

zemną á ia ciebie dowiodę ná ofobliwe mieyſce. Rzekł iemu Grzegorz: Ieſtem temu bárzo rad Boże day to. *HistRzym* 37v; *RejPos* 237v; *RejPosWiecz*³ 99v; Ten powiedział/ áby tak było iáko powiedział Boże day to. *RejZwierc* 49v; *WujJud* 8, 59v; *CzechRozm* 256; iżbyſmy po zamutku mieli rádowanie/ tam z Świętymi Anioły, Amen day to Pánie. Amen. *ArtKanc* K, B20v.

»nie daj tego Boże, Panie, Niebieski« = *absit, absit Domine Vulg* [szyk zmienny] (18 : 2 : 1): *RejWiz* 170v; *BibRadz Rom* 3/4[3]; korony nie wezmę/ ábowiem náſz odkupiciel thu ćirniową noſił/ á iabych miał (proch iego będąc) złotą noſić/ Boże tego nie day *BielKron* 178v; *Prot* B3; *BudBib* B3; *MycPrz* I C; *SkarJedn* 99; nie ma fię do czárow wćiekáć áni do Dyabłow żadnych: Boże tego nie day *SkarŻyw* 36, 3, 598; Y ma kto iny [...] Íprawy oycá mégo łobie przypíſować? Nie day tego niebieski *GórnTroas* 20; COż tedy rzeczemy? Będziemże w grzechu trwáć áby łáſká obfitowála? Nie day tego Boże. *WujNT Rom* 6/2, *Matth* 16/22, *Luc* 20/16, s. 333, *Act* 10/14, *Rom* 3/6 (10).

»da (Pan) Bog, iż(e) (a. że)« (8): *LibLeg* 11/57, 57v; *Prot* Cv, D2v; *BielSat* H2v; *KołakSzczęśl* B3v; Da Bog/ iże w Pogáńſkiej krwi/ Lách/ może brodzić. *KlonKr* A4v; Da Bog że ogládamy ktorzyć życzym tego/ Buyno fię wzbijájące łzczepy domu twego. *SkorWinsz* A3.

»dał to Bog, że« (1): Dáł to Bog łzczęśliwy Ze náſz Krol cnotliwy Węgierſkiem złotem/ nie ieſt nam kupiony *KmitaPsal* A4.

»(o) dałby to (Pan) Bog, (a-, że-)by« = *deus faceret, utinam Modrz* (27): *LibLeg* 11/42v; Aby mu miły Bog dał/ Na to lato. Aby fie mu waliło/ Kopa na kopę. *LudWieś* A3; *BibRadz Ruth* 1/9; dał by to Bog z Nieba/ Aby w prawdzie był pokoy/ tego by nam trzebá *Prot* C2v; *GórnDworz* Ee6v; *WujJud* 157v; *ModrzBaz* 42v, 54v, 64v; *ModrzBazBud* ¶15v; *MWilcHist* H3; *NiemObr* 143; Dałby mi to Pan Bog/ ábym teraz mógl przypáſć do ciáła ś.Páwła *ReszList* 180; Troiéy płáczelſ że zginęła? Dałby to Bog/ żeby iuż wſzytká koniec wzięła. *GórnTroas* 34, 41, 52, 61, 75; *KochFrag* 43; *OrzJan* 44, 47; *PowodPr* 4, 10; *CiekPotr* 46; *GosłCast* 46; Oby mi to był dał Bog/ byś ná mą poſtáwę/ Pátrzał teraz gdy piſzę/ y ná moię íprawę. *PudłDydo* [B5]; *RybWit* C2v.

»daj (Panie) Boże (a. Pan Bog), (a-, (i)że-)by« [w tym: „by” wprowadza zdanie dopełnieniowe (169), wprowadza równoważnik zdania stanowiący uzupełnienie zdania głównego (4)] = *utinam Mącz, Modrz; fiat Vulg* [szyk zmienny] (173): *BierEz* B3; Day boże byſmy thá tak dzywná koroná ogládały amen Jeſus maria *PatKaz III* 132; Nie day miły panie aby fie miał oddalić od ciebie lud vkorzony [*Ne auertatur humilis factus confusus*] *WróbŻolt* 73/21, C6, 70/13, 118/80; *RejPs* 166v; Oyczachmy łwego łtarego doma odiechali Day Bożebychmy go iedno tam zywo zaſtali *RejJóz* M3, B7v; *SeklKat* Fv; możem to rzecz (a dáí Boże aby wſzyſcy) chcemy pana Boga łerdecznie miłować *MurzHist* K3v, V3; *MurzNT* 88; *LubPs* I3, aa5, gg, gg3, hhv; Ieſliże nie íprawiedliwie przyſyęgał/ day Bog áby ná cię ípádlá śiárká/ łmoła/ y ogień pałájący *GroicPorz* aa2v, C2, aa2v; *KrowObr* 86v, 173v [5 r.], 174v [4 r.], 188, 217v [3 r.] (53); *OrzList* g4v; *RejZwierz* 11; pohámuie ludzi tych niepobożne wſzeteczeńſtwo/ ktorzy Pánie Boże day aby fię vználi *BibRadz* I *5, I *5, *Iob* 6/8, 29/2; *OrzRozm* G3; Rzekł Ieremiałz/ Amen/ to ieſt/ Boże day by to było *BielKron* 94v, 403v, 414; *Utinam* hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet, Boże day ábyć tak tego žal było yáko mnie žal yeſt. *Mącz* 175d, 21d, 506a; *OrzQuin* C3v, H, N4v, Aa5; *LeovPrzep* D; *RejAp* 163v; *HistRzym* 130; *RejPos* 11, 14v, 48, 65v, 140 (10); *BiałKat* 236; *KwiatOpis* B, C, [C2], C4, Dv; *HistLan* C4v; *KuczbKat* 45, 385; *RejZwierc*

[28²], 177v, 266v; Day Pánie Boże wŹyŹcy by pomnieli ná to/ Iákie zacne klenoty przypadáią zá to. *RejZwiercTrzec* Aaa2v; *WujJud* 10, 65, 65v, 151v; *BudBibKaw* A3; *CzechRozm* 19v; *KarnNap* A2; *ModrzBaz* lv, 12v, 89, 100v, 101 (9); *ModrzBazBud* ¶6; *SkarJedn* 349, 375; *KochOdpr* B3; Day boże/ áby vŹt moich Źpiéwánié/ [...] GmyŹli twéy byŹo *KochPs* 27, 179; Amen táko Bog day/ byŹmy póŹzli wŹyŹcy w ray *SkarŻyw* 358, 4, 552; *CzechEp* 65; Boże day być Źię dobrze ná wŹzytkim wodŹiŹo *KochFr* 20; *ReszList* 148; *WisznTr* 7; *PudŹFr* 8, 52 [2 r.]; *ArtKanc* T8v; *GórnRozm* H3v; *ZawJeft* 21, 47; *ActReg* 61; *Phil* D, F2; *GrabowSet* X2v; *KochFrag* 47, 50; *KochFragJan* 3; *OrzJan* 129; *LatHar* 22; *RybGęŹli* C; *SarnStat* 941; Wybrány y koronowány roku 1588. ktory y teraz (day Boże áby dŹugo ŹcŹęŹliwie) pánuie. *KlonKr* F4; *PowodPr* 47; *VotSzl* B2v; *CiekPotr* 77; *CzahTr* A4, G4v; *SapEpit* A4v, [B2]v; *KlonWor* **2v.

»(Panie). Boże daj(Źe) to, (a-, Źe)by« [w tym: „by” wprowadza zdanie dopełnieniowe (73), wprowadza równoważnik zdania stanowiący uzupełnienie zdania głównego (4)] = *utinam* *Mącz*, *Modrz*, *Vulg* [szyk zmienny] (77): Bárzoć mi Źie dobrze ŹniŹo/ Day to Boże by ták byŹo. *BierEz* A3v; *TarDuch* D2; *KlerWes* A2; *WróbŻoŹt* E6v, 118/5; *RejPs* 124v; Day to boże myli kŹieŹe ByŹmy wczem vŹzyl tey nędze. *RejKup* h5, i3; *KromRozm* I B, C3, N3; Toc iego pieŹnka/ to kázanié/ niá iemu ale nám (a dái to panie aby) póŹyteczne *MurzHist* I, V3v; *GliczKŹiáŹ* Q3v; *LubPs* D2; *KrowObr* 38, 54v, 66v, 158v, 163, 187v; Boże day tho áby wŹŹyŹtek lud prorokowaŹ [Quis tribuat ut omnis populus prophetet] *Leop Num* 11/29; *OrzList* h; *BibRadz* 1.Cor 4/8; *OrzRozm* F2, O4v, V3v; *Utinam* ita dii faxint, Boże day to áby tak byŹo. *Mącz* [114]a; Misere hoc esse cupio verum, O boże day to by to prawdá byŹa *Mącz* 224b, 37b, 37c, 73d, 279c, 281b (12); *OrzQuin* A4v, Aa5; *HistRzym* 16v; *RejPos* 237v, 254; *WujJud* 32v; *RejPosWstaw* 22v, 42, 111; *CzechRozm* 6v, 256; *ModrzBaz* 24, 71v; *SkarJedn* 382; Aby nam do ták nagŹych vćiećek nie przyŹŹo. Day to boże *KochOdpr* D; *KochPs* 168; zá ty tákie nieznoŹne grzechy Pan BOG káráć będze/ á Boże day to áby nie pogáŹŹká mocá *SkarŻyw* A4; *CzechEp* 46, 66, 99, 106; *NiemObr* 142, 178; *ArtKanc* A16v, F10v, L3v, T8v; *KochWr* 36 [3 r.]; *PaprUp* L; *ZawJeft* 9; *LatHar* 21, 22, 272, 454, 601; *PaxLiz* D4.

»nie daj Boże (a. Panie), (a)by« = *absit* *Vulg* (14): *RejZwierz* 46; *RejPos* 61 v; Nieday Boże ábyŹmy Źię Bogá náŹe⁸⁰ przeli/ dopiero byŹmy práwie vmárli. *SkarŻyw* 305, 36, 271, 310, 504 [2 r.]; Ale nie day Boże/ áby ktory ChreŹćijáŹŹki czŹowiek z Budnym wierzyć ábo y trzymáć miaŹ. *WujNT przedm* 4, *Gal* 6/14, s. 821; *SkarKaz* 634b; *SkarKazSej* 658b, 701a.

»(o) nie daj tego (Panie) Boże (a. Bog, a. Bogowie), (a)by« = *absit* *Vulg* [szyk zmienny] (22): Nie day tego miŹy Bog aby to być miaŹo *RejJóz* N5v, A7v; *LibLeg* 11/154v; *RejZwierz* 30v; Boże thego nieday abych miaŹ ręce Źwoie bráćká krwiá pomáŹać. *BielKron* 35lv, 173, 298, 355v, 402v, 418; Bogowie te⁸⁰ niedayćie/ bych ia chćiaŹ temu ŹŹe vćŹynić/ ktoŹ mi nic nie przewiniŹ *HistRzym* 12, 101v, 105v, 106, 116; *BialKat* 141; *BudBib* 1.Reg 12/23; *SkarJedn* 185; *SkarŻyw* A5v, 75, 443; *ReszPrz* 99.

»niech ci (Pan) Bog da dobrá noc, dobry dzieŹ« [szyk zmienny] (5 : 3): A ták iuŹ teraz niechći Pan BOG da dobrá noc. *CzechRozm* 10v; Y tobie teŹ niech da Pan dobrá noc/ idŹŹe iuŹ w pokoiu/ á Pan niechay będze z tobá. *CzechRozm* 10v; WŹtayŹe bráćie miŹy: Pan Bog ći niech da dobry dzieŹ. *CzechRozm* 11, 40, 40v [2 r.], 66v, 256.

»Bog daj bych zdechl« (1): Moriar iurandi verbum quemadmodum dispeream, Bóg day bych zdechl. *Mqcz* 232b.

»daj wam Pan Bog szczęsną drogę« (1): Kupiec yuż zegná Pawła s Kosmuffem Day wam Pan Bog łczelną drogę *RejKup* T.

bibl »o co(kolwiek) prosić (a. żądać) będziecie (Ojca w imię moje, a. Boga) da wam, da (Pan Bog)o co (go) proszą (a. żądają) *itp*« [szyk zmienny] (39): *BierRaj* 18v; Bog był wdzięczen iż go poczciła/ A rzekł iey dąć oczby prosiła. *BierEz* L, I; bo więcéy dál [Jezus] lotrowi niżli profil *OpecŻyw* 145, 67; *BielŻyw* 160; *SeklWyzn* e4v; *SeklKat* F4, Ov, P3, S, T2v [2 r.]; *KrowObr* 5v; vkazał łie mu [Salomonowi] Pan Bog/ mowiac: Ząday czego ehcełz odemnie/ żeć to dam [*Postula quod vis ut dem tibi*]. *Leop* 2.Par 1/7 [przekład tego samego tekstu *BielKron* 76], 2.Par 1 arg; *BibRadz* 1.Reg 1/27; *BielKron* 62v, 76, 98, 234; *RejPos* 132, Ooo; *KwiatOpis* [C2]v; *KuczKat* 410; *WujJudConf* 55v; *BiałKaz* ktv, C4; *CzechRozm* 203v; *CzechEp* 288; *ArtKanc* H13v; Gdy o rátunek/ dułzá ma/ łię wznołł/ Do łiebie: łciągni rękę/ day ocz prołł. *GrabowSet* Q2v; *KołakSzczęł* B3; Lecz y teraz wiem/ że ocokolwiek będziełz Bogá prołł; dąć to Bog [*quia quaecumque poposceris a Deo dabit tibi Deus*]. *WujNT Ioann* 11/22 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw* 67, *RejPos* Ooo, *BiałKaz* ktv, C4]; Iełłi o co prołłć będziełcie Oycá w imię moię/ da wam [*si quid petieritis Patrem, in nomine meo, dabit vobis*]. *WujNT Ioann* 16/23 [przekład tego samego tekstu *SeklWyzn* e4v, *SeklKat* Ov, P3, S, *KrowObr* 5v, *BielKron* 98, 234, *RejPos* 132, *WujJudConf* 55], *Ioann* 15/16; *SkarKaz* 455a; Boże dayci to włzyłtko czego łobie życzylz. *CiekPotr* 35, 86.

»(wszyscy) diabli [kogo] dali, dał [kogo] diabeł« [szyk zmienny] (3 : 2): Rzećze drugi dałgo diabeł Bedzeli nas vczicz znowu *RejKup* o8v; Alboć mi tákie gołłcie dyabli byli dáli. *RejWiz* 73v, 13, 41; *MWilkHist* D.

Zwroty: »dąć (ab)szach« (3): Potym o Bábę dał łzách Rycerz w bieli/ Tufzæ/ że mu iey obronić nie mieli. *KochSz* B3, B, B2v.

»audiencyją dąć« (1): pierwey Audiencyą Połłowi Arcyxiązecemu P. Pstrokonskiemu anizeli nam dąć, wkołe swym postanowili *ActReg* 48.

»bitwę dąć« = *praelium facere, committere Cn* [szyk zmienny] (11): *ModrzBaz* 63, 112v; *SkarŻyw* 559; [Wolodor] dał bitwę Bolełławowi ná vrocifezn wilichew rzeczonym *StryjKron* 209, 195; náłzy bitwę łmiełe dáli *KochProp* 10; Przydzie mu ze dwu rzeczy iędnę vczynić albo bitwę dac albo do łłaska wciągac. *ActReg* 4v, 12, 87; *KmitaSpit* C; *CzahTr* H3.

»dąć b(ł)ogosławieństwo (a. b(ł)ogosławienie), (prze-, po-)żegnanie, połświęcenie, dobrorzeczenie« = *dare benedictionem, benedicere Vulg* [szyk zmienny] (45 : 13 : 2 : 2): Iełłi krifte raczmy nynye ij zawłdzi dac łwoye przeżegnanye *BierRaj* 22; *OpecŻyw* 24v, 36, 88v [2 r.], 166v, 178v, 185; *PatKaz* III 115v; *BielŻyw* 149; Ty miłł panie dałz bogołławieństwo roku żyżnołci y płodnołci twoiey [*Benedicens eoronae anni benignitatis tuae*] *WróbŻołł* 64/12, Vv; *RejPs* 170, 196v; *KromRozm* III N2v; *MrowPieł* A3; PAnie tył łam zyemi twey dał błołołławienie *LubPs* T, B4v, S6v, dd2v, dd3v marg; *KrowObr* 87; *RejWiz* 184v; Dayci Pánie bogołławieństwo/ á niechay łie łtrzeże *Leop Num* 6/24, *Num* 6/27 [2 r.], *Lev* 25/21, *Deut* 2/7, 30/5 (11); *BibRadz* *Gen* 28/4; Ráno Łábán poćáłowawłzy cory łwoie y łyny łch tákiełz/ dawłzy łm błołołławieństwo ođłzedł do domu. *BielKron* 15v, 14 [2

r.], 19, 165v, 318; *RejPos* 351; *WujJudConf* 215v; Płakał tedj łtářfzj on nád młodzińcem/ y dał mu ná drogę błogofławieństwo. *SkarŻyw* 134, 51, 86, 270, 271, 346, 511; *StryjKron* 125; *KochFr* 112; *ArtKanc* H2, K8, K16, L3, N11; Nie pułzczę cię Pánie IEzu/ aż mi dałz nowe dnia džiśieyfzego/ [...] twoie błogofławieństwo *LatHar* 235; *WujNT* 412; *SiebRozmyśl* L2v [2 r.]; *PowodPr* 4.

»dać chleb (z nieba)« = *dare panem de caelo* *PolAnt*, *Vulg* [szyk zmienny] (7): Nie Moizefz dał wam chleb z niebá/ ale oćiec moy da wam chleb z niebá prawdziwy [*non Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis panem de eaelo verum*]. *BudNT Ioann* 6/32 [przekład tego samego tekstu *CzechEp* 189, *WujNT*], *Ioann* 6/31; *CzechEp* 189; *ArtKanc* T11; *WujNT Ioann* 6/31, 32.

»dać chwałę (Bogu, Panu, imieniowi itp.)« = *adorare, dare a. dicere gloriam* *Vulg* [szyk zmienny] (171): a gdy go náydziecie/ powiedzcie mi abych iá też dál iemu chwałę ij moię dary. *OpecŻyw* 24, 11, 15, 16v, 17v, 20 (21); *PatKaz I* 18v; *PatKaz II* 58 [2 r.], 58v, 75v [2 r.], 86; *PatKaz III* 96v, 106; Iozef wífedł do domu łwego y ofyerowali mu dary dżyrżąc wręku łwoich/ y dali mu chwałę padwłfy ná żyemyę *HistJóz* Dv, Dv; *WróbŻołt* 28/9, 64/2, 94/6; włfyfcy máią dać włfelyáką chwałę imieniowi łwiętemu iego. *RejPs* 218, 84v, 105, 144; *HistAl* L2; *MurzNT Matth* 28/17, *Luc* 4/6; *LubPs* G4, M4v, P3, P5v, P6 (10); *KrowObr* 14v, 69; *RejWiz* 157; pothym gdy damy chwałę [*postquam adoraverimus*]/ (Bogu)/ wroćiemy łie do was. *Leop Gen* 22/5, *Deut* 30/17, *Ios* 7/19, 1.Reg 15/30, 3.Esdr 9/47, *Ps* 65/1 (18); *BibRadz Gen* 24/26, 3.Esdr 9/8, *Matth* 28/9, *Lue* 24/52, *Rom* 14/11, *Apoc* 16/9; *BielKron* 42v, 217v, 266v; *Mącz* 45b; *SarnUzn* C3v, H7; Boycie łie Bogá á daycie iemu chwałę *RejAp* 120v, AA2v, 55, 94, 95, 95v (15); *RejPos* 19v [2 r.], 35v, 36 [2 r.], 36v, 66v (20); *RejZwierc* 205 [3 r.], 266v; *CzechRozm* 107v; *KochPs* 32, 97, 99, 143, 149 [3 r.] (10); *SkarŻyw* 358 [2 r.]; *MWilkHist* H4v; *CzechEp* 239, 270; *NiemObr* 119 [2 r.]; *ArtKanc* B4, D13v, E5, F14v, K5; *ZawJeft* 17; *GostGosp* 1; Polá/ y láfy chwałę Pánu daycie *GrabowSet* X, L2v, O4, Q3, X3; *LatHar* 83, 402, 517; Zywę ia/ mowi Pan/ iż mi łię włzelkie koláno pokłoni: y włzelki ięzyk da chwałę Bogu [*omnis lingua confitebitur Deo*]. *WujNT Rom* 14/11, *Luc* 17/18 [2 r.], *Ioann* 9/24, *Act* 12/23, 1.Petr 1/21, *Apoc* 9/13 (10); *SiebRozmyśl* F4v; *KlonKr* F4; *SkarKaz* 456a; *CzahTr* L; *GostCast* 18.

»dać ciało« [szyk zmienny] (7): *OpecŻyw* 147; *SeklKat* N4; *GliczKsiąż* N7; Ale temu źwirzęciu co człowiekiem zowá/ Iedno dał nágye ciało/ ná nim włofy z głową. *RejWiz* 120; *GórńRozm* A3; *LatHar* 26, 672.

»dać cuda« [w tym: *cuda i znamiona* (4)] = *dare prodigium* *Vulg* (5): *MurzNT Mar* 13/22; *KrowObr* 50; *BudBib Ioel* 2/30; Y dam cudá wniebie wyłoko y známioná ná ziemi niłko. krew y ogień/ y kurzáwę dymu. *BudNT Act* 2/19; *WujNT Act* 2/19.

»dać cześć (Bogu, Panu itp.)« [w tym: *cześć i chwałę* (30)] = *dare honorem* *Vulg* [szyk zmienny] (57): *BierEz* S2v; *OpecŻyw* 17v, 30, 37v, 38, [61]v, 64, 171v; *PatKaz II* 58 [2 r.], 75v; *TarDuch* C; *KrowObr* 14v; vderzył go Angioł Páńłki/ przeto iż nie dał ćci Bogu *Leop Act* 12/23, 1.Reg 15/30, 3.Esdr 9/47, *Bar* 2/17, *Dan* 3/15 (10); *KochZuz* A5; *SarnUzn* C3v, D7, H7; *RejAp* 55; *RejPos* 36, 36v, 110, 136, 215; *RejZwierc* 266v; Náwiedzę twé łwięté progi/ Y dam cześć Bogu nád bogi. *KochPs* 7, 32, 70 [2 r.], 156, 212, 213 (10); *SkarŻyw* 502; *WisznTr* 29; *ArtKanc* B4, F14v; *ZawJeft* 16; *GostGosp* 1; *GrabowSet* Fv, L2v; *LatHar* 83, 346, 385, 402, 425; ále pádni ná ziemię á day cześć Troycy ł. *SkarKaz* 277b, 61 1b.

»dać (za) dar, upominek (ludziom)« = *dare donum Vulg* [szyk zmienny] (31 : 2): Oná Bogá ięłá żądác/ Aby ięý ten dar ráczył dác: Iz kogoby vkąsiłá: By go duřzá opuściłá. *BierEz* L, L3; *OpecŻyw* 12, 96, 177; [Bóg] mu wřzitky dari zatznieyfze dał: Boiazń [...] Rozum/ męřtwo/ chciwořtz ku řprawedliwořci [!]. *KlerPow* 2; *SeklKat* K2v; *KromRozm III* H, M5; Mořelř ty řlubowác y obiecowác/ y tyřiac kroć przyřięgác/ ále iefli thobie Pan Bog tego dárú nieda/ dármo obiecuielř? *KrowObr* 148, 82, 148v, 175; *BibRadz Eph* 4/8; pan bog řwobodę dał człowiekowi zá naiwięřłzy dar na řwiecie *GórnDworz* Ggv; *HistRzym* 65, 79; *RejPos* 206v; *HistLan* D2v; *RejZwierc* 168v, 238v; *StryjWjaz* Av; prořilá Páná Bogá/ áby dał iednemu Kářłanowi dar Duchá S. do kazániá/ na iey prořbę *SkarŻyw* 581, 260, 325; *BielSjem* 2; *ArtKanc* E14; *LatHar* 36, 484 marg; *WujNT* 80, *Act* 11/17, *Eph* 4/8, s. 673.

»dać deszcz« = *dare pluviam PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (13): *Leop* 3.Reg 18/1; Y da Bog deřzcz nařieniu twoiemu gdzie iedno pořieielř rolá *BibRadz Is* 30/23; *BielKron* 64, 85; *BudBib* 1.Reg 12/17, 18, 3.Reg 8/36, 17/14, 18/1, 2.Par 6/27, *Zach* 10/1; Y zářię modlił řię/ á niebo dáło dořdź/ y ziemiá zrodziłá owoc řwoy. *BudNT Iac* 5/18; *ReszPrz* 113.

»dać dobrego« = *dokuczyć* (1): Graviter me afflixit febricula, Vdřęćziłá mie febrá á řimnicá Dálá mi dobrego febra. *Mqcz* 130b.

»dać (wsze) dobre (a. dobro), dobrodzieřstwo, wiele (a. co, a. nie) dobrego (a. dobra)« = *dare bonum Vulg* [szyk zmienny] (10 : 2 : 7): Będe řpiewał panu ktori mi dobro dał *TarDuch* E4; *RejKup* Sv; Y dałeř mi z řáfki řwey tu wyele dobrego *LubPs* D, B3v, K2, Lv, P5, T, Y5; *KrowObr* 57; *BielKron* 13, 450v; dał Bog [Adamowi] niewymowne dobrá/ bo go vřtáwił pánem wřzytkiego řtworzenia. *HistRzym* [89]v; *RejZwierc* 99v; *BudNT Matth* 7/11; *SkarJedn* 270; *SkarŻyw* 103; DÁřz wiele dobrá/ gdy řię nie řpodźieię *GrabowSet* D4v; *KołakSzczęřl* B2v.

»dać dozwołenie« (2): *LatHar* 126; dał dozwołenie řtáre kácerřtwá wznáwiác y rozřiewác. *WujNT* 860.

»wolną drogę [= wybor] dać« (1): Wolną drogę iemu [Bóg człowiekowi] na złe Y na dobre dać raczył. *RejKup* B.

»dać (wolną) drogę [= przejřcie, szlak]« – *dare cursum, praeberere iter Vulg* [szyk zmienny] (6): *LibLeg* 10/63v; *Leop Iob* 38/25, *Is* 57/14; *BielKron* 32; Morze im vřtápiło y řuchá drogę dáło. *SkarŻyw* 481; *LatHar* 632.

»dać drogę [= sposób postępowania] [do czego]« = *dare occasionem Modrz* (7): *BierEz* F; *RejZwierc* 256v; *BudBib Ier* 32/39; prořił áby mu dano drogę do okázowánia męřtwá *ModrzBaz* 44; *SkarŻyw* 132; *PaprUp* A2; tám wódz záraz im popuřciřz/ práwie Dařz drógę do rořpuřty *GosłCast* 66.

»dać Ducha řwiętego, Pocieszyciela« = *dare Spiritum, dare Paraclitum Vulg* [szyk zmienny] (34 : 7): *OpecŻyw* 96; *MurzHist* S; *KromRozm III* I, I5; *KrowObr* 9v, 203v; Pánie BÓže dayže mu Duchá řwiętego/ á rácz vpor á złá ráde od niego odiać *OrzRozm* F2; *BielKron* 142; *GrzegRóżn* M; Apořtołom řwym řwiętyým idáčz iuž do Oycá řwego weřłchnáwřzy ná nie dał im Duchá řwego řwiętego *RejPos* A6, 24v, 118v, 119, 121v 126 (13); *RejPosRozpr* b3v; *BudNT Luc* 11/13; *CzechRozm* 14v, 20; *KarnNap* C4; *SkarJedn* 279; *CzechEp* 125, 217; *NiemObr* 70; *ArtKanc* G13v; *LatHar* 120; A iá prořić będe Oycá: á innego poćieřzyćielá da wam/ áby z wámi mieřřkał na wieki *WujNT Ioann* 14/16 [przekład

tego samego tekstu *OpecŻyw* 96, *KrowObr* 9v, *GrzegRóżn* M, *CzechRozm* 14v, 20, *SkarJedn* 279], s. 394, *Act* 15/8, 1. *Thess* 4/8; *SiebRozmyśl* L3v; *SkarKaz* 118a, 206b, 418a.

»dać ducha [jakiego (22), czego (13)]« [w tymi z zaimkiem dzierżawczym odnoszącym się do Boga (13), ducha bez miary (nie pod miarą) (6), mądrości (rozumu, rozumnego) (5), prorockiego (wieszczego) (4), zadatek ducha (4)] = *dare spiritum* *Vulg* [szyk zmienny] (48): Iezu ienżes vbogiem ducha Ewangielijey przepowiedania dziwne dał. ł. fie nad nami. *TarDuch* B2v; *KrowObr* C4v; dam w was duchá mego/ á będziecie żywi *Leop Ez* 37/14, *Num* 11/29, *Is* 42/1, *Luc* 11/13; *BibRadz* 2. *Cor* 5/5; Day Pánie Boże nam tego Duchá y tę pokorę/ ábychmy od inych ludzi przykłady bráli *OrzRozm* T4; *BielKron* 34v, 51v, 84, 91v; Bog Páná nálezego Jezulá Kryřtula Oćiec chwały niechay wam da Duchá mądrości. *GrzegRóżn* Mv, M2 [2 r.]; *OrzQuin* G, Aa2; *Prot* C3v; *RejZwierc* L4; *BudBib* 2. *Mach* 7/22; *HistHel* D2; *BudNT Rom* 11/8; *CzechRozm* 9, 181v, 201; Po co mię prozno/ łrogi Apollo trapifz. Ktorey wielzczęgo duchá dawfzy/ niedałś Wagi w łłowiech *KochOdpr* D; *SkarŻyw* 559; *CzechEp* 347, 348; Bog człowiekowi temu pánu Iezulowi/ łynowi łwemu miłemu/ [...] dał duchá bez miary [non ad mensuram dat Deus spiritum *Vulg Ioann* 3/34] *NiemObr* 102 [przekład tego samego tekstu *NiemObr* 103, *CzechRozm* 9, 181v, *CzechEp* 347, 348], 86, 103; *ArtKanc* H17v, K13v, M, P15; *KochWr* 39; *GórnTroas* 10; *LatHar* 44; *WujNT Luc* 11/13, *Rom* 11/8, s. 563, 2. *Cor* 1/22, 5/5, *Eph* 1/17, 2. *Tim* 1/7; *SkarKaz*)(3v; áby nas wřzytkich wyłuchawfzy/ dał Duchá rády dobrej ná pomoc wřzytkiemu ludowi Bożemu *SkarKazSej* 657b.

»dać duszę (rozumną, nieśmiertelną)« = *dare animam* *Vulg* (9): *SeklKat* N4; Dał nam rozumną duřę/ dał łmyłty obfite/ Dał łprawę y dał człónki dziwnie známienite. *RejWiz* 171, 129, 169v; *BudBib Ier* 45/5; *SkarŻyw* 259; Dałci ciało zupełne/ zdrowie dobre: dał y duřę *LatHar* 672, 26; *SkarKaz* 278a.

praw. »dać dzierżenie« [w tym: dać wwiązanie i dzierżenie (6)] = *dare possessionem* *JanStat* (7): á dawfzy mu wwiązanie y łpokoyne dzierżenie [...] będzie powinien onégo bronić *SarnStat* 1255; przereczony A. dał temu naiemnikowi álbo Arendarzowi D. łftotné dzierżenie w przereczoné dobrá C. *SarnStat* 1257, 685, 829, 1249, 1250, 1254.

»dać dzięki (a. dziękę)« (5): Otwórzcie mi drzwi pánłkie: niech dam dzięki łwemu Dobrodźieiowi wielkiemu. *KochPs* 178, 176; A iac/ w tym kořciele/ dam z ofiárą dzięki *GrabowSet* R3, T, V2v.

»dać górę« [w tym: nad kim (3)] (5): *WujJud* A4; Ty mój zły czas vprzędzifz miłosierdziém łwoim/ Y nád nieprzyiaćielem dałz mi górę moim. *KochPs* 86; *SkarŻyw* 135; myřłá fię zániozfzy/ nie dałz gory tak łatwie duřznemu nieprzyiaćielowi/ nád duřzą twoią. *LatHar* 580, 614.

»dać hołd, pokłón« (1 : 1): ácz łá tu gotowi/ Niektorzy dáć hołd Krolowi: Aleć ia tego nie rádę *BierEz* F; day pokłón/ á tey fię łwiátości słań wczęřtnikiem *LatHar* 198.

»informacją dać« [szyk zmienny] (3): Otosz by nam potrzeba abys nam wm naszMPan rady swej vzczyć y Informacją dać raczył *ActReg* 54, 78, 95.

»instrukcją dać« (2): *MetrKor* 38/500; Drugi iż był wrzędnik/ poczał fię vłmiechác/ Mowiác: iż bárzo dziwną inřtrukcją dano *RejFig* Aa2.

»dać klątwe [na kogo], przekłętwo« [szyk zmienny] (8 : 5): Gniewa fię welmi o Bałwophalřtwo pan y dał przekłętwo *SeklKat* Ev; *GroicPorz* aa2; *BibRadz Thren* 3/65; Papieř Grzegorz po tym dał

klątwe ná Céfárzá/ Gilbertá *BielKron* 177v, 167v, 182v, 322v, 368, 371, 374v; Tedy da Iehowá Bog twoy wízytkie klątwy te ná nieprzyaścioły tve [*dabit Dominus tuus omnes maledictiones istus super inimicos tuos*] *BudBib Deut* 30/7, *Thren* 3/64 [65]; *Oczko* 30.

»dać koniec (żywota), skonanie, dokonanie« [szyk zmienny] (3 : 3 : 1): *BierRaj* 22; dáy nám dobre fkonanijé/ ij fłczęłné przebywanijé/ wieczné radowanijé. *OpecŻyw* 17v; daj mnie fludze twemu. N. tylki koniecz żywota telko aż do zamierzenia iżebych mógł moje grzechy opłakać *TarDuch* E4; *HistHel* D2v; *ArtKanc* P9, S18; *LatHar* 65.

praw. »konsens, confirmacyją, zezwolenie dać« = *praeberere consensum* *JanStat* [szyk zmienny] (3 : 2 : 1): y posłał do Posłów Wdę Trockiego, y Marszałka Koronnego, perswaduiąc mu aby też Consens swoy do tego dali. *ActReg* 60, 8, 24; na co My Lodwik Miśtrz y Komendorowie náfzy dálifmy y dáiemy zupełné zezwolenie. *SarnStat* 1096, 198, 1040.

praw. »dać kontumacyją« = *skazać zaocznie* (1): Abowiem gdy by powód nieftánał ku wydaniu Sentencyey/ ftroná odporná da mu Contnmácyą *GroicPorz* aa3v.

»dać koronę (żywota)« = *dare coronam vitae* *Vulg* [szyk zmienny] (10): Bądź wierny aż do fmierci/ a dám tobie koronę żywota. [*bibl. Apoc* 2/10] *OpecŻyw* 188 [*przekład tego samego tekstu BibRadz, RejAp* 21]; *BibRadz Apoc* 2/10; *RejAp* 21, 22, 23, 25; *RejPos* 346V; Lecż iż Cnotę Bog zlubіл/ wziął go z nią do fiebie/ Gdzie mu iuz Koronę dał/ záfłuzoną w niebie. *StryjWjaz* A2; *SkarŻyw* 245, 264.

»krzest (święty) dać« (2): *KuczbKat* 135; odefłtał go do Hiláryoná/ ktory był káplánem/ áby mu Chrzeft święty dał. *SkarŻyw* 453.

»dać lekarstwo, remedyjum« [szyk zmienny] (5 : 1): fie przybliżał czas aby pán Iezus dał fwiatu lekarfstwo przez mękę fwą ciéłfką *OpecŻyw* 70v; *SeklKat* K2v, K3v; *KrowObr* 95v; *KarnNap* C2; Widzę, że dał z láłki fwey świętey oyczyźnie náfzey/ remedia, okázye/ y doftátki *VotSzl* A2.

»dać lekcyją« (1): Bo mi dáła lekcją á długo pámiętną/ A dziwnie mi ciefzyłá moię dufzę fmeńną *RejWiz* 67v.

»liczbę, rachunek dać« [*w tym: z czego* (23), *za kogo, za co* (11), *czego* (4), *od czego* (1); *za się* (6)] = *reddere rationem* *Mącz*, *Vulg*, *Modrz*; *persolvere rationem* *Mącz* [szyk zmienny] (38 : 3): *SeklKat* H2, Z2, Z3v; *KromRozm III* L2; czas być musi iż ze wszytkiego WKM Panu Bogu liczbę dać musisz, jako poddane swe nas sprawować raczysz *Diar* 89; *DiarDop* 109; *RejWiz* 178v; *BibRadz Rom* 14/12; *BielKron* 206; *Persolvere rationem officii*, Dąć rachunek z fwego wrzędu. *Mącz* 401c, 347b, 419b; *GórnDworz* Gg5; káždy powinien liczbę dąć z domku fwego/ z dzyatek y s czeladki fwey *RejPos* 346v, 139, 228; Káždy fám zá się da liczbę pánu Bogu [*unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo* *Vulg Rom* 14/12] *BiałKat* d2 [*przekład tego samego tekstu GrzegŚm* 12, *CzechEp* 26, 62, *WujNT*]; *GrzegŚm* 12; *WujJud* 15v; *KarnNap* ktv; Wy ztey powinności liczbę przed nawyżłzym fędzia dąć macie *ModrzBaz* 134, 69, 90, 135v; iáką da lidźbę nędznik z grzechow fwoich Pánu Bogu? *SkarŻyw* 184, 58, 472; *CzechEp* 26, 56, 62; *NiemObr* 112; *ReszPrz* Av; *KochWr* 27; Ludu złołny/ Ty z niey [ze śmierci niewinnego]/ Bogu/ dałz/ ráchunek záłołny. *GrabowSet* B3v; *LatHar* 374; A powiadam wam/ iż z káżdego fłowá próżnego ktoreby wyrzekli ludzie/ dádzą liczbę w dzień fądny. *WujNT Matth* 12/36, s. 52, *Rom* 14/12, *1.Petr* 4/5, k. Bbbbbb2v, Bbbbbb3v.

»dać łaskę« = *dare gratiam a. misericordiam Vulg; benignitatem concedere et largiri Modrz* [szyk zmienny] (40): dáy nám łáskę twoię ninijé/ abyfmy oplakali tweé vmęczenijé. *OpecŻyw* 141v, 2; *PatKaz I* 6, 18v, 73 [2 r.]; *PatKaz III* 152; *HistJóz* A3v; *WróbŻołt* nn6v, tt2; Boże pomnoż ye ná fwyecye/ á day im łáskę a forttnę we wfytkich rzeczách. *GliczKsiqż* C, P4; *LubPs* Tv; *SeklPieś* 20; day nam ćielefnego żywothá łáskę/ y wietzney fwiátłości chwałę *KrowObr* 171v, 217; *Leop* 2. *Esdr* 1/11; *BibRadz Tob* 10/14; bo im był Pan Bog dał łáskę przed oczymá Egipcian iż im pożyczáli á wierzyli/ á tak złupili Egipciány. *BielKron* 30; O namileyfzy fynu/ Boże dáy tobie łáskę fwą/ ábyś mu był miły. *HistRzym* 82v, 54; *RejPos* 114; A da Iehowá łáskę ludowi w oczu Micráimian *BudBib Ex* 11/3, 1. *Esdr* 7/27, *Tob* 10/14; *CzechRozm* 19; *ModrzBaz* 144v; *SkarŻyw* 262; *ArtKanc* A11, F10v, I4, N18; *LatHar* 44; *WujNT* 417, *Act* 7/10, 11/17, s. 841; Pánie [...] day mi odrobinę łáski á miłosierdzia fwęgo *SiebRozmyśl* E4v; *SkarKaz* 310b, 348b.

»dać mądrość« = *dare sapientiam Vulg* [szyk zmienny] (15): *March*¹ A3; *March*³ T8v; *Leop Ex* 36/1, 2, 2. *Par* 1/10; *RejZwierc* 145v; Mądrość y vmieiętność dam tobie/ á ku temu damći bogáctwá y máiętności/ y sławę *BudBib* 2. *Par* 1/12, 2. *Par* 1/10, *Sap* 9/4; *SkarŻyw* 312; *WujNT Luc* 21/15, *Act* 7/10; day mądrość ná oddalenie tych niebėpieczeńftw ktore nád głowámi náłzymi záwiłły. *SkarKazSej* 663b, 663b [2 r.].

»dać met« [o grze w szachy] zmienny] (3): Owa iednego czáfu/ grał ye [szachy] przed krolem Portugálkim then fláchćić [...] Máłpá vczyniwfzy kilká fcia/ bárzo mifternego/ [...] náoftátek/ dáła mu met. *GórńDworz* P6, P6 [2 r.].

»dać męstwo, śmiałość« = *dare audaciam JanStat* (4 : 2): Pan [...] da fercze/ da fmiáłość/ da wiadomoś nieprzyaciółom náłzym o káždey fprawie náłzey *RejZwierc* 262; *StryjKron* Av; *SkarŻyw* 27; *SarnStat* 761; day męstwo zá twoią pomocą/ do wwiárowáńia tego wfzyftkięgo/ czym fie ty brzydzífz *SiebRozmyśl* E4; *SkarKaz* 316b.

»dać mies(t)ce, plac« = *dare locum Vulg* [szyk zmienny] (7 : 3): gdy Iezus miły z ijch rąk był wypchnion/ fkała kamienná iemu wfobie miefće dała iako wołk miękki *OpecŻyw* 51v; aby mu pan Bog dał na ten nowy rok/ fzyrokie miefće v krola iego miłóci *LudWieś* A2; *BibRadz* 2. *Mach* 14/44; *BielKron* 210; *RejPos* 225; *BudBib* 2. *Mach* 14/44; *BudNT Luc* 14/9; Przyszowie niebá/ y ziemie przyzowie/ [...] Dayćie plác (rzecze) wybranym moim. *KochPs* 74; *ArtKanc* B12; *WujNT Luc* 14/9.

»dać miejsce [= sposobność]« [w tym: do czego (2), ku czemu (1)] = *dare defensionem Mqcz* (3): Dáć mieyfće ku fprawie áby fie fpráwił w czym yeft obwinowan. *Mqcz* 80b; Iádámowi dano mieyfće do pokáiąńia/ á czártu nie dano. *SkarŻyw* 262 marg.

»dać miłosierdzie« = *dare misericordiam Vulg; misericordiam concedere et largiri Modrz* [szyk zmienny] (4): prośmy páná Bogá/ áby [...] fwoie miłofierdzie y łáskę ná^m dáć raczył: Amen. *ModrzBaz* 144v; *ArtKanc* 19v; *WujNT* 2. *Tim* 1/16; *SiebRozmyśl* Gv.

»dać miłość, miłowanie« = *dare caritatem Vulg* [szyk zmienny] (11 : 3): *OpecŻyw* 177v; Aby Pan Bog [...] zgodę/ miłość/ pokoy/ y przyiaźń pánom y flugom Bożym dał *KrowObr* 62v; OBáććie co nám zá miłość dał Oćiec/ żeby nas y názywano y żebyfmy byli fynmi Bożemi. *Leop* 1. *Ioann* 3/1 [przekład tego samego tekstu *BudNT*, *WujNT*]; *BudNT* 1. *Ioann* 3/1; [Bóg] Dał [im] miłość v wfzech ludzi káždy z nich pocźćiwie/ Nie wydziera cudzego ná fwym miernie żywie. *PaprPan* O3v;

KochEpit A4; *KochFr* 61; *BielSen* 16v; *ArtKanc* C14, H6, T15; *KmitaPsal* A5v; *LatHar* 292; *WujNT* 1.*Ioann* 3/1.

»dać moc, możność, mocność, siłę« [*w tym: czego* (25), *cum inf* (27), (*a-, iż-*)*by* (35), *że, iż* (6), *nad kim, nad czym* (12)] = *dare potestate* *Mącz*, *Vulg*; *facere potestate* *Mącz*; *dare virtutem a. imperium* *Vulg* [*szyk zmienny*] (209 : 5 : 2 : 7): A w tym flowie dół iemu ij iego nómiałtko^m/ motz związaniá ij rozwiązaniá na ziemi. *OpecŻyw* 56v, 36v, 43v, [80], 86 [2 r.], 108v, 186; *TarDuch* B2v, D6v; *BAran* ielt wodz trzody owiecz/ á przetho natura iemu moc dała nad infze Owcz *FalZioł* IV 2d, *8, V 49; *BielŻyw* 12, 81, 200; *WróbŻołt* 28/11, I8, 85/16; *LibLeg* 10/148, 11/76v; Bo to ielt ten bog/ który dał mnie moc pomóśczenia/ krzywd moich *RejPs* 26v, 119v, 218v; Nie mniemaycie ze by pan Bog dał tę moc kapłanom czinić czo chcą/ vzić czego chcą/ rozwiązać kogo chcą *SeklKat* X2; *RejKup* o6, p4; *KromRozm I* F; *MurzHist* Qv; *MurzNT* *Matth* 9/8, *Luc* 4/6, *Ioann* 17/2; *KromRozm II* f4v; *KromRozm III* D2v, D3v, M4; *BielKom* C2v; *LubPs* G4v, hh2v; *GroicPorz* a2, p2; *KrowObr* 17, 82, 86, 162, 206v, 241v; Bo dał moc Słońcu/ Gwiazdom/ y roznym Płánetom/ Zyołom/ drzewom / żwirżetom/ rozlicznym kámykom. *RejWiz* 114v, 128v [2 r.], 137, 138v, 148; Ktho wam dał moc ábyście dom ten budowáli/ á te mury ábyście popráwiali? *Leop* 1.*Esdr* 5/9, *Ps* 28/11, 85/16, 3.*Mach* 7/10, *Matth* 9/8 (12); *UstPraw* C; nie ráutowałeś go w bitwie. (*marg*) To ielt/ niedałeś mu mocy przeciw nieprzyiaćielowi. (–) *BibRadz* *Ps* 88/44; Y dáła mu tákowá moc áby mógl wżytko zwyciężyć. *BibRadz* *Sap* 10/2, I 2a *marg*, *Sap* 10/14, *Eccli* 17/2; *OrzRozm* M3; A gdy potym ten Iowifz sftał fie nawyzłzym bogiem/ zá ich dobrodzyeyftwo dał tę moc Pczołom/ iż bez złączenia przyrodzonego nád ine płodzą fie. *BielKron* 20v, 19, 42, 84, 69v, 108 (13); *Damnatorium iudicium* *dare in aliquem* Dąć moc ku skazaniu kogo ná fmierć. *Mącz* 77c, 193a, 430d [2 r.]; *OrzQuin* R3v; dał fmok beftiey oney moc fwoię y ftolicę fwoię. *RejAp* 106v, 33v [2 r.], 105, 105v, 106v [2 r.], 144 (10); *RejPos* 117v *marg*, 136, 204v, 231v, 234 (10); *BiałKat* 296; *GrzegŚm* 7; *KuczbKat* 210 [2 r.]; Y dałci ktemu dofýć doczeńey możności/ Ktorać ták przypadála dla twoiey godności. *RejZwierc* A4v, 154v, 263v; *WujJud* 81v, 82, 83, 88v, 148v (8); *WujJudConf* 148v; day moc twoię słudze fwemu/ á zbaw fyná niewolnice twey. *BudBib* *Ps* 85/16, 67/34 [35], *Iudith* 9/9 [12], 2.*Mach* 4/24; *BudNT* *Apoc*, 13/2; *CzechRozm* 8v, 11v, 23, 123v, 143v; niechby dano moc fędziam ná feymie obránym/ áby oni od tego czáfu wedle fwego zdania/ ná mieyfce zmártych infze obieráli y ftáwili *ModrzBaz* 93; *SkarJedn* 48, 369; Oćiec wżelką moc dał Synowi *SkarŻyw* 91, 57, 91, 152, 187, 225 (11); *StryjKron* 473; *CzechEp* 21, 74, [397], [411]; Chriřtus pan Piotrowi nigdy tey mocy nie dał/ áby ftolice iákie fundować miał *NiemObr* 53, 14, 52, 66, 104, 107 (8); *KochPieś* 51; *ArtKanc* E14v, N15v; Tym żwierżetom którym dał moc/ á siłę/ nie dał im czerřtwości: á ktore dużości mieć nie mogły/ tym zásię prędkość dał. *GórnrRozm* N, K3v; *KochWr* 36; *GrabowSet* F4 [2 r.], Gv, Q2v; *LatHar* 106, 687; A Zezwawřzy dwánařcie Apořtołow dał im moc y władzą ná wżytkie czárty/ y vzdrawiánie chorob. *WujNT* *Luc* 9/1, *przedm* 40, *Matth* 9/8, s. 38 [2 r.], 43 [2 r.], 76 (34); *SarnStat* 573, 1225; Dał wiernym moc áby fie fynmi Bożymi sftawáli. *SkarKaz* 484b, 82b, 85b, 206b, 242a, 417a (11).

»dać modłę« = *adorare* *Vulg* [*szyk zmienny*] (7): *PatKaz II* 58v; *WróbŻołt* 94/6; *KromRozm II* h3v; Tedy wżyřcy ludzie řpołu pokwápiłie y vpádli ná oblicze ná ziemię/ áby modłę dáli Pánu Bogu fwemu *Leop* *Eccli* 50/19, *Dan* 3/15, *Apoc* 13/8, 22/9.

»dać myśl« [szyk zmienny] (18): Dayże nam tedy nález wśzechmogący Pánie taką myśl y taką łtateczność w łercach náleznych/ ábychmy [...] przy tobie wiernie łtali *RejPos* 31, 24, 281v, 303, 307, 315 (14); *SkarŻyw* 172; Dobry to znák/ iefli bóg dał wiełczą myśl komu/ Ze dołtátek/ y wieczne potomłtwo w tym domu. *KochFr* 77; *GrabowSet* D [2 r.].

»dać nadzieję« = *facere spem Mącz*; *dare spem Vulq* [szyk zmienny] (10): Pamietay na łowo łludze twemu miły panie w ktorim dałes mi nadzieję. *WróbŻołt* 118/49 [*przekład tego samego tekstu Leop*]; day mi moy pánie dobrą nádzieję ołobie ábych zálie mógł przydz ku poćiełfe łwoiey *RejPs* 77; *KrowObr* 72v; *Leop Ps* 118/49; *Stipendii spem propinquam facere*, Dáć komu dobrą nádzieję w rychle łurgelt álbo myto otrzymáć *Mącz* 326c, 407c; *SkarŻyw* 262 [2 r.]; day nádzieję/ ábyłmy niewátpili y nie rołpaczáli o tym/ cół wierzącym w cie łbiecał *SiebRozmyśl* E3v, I2.

»dać naukę, nauczanie« [w tym: czego (4), okołó czego (4), o czym (2), aby (10), jako (7), iż, że (3)] = *pouczyć*; *dare scientiam Vulg*; *dare informationem JanStat* (52 : 1): łlubuiác im náukę dáć/ Aby mogli gadki zgádać *BierEz* F3; *OpecŻyw* 26; Ten to Demołtenes iedney niewiełcie barzo chytne nauczénie dał *BielŻyw* 59; *BierRozm* 4; Ia wam ołhim navke mam dacz yako mayá czy karanie od nas miecz *LibLeg* 10/57, 10/68v, 70v, 11/26v, 44v, 45, 83v; *SeklKat* I, X; *RejKup* z2v; A tak by mi V. M. raczyli dacz navkę iako ssię mam sprawowacz mieđzy jemi. *ZapWar* 1553 nr 2685; *GliczKsiqż* B4; *KrowObr* 121v; *RejWiz* 129; *UstPraw* F4; damći náukę iż doydzyełz złotego runá bez łzkody łwey y towarzysźzow łwych. *BielKron* 54v, 54v, 198v, 200, 206v, 231v; *SienLek* 12v, 144v; owa okołó wśzelákiego ochędołthwá/ day nam w. m. łwoię náukę *GórńDworz* L6, L6; *RejPos* A4v, 30, 40v, 62, 122v (9); *RejPosWiecz*² 93; *BudBib* 1.*Esdr* 8/17; Angioł dał náukę Ianowi Ewángeliście mowiác. Bogá chwal. *BiałKaz* F3; *Paprpán* Cc2; *SkarJedn* 317; *SkarŻyw* 235, 492; *ArtKanc* C13v; náukę dał Zolnierzom/ áby w powadze mieli rołkazánie przełozónego. *Phil* E4; *LatHar* 161; *WujNT Luc* 1/77; *SarnStat* 31; *SkarKaz* 43b, 607b; Nágotuię dwá listy y zápieczętuię, Y pośłęć go dawłzy mu náukę dokłádną. *CiekPotr* 62.

»obietnicę dać« [szyk zmienny] (8): *WróbŻołt* P5; *BibRadz* I 371a marg; *GrzegRóżn* E2v; zápewné go Pan Bóg wnet włpomozę/ y obietnice łwoie wiernie da *BiałKat* 383v; nam Pan dał łłowy łwemi pewną obietnicę łwá o miłolierdziu łwoim *RejZwierc* 196v; *WujJudConf* 55v; *ArtKanc* A10, K2.

»dać obronę, obronienie« = *patrocinium praestare JanStat* [szyk zmienny] (5 : 1): *KrowObr* 72v; *KochJez* B; Obroć łwe oczy ná nas/ y ná tę koronę/ A day nam niezwalczóną ná wieki obronę. *KmitaPsal* Av; Rácz nas łłrzedz łwoie łtworzenie/ Anyelłkie day obronienie. *LatHar* 62, *JanNKarGórń* G4v, *SarnStat* 408.

»dać odpocz(y)nienie, odpoczynek, wytchnienie« [w tym: wieczne (a. wiekuiste) (5)] = *dare reguiem Vulg* [szyk zmienny] (20 : 4 : 2): *BierRaj* 20v, 21; *OpecŻyw* 176; Tatarzy nie dawłzy ym wytchnienia, porułzyli łie nanie *MiechGlab* 3; Pan Bog wáz dał wam iuż odpoczynienie/ y tę wślyłtkę ziemię. *Leop Ios* 1/13, *Ex* 8/15, *Deut* 25/19, *Ios* 1/15, *Ps* 131/5, *Ier* 16/13; *BibRadz* *Ios* 23/1, 3.*Reg* 8/56, 1.*Par* 23/25; oczekawaycie páłterzá łwego/ ktory wam ma dáć odpoczynienie wieczne *RejPos* 149; *BudBib* I B2 [2 r.], *Eccli* 24/11[15], 2.*Par* 15/15, 20/30; częłto w kościele y w zimná wielkie nocuiác ná murze wśpártey głowie trochę odpoczynku dáłá *SkarŻyw* 581; *GrabowSet* C4v; *LatHar* 180, 657;

będziecie służyć Bogom cudzym/ w ziemi nie wálzey: y nie dádzą wam wytchnienia wednie y w nocy. [bibl. Ier 16/13] *PowodPr* 58; *SkarKaz* 6b, 551a.

»odpor, odsiek dać« = *repellere* *Modrz* [szyk zmienny] (28 : 1): ielzczę zadnego odporu áni pomocy dano przeciw Turkom *BielKron* 207v; *BudNT przedm* bv; Bo im ci tho Sárniccy ná wízem odpor dádzą *PaprPan* T2v, Bv [2 r.], Cv, F3v, X3v, Bb3 (9); łácnieybyfmy złączywfy fię dáli fpolnemu náfzemu nieprzyácielowi odpor *ModrzBaz* 125v; *SkarJedn* 284; Záftaw fye o mię: day odpór gwałtowi *KochPs* 48; *SkarŻyw* 317, 510; *StryjKron* 100, 330, 582, 742; *GórnRozm* M2; *GrabowSet* T4; *SarnStat* 298, 851; *WitosłLut* A6; *PowodPr* 37; *CzahTr* D3, D4v, H2v.

»dać odpowiedź, respons, odpowiedzenie; dać odpowiedzieć« [w tym: na co (19), przez kogo (6), o czym (2), czego (1); dać odpowiedź na pytanie (1), co za odpowiedź dać (5), nie dać żadnej odpowiedzi (12)] = *respondere* *Mącz*, *Vulg*; *responsum reddere* *Mącz*; *dare a. proferre responsum* *Vulg* [szyk zmienny] (119 : 6 : 1; 3): *BierEz* F3v; IEzus miły odpowiedzenia mu niedál *OpecŻyw* 130v; On mv odpowiedz dal nyebarfzo przyemną y przyaczyelką *LibLeg* 7/34, 10/153, 11/48v, 137; day łáfkawą odpowiedź prozbam moiem *RejPs* 127, 39, 57v, 126v; *ComCrac* 11, 12; profili go áby im prawdziwe odpowiedzi dał o Anekthánábie krolu ich *HistAl* A2; *MurzHist* P2; *Diar* 31, 32, 38, 56, 82; *DiarDop* 104, 118; *GliczKsiqz* M4; *KrowObr* 214, 236v; *Leop* 2.Reg 24/13, *Eccli* 5/13, *Ioann* 1/22, 19/9; Y dádzą Więc odpowiedź/ o co ich fpytáią. *RejZwierz* 67, 30v, 71; *BibRadz* 1.Reg 11/9, 3.Reg 12/5, 6, 7, I 281a *marg* (13); Oycowie po rozmowie powiedzieli mu: iż mu żadney teras od powiedzy iftey nie dadzą *BielKron* 235v, 67v, 81, 104, 144v, 311 (33); Non modo facta sed etiam dicta omnia praestantia nobis sunt, Nie tylko ná vczynki ále też ná kázde naymnieyfze słowo muśimy odpowieć dáć. *Mącz* 419b, 122c, 284c, 304b, 410b, 419d, 433d; *SarnUzn* E6; *GórnDworz* T2, T8; *HistRzym* 99; Słuchayże co ten fwięty Pan zá odpowiedź dał Janowi s. *RejPos* 9v, 73, 191v, 226v, 231v, 251, 310v; *BielSpr* 44v; *BudBib Num* 22/8, 2.Par 10/7, 9, 10, 13; *PaprPan* Q3; *ModrzBaz* 9v; wśyfcy iednym fercem przez Iuliáná odpowiedź dáli: ifz máią Páná innego ná niebie *SkarŻyw* 179, 511, 576; *StryjKron* 51, 612, 616, 652; godzi fię naprzod ná I. M. X. K. pińanie o tym/ odpowiedzieć dáć *CzechEp* 323; *CzechEpPORz* *2, *2v; *ArtKanc* A8v; *GórnRozm* G; *PaprUp* K; Napisanie wm dał doniego respons taki oiaki meś wm naraził od kładaiąc, na obietnice *ActReg* 128, 12, 32 [2 r.], 33, 58, 105 (9); *Phil* F; *LatHar* 733; *WujNT Ioann* 19/9; *SiebRozmyśl* F3.

»odprawę dać« [szyk zmienny] (5): *LibLeg* 9/49v; *GórnDworz* R4v; iáką odprawę wśytkim dał/ y iáko Anátholiufzá zgromił/ z pińania y lińtow ie^{go} pozna kto chce. *SkarŻyw* 319; Bogowie [...] niemymi zońtáli/ a odprawy w pytániu dáć niechcą *SkarŻyw* 531; *SiebRozmyśl* F3v.

»dać odpust, sto dni odpustu« [szyk zmienny] (3 : 1): to dalo wśytkym vyernye fpuoyedayącym a pokutuyącym tego dnya na mfy ftho dny/ odpuńtu *PatKaz* I 3; tam potim może mu dać fpowiednik albo iego pańterz odpuńti *SeklKat* X3; *RejKup* k2; *LatHar* 513.

»dać odpuszczenie« [w tym: dać grzechow (a. zgrzeszenia) odpuszczenie = *dare remissionem peccatorum* *Vulg* (19)] = *dimittere* *Mącz* [szyk zmienny] (26): *BierRaj* 16; *BierEz* M; Pomnoż tznotę fprawiedliwym A dáy odpuńfczenijé winnym. *OpecŻyw* [162], 116; *TarDuch* B4v; *KrowObr* A4v, 78v, 162v, 177, 217v; *BibRadz Eccli* 16/12; *Mącz* 59b; *WujJud* 52v, 86v; íam Bog dać może grzechow odpuńfczenie *SkarJedn* 22; rácz nam [Boże] dáć odpuńfczenie zgrzeńfzenia náfzego *SkarŻyw* 509;

ArtKanc T11v; *LatHar* 28, 182, 631, 660 [2 r.]; *WujNT Act* 5/31, 414 *marg*; *WysKaz* 29; *SiebRozmyśl* M2v.

»dać ofiarę (Bogu a. bogom, a. Panu)« [szyk zmienny] (9): *LubPs* B3v; *offere* significat, Dąć ofiarę/ Ofiářować co pãnu Bogu ku czci. *Mqcz* 123d; *RejPos* 47, 225v; A gdy dãli ofiãry tãmże Bogu potym/ Włoczył Brutus nã ołtarz kiy nãtkány złotem. *PaprPan* Hhv, Gg3v; *KochFr* 97; *GrabowSet* F4; Dąć nie omieľzkam ofiãry ślubioney. *SzarzRyt* B.

»dać ogień« = *zniszczyć; dare ignem* *Vulg* (2): Spuťtoľszę teź Pãtros/ á dam ogień na Cohan/ y vczynię ľady w Alekfãndrij. *BudBib Ez* 30/14, *Ez* 30/15.

»dać okazyjã« [szyk zmienny] (2): znaczni teź ludzie niektorzy szarpaniem koni okazyã dali z wieczora anazaiutrz rano co gorszego się stało *ActReg* 63; *VotSzl* A2.

»dać (dobrã) otuchę, potuchę« = *facere spem* *Calag* [szyk zmienny] (5 : 1): *RejJóz* E8; Dał potym dobrã potuchę Helizeufz krolowi *BielKron* [85²]v; iãko onemu nędznikowi dał otuchę o miľofierdzyu ľwoim *RejZwierc* L2; *Calag* 284b; *ArtKanc* L5; *GrabowSet* G4.

»pamięć [= *świadectwo*] dać« (1): Przy lutniey rym śpiewãiąc/ Pãmięć dam świãtu temu/ Ze ferce me vľãiąc/ Lãłkę odnioľło/ k tobie przyľtawãiąc. *GrabowSet* Lv.

»pochwaľę dać« = *laudem tribuere* *Modrz* (1): nie ľtãramy ľię abyľmy powinãã pochwaľę dãli dobrze czyniãcym. *ModrzBaz* 144.

»dać pobudkę, chuć, pochop, ochotę, żadzę, potuchę« [*w tym: aby, żeby* (6), *do czego* (3), *ku czemu* (3), *czym* (1)] = *impellere mentem* *Modrz* (5 : 5 : 3 : 2 : 2 : 1): *OpecŻyw* 103; *GliczKsiãż* D7v; *RejWiz* 29v; *BibRadz* I 2b *marg*; *Aperire* fores, fenestram, ianuam, alicui rei idem, Być przyczinãã czego/ dąć pochop. *Mqcz* 278d, 120c; *BudBib Iudic* 5/2; [*Boga trzeba prosić*] aby Biľkupom/ y tym ktorzi Zborow rżãd w ľwey mocy mãiã/ dał tę chęć/ żeby ludźiom vczonym do mãiętnośći ich przichodzić dopuľzczãli *ModrzBaz* 133v; Do czego mi teź oľobnã dał ochotę/ y pobudkę Oświecony Pan Mikoľay Chryľstof Rãdziwił nã Oľyce *SkarŻyw* A2; Ścieľzki nãľze/ przed tobã/ niech będã beľpieczne/ A ku tobie ľkłonione day żãdze ferdeczne. *GrabowSet* P3; *OrzJan* 70; *LatHar* 617; *WujNT* 15; *JanNKar* D3; *VotSzl* A2, A4v; Nuź teź do dyngowãnia/ wnet że daľz potuchę *PaxLiz* Dv.

»dać pociechę, pocieszenie« = *dare consolationem a. gaudium a. laetitiam, delectare* *Vulg* [szyk zmienny] (27 : 6): Nieľzczęćcia ľwego nie roľľawiaiy iźby nieprzyacielom pociechy niedał. *BielŻyw* 19; naznamionowaľes nas ľwiatľoľciã oblicza twego a (ľtãd) daľeľmi pociechę w ferctu moim *WróľŻoľt* 4/7, oo5v; *RejRozpr* F2; *RejKup* dd8; *LubPs* H, I3v; *KrowObr* 152; WYwyľľãć cię będę Pãnie zeľ mię przyiãł: á nie daľeľ poćiechy nieprzyacielom moim ze mnie. *Leop Ps* 29/2, 2.*Par* 20/27; *BibRadz Ps* 88/43; *BielKron* [85²], 92v, 248v; *RejPos* 17 [2 r.], 20, 107v; Niebo/ Ziemiã/ Plãnety przeciw mnie powľtãły/ Zadney mi w mey potrzebie poćiechy nie dãły. *BielSat* G3v; *WujJud* 2v; *SkarJedn* 336; *KochPs* 50; Rãcz nam dąć ľwe poćieľzenie Przez twe święte zmartwychwľtãnie. *MWilkHist* E3; *BielSen* 17; *ArtKanc* I16, K10; *ActReg* 51; *LatHar* 651; *WujNT* 2.*Thess* 2/16; *SiebRozmyśl* G4, K2; *CiekPotr* 64; *CzahTr* D4v.

»dać pogorszenie, zgorszenie, wzgorszenie« = *offendere pias aures* *Mqcz; dare scandalum* *Vulg* [szyk zmienny] (4 : 2 : 1): A ktoby dał z ľiebie pogorľzenie [*Qui autern scandalizaverit*]/ iednemu z tych mãľych dziãtek [...] rãczey by mu wviãzãno kãmień mľyńľki v iego ľľyie *Leop Matth* 18/6

[przekład tego samego tekstu *RejPos* 329], *Eccli* 27/26; *Mącz* 21b; *RejPos* 329; do ktoregokolwiek Kościoła przyjdziecie/ zwyczaj jego chowaycie: ieśli niechcecie ábo z inźszych fię zgorźzyć/ ábo inźszym wzgorźnienia dąć. *LatHar* 121; *WujNT* 72, 487.

»dać pokój, zgodę« = *dare pacem* *Modrz*, *Vulg*; *praeberere pacem* *Vulg* [szyk zmienny] (41 : 11): *BierRaj* 21; *Racz* datz zgodę miłowanijé/ Oddál przeciwné gabanijé. *OpecŻyw* 177v; *TarDuch* E2v; *RejKup* f14; *GliczKsiqz* N8v; *LubPs* T, cc5; Aby Pan Bog [...] zgodę/ miłość/ pokoy/ y przyiaźń pánom y flugom Bożym dał *KrowObr* 62v, 160; Y było w pokoju Kroleństwo Iosáffátowe/ á dał mu Bog pokoy wkoło. *Leop* 2.*Par* 20/30, 2.*Par* 13 arg, 14/7, 2.*Mach* 1/4; *BibRadz* 2.*Thess* 3/16; Miał theż bitwę ítráconą z Niemcy dwa kroć v Lelianá y Wáryany/ wíszakże potym Pan bog przezeń fwiátu pokoy dał *BielKron* 131v, 56, 87, 190, 288v; *OrzQuin* G2, R3v; *RejPos* 114, 334; Święty Duchu nádchni zwierzchne pány/ A day zgodę miedzy Krześcijány. *BielSat* G2v; *BudBib* Ios 21/44[42], 1.*Par* 22/9; *BudNT* *Luc* 12/51; Nád to iefzcze/ iálnym głósem pokoy y miłość iákoby na Teftámenie nam dał: Pokoy pri moy dawam wam/ Pokoy moy zoftáwuię wam. [*Vulg Ioann* 14/27] *ModrzBaz* 67v; *SkarJedn* 167; *SkarŻyw* 115, 159; *KochEpit* A4; *BielSen* 16; *ArtKanc* H7, H16v, T15v; *KmitaPsal* A5v [2 r.]; *LatHar* 102 [2 r.], 177 [2 r.], 631; Da^m pokoy ná gránice wálze/ ípác będziecie/ á niebędzie ktoby wa^m miał przefzkodzić *KołakSzczęśl* B; *WujNT* 2.*Thess* 3/16, s. 841; *SkarKaz* 209b; *SkarKazSej* 666b [2 r.], 672b; *PudłDydo* B4v.

»dać pomoc« [w tym: przeciwko] komu (9), ku czemu (5), w czym (5), do czego (3), czym (4)] = *auxiliari, ferre auxilium* *Vulg*; *dare adiuumentum* *Modrz* [szyk zmienny] (86): *LibLeg* 6/116v, 11/186v; Nie dał mu żadney pomocy/ Choćia prośił we dnie w nocy. *BierEz* I; *OpecŻyw* 142; ma około tego baba praczować/ aby temu flufzną pomocz bez omieśzkania rośtropną/ á vżyteczną dać mogła. *FalZioł* V 25v, V 17d; *BielŻyw* 155, 164; *GlabGad* B2v; Odwrociłeś pomocz miecza iego á nie dałeś iemu pomocy na walce [et non es auxiliatus ei in bello]. *WróbŻółt* 88/44, 88/22; *RejPs* 54; *RejKup* h5, p4; *KrowObr* 163; *Leop* *Iudic* 20/14; dał pomoc odpędzić nieprzyacielá od Gdańfká *BielKron* 369v; wżytcy duchowni dáli pomoc z dziełięcin fwych do czterzech lat przeciw Litwie drapieżney. *BielKron* 375, 104, 124v, 179, 199, 209 (21); Praestari operam in re militari, Pomoc dąć ku walce/ ítać przy kim. *Mącz* 419b, 244d, 248b, 409d; *OrzQuin* R3v; cnoty kthore w nas íą s przyrodzenia/ żadną miarą íkutku íwego pokazać nie mogą/ ieśli im ćwiczenie nie da pomocy. *Górndworz* Ff3; *RejPos* 183v, 226v; *BielSpr* 59, 59v; *PaprPan* D2v, Lv, Hh5; *ModrzBaz* 101v; *SkarJedn* A7, 106, 343, 387 [2 r.]; *Oczko* 26v; prośi áby pomoc fwymi S. modlitwámi chorey dáli. *SkarŻyw* 86, 172, 188, 235, 353, 445 (8); *PudłFr* 78; *ArtKanc* A16v, N19v, S4v; *Górnrzm* N2; *ActReg* 5, 5v, 73; *WujNT* 837; *WysKaz* 12; *SarnStat* 258, 408, 1087; *SkarKaz* 310b [2 r.], 382b, 518a; bo Boża rzecz íełt y pomoc dąć/ y do vćiekánia obroćić. *SkarKazSej* 685b, 688a, 692b, 707b.

»powód dać« [w tym: do czego (3), ku czemu (1), czego (1)] [szyk zmienny] (5): *OpecŻyw* 54; *SeklKat* 14; Y owłzem nałzym Tłumáczom íwym przekładem dał [Beza] do omylenia powod. *BudNT* li, przedm C; *WujNT* 396.

»dać poznanie« [w tym: czego (3)] = *dare scientiam* *Vulg* (5): *LubPs* X2v; *BibRadz* *Sap* 10/10; rácz pánie Boże/ oycze wízego miłóśierdzia/ dąć Antychrístá poznánie *CzechEp* [416]; Potym chcąc nam Pan Bog dąć poznánie/ iákbyfmy mu mieli być poddani Przykazánie íwe dał *ArtKanc* P6, H18v.

»dać przyczynę, kauzę« [w tym: do czego (44), czego (25), k(u) czemu (17), czemu (15), czym (4), cum inf (4), aby, iż (8); nie dać przyczyny (59), dać przyczynę z siebie (11)] = *dare ansam a. causam a. materiam, praebere a. opponere causam* *Mącz* [szyk zmienny] (131 : 1): *Abi zadnemv prziczini nyedal yfz bi fzye na ye⁸⁰ Krom. flvfnzye fkarzicz myal. LibLeg 11/171, 11/139, 174, 182; ZapWar 1530 nr 2479; BierEz K2v; FalZioł V 66; ábych fnadz nietylko fcutkiem/ ále y flowem niedal przyczyny z fiebie ku potwarzeniu me^{mv} RejPs 58v, 42v, 217; LibMal 1546/124; RejJóz A8v; SeklKat I2, Yv, Y2; KromRozm I K4v; KromRozm III I7v; Diar 85; DiarDop 115; GliczKsiąż O8v; GroicPorz n4v, z, 11, [11²]v; RejWiz 124v; á iżby thez niedal o fobie namnieyfzey przyczyny złe⁸⁰ mniemánia. BibRadz I 141c marg; OrzRozm O4; BielKron 80, 104, 192, 199 [2 r.], 209 (9); Patefacere fenestram ad nequitiam, Otworzyć okno ku niecnocie/ To yeft dąć prziczinę. *Mącz* 283c, 10d, 42d, 74c, 91d, 120c (14); OrzQuin Aa4v; RejAp 179v; GórnDworz R6v, Dd4; RejPos 83v, 100v, 105v, 110, 236; BielSat G2; GrzegŚm A2v; nie dáy mu nigdy przyczyny złego przykładu s fiebie/ ták w gniewie iáko też w iákief niedbáłości *RejZwierc* 34v, 71v [2 r.], 79v, 138v, 274v; *BielSpr* 15v, 25v; *KochMon* 31; *WujJud* 91; *RejPosWstaw* [41²]; *BudBib Eccli* 4/5; *BudNT* t8v marg; *PaprPan* H, L3, Xv; áby [żołnierze] iefliby fie długo przewlekli/ niedáli przyczyny nieprzyiacielowi vderzyc ná fie [occasionem dent hosti se invadendi] *ModrzBaz* 411, 1, 29v, [41], 98, 128 (8); *SkarJedn* 133, 329, 335 [2 r.]; *Oczko* 9, 10; *KochPs* 9; *CzechEp* 15; *NiemObr* 151; *BielSen* 15; *PudłFr* 49; *ArtKanc* R17v, R18v; toprawda zes mu wm dovnizenia domu iego przyczyny nie dał *ActReg* 109, 10, 23, 31, 68, 149 (8); *GrabowSet* K3, S; *WujNT* 392, 396, 1.Cor 9/12; *WysKaz* 10; áni dał przyczynę [neque dedit occasionem *JanStat* 590] ku vczynieniu tákowému fludze. *SarnStat* 933, 507, 618 [3 r.], 619, 621, 648, 1174; *PowodPr* 30; *SkarKaz* 209a, 636b; *GosłCast* 29, 30, 63; *SkarKazSej* 686a; *PudłDydo* A2v, Bv, B4v.*

»(przy)ganę dać« = *arguere de falso* *JanStat* [szyk zmienny] (17): *PatKaz II* 60v; *BibRadz I* *5, *5v; Nie możecie Przodkom fwym dąć żadney przygany *KochZg* A4; *Mącz* 22a; *WujJud* 126v; *PaprPan* Iv, K3v, R, S2, X3v; *SkarJedn* 251; *NiemObr* 176; *WerGość* 260; żadney przygány tey porádzie nie dał Iob święty *LatHar* 327; A iefli on/ który fkazánium Sędzięgo przyganę dał/ zechce tego co mowi dowodzić: tedy to ma vczynić z fześcią świadkow *SarnStat* 796 [*idem*] 560.

»dać przykład, wzor« [w tym: aby, (i)żeby (17), czego (9), w czym (3), do czego (2); dać przykład z siebie (8); zły przykład (4), dobry (3)] = *ponere exemplum, constituere documentum, exponere ad imitandum* *Mącz*; *esse exemplo alicui, exemplum relinquere* *Cn* [szyk zmienny] (43 : 3): Dál tu nám zbawiciel przykład/ abyfmy fje żarlotztwu przeciwi. *OpecŻyw* 37v, 19, [27]v, 92v; Marya panną matka nácha nygdy przykładu złego s fyebe nyedala *PatKaz III* 149; *TarDuch* Bv; *WróbŻołt* Y2v; *RejPs* 39; *SeklKat* T3v, X3v; *RejKup* f5; *MurzNT Ioann* 13/15; *GliczKsiąż* B4, D7v; *GroicPorz* aa4; *KrowObr* 52v; *Leop Ioann* 13/15; *BibRadz Iudith* 8/14, *Ioann* 13/15; *BielKron* 456v; *Exponere vitam suam iuventuti ad imitandum*, Dobry przikład dąć ku náśladowánium. *Mącz* 310d, 127a, 309c, 412d; ábym s fiebie złego przykładu ku niep ofłufzeńftwu niedał: powiem *GórnDworz* Ov, E4v; *RejPos* 20 [2 r.], 245; *RejPosWiecz*² 90v [2 r]; *BielSpr* 47; *PaprPan* Cc3; *ModrzBaz* 32; *ReszPrz* 112; *GostGosp* 26; *WujNT* 15, 129, 310, *Ioann* 13/15, 2.Thess 3/9, Zzzzz2; Chryftus [...] ná fobie dał wzor zmartwychwftánia náfzego/ y ná cieie fwoim/ nam obiecał y nas vpewnił *SkarKaz* 384b, 43b [2 r.], 580b.

»przymierze dać« [szyk zmienny] (6): *LibLeg* 11/159v, 160, 181; wżákem ia iedno fżeć dni przymierze dał/ Alem ią anocy żadnéy nigdy ie wśpominał. *RejZwierz* 37v; *BielKron* 221a; dawśzy przymierze Cefárzowi Greckiemu/ y náráđziwśzy fie z nim/ zołtáwił tam (iák Ruśpiśze) Scit fwoy álbo Herb z Tarczą ná pámiątkę potomną. *StryjKron* 120.

»przysięgę dać« (1): A yefly bédzie wolía wálcha vedle naschego słowa, mi przisyegy nyedawłzi zadnim obiczayem niebedziem swamy walczicz. *LibLeg* 10/98v.

»raczyć dać« [w tym: to (a. co) *racz dać*, (a)by (a. że) [o Bogu] (75), *jako Pan Bog raczy dać* (2), *ile Pan Bog raczył dać* (1); oraz *we frazach zamykających modlitwy*: co (nam) *racz dać* ((Panie) Boże) (48), (Boże) *racz to dać* (5)] [szyk zmienny] (345): *BierRaj* 16, 19, 22 [2 r.]; *PowUrb* +2v, +4v; Miły Pánie rácz mi to dáć/ By^m w fwy^m do^{mu} zówzdj mógl trwáć *BierEz* P3v, L, O2v; *OpecŻyw* 15, 36, 72v, 156v, 177 (6); *PatKaz I* 18v; *PatKaz II* 60; Ktorem wypifac vmyflił: iako pan Bog raczi dać. *FalZioł* IV 41a; *WróbŻołt* 118/34, 73, 125, 144, pp3 (7); *LibMal* 9/54v, 10/148, 148v, 11/11, 181 (8); *ZapWar* 1553 nr 2685; *RejPs* 111, 170, 177v; *SeklWyzn* Fv, Iv; *RejJóz* C7v; *SeklKat* S3v; *MurzHist* F2v; *RejKup* B, Fv; *HistAl* F5v; *DiarDop* 118; *BielKom* D4; *GliczKsiąż* C7v; *LubPs* A2, O5v, Q4, Tv, Y6v (11); ile Pan Bog raczył dáć z łálki fwey/ ile mi też czáfu od moich prac sítawáło [ten porządek wypisałem] *GroicPorz* A3v; *SeklKat* 20; *KrowObr* 129, 149, 230v; *RejWiz* 143V; *Leop* *A3v, *Iudith* 6/18; Ale trudno wymowáć/ gdy co Bog raczy dáć *RejZwierz* 58v; *BibRadz I* *3; *BielKron* 15, 56, 89v, 110v, 349 (6); *RejAp* 22, 32v, 116, 171; *HistRzym* 123, 128; *RejPos* 17, 140v, 173, 203, 296v (81); *RejPosWiecz*² 93v; *BiałKat* 161; *RejZwierz* 76, 112, 236v, 265, 266 (7); *WujJud* B3v, 52v, 111, 148; Co rácz dáć wśzechmogący Pánie w Troycy iedyny/ áby fie to rozmnáżáć poczęło *WujJudConf* 19, 55v; *RejPosRozpr* b4v, c4v; *RejPosWstaw* [143⁴]v; *MycPrz I* [A3]v, B4; Iż mi to Pan moy dáć raczył/ żem iuż z onego głębokiego morzá błędow Antychrítowych wyfzedł *CzechRozm* 20v, 268v; *KarnNap* B3, G; *SkarJedn* 374, 404; *SkarŻyw* 252, 357, 445, 509, 567 (6); *MWilkHist* E3; *CzechEp* 11, 127, 260, 311, 427; *NiemObr* 151; PAnie/ co dobrze/ ráczy dáć z fwy ftrony [...] A złé oddalay od człowieká wśzędzie *KochFr* 112, 112; *ReszPrz* 105; *ReszList* 163, 192; *ArtKanc* C17, E10v, F4v, I4, K2v (38); *ActReg* 32, 54, 57, 69; *GrabowSet* P3; á co chceśz [Boże] ábym czynił/ rácz im dáć ábych wiedział y ták wykonał/ iáko iełt potrzebno y pożyteczno duży moiey. *LatHar* 21, 48, 363, 398, 482 (78); *WujNT* 217v, 673; *WysKaz* 48; *SarnStat* 1002 [2 r.], 1021; Niech pámiątká w mym fercu/ o nim nieuśtánie: Co mi zá iéy przyczyną/ rácz dáć wieczny Pánie. *SiebRozmyśl* Iv, C2v, E4, G4, Kv, L2 (9); *SkarKaz*)(4.

»dać radę, rady (G sg)« [w tym: *jako(by)*, (i)ż(e)by, aby (15), w czym (4), na co (3), ku czemu (2), do czego (1)] = *dare consilium* *Vulg* [szyk zmienny] (54 : 1): prośili wśzyfcy. Aby im taką radę dał/ Ktoráby im pożyteczną znał. *BierEz* F, E4; *ForCnR* B3; *FalZioł* V 2, 31v; *BielŻyw* n1b 15; *LibMal* 1544/91, 1543/149; *RejKup* o2v, r2v; *HistAl* D5v; *KrowObr* 112; *Leop* 2.Par 20/21, Is 19/11; tę mu dał radę/ By nigdy bez przyczyny/ nie gonił ná zwádę. *RejZwierz* 12v; *BibRadz Ioann* 18/14; *BielKron* 42v; *HistRzym* 10v, 103, 114; żadney rády opócz twey fwięthey łálki ni w czym dáć nie mogę. *RejPos* 202v, 183v, 226v, 245; Pan Chryśtus dał tę radę zwolennikóm fwoim/ ofiárowáć piérwałtki [!] pánu Bogu *BiałKat* 351; *RejZwierz* 6, 256v; *BielSpr* 59v; *WujJud* 85v; Y rzekł Awfzálom do Achitofelá/ daycie wy radę co vczyniemy. *BudBib* 2.Reg 16/20; *StryjWjaz* Av; *PaprPan* Hv,

Ee4v; ia też naczelniejszym stanom śmiałybych dać radę do wwiarowania niebezpieczności [*consilia ad pericula a nobis propellenda dare ausim*], *ModrzBaz* 102v, 17, 27, 115; *Oczko* 12; *SkarŻyw* 35, 397, 486, 566, 570, *WerGość* 215; *ArtKanc* L10v; Day mu fwey rady/ y tarcz twoiey moczy *KmitaPsal* A2v; *ActReg* 69; *Phil* H3, L2, R4; *GrabowSet* E4; *LatHar* 729; *SarnStat* 408; *CiekPotr* 86; *CzahTr* L2v.

»dać ratunek« = *succurrere* *Modrz* [szyk zmienny] (26): Przeto miły panie prośię/ nieoddalay iie daleko odemnie/ á owśsem nieomiefkaway dać ratunku łalkawego mnie *RejPs* 32, 44; *LubPs* E4; *BibRadz Ps* 82 arg; *BielKron* 252, 328; *GórnDworz* Y7v; *RejPos* 210; *RejZwierc* 20v; *BielSpr* 59v; Gdy obaczył gwałt wielki ludowi Rzymfkiemu/ Zebrawśzy Poczet ludzi dał ratunek iemu. *PaprPan* Hh3; tedyć záprawdę łącznym/ prágnącym/ nágim/ żiębnącym/ słuźna rzecz iest dać ratunek *ModrzBaz* [38]v, [38]v, 67, 111; *Oczko* 1; A Bog Oćiec miłościwy/ w obietnicách fwych prawdziwy/ da ratunek náłzey mdłości *ArtKanc* L19v, F10; *PaprUp* B2v; *ActReg* 144, 173; BOże/ day ratunek/ w moim vtrapieniu *GrabowSet* I4v, D, E2; *OrzJan* 133; *PowodPr* 60.

»dać rozgrzeszenie« = *impendere absolutionem* *JanStat* [szyk zmienny] (6): *ZapWar* 1550 nr 2665; obacz tve sumnienie Iakiecz mam dacz rozgrześenie. *RejKup* c2v, m5v; *SkarŻyw* 166; daycie mi rozgrześenie dobre/ coby wam namniey fzkodziło. *ReszPrz* 46; *SarnStat* 578.

»dać rozkazanie, poruczeństwo« = *mandare, dare mandatum a. praeceptum* *Vulg* [szyk zmienny] (28 : 3): *MurzNT Ioann* 11/57; *LubPs* hh2v, hh3; *Leop Is* 10/6, ZZ3v; Temuć dał rofkazania do ludu fwego/ vkázuiąc mu chwałę swoię. *BibRadz Eccli* 45/3, *Num* 15/23, *Eccli* 17/12, *Matth* 10/5, *Act* 1/2; *RejPos* 143v; *WujJud* 148v; [Bóg] rofkazanie dał/ áby mąż z żoną fpolnie á nierozdzielnie z łobą miefzkáiąc/ w miłości w zgodzie żyli. *WujJudConf* 211, 148v; *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBib Eccli* 45/3, 2.*Mach* 4/23; *BudNT Ioann* 12/49, 1.*Thess* 4/2; *SkarŻyw* 260; ten co mię pośłał oćiec on mi to rofkazanie dał co rzekę y co powiedzieć będę *CzechEp* 141, 59, 272; *NiemObr* 77; *LatHar* 350; *WujNT* 286, 361, *Ioann* 12/49, *Act* 1/2, 1.*Thess* 4/2 [2 r.].

»rozsąd(ek), rozeznanie [= zdanie, wyjaśnienie] dać« [w tym: o czym (12)] = *iudicare* *Modrz* [szyk zmienny] (19 : 1): *GliczKsiąż* L2v; Abowiem każdy Sędzia/ łatwiejszy fprawy rozładek może dać *GroicPorz* B4; *BibRadz* I *5; áby im fłożono Koncilium ná ktorymby ludzie vczoni bogoboyni fiedzieli/ á prawdziwy rozładek tym rzeczám dáli. *BielKron* 209; *GrzegRóżn* A3; *KwiatKsiąż* E2v, M; *Mqcz* 405a; *RejPosWiecz*² 93v; *RejZwierc* 15; *BielSpr* 36; *WujJud* 35v; *CzechRozm* 258v; oni czelniejsi Pánowie/ ná ktore to należało/ z Piłmá świętego żadnego rozładku łami dać niemogli *ModrzBaz* 17, 129; *StryjKron* 95; *CzechEpPORz* **2; Trudno możemy dać rozładek o tych rzeczách *LatHar* 381, 131; Y o rzekáchci dam rozładek zdrowy/ Gdzie która wpáda/ gdzie którą wfię dżika Wiłła półyka. *KlonFlis* F3v.

»dać rozum, dowcip, baczenie, umysł, rozsądek [= rozum]« = *dare intellectum a. intelligentiam* *Vulg* [szyk zmienny] (55 : 8 : 5 : 4 : 4): *KlerWes* Av; Racz mi dać rozum/ á thedy ią będę rozmyślał zakon twoy *WróbŻółt* 118/34, 31/8, 418/73, oo5, 118/125, pp3 (8); *RejJóz* E5; *RejKup* B, Fv, y4, y8v, aa4, cc4; *MurzNT* 76; *KromRozm II* r4v; ocyc gdy fyná będzie myał/ cyáło mu tylko da/ vmyflu y rozumu dać mu nye może. *GliczKsiąż* N7, N8; *LubPs* H4, Q4; Ale nam dał Pan rozum krygowe wędzidło/ By ciało nie buiało/ iáko infze bydło. *RejWiz* 171, 134v, 169v; *Leop Ex* 36/1, 2.*Par* 1/10; *KochZuz* A4v; Náthurá wzrośł/ vrodę/ więc y rozum dáła *RejZwierz* 56v; *BibRadz Eccli* 17/5; *BielKron*

160v; *GórnDworz* Y8; *RejPos* 49, 74v, 146, 156, 182, 191v, 249v; *GrzegŚm* 31; *RejPosWstaw* [41⁴]; Włzakci da Iehowa dowcip y rozum/ y rofkazowanie twoie nád Izráelem *BudBib* 1.Par 22/12, *Ps* 118/144, *Dan* 1/17; Ale mu dał táki fmył/ y rozum wyfoki/ Ze też może rozeznąć/ gwyazdeczne przełkoki. *HistHel ktv*; Rozny dowcip nád infze ludzi temu dano *PaprPan* M4, O4v, Aa3v; *SkarJedn* 330; Drogo to/ widzę/ v ciebie/ Dąć młodość/ y báczenie zaráz *KochOdpr* B; *KochPs* 33, 44, 104, 182; *SkarŻyw* 445; *NiemObr* 125; *KochFr* 45; Niechciał nas Bóg położyć równo zbełtyami/ Dał nam rozum/ dał mowę á nikomu z námi. *KochPieś* 51; *ArtKanc* L10v, M19v, P15v; *GrabowSet* N3v; *LatHar* 23, 34; *SkarKaz* 81a, 206a, 206b, 314a; *SkarKazSej* 662b, 674b, 693b; Komu Pan Bog dał rozum/ zawnždy ielt fwobodny. *SzarzRyt* C3v, B3v.

»dać [jakie] serce« [w tym: ku czemu (8); dać myśli i serce (11)] = *dare cor Vulg; impellere mentem Modrz* [szyk zmienny] (52): boze raczi my dac ferce fkruffone *BierRaj* 19; *OpecŻyw* 99; *LubPs* bb2v marg; *KrowObr* 174; dam ią im ferce/ y zrozumieią: y wlfy/ á będą fluchać. *Leop Bar* 2/31, 2.*Mach* 1/3, AAA4v, BBB3; *LeszczRzecz* A5; dałemci ferce mądre/ ták iż żadny przed tobą rowien tobie będzie *BielKron* 76v, 45, 76; *RejAp* 21v, 22; *GórnDworz* Y8; Dayże nam tedy náłz miły wżechmocny Pánie z łálki á z miłofierdzya fwego świętego tákie fercá á takie vmysłły náłze/ áby były godne do tego zakonu twego świętego *RejPos* 181v, 83, 113v, 137, 164v, 220 (17); *RejZwierc* 102, 262, 265v; Y dam iym ferce iedno y drogę iednę/ áby fię mnie bali *BudBib Ier* 32/39, *Thren* 3/64 [65], *Bar* 2/28[31]; *CzechRozm* 76v; *ModrzBaz* 24v; *SkarJedn* 329; day mi mocne ferce ku wyćierpieniu męki tey *SkarŻyw* 402; *CzechEp* 269; A ty/ coć Bóg dał siłę/ y ferce po temu/ Vdérz fye z pogáninem *KochPieś* 51; *ArtKanc* K10, M5; *OrzJan* 107; *LatHar* 23; *SiebRozmyśl* E3v; Day nowe ferce y nowego ducha: á oddal kámienne/ á day mięśilte ferce *SkarKaz przedm* 3v; *KlonWor* **2v.

»dać w serce, do serca« = *dare in corde Vulg* (5 : 2): Cokolwie dowcipnie może być wynáleziono/ dał wferce iego. *Leop Ex* 35/33[34]; Abowiem Bog dá w fercá ich [*Deus enim dedit in corda eorurn Vulg*]/ áby to vczynili co fie podobác będzie iemu *RejAp* 145v [*przekład tego samego tekstu BudNT Apoc* 17/17, *CzechEp*, *WujNT*]; *BudBib* 1.*Esdr* 7/27; *BudNT Apoc* 17/17; Przyiáchálá Helená na mieyfca święte/ dał iey to Duch Boży w ferce/ áby krzyżá fzukálá *SkarŻyw* 398; *CzechEp* 375; *WujNT Apoc* 17/17.

»dać skrucę, pokajanie, skruszenie« = *dare poenitiam Vulg* (7 : 4 : 1): *BierRaj*, 19; owa im Pán Bog da kiedy pokáianie/ ku poznaniu prawdy *KrowObr* 3v; *BudNT* 2.*Tim* 2/25; dał mu tám Pan Bog ná onę godzinę wielką fkrucę y plákánie y flodkość ferdeczną *SkarŻyw* 383, 198, 580; *CzechEp* 46, 63; *ArtKanc* M3; rácz dąć (profzę cię) fkrucę fercu memu/ á plącz oczom moim *LatHar* 154, 141; *SkarKaz* 279a.

»dać sławę« = *dare gloriam Vulg* [szyk zmienny] (11): *RejWiz* 17; *Leop* 2.Par 1/12, *Ez* 26/20; fwiat mi może dąć flawy dąć nie może/ A zá coź wfzytko ftoi/ bez flawy nieboże. *RejZwierz* 4v; *BudBib* 2.Par 1/12, *Dan* 7/14; *PaprPan* C3; Szłám w Kfiążęcy dom zacny: dał był bog vrodę/ Dal potomstwo: dał dobrą/ nádewfzytko/ flawę. *KochOdpr* Bv; *ArtKanc* E14v; *GosłCast* 35; *SzarzRyt* C.

»dać sprawę« [w tym: o czym, o kim (56), czego (9), z czego (1), około czego (1), na co (1), iż, że (8), aby, żeby (5), jako (5); o sobie dać sprawę (11)] = *indicare, dicere, dare responsum, reddere rationem Vulg* [szyk zmienny] (107): *LibLeg* 11/136, 172; *RejKup* b6, b7; [Stanisław Lasocki] chciał

sprawę o sobie dać, ale na ten czas nie był do tego przypuszczon. *Diar* 58, 45, 91; musi ten, kogo fałszywem prorokiem nazywają, dać sprawę a ukazać, że nie fałszywy, ale prawdziwy jest. *DiarDop* 101, 101 [2 r.], 102 [2 r.]; *GliczKsiąż* A3v; gdy fye ktho do wyższego Sędzięgo odzywa/ trzeba dać ftáteczną á zupełną íprawę íwey rzeczy *GroicPorz* e; *RejWiz* 121; *Leop* 4.Reg 7/15, 1.*Mach* 5/38; *OrzList* d; *RejZwierz* 24; *WyprKról* 121; *BibRadz* I *4v, 1.*Mach* 10/15, *Act* 19/40; Szpiegowie y więźniowie ktorzy z Tureckiego woýłká przyfzli do Skánderebegowe⁸⁰/ wśzytkę mu íprawę dáli o Turcech *BielKron* 250, 207, 369v, 442v, 446, 454v, 460v; *SienLek* a4v; *GórnDworz* Bv; íprawę ftáteczną Pánowie Krákwófcy około tego dáli/ iáko Lan Fráncuľki ma być mierzan *GrzepGeom* L; Ktoś ieľt [...] co nam daľz zá íprawę o íobyie [bibl. *Ioann* 1/22] *RejPos* 11v, 9, 11v, 225v, 317; *WujJudConf* 243v; Sľufzna rzecz czvtelniku łáfkáwy abych ċi tu daľ náprzod íprawę co nas ktemu przywiodľo *BudBib* B, C2 [2 r.], *Deut* 1/25; *BiałKaz* M; Lecż iż fie iuż ták/ iákoś mi daľ íprawę/ częgo iá żáľuię/ ítaľo *CzechRozm* 70; *KarnNap* B3; *ModrzBaz* 60v; daliľmy im íprawę íľz fáľfzywie íprawieni íá *SkarJedn* 316, A4v; *KochOdpr* B3v; *Oczko* A2, A2v, A3v, 9v; on Heretyk krolowi íprawę daľ: iáko był od fyná ięgo odpráwiony *SkarŻyw* 368, 90, 99, 131, 355, 496 (11); *StryjKron* 622; *CzechEp* 46, 191, 323, 324, 334, [383]; *CzechEpPORz* *2v; *NiemObr* 6, 91; *PudľFr* 4; *ArtKanc* E13v; *GórnRozm* H4; ía do tego chetľiwi abi wam ofľobie y oniewinnoľci íwei íprawie dali *PapriUp* Hv, F3; Zączym dąno nam było sprawę zeby miał przyiechac zniemaľym pocztęm ludzi *ActReg* 53, 64, 122, 181; *WujNT przedm* 1, 17, s. 248, *Ioann* 1/22, *Act* 19/40, 24/10; poľłowie źemie Czérľkięy íprawę dáli/ że Roki Ziemľkię Czérľkię dnia iedného odpráwić fie niemogą *SarnStat* 736, 88 [2 r.], 367, 399, 702, 1050 (11); *CzahTr* B4v, E [2 r.]; *GosľCast* 31; Y nie ľľufznie iáľmużny ná to píľmo prośiľz. Gdźieś go doľtaľ? Day íprawę. *KlonWor* 54, 44.

»dać swą wolą, wolą« [w tym: nie dać (swej) wolej = *cohibere se Mącz* (10)] = *pobľażać, popuścić wodze* (12 : 2): *RejKup* b4; Takież rozum ná byľtrość miałby mieć wędzidľo/ A nie dać iey íwey wolej iáko ine byľdľo.*RejWiz* 29v, 79, 190; *Cohibere se*, Uyąć fie/ nie dać íam íobie íwey wolej. *Mącz* 151c; *Deteriores omnes sumus licentia*. Wśziľcyľmy gorzy gdy fie nam wodze popuścy. Albo gdy nam dádzą wolą. *Mącz* 193a; *Regere disciplina*. Ná wodzy trzimáć/ To yeľt nie dać íwey wolej. Kárność mieć. *Mącz* 349e, 136c [2 r.], 144b, 151c, 446d; *RejPos* 332; Vczyń gwaľt przyrodzeniu á niech cie nie rżądzi. Bo ktoć mu da íwą wolą wierz mi káždy zľłádzi. *RejZwierz* B4.

»dać Syna« [o *Chrystusie*; *przeważnie przekład tekstu biblijnego Ioann* 3/16] = *dare Filium Vulg* [szyk *zmienny*] (31): *MurzHist* F2v, 13; *MurzNT Ioann* 3/16; *KrowObr* 49, 138; bo on [Bóg] podobno iedno przebrány m á íwiętym íwoim thego íwego miľęgo Syná obiecuie á ofiáruie fie dać. *RejPos* 147, 145v, 146 [2 r.], 180; *RejPosWiecz*³ 98; *GrzegŚm* 40, 65; *BudBibKaw* A3v; *BiałKaz* G4v; *BudNT Ioann* 3/16; A dawľzy nam/ práwdziwie też/ tego to Syná íwoiego: tym wśzyľtkim nápeľnionęgo: wśzyľtko nam z nim dárowaľ. *CzechRozm* 65, 214v, 222, 223v; *CzechEp* 188; BOg Oćieć fyná íwego daľ/ áby był głową náde wśzyľtkim kościoľem/ ktery ieľt ćiaľem ięgo. *ReszPrz* 9; Syná íwego/ iednorodzonego/ daľ ná wykupienie *ArtKanc* A9v, A11, B6, B14, N15; *LatHar* 530, 678; Abowiem Bog ták vmiľowaľ świáľ/ że Syná íwego iednorodzonego daľ: áby wśzelki kto wierz y weń/ nie zgináľ *WujNT Ioann* 3/16; *SkarKaz* 487a.

»dać szczęście« [w tym: *daj (ci) Boże szczęście* (7), *we szczęściu* (1)] [szyk zmienny] (19): nie mówże w łercu twoim/ dla łprawiedliwości moiey dał mi tho Bog łzczęście iżem tę zyemię połiadł *BielKron* 45, 258; Qnod faxitis Deos velim fortnnare, Coście przed łię wzeli/ day Boże łzczęście. *Mącz* [114]a; Macte virtute puer esto, Dziękuy pánu Bogu zá tę cnotę ktorą cie obdárził/ álbo/ O ty dziecie day ci boże łzczęście ku twej cnocie y niechay ci yą rozmnoży. *Mącz* 203a, 59a, 294a, 343d, 408d; *Prot* B4v; *RejPos* 280; *KwiatOpis* C3; *RejZwierc* 86v, 87; *SkarŻyw* A2v; *KochMuza* 26; *GrabowSet* F4; *VotSzl* A2; *CzahTr* L; nie dał Pan Bog łzczęścia ná nieprzyiaćioły *SkarKazSej* 703a.

»ślub dać« (2): á tám im Wintonłki Błkup flub dał/ wefele było okazałe ze włzytkiemi krotofilámi. *BielKron* 238v; *StryjKron* 547.

»sobie ślub dać« (1): Y tám łobie małżeńłką wiárę y flub dáli. *PudłDydo* A4.

»dać śmierć« [szyk zmienny] (6): Ionałz gdy był pracámi vtrapion/ z gniewu modłił łie Pánu Bogu/ prołząc áby mu rychley śmierć dał. *BielKron* 92; Day miły Boże śmierć piérwéy/ á niźli to w Polłzce będzie/ co być mułi *OrzQuin* Z2, Zv; *RejZwierc* 152; *GrabowSet* Bv; *KochFrag* 45.

»dać świadectwo« [w tym: o czym, o kim (30), w czym (2), przed kim (3), iż, że (6); *dać świadectwo* (o) *prawdzie* (10)] = *dicere a. perhibere testimonium* *Mącz* *Vulg*; *pertribuere a. dare a. denunciare testimonium* *Mącz*; *reddere testimonium* *Vulg* [szyk zmienny] (65): *OpecŻyw* 48 [2 r.], 109, 120; *MetrKor* 61/224v; pani łaskawa [...] łłcie by o mey wiernołci toż łwiadecztwo dała *RejJóz* H4v; *KromRozm III* G7v; *RejWiz* 178, 180v; y łwiadectwo mi tho dał/ że oto ten ieit łyn Boży. *Leop Ioann* 1/34, *Iob* 9/19, *Ioann* 1/32; Ale teraz przed włzytkiemi day łwiadectwo łwoie/ Pod ktorimeł drzewem widział owo ludzi dwoie. *KochZuz* A5; *BibRadz Ioann* 18/23; *BielKron* 152v; Tu perbibebis mihi testimonium, Dafz o tym łwiadectwo/ będziefz moyém łwiadkiem. *Mącz* 151d, 351c, 354d, 452b, 464a; *RejAp* 21v; tym łie ciełzyć będziecie iż Duch łwięty da wam łwiadectwo o mnie *RejPos* 139, 121, 133, 137v, 138, 139 [2 r.] (10); *BiałKaz* G3; *CzechRozm* 257; *SkarJedn* 47, 88; Miáłto łerozolimłkie łwiadectwo dáć może/ Zeł ty obroná pewna/ wieczny Boże. *KochPs* 71; nápiłal Nereus y Achileus łiłt do Márcellá/ prołząc/ áby dał łwiadectwo/ iákim był Piotr Apołtoł/ á iákim Symon Magus *SkarŻyw* 436, A3v, 2, 456; *CzechEp* 56, 217, 305, 347; mnie nielza/ iedno wedle dárú od Bogá zwierzzonego/ *prawdzie* łwiadectwo dáć *NiemObr* 24; *ReszPrz* 57; *ArtKanc* D11v; Ten przyłzedł ná łwiadectwo/ áby dał łwiadectwo o łwiáłłłci *LatHar* 105, 105, 687 [2 r.], 732; [*Chrystus*] dał łwiadectwo przed Pontłkim Piłatem dobrego wyznánia *WujNT* 1. *Tim* 6/13, *Ioann* 3/26, 5/33, 18/23, 37, *Act* 15/8 (9); tedy tákowému nágánionému łnfzy łwiádkowie dádzą łwiadectwo *SarnStat* 470, 614 [2 r.]; *SkarKaz* 277a.

»łwięcenie dać« (1): Vłtáwił też [*papież Urban*] iż piérwze łwięcenie Opát w kłáłztorze może dáć kłerykom *BielKron* 151 v.

»dać upamiętanie, obaczenie« [w tym: *daj wam (a. im itp.) Pánie (Boże) upamiętanie* (17)] = *dare poenitentiam* *Vulg* [szyk zmienny] (32 : 2): *KrowObr* 89, 105, 138v, 147; *BibRadz* 2. *Tim* 2/25; *BiałKat* 181; Iużełcie łie ták dáłeko odchylili/ że iedno vpáść/ á łzyię złomić. Day wam Pánie Boże vpamiętánie. *WujJud* 73v, 215v; *CzechRozm* 204, 267v; Iełli weyrzy ná mię Pan moy/ á mnie da vpamiętánie/ nie zinąd/ iedno z zachodi s Kołłciółá Łáćinłkiego połse mi wybáwienie. *SkarJedn* 403; *SkarŻyw* 164, 172; to mowi wedle łwego zwyczáiu/ chcąc nas *calumniis obruere*, co mu Pánie Boże

odpuść/ dawfzy vpamiętanie. *CzechEp* 348, 10, 66, 78, 99, 105 (8); *NiemObr* 68, 91, 145, 151, 166 (7); *ReszList* 192; *ArtKanc* I16, Mv; Rácź dąć vpádłym obaczenie/ y polepśzenie *LatHar* 31, 30; *WujNT* 2.Tim 2/25.

»dać w umysł, w głowę, do umysłu [co]« [szyk zmienny] (1 : 1 : 1): á kto będye nielutościwy/ vkafź nąd nim frogość/ dawfzy mu iego vcżynki w głowę. *BielKron* 77v; Ale day mi mądrość do vmyfłu mego/ ábych y tobie Pánu fwemu/ y ludowi twemu mógl godnym flugą być. *RejZwierc* 145v; *GrabowSet* F4v.

»dać w usta, w uściech« [w tym: co (7)] (8): Pan bog dał mądrość wufciech moich/ gdyź niemałfh mnie rownego powfłytkieij żyemi. *March*¹ A3 [idem *March*³ T8v]; *TarDuch* D6v; *March*³ T8v; Day w nyegodne vftá me ábych ya ták bełpyecznye/ Mógl wyznawać fprawy tve *LubPs* R2v; *BielKron* 84, 94; Dał w vftá tym Prorokom/ ducha omylności. *HistHel* D2; *SkarKaz*) (3v.

»dać uznanie [= świadomość]« [w tym: iż, że (6), (a)by (3), czego (3)] [szyk zmienny] (36): obrociwfłf fie ku boskiemu miłofierdziu fwemu day vznanie zallepionym myflam nałfem *RejPs* 151v, 147; proflimy/ aby wam dał to vznanie yź ten chleb ktorego żawždy pożywamy od boga oicza ielt dan *SeklKat* S3v; *RejKup* p4, dd6y; *MurzNT* 166 marg; *BielKom* D4; *LubPs* P5 marg, T marg; *OrzRozm* E3; *BielKron* 134v; Pánu Bogu dźiękuię/ żeć dał vznanie to z łálki fwoiéy ták wielkię/ żeś poznał fálź á zdráde nowéy Ewányeliéy téy *OrzQuin* L2; A proś áby dał vznanie tey márney a fprośney myfli twoiey *RejPos* 228v, 67, 75, 105, 163, 167v (13); *KwiatOpis* C4; *RejZwierc* 265, [272]; niepomni Pánie ná grzechy ich: day im vznanie imienia twego. *SkarŻyw* [236]; *NiemObr* 166, 174; *ArtKanc* D8v, K10, L4, L9; *SiebRozmyśl* Kv.

»dać wiadomość, wiedzenie« [w tym: o czym, o kim (6)] = *palam facere, fidem facere* *Modrz* [szyk zmienny] (9 : 6): *OpecŻyw* 12v; *FalZioł* +2v; Dał też iuź y wiadomość/ iákie fą zapłaty/ Tám káždemu wiernemu zá iego vtráty. *RejWiz* 169v, 169v; *BibRadz* 1.Mach 14/21; *BielKron* 235, 420; [Pan] da wiadomość nieprzyaciółom náłzym o káždey fprawie náłzey *RejZwierc* 262; *BielSpr* 27; *HistHel* C3; wfzytkim tę iáwną o łobie wiadomość damy [*palam omnibus faciemus*]/ że pokoiu wielce prágniemy *ModrzBaz* 104, 117v; *SkarŻyw* 559; Gdy ie [dzieciqtko] naydźiecie/ Wiedzenie mi daycie/ Ia też do niego przyiáde *ArtKanc* C13v; *GrabowSet* B4.

»dać wiarę« [szyk zmienny] (11): Káplán y wiárę prawdźiwą nam dał/ y ftróżá tey wiáry Krolá w Polfzce nam poświęcił *OrzRozm* Lv; Dayże też nam tedy náłz miły wfzechmogący Pánie táką wiárę á táką ftałość/ iákąś był dał temu Apoftołowi twemu fwiętemu *RejPos* 286v, 55, 258, 273, 336v, 339v; *CzechRozm* 111v; *SiebRozmyśl* I2; Day mi wiárę gorącą y żywą ku tákim obietnicom twoim/ ktoraby mię w nádźiei vprzeymey trzymáła *SkarKaz* 552b, 517b.

»dać wesele, radość, rozradowanie« = *dare gaudium et laetitiam* *Vulg* [szyk zmienny] (7 : 5 : 1): *OpecŻyw* 16v; *TarDuch* E3v; kiedykolwiek pan bog raczy yednemv daczy weffelye powynyen káfzdy przyacyel przyacyelowy daczy fnaczy *LibLeg* 8/161; Proźbá áby. P. Bog zá the doczeńną nędzę dał wieczne rádości wkroleftwie fwoim. *LubPs* L marg, B3v, I3v, N4; *KrowObr* 172, 192v, 217; Słuchu memu daż rádość y wefele: á vwefelá fie kości vniżone. *Leop Ps* 50/10; *BudBib* Ps 4/7; [Chrystus] Odmienił žal w poćiechy/ dał rádości wiele. *SiebRozmyśl* B.

»dać władzę« = *dare potestatem* *Vulg* [szyk zmienny] (25): *KromRozm III* M3, N2; *Leop ZZ3v*; Y dał mu władzę/ y sławę/ á krolestwo/ że wšytcy narodowie/ plemioná/ y ięzyki służyć mu będą. *BudBib Dan* 7/14, *Is* 22/21; A Przyzwawšy dwánaście wczniow fwych/ dał im władzę nád duchy nieeżyłtymi/ áby ie wyganiáli *BudNT Matth* 10/1, *Matth* 21/23, *Ioann* 5/27, *Act* 8/18[19], *Apoc* 13/2, 4; *CzechRozm* 8v; *CzechEp* 28; zaž brzydkošći Vft moich/ dádžą władžą ięzykowi/ Y ferce/ z tobą mowić nędznikowi? *GrabowSet Tv*; *WujNT Matth* 21/23, *Mar* 11/28, 13/34, *Luc* 4/6, 9/1 (11).

»dać wołą [= *chęć, skłonność*]*«* [w tym: do czego (2), by (1)] (4): Dał [Bóg] wołą do dobrego/ dał też y do złego/ Pátržze co wczyniło przyrodzenie iego. *RejWiz* 133; *RejAp* 32v; *GrabowSet F4v*.

»dać (wolną) wołą, wolność [= *wolny wybór*]*«* (4 : 1): Dał mu [Bóg człowiekowi] rozum y dał mu wolność w fprawach iego *RejPos* 49; *SkarŻyw* 258 [2 r.]; *ArtKanc* P15v; Dał ludziom wolną wołą/ áby czynili co chćieli/ y obieráli co fię im podoba *SkarKaz* 610b.

»dać wolność, swobodę, wołą, zwolenstwo, dobrowoleństwo« = *obdarzyć wolnością, swobodą* [w najogólniejszym rozumieniu]; *dare libertatem* *Vulg* [szyk zmienny] (9 : 5 : 3 : 3 : 1): *BierEz* M3; Samaritanowie lepak widžąc dobrotę krolewfką [...] profili go aby też fwiebodę y im dał którą y żydom y fpytał ich fąli żydowie, odpowiedzieli nie ieltelmy żydowie ale ich przyiaciele, rzekł, żydomem iedno tylko tę wolność dał. *BielŻyw* 157; *BielKom* B7; *Leop Iudith* 6/18; *RejZwierz* A4; *BibRadz I* 411a *marg*; Arcybifkup [...] Iurisdictiá fwą do czterech lat ząwiešł/ kácerzom fwobodę dał *OrzRozm* I3v; Krzešćíanom zálię dobrowoleństwo dał/ ktore byli przodkowie iego wygnáli *BielKron* 148v, 125, 275, 454; *GórńDworz* Ggv; *BiałKat* 203v; *KochPieš* 20; *ArtKanc* E6v, K14; Czyli tám nas ząprowádžą/ Gdžie žadnéy woli nie dádžą? [...] Cicho mušić siedziéc w gmáchu Człęk/ nie zié chlebá bez ftráchu. *GórńTroas* 55; *GrabowSet K*, Kv; *SkarKazSej* 666a.

»dać wolność, dobrowoleństwo, swobodę, zwolenstwo« [w tym: *cum inf* (7), *aby, žeby* (6), *že* (1), *na co* (3), *czego* (1)] = *pozwolić* [szyk zmienny] (14 : 2 : 1 : 1): *HistAl* K4v; *KrowObr* 223; Pořłał im wnet przywiley/ ná nim nápiřano/ Iž im wolność i o Krołu ząwždy mowić dano. *RejZwierz* 12; *BielKron* 59v, 110v, 374, 449; Aliquando idem quod devovere. Przekłáć/ też wywołáć/ czci odřádzić/ káždemu wolność dáć na yego gárdle všięć. *Mqcz* 363b; wolę to iuž dziš odpráwić: bo ižem ná to nie myřlił/ fámo mię tho v wřzech W. M. wymowi/ y da mi thę wolność/ že będę mogł/ [...] mowić to/ co mi naprzod do vřt przydzie. *GórńDworz* Ć8v, Hh5v; Máchometáńfki Krol dał mu wolność ná kazánie Ewánieliey. *SkarŻyw* 310 *marg*, 30, 259, 462, 573; pożyteczniey będzie. Dác zwolenstwo káždemu puřtynie ofiádác *BielSjem* 18; dał im [król] wolność wożenia Soli Wiřłá y ziemiá z Zup Bocheńfkich y Wielickich *SarnStat* 980, 1047.

»dać wspomóženie« = *dare auxilium* *Vulg* [szyk zmienny] (17): Oytčze miły prořřę cie dáý mi řpomóženiję byhcsi nieuřtál w téy gorzkié męce *OpecŻyw* 102, 147v, 156v; *RejPs* 65v; *LibLeg* 11/154v; Rácžžę nam dác wřpomóženye w nářřym vtrapyřenyu *LubPs* O5v, Y6v; *KrowObr* 175; *Leop Ps* 107/13; *HistRzym* 103; *RejPos* 210; Rácžřřz nam miły Pánie dáć tve wřpomóženie/ By tve Słowo pádáło w nas iák w dobrá žiemię *ArtKanc* K18, I17v, L9v, M14v, M17v, N8.

praw. »dać wwiąžanie, intromisiřą« [w tym: *w co* (22); *wwiąžanie w dobra* (9), *w imienie* (2); *istotne wwiąžanie* (8)] = *dare intromissionem* *JanStat* [szyk zmienny] (29 : 1): *ComCrac* 22; mam ym dacž wwiąžanie w Imienye swe kthore mam na Thule pod ząkladem stho zlořhich *ZapWar* 1549 nr 2658;

UstPraw C4; Krol w wiązanie kazał dać za mułzenim á nie z dobrej wolej *BielKron* 386v, 227v, 243, 366v, 386v, 397; za prozbą iego, dalismy iemu Intromiłsią wrzędownie wdom i wStodolę *ZapKościer* 1580/5v; A toli niedano wiązania Panu Sendomirskiemu w Busk, acz zprzodku chciąno *ActReg* 142; ci przerzeczeni zamiąnę czyniący/ dáli łobie zobopólnie wprzerzeczoné dobrá tak odmiętioné/ iftotné w wiązanié *SarnStat* 685 [*idem* 1249]; W Kárczmę álbo w młyn żaden nie ma dać w wiązania/ wyiawłży żeby innéy máiętności nie miał. *SarnStat* 705, 606, 683, 705, 831, 1233 (19).

»wychowanie dać« (7): *GliczKsiqz* B; *Górndworz* Hh3; łynowłkie mu y Chrześciánłkie wychowanie dáli. *SkarŻyw* 459, 362; A gdyż nam tá kráiná wychowanie dáłá/ Rádzibyłmy by w łobie włystkodobre miáłá *BielRozm* 8v, *KochFrag* 16, *GostGosp* 155.

»dać wyrok, skazanie, dekret, sentencyją« [*w tym: na kogo* (5), *na co* (2), *o kim* (2), *o czym* (1), *przeciw komu* (1), *aby* (3); *dać wyrok sam na się* (2)] = *proponere edictum* *Vulg* [*szyk zmienny*] (8 : 7 : 4 : 1): *OpecŻyw* 146v; Ano iuż łie dawno Bog z nich kaźdego záprzał/ A łądem łprawiedliwym dekret ná włzytki dał. *RejWiz* 140v; Dawid pod przypowieścią którą mu Nathán zádał/ łam ná łie wyrok dał *Leop* 2.Reg 12 arg, 1.Esdr 5/13, 6/3; *BielKron* 253v; łędzia dał o niey łkazanie áby była łpaloná *HistRzym* 56, 50, 86v, 113v, 117v, 119v; *HistHel* D2; *SkarJedn* 315; *SkarŻyw* 126; *ZapKościer* 1582/29v, 34v; gdybym miał łądzić złości łwoie/ Prędkibym wyrok dał łam/ ná żądze moię *GrabowSet* S; *SkarKaz* 6b; *KlonWor* 31.

»dać wytrwanie, zetrwanie« [*w formułach modlitewnych; w tym: w czym* (7), *przy czym* (3), *czego* (2)] (10 : 2): Wyłzło łeft s twoich łwiętich vłt wdzięczne rołkazanie Ráczże mi yuż dać ná wyeki tu przy nim wytrwánye. *LubPs* bb6v, E2; racz mi dać/ w dobrym zetrwanie. *SeklPieś* 20; *ArtKanc* K19v, M16; Day mi wytrwanie karania twego przez pokutę *LatHar* 23, 19, 30, 237, 277, 651, 676.

»dać wyznanie« (4): *Leop* BBB3; *RejAp* 21v; [*Panu*] dam wyznánié/ Gráiąc w łágodné łtrony/ Ze Bóg niezwyłiężony. *KochPs* 64; *LatHar* 490.

»dać zapłatę, odpłatę« [*w tym: czego* (3), *za co* (2)] = *dare vicissitudine* *Vulg* [*szyk zmienny*] (9 : 1): Dáy nám wefolá záplatę/ Byłmy mieli kaźdą tznotę *OpecŻyw* 177v; *Leop* *Iudith* 6/17; *ModrzBaz* 135v; *SkarŻyw* 245; rácz [...] dla imieniá twego łwiętego/ dać zapłatę żywotá wiekułłtego. *LatHar* 29, 253, 367; á łprawiedliwość iego łeft/ zá takie záłługi dać nam zapłatę záłłuzoną w niebie. *WujNT* 742, 67; *WysKaz* 31.

»dać zbawienie, wybawienie, odkupienie« = *dare salutem* *Vulg* [*szyk zmienny*] (17: 3 : 1): *BierRaj* 20; przez twoie porodzié/ dáy nám wieczne zbawienijé *OpecŻyw* 17v, 59, 62; *WróbŻółt* 13/7; *LubPs* I2, N6, Q2, R6v, Tv (7); Przes Pánnę Matkę/ niechay wam da Pan Bog pokoy y zbawienie. *KrowObr* 160, 87, 94v, 95; *BudBib* *Iudic* 15/18; *ArtKanc* K9v, T5; mnie nędznemu dałz zbawienie/ według wielkiego miłóšierdzia twego. *LatHar* 140; *SiebRozmyśl* C4.

»dać zdrowie, na zdrowie« [*w tym: daj Boże zdrowie* (10), *dali (a. jeśli da) Bog zdrowie* (3)] = *dare sanitatem* *Vulg* [*szyk zmienny*] (29 : 1): bogow prołłá: Iżby łie ktory zmiłował/ Zdrowie mu záłie rychłé dał *BierEz* K3v, I2v; *OpecŻyw* 59; dalibog nam łdrowye. pomyłłymi o tech rzeczach yakobiłmy ye dobrze połtanovili. *MetrKor* 46/175v; *RejKup* aa4, cc4; *LubPs* gg5v; Day prołłmy łie włzechmogący wietzny Boże/ przes tey Wody pokropienie zdrowie dułłzne y łielełne *KrowObr* 72, 72v, 95; *Leop* *Iac* 4/15; *BielKron* 27v, 434v; Deos quaeso ut sit snperstes Boże day mu zdrowie. *Mqcz*

419d, 440a; *RejAp* Ff5v; *GórnDworz* Dd2v; *RejPos* 74v; *Strum* Rv; *BudNT Act* 3/16; kogo ochotnie iedzącego widział [...] trochę podnioswży ręki/ mowił: Bożec day ná zdrowie. *SkarŻyw* 335, 593; *KochFr* 33; *GrabowSet* N2v; *LatHar* 631, 672; *WujNT* 143, *Act* 3/16; *SarnStat* 8*v; *CiekPotr* 43.

»dać zeznanie« (1): pan Sczełni Hyerczyk dał zeznanye kthore wałcha Krolyewłka m. wyeczy *LibLeg* 11/115.

»dać zmiłowanie« [szyk zmienny] (4): Náviedz nas s twoim zbáwieniu á day zmiłowanie *LubPs* Y2v; Iezu Kryłte Názaráńłki/ prośi cię lud krześciáńłki/ byś ná nie łáfkáwie weyżrzał/ á łwe im fmiłowanie dał. *ArtKanc* R20v, C14, I10v.

»dać znać« [w tym: że, iż (40), aby (4), jako (itp). (3)] = *unaoczníc coś; significare* *Mącz*, *Calag*, *Modrz*; *dare signum* *Calag* [szyk zmienny] (70): *RejPs* 74v, 110; Bo łercze pewny prorok a nigdy nie myli Kazdemu czo winłzuie da znać wkrotkiey chwili *RejJóz* M7, Ev; *SeklKat* Tv; Około czego czyłcyce yeden powyedzyał/ że człowyek przez náuki łmyerć yełt/ [...] Czyni dał znać/ że człowyek prołty á nyeuk/ yákoby nye był człowyekyem *GliczKsiąż* H3v, E8; *RejWiz* 155; *BibRadz* I *3v; Krol obaczył Medyolaná niedołtác z dobrą wołá/ przeto zły vmyłł obrocił ná Cefárzá/ ácz kolwiek náłię tego niedał iáwnie znać *BielKron* 218, 105v; Nutu quid velit indicat, Kinieniem dał znać czego potrzebował. *Mącz* 255a; Hoc mihi significasse et annuisse visus est, Miałem zá to yáko mi to dał znać/ álbo zdáło mi łie yákoby tego chciał. *Mącz* 255a; Perquam breviter perst ringere atque attingere, Kilkiem słów dotknąć/ tylko dáć znać. *Mącz* 439d, 46b, 254d, 257b, 392b, 394d [2 r.], 422a [2 r.]; á będziefz tám/ chciał tho dáć znać vpodobáney tobie białeigłowie że iá miłuielfz/ omoczże w winie páłec y nápiłz tho ná łthole. *GórnDworz* Ddv, L5v, O3v, T5, Bb6v, Bb8v; *RejPos* 12v; *BiałKat* 78v, 98v, 246; *KuczbKat* 64; obyczáiem thym mowy nic inłzego nie chciał dáć znać/ iedno iáko po włzem łwiece bárzo połpolita miáła być znáiołość Boża *RejPosRozpr* cv; *BudBib* Ez 41/10; *CzechRozm* 94; *Paprpán* Dd2v; *ModrzBaz* 87v, 108v; Dałes znać káždemu dobremu á vczonemu/ iákoś potężny w rozumie/ náuce/ y w wymowie. *ModrzBazBud* ¶6, ¶6; *SkarJedn* 40; *Calag* 30a; *KochPs* 148; *SkarŻyw* 263, 493, 596; 597; *CzechEp* 331; Czym [wypowiedził] dał znać być prawdziwą łentencyą Solonowę/ ktory nikogoy nie łądził być łzczęłliwym przed łmiercią. *Phil* N, D2v, F [2 r.], I3, M3, Q4v; *GrabowSet* M2; *WujNT* 266, 307, 353, 417; *WysKaz* 9; ná tym obierániu Indáłzá dał to znać: áby nie záwždy winá łię kłádlá ná ty co vrzędniki obieráią *SkarKaz* 611a, 42a, 117b, 206a, 486b; *SkarKazSej* 683a, 685b; Mácochác byłá: w tym znać dáłá/ Trzech dni do niebá idąc/ czekác mię niechciáłá. *SzarzRyt* D2.

»dać znajomość« (3): *BiałKat* 76, 128v; ODdał od łerc náłzych ciemność/ á day słowa łwego zupełną znáiołość. *ArtKanc* F11v.

»dać znak, znamię« [w tym: czego (7), do czego (4), ku czemu (3), na co (1)] = *dare signum* *Vulg*, *Mącz*; *proponere signum* *Mącz* [szyk zmienny] (59 : 14): *TarDuch* B5; *FalZioł* IV 6c; *RejPs* 218v; *RejJóz* N; Boć powłtaná łáłzywi Chriłtułowię i łáłzywi prorocy/ i okázá (*marg*) dadzá (–) znamiona i cuda/ ku zawiedźłeniu [...] téłz i wybranych *MurzNT* Mar 13/22; *KromRozm* III B7; Mężoboycá ktory łye kryie álbo zbieży/ iuż przes zbieżenie łwoie niemáły dał znák do tego/ że ielł onego Mężoboyłtwá winien *GroicPorz* n4v, mm3; *KrowObr* 50; *RejWiz* 137; A on wydawcá dał im był znák/ mowiąc: Kogoćkolwie pocáluię/ then ci ielł *Leop* Mar 14/44 [przekład tego samego tekstu *BibRadz*, *ArtKanc*

D9v, *LatHar* 693, 708, *WujNT*], *Tob* 5/2, 2.*Mach* 8/23; *BibRadz* 2.*Mach* 8/23, *Mar* 14/44; kazał Krol dać znak ku podkaniu *BielKron* 307v; daly były łobie znak kiedy wlyfzą trąbkę aby łkokiem przypadaly *BielKron* 320v; A gdy łobie czoła łpoćierali a wytchnęli/ dawłzy łobie znaki vderzyli w fię nie folgując łobie. *BielKron* 384v; nie mąiąc żadnych obron/ dali znaki iż żądaią przyiáźni z Hifzpany *BielKron* 444, 5, 35, 47v, 59, 63v (21); *Mącz* 311c, 391a, 392a, 481d; *RejPos* 16, 283v, 335v; *BielSat* Nv; *KuczbKat* 255; Prośił Gedeon/ day mi znak iaki Pánie tey łálki twoiey? *RejZwierc* 205v; *BudBib* 2.*Par* 32/24; *BudNT Act* 2/19; *CzechRozm* 131v, 132v, **2v; wielkie znaki dał po łobie/ iáko łkłonny był do nábozeńftwa *SkarŻyw* 388; *StryjKron* 6, 240, 622; *KochWz* 138; *BielSjem* 32, 37; *ArtKanc* D9v, S17, S20v; Day Boże święty/ day prośę łerdecźnie/ Znak niężyczliwym [!]/ żeś mnie wpomogł *GrabowSet* I, R4, R4v; *LatHar* 693, 708; *WujNT* 104, *Matth* 26/48, *Mar* 14/44, s. 284 *marg*, *Act* 2/19; *JanNKarKoch* F4v; káždy ná tym łtoi/ Zeby tákiemu Pánu znak dał chęci łwoiey. *WitosłLut* A2v.

»dać zna(wa)ć« [w tym: o czym (48), co (6), że, iż (42), (a-, że-)by (21), jako (itp.) (16)] = powiadomić; *nuntiare*, *renuntiare* *Mącz*, *Vulg*; *facere ccrtiorem* *Mącz*, *Calag*; *significare* *Mącz*, *Modrz*, *Cn*; *denuntiare* *Mącz*; *significationem facere* *Cn* [szyk zmienny] (193); *MetrKor* 34/134v; Krol polkii dał nam znacz przes listh łwoy o wlitkim thim *LibLeg* 10/56v; czo my dadzą znacz tedj ya tesz łobie oznaymycz nieomiefzkam *LibLeg* 10/153, 6/118v, 192 [2 r.], 7/31v, 99v, 8/161 (49); *RejPs* 108v; *ComCrac* 11v; *LibMal* 1546/111v; Chodz łam ty czudzoziemcze tak mi to dano znać Zebys ty vmiał káždy ten włáfnie wykłádać *RejJóz* K7v, N4; *RejKup* b3; *HistAl* L4v, L5v; *MurzHist* Dv; *MurzNT* *Ioann* 11/57; A gdy go żydowye pytáli/ ktorą mocą to czynił dał znać iż bożą. *KromRozm III* H5v; *Diar* 54; *RejWiz* 43v, 143v; Dano thedy znać Lábánowi trzeciého dnia/ że vćiekál łakob. *Leop Gen* 31/22, 1.*Reg* 20/9, 10, 2.*Reg* 15/31, 19/43 (7); *RejZwierz* 24 [2 r.], 24v, 73v; daycie mi znać/ á owłzem powiedzcie mi gdzie fię obroćić mam/ iefliż ná práwo álbo ná lewo. *BibRadz Gen* 24/49, 31/27, *Luc* 5/7, *Ioann* 13/24, *Act* 23/15; Złękl łie Priamus/ przeto dał znać Amphimachowi/ aby nie łie łoczynał *BielKron* 59v; Krol też Angiełłki wymowkę vczyił thák y owák/ yż mu łie wczás dano znać *BielKron* 211; ieden zdrayca w łocy łotáiemnie łzedł do łwoyłka Tureckiego vczyił łnimi łmowę dać im znać gdy mąią á kędy przypuścić ku łzturmu. *BielKron* 248v; Dáli też znać przez znaki oni łudzie wyłepni/ iż łonych łwu zábili *BielKron* 448, 10v, 24v, 52, 66v, 67 (39); *carptim breviterque perstringe aliquid*, Nieco łrotkimi łłowy day znać. *Mącz* 39b, 46a, 50a [2 r.], 254b, c, 258b (12); *RejAp* 158; *GórnDworz* Cv; *HistRzym* 9v; *RejPos* 36; *BielSpr* 44, 58; Obiecałem też łu łieco o łsięgach łłowego łzymierza dać znać/ łktoremby łęzyku łrawdziwłze były *BudNT przedm* c3v, *Luc* 8/34, *Act* 23/15, Ff6; *StryjWjaz* C3; *CzechRozm* 25v, 181; *PaprPan* Bv; A Kálztellan łinien do łtároft y łbywátelów dać znać/ ná łtóry dzień łrzyćiągnie *ModrzBaz* 117, 134; *SkarJedn* 255; *KochOdpr* B2v; Zu wíłfen thun. Oznáymić. Dąć znać. *Facere certiore*. *Calag* 598b; *SkarŻyw* 16, 58, 89, 114, 226 (7); *StryjKron* 782; *CzechEp* 24, 128, 255, 323, [394]; Niełzłáchetna łmierć/ łie łye łie włtydžilá/ Nie dawłzy łu znać/ ół łye łokułłá. *PudłFr* 23; Bóby ł łnie był łm łrzema łłoc łłowy dał łnac o łłó łey łanoniey *ActReg* 174, 25, 51, 63, 81, 82 (8); *GostGosp* 24, 84; *Phil* K, R4; *GrabowSet* B3v; *LatHar* 199; *WujNT* 211; *SarnStat* 459, 499, 522, 973, 1076; iż łrołtakom/ zániechawłzy dálłzych łiłputáciy/ dał znać łtóra łreligia łemu łie łłłłba *PowodPr* 56; *CiekPotr* 39;

Zá tym znác dam W. M. co wždy będzie z tego. *PaxLiz* D4; *KlonFlis* C2; *KlonWor* 21; *PudłDydo* A4v [2 r.], [B5]v; *RybWit* C2.

»dać (z-, wy-) rozumienie« = *dare intellectum Vulg* [szyk zmienny] (15): *RejPs* 86, 180v; *LubPs* aa6; Ręcze thwe Pánie vcżynili mię: y łtworzyli mię: day mi zrozumienie/ ábym łie vczył poruczeństw twoich. *Leop Ps* 118/73, *Ps* 118/34; *BibRadz Ps* 118/125, 144; *RejPos* 191v; *BudBib Is* 40/14; *SkarŻyw* 87; *CzechEp* 124, 125, 333; pośl łercá, y łumnienie/ day woley łwey zrozumienie *ArtKanc* P2; Rozumiey co mowię: bo da (*marg*) niechay da. G. (–) tobie Pan we włytkim wyrozumienie. *WujNT 2.Tim* 2/7.

»dać zwycięstwo, zwyciężenie« [*w tym: nad kim* (12); *nad nieprzyjacielem* (5)] = *dare victoriam Vulg* [szyk zmienny] (28 : 2): PAnie Boże [...] daymi zwicęstwo naprzeeiw nieprzijacielom moim *TarDuch* D6v; *WróbŻołt* ee6; *KrowObr* 180; *BibRadz I* *3, *Sap* 10/12; Heráklius Cefarz vżywał ich pomocy przeciw Perłom/ ále gdy mu Bog dał zwycięstwo/ wypowiedzyał im żołd. *BielKron* 165v, 87, 87v [2 r.], 88, 321; *RejPos* 61, 343; Lecz Bogu dżięká/ ktory nám dał zwycięstwo przez Pána náłzego Iefufa Chriřtá. *BudNT 1.Cor* 15/57 [*przekład tego samego tekstu RejPos* 61, *WujNT*, *SkarKaz* 205b]; *SkarŻyw* A2v, 187, 264, 303; *CzechEp* 161; broń łwych łług prořim nář Pánie/ day wiernym łwym zwyciężenie. *ArtKanc* L4, K4, M16; *ActReg* 57; *WujNT 1.Cor* 15/57; *SiebRozmyśl* L2; *SkarKaz* 205b; P. Bog mu wielkie dał nád Senácherybem zwycięstwo *SkarKazSej* 699a, 668b [2 r.], 688a.

»dać żywot (wieczny), życie« = *dare vitam aeternam Vulg*; *dare vitam Calag* [szyk zmienny] (45 : 1): *OpecŻyw* 190v; *PatKaz II* 32v; criřtus bog nas ktory rozwyżawřzy przeklyáczye dał blogořlauyenřstwo a pořromoczywřzy łzmyercz dał zyuoth uyeczny *PatKaz III* 115v; Prořł ábyř mu dał żywot nigdy niedokończony *RejPs* 30; *LibLeg* 11/44v; *SeklKat M*, T3v; *MurzNT Ioann* 17/2; *LubPs* Z3v; *KrowObr* 174; A thoć ieřł řwiádectwo/ iź żywot wieczny dał nam Bog/ á then żywot ieřł w Synie iego. *BibRadz 1.Ioann* 5/11, *1.Ioann* 5/16; *HistRzym* 16; *Grzegřm* 49; *RejZwierc* 156; *BudBib 2.Mach* 7/22; *BiałKaz* E2 [2 r.]; *BudNT 1.Ioann* 5/11; *CzechRozm* 65, 74, 204; *KarnNap* F4v; *Calag* 323b; *SkarŻyw* 279; *CzechEp* 74, 179, 217; Żywota żadnému z nas ná wieki nie dano *KochTarn* 76; *ArtKanc* D16v, F4, M15; Syn wiecznego/ z niebá/ Bogá zřzedł/ by dał żywot řmiertelnemu *GrabowSet* I2v, P2v, V4v; Day żywot tuteczny/ řwięty y beřpieczny: Z Ieżufem mieřzkánie/ Y w nim vkochánie. *LatHar* 406, 489, 560, 629; *WujNT* 324 [2 r.], *Ioann* 17/2, s. 518, 763, *1.Ioann* 5/11, s. 826 *marg*, Cccccc. [Częřć zwrotów z dopełnienie, bliřszym można zastápić czasownikiem utworzonym od rzeczownika wyrażájącego to dopełnienie]

Zestawienie: »Bogdał« = *Deusdedit* [*kalka łacińřkiego imienia*] (1): *DEus* dedit/ to ieřł/ Bog dał/ był Papieżem łat cźterzy *BielKron* 164v.

Szeregi: »dać i dawać« (4): Bacź pilno tzo s tobá mily buog działá/ tzotz dál ij dáwá *OpecŻyw* 64; *GroicPorz* p2; *KarNap* C4; *SkarKaz* 310b.

»odjáć a dać« = *ferre et tradere Vulg* [szyk 3 : 1] (4): Pan Bog řzczesciem wladnie komu inszemu odeimie. a da mnie. *ZapMaz VII Z* 4/366v; *Leop Gen* 31/16; *BielKron* 22, 27v.

»stworzyć i dać« (1): Coż rozumieřł gdy thák máłego řthworzenia Páńłkyego řwiát peřen/ [...] ieřłiże řam řtworzyciel co to řtworzył y dał ku pocieřze łudzkiej/ nie ieřł peřnieyřzy po wřzemu řwiátu *RejPos* 78v.

»(nie) uczynić i (ani) dać« [szyk 4 : 1] (5): *PowUrb* +v; czego zadnemu łtworzenyu nyeuczynyl pan bog any dal czo tey pannye raczyl (od uyekow) vczynycz a dacz *PatKaz II* 31v; *RejPos* 146; iż on nam ma dąć y vczynić o co go prolić będziemy *CzechEp* 202.

»dać, (i, a) wziąć« = *auferre et tradere, ferre et dare Vulg* [szyk 8 : 8] (16): I wziął Bog máiętność oycá wállego/ á dął mi. *Leop Gen* 31/9, *Num* 11/17; *BielKron* 27v, 45, 45v, 68; Pomni iż to włzytko co małz nie twoie ále Páńskie iest/ mocenci tho włzytko dąć y wziąć w godzinie. *RejPos* 24, 46, 265, 330v; *RejZwierc* 57; *SkarŻyw* 36, 141, 196, 346; *LatHar* 652.

»dać a zesłać« (2): Ráczyłz go [*Ducha św.*] nam dąć á zesłać w ty nędzne fercá nálze *RejPos* 134v, 143.

Szereg złożony z form różnych czasów tej samej osoby (1): A iuż nie bądź me ferce więcey fráłowliwe/ BOG ci dał y da ielzcie cżały požądliwe. *RybGęśli* C4v.

2. Pozwolić, dopuścić; *sinere Mącz, Vulg; pati Modrz, JanStat; cedere, dare, parere Mącz; ferre, pati Modrz; facere Vulg* [w tym: *cum inf* (1984), *z elipsą inf* (18)] (2002) : *BierRaj* 18; obwiezviemy się stacz kazdy s nas na pierwssem roku iako na zavithym y dacz się sandzicz *ZapWar* 1549 nr 2657, 1514 nr 2152, 1521 nr 2263, 1528 nr 2458, 1549 nr 2662 [2 r.], 1550 nr 2676 [2 r.]; By Bog dał náleść co dobrego/ Dałbych mu nápoły włzytkiego. *BierEz* L3, D2v, F2v, F3v, Pv, S3v; odpułtz tzołmy zgrzełfyli/ niedáy zaginąci *OpecŻyw* 17v, 22v, 23, 29v, 64, 81v (10); *OpecŻywPrzedm* C4v; *TarDuch* Cv, [C4], C8v, Ev; Ten oleiek rołci mieło w ranach, goij y nie da fie iątrzyć. *FalZioł* II 22v, I 62c, 87a, 154b, 155c, II 1d [2 r.] (29); *BielŻyw* 102, 133; *KlerWes* Av; *LibLeg* 7/34; *WróbŻołt* V6, Xv; *RejPs* 33; Lachotha łfobothy na nyedzielyą dawłchi łzyą zawrzecz wmyełcie, vkradł pyenyedzi nyemalo *LibMal* 1554/184, 1547/124v, 127v, 1554/184, 185, 189v; cnotá [...] Y po łmierci z łiebie łfydzić nieda *RejRozpr* K4; *SeklWyzn* d2v; *RejJóz* A7v, Hv, H6; [*Chrystus*] ciało dał vmęcić y krew wilać dla grzechow náłzich. *SeklKat* Y2v; *RejKup* e3, k3, n7v, f4v, Z, dd8; *MurzHist* D4, Q3; *MurzNT* A4; *KromRozm III* P7; Gdy s kłiążety wieczerałz rołtropnie małz mowić/ Nie day fie potráwami ni trunkiem włowić. *BielKom* C2, A; *GliczKsiąż* F4, M2v, O6; *LubPs* T6v; *GroicPorz* C, f2v, hhv; Zadny niemoże być tzyłty/ ielłi ty Pánie niedałz. *KrowObr* 148v, 128v, 222v; A to wielmożney myłli naywięcey przyłtoi/ Iż fie nie da zátrowożyć choć fie ferce boi. *RejWiz* 35, 8v, 10, 108; *Leop Iudic* 19/25, *Prov* 29 arg.; *UstPraw* A4, C4, H; *RejFig* Aa8v, Dd7v; myłł cżałem pocżciwa/ nie da ćirpyeć krzywdy. *RejZwierc* 57v, 13, 40, 40v, 102, 116; y pierwey łye da zábić dobry Káplán/ á niźli on łye da łądzić Krolowi w rzeczách Duchownych łwych *OrzRozm* G4; Bernat Kotman wolał być zábit/ niź fie dąć poimąć. *BielKron* 215; [*mówił Arcybiskup do Skanderbega*] day łobie rádzić day day/ áby cie chytróścią [*Otoman*] nieokápthurał *BielKron* 253v, 30v, 94v, 108v, 109, 116v (31); konie lepłzy ku łtoczeniu bitwy bywayą miani/ ktorzy fie łatwie wodzami dadzą rządzic *KwiatKsiąż* Bv, D4; *Fragile dentibus*, Prętko fie da rozgryznąć. *Mącz* 135d; *Mittere ad nomen*, Połłać ku popiłowi áby fie dał wpiląć że chce żołnierskiey łłuzłby pátrząc. *Mącz* 225b; *Venalis*, Skupny/ kto zwłalzczá yełł łákomy/ ná dáry łatwie fie da przedárować. *Mącz* 479d, 16d, 96a, 102d, 103c, 137b (35); *Prot* C2; gdy komu iáki robak w vcho wlezie á wyiąć łye nieda/ [...] przypraw łobie kichanie *SienLek* 72; á rołpuściwłzy miód z oliwą/ day dobrze wezwrzeć *SienLek* 162v, 113, 124v, 131, 133v, 161v [2 r.] Nie łękyacie fie nic od łtráchu ludzkiego á nie dáycie fie przełomić *RejAp* 179, 55, 94; tho iest pirwłzy

do mądrości ńtopień/ chcieć ńie dąć leczć *GórńDworz* B; dofić mnie ná tim/ kiedi moj dworzánin/ nie da thego w ńię wmowić/ áby miał mieć białe/ zá czarne *GórńDworz* G6v, D6v, Kv, P8v, V6v, Yv; *HistRzym* 10v, 119; rácz nas wywieść s tak wielkich obłędlivosti tego márníego ńwiátá/ á day ńie przyńluchác y przypátrzyć głoowi twemu *RejPos* 262v, A2v, 7, 137v, 169, 347v (24); *BielSat* C2v, N3v; Izaź nie lepiej poćciwie ńie rządzić/ Niźli ńie dąć bić álbo przykro ńadzić. *RejZwierc* 222, 7v, 36v, 93 [2 r.], 114, 194v (12); *BielSpr* 13v, 17v, 31, 49, 69v, 72v; ieden drugiemu vńtąpić/ á zdńania ńwego puńcić/ a dąć ńie náuczyć niechce. *WujJud* 123v, 129; *WujJudConf* 15v, 242v; *RejPosWstaw* [41⁴]; w mocy Bożey/ ielt/ rátować y dąć vpąć. *BudBib* 2.Par 25/8, *Ier* 15/18; *MycPrz* I A2v, Cv, II B; *Strum* E3, E4v; Rachel płáčząca ńynow ńwych niedála ńię vćielzyć [et noluit consolari] że ich niemáľz. *BudNT Matth* 2/18 [przekład tego samego tekstu *WujNT*]; *CzechRozm* A7, 23v, 48, 74v, 82v [2 r.] (10); *Paprpán* Kv, T, Y, Ff3; Niekázde mieyńce da ńię oblec [non omnis locus obsidionem fert]/ nie do kázdego ńię może zdńiały przyńzańcować. *ModrzBaz* 112, 116, 133; *SkarJedn* 94, 305; *Oczko* 34v, 39v, [40]; *KochPs* 58, 102, 113, 179; *SkarŻyw* A3, 114, 141, 153, 200 (17); *ZapKońcier* 1589/85v; *KochTr* 7; *StryjKron* 161; *CzechEp* 15, 38, 44, 98, 122; *NiemObr* 8; *KochFr* 38, 81; *WerKaz* 302; *WisznTr* 17; *BielSjem* 40; Ale boiaźn/ y grozá pńaná prowadzą/ Y z wyńokich pńalców pńhác ńye nie dádzą *KochPień* 18, 20; Przyimi Końcioń ńwoy w opiekę, nie day go ńpustofńyć *ArtKanc* I16v; Day ńzczeńńliwie dońtąpić w Niebie ńwey rádońci *ArtKanc* K4v, D17v, D19v, E3v [2 r.], F4v, I17 (20); *BielRozm* 19; *GórńRozm* I2v; *Paprpán* D4, I3; *ZawJeńt* 7, 21; alebym się miał dac wypńnąc zamydliwszy oczy, tego się wm niespodzieway nigdy *ActReg* 163, 86, 89; *Calep* 338a; *GostGosp* 96; *Phil* C3; *GórńTroas* 24; Day bydź ńpofobnym/ ńiewu twoiey woli *GrabowSet* O2; day tego vńhodźić/ Coby ná twey ńáńce/ duńzy mogło ńzkodźić. *GrabowSet* Qv, C, F2v, K2v, M2v, M4v (19); póki pńanuie Wiońńá w twarzy twoiey Day ńie/ Hńanno/ náńátrzyć wdńięczńey krańy ńwoiey *KochFrag* 21; *LatHar* 153, 529, 594, 644, 645; Nie wńzyńcy poymuią mowy tey ále ktorým ielt dano [sed quibus datum est]. *WujNT Matth* 19/11 [przekład tego samego tekstu *KrowObr* 222v], *przedm* 33, *Matth* 2/18, 23/8, 10, s. 98, 688 [2 r.]; A żadńemi dáry áni prońbámi, áni złotem, áni żelázem nie dáli ńie od tey iedńoci vńiiey y dińmembráciiey odrywać. *SarnStat* 122, 122, 199; *SiebRozmyńl* Bv, H3v; Nie day Boże tego y pomyńlic/ co oni o dobrych vczynkách mowia/ iáko ie ludźiom hydzą. *SkarKaz* 350a, *przedm* 2, s. 241b, 383a, 423b, 611b; *VotSzl* C4; *CzahTr* Bv; Day ńciérpieć które zefńleńz/ w ńtańoci karáńie *GostCast* 21; *SkarKazSej* 670b; każą mińtrzowi pyńać/ nie folgować: Mowiać/ Powieday prawdę/ á nie day ńię pńowác. *KlonWor* 38, 73; *RybWit* C2; *ZbylPrzyg* B3v.

W cytacie z *Bogurodzicy* (1): Ciebie dla człowiecze dań Bog przekłoć ńobie/ bok ręce nodze obie *SkarŻyw* 357.

dać komu, czemu [w tym z *inf* (1189)] (1203): Iako ya sbyl maczyeya schalkowycza gdy my wgayv robyl a wszyącz my szyą nyedáľ *ZapWar* 1511 nr 2095., 1502 nr 1896, 1897, 1511 nr 2095, 2097, 1513 nr 2133 (22); *BierRaj* 21; Boć mi też żońd wypowiedziano/ Y drapieżyć nam nie dano. *BierEz* P, A2, A4, C4v, D2, F2 (14); Dáymy zńofciwych ludzi przeciww mnie ńpikńienié bez boiaźni wzgardzitz. *OpecŻyw* 125, 2, 14, 18 [2 r.], 18v, 60 (33); *PatKaz* II 19, 50v, 61v, 62, 75; *PatKaz* III 107v, 152v; *KlerPow* [5]v; *MetrKor* 46/118, 61/224v; *TarDuch* C7v; nadńiałyże ńtego ńzthuczek okráńłych á day gim vńńńnąć *FalZioń* I 115d; day mu pńuczńą żyłę zaciąć w łokciu á day krwi idz poki może trwać

ażeby począł mdleć. *FalZioł* V 67v; iad od fercza odpadza, y nie da mu sie rozchodzić po cieie. *FalZioł* V 70v, V 94, 98, 104v, 116v, 117v (48); *BielŻyw* 39, 52, 108, 143, 160, 161; *GlabGad* N8v; *WróbŻołt* C6, 67/27, dd5v, 103/28; bogałmi barfo profzyly abi my dał bicz w chrzefczyanftwie *LibLeg* 11/47, 10/69v, 147, 11/28 (9); zburzone miáltá łnadnie on odnowi á da ie poľieść potomkom wiernych łwoich *RejPs* 101 v, 35v, 74, 95v, 103v, 107v (31); *LibMal* 1543/76v, 1545/103; Prze Bog proľę day nam ale poczałować nogę *RejJóz* O8, D8v, E5, F, H7v, L8v (19); *SeklKat* E2v; Bom yemu o panować dał Ziemie Niebo *RejKup* Zv, c4, c6, M, p3v, Tv (16); *KromRozm I* F4v, Nv; *MurzHist* F3v, Iv, I2, S4v; dáicie (*marg*) dopuľćie (–) oboigu [*pszenicy i kqkolowi*] rość poľpołu/ afz do źniwa *MurzNT Matth* 13/30, *Matth* 7/4, k. 31, 66 [2 r.]; *MurzNTSekl* A2; *KromRozm II* hv, o; *KromRozm III* K3v, O; *Diar* 151; Nie dáy krolom pić winá/ tákieź y kľiążętom/ By nie wzrulfyli práwá *BielKom* C3, B4v, E8v, F4, F5, G6v; *GliczKsiqż* F4v [2 r.]; Nye day ná mye łfukáć przyczyn człowieku pyľłnemu. *LubPs* bb5, D3, G, Ov, R3v, T5v (23); Day mi zlyczby twych wiernych być/ wieczny miły Boże *SeklPieś* 19, 18v, 20; *KrowObr* A, 46, 49, 163, 171 (12); Nie dáýže iey [*panience*] proźnowáć/ niechay łzyie/ przędzye *RejWiz* 60v; Bo gdy łe łam opátrzyłz zleczyłz y drugiego/ Kiedy mu dałz łkoľftować receptu łwoiego. *RejWiz* 78v, 44, 59v, 63, 80v, 106v (26); Theraz rozľzryzył nas Pan á dał nam rość ná ziemi [*fecit crescere super terram*] *Leop Gen* 26/22, 2.Reg 19/26, *Prov* 6/35, *Eccle* 5/11, *Eccli* 5/11, *Matth* 13/11 (16); *OrzList* g, gv, h3; Zadnemu cudzoziemcowi miáltá ani zamku rządzic niedamy *UstPraw* A4; *KochZuz* A2v; *RejFig* Ee2v, Ee3v; Lecź zda łię prze cnotę/ Pan Bog mu dał powľtáć. *RejZwierz* 59v, 3v, 15, 17v, 18v, 50v (15); A ták onegoź dnia wźiał go Saul do łiebie/ ani łe mu dał wráćáć do do mu oycá iego. *BibRadz* 1.Reg 18/2, *Is* 17/11 [2 r.], *Ier* 32/37, *Ez* 21/29, *Eccli* 17/8, 1.Cor 13/13 (22); záprawdę będziemy to mieć Biľkupá z głowá y z cnotá/ dali mu Pan Bog oľwieć. *OrzRozm I*, G4, G4v, K4v, P4v, S2; *Goski* A8; chciał Izáák do Egiptu/ ále mu Anioł nie dał *BielKron* 14; A gdy chciał z nimi Dawid iść ku potykániu/ nie dáli mu *BielKron* 72v; Poľpolitemu człowieku dał teź trzy rzeczy mieć w łwey mocy/ ráde wybieráć práwá łe wywiádáć/ á woynę skázowáć *BielKron* 99v; [*Krystyna krolowa*] Vrzędow żadnych nie dáła dáwáć Polakom iedno Niemcom *BielKron* 355, 14, 20, 52, 54, 60 (70); *KochSat* B3v; Sic habuit statutum cum animo hac deliberatum omnes iudices reiicere, To miał na myľli/ tę miał woľá/ ná to łe był vdał/ że łe nie chciał żadnemu łędziemu dáć łędzić. *Mqcz* 412b, 181a, 314a, 333a, 353d, 419b (35); *OrzQuin* G4, R4; *Prot* B; *SarnUzn* A2v, D8v, F6v, G3v; przyłtawże Piołynu w wodźie do ognia/ á day wodźie wyrzecz *SienLek* 39; toć łye ránie goić nieda/ ani zásmierdzieć/ áź łye wyczyľci/ potym zágoiľz. *SienLek* 171, 11v, 37v, 43, 50, 65v (41); A kto zwycięży/ dam mu s łobá łiedzieć WThronie łwoim *RejAp* 44, 26v, 46, 70v, 79, 199v (27); Zaľz ono nie wielką rzecz byľá/ kiedi rybá dáła ná łobie ieździć po morzu Arionowi/ dla muziki. *GórnDworz* H2v; ábyć łe tu pan Bog dał we łzczęľeiu/ we zdrowiu wroćic/ day mi pieniádz *GórnDworz* Q7v, A2v, Q7v, S7, Y8, L13v (13); *HistRzym* 14, 29, 61v, 114v, 126 (9); á poľieść wam dam wiele zyemie/ á będe błogoľławił chlebot wáľzym *RejPos* 81v, 11, 27, 40v, 49, 244 (147); *BialKat* 58v; *BielSat* N; *GrzegŚm* 7; Nie dał mu nędze ćirpieć y w zefľzey łtárości *HistLan* F4v, Cv, C4; że prawdźiwie miał Pan Chriľtus [*naturę ludzká*]/ żadnemu Wiára Powľzeczna o tym wátpic nie da *KuczbKat* 170, 245, 420, 425; Abowiem to práwy pan kto łe łam zwycięży á nie da łobie roľkázowáć żadnym áffektum áľbo poľthronnym łmyľłom ciáľá łwego *RejZwierc* 81; nie dáy

fię iáko flábe drzewo kołyfác ledá wiátrowi *RejZwierc* 179, 7v, 25v, 113v, 141v, 179 (70); *BielSpr* 16, 18, 27v, 38v, 51 (8); *WujJud* 127v, 129v, 138v, 198v, 216; *WujJudConf* 17v, 255; *RejPosRozpr* c; Krześciány/ dádzą fię w tey rzeczy przechodzić ludzyom pogáńfkim *RejPosWstaw* [41⁴]v, [143³]; *BudBib Deut* 4/36, *Ps* 58/10[12], *Ier* 29/14, *Ez* 33/27, *4.Esdr* 5/4 (7); *HistHel* D; *MycPrz* II Av, D; *Strum* Ov; A w tym Alexándrowi dał fię iuż [*Bucefał*] obieždzić. *WierKróc* A2v, A2; Tedy drabi odćięli powrozy tárczáne/ y dáli iey odpaść. *BudNT Act* 27/32 [*przekład tego samego tekstu BibRadz*], *przedm* A4v, *Ioann* 5/26; Gdyż on oddawa człowiekowi/ wedle zádziálánia iego/ á káždemu da náleść drogi iego. *CzechRozm* 217, 36v, 47v, 53, 99v, 137v (15); TEmu dáłá fortuná vmieć bárzo wiele *PaprpPan* K4; Birułtowie/ Nie dádzą nigdy żonam przewodzić ná łobie. *PaprpPan* T4, H3, X2v, X4, Cc3, Dd2 (18); *KarnNap* E; Niemoże záprawdę ferce waśnią/ gniewem/ ábo iáką popędliwością wzrułzone/ áni rozumowi dác się rzádzić [*non potest [...] ratione regi*]/ áni ná prawdę przyzwálác. *ModrzBaz* 27, 10, 15, 43, 81, 85 (11); *SkarJedn* 36, 145, 168, 190, 213 (8); *KochDryas* A2; *KochOdpr* A2v, B4, C3, C3v; *Oczko* 2, 11v, 34; A téż mi vpáść nie da ręká twoiá. *KochPs* 90, 14, 49, 100, 117, 125 (13); kto by mi dał obierác mowiác: co wolifz/ Páryfz ten/ czyli kazánia Chryzostomowe ná S. Mátheufzá/ iabych fię zá ksiáلفzki iáł. *SkarŻyw* 202, 52, 151, 235 [2 r.], 301, 440 (55); o złá Perfephono/ Mogłáżeś ták wielu łzam dác vpłynác płono? *KochTr* 7, 14, 20, 21; *MWilkHist* G3, H4, I; *StryjKron* 135, 230, 240, 507, 562 (9); *CzechEp* 25, 62, 193, 222, 293 (14); opieráli fię y drudzy Cefárzowie/ niehcąc dác Papieżom Rzymfkim nád łobą przewodzić *NiemObr* 63, 62, 67, 93, 109; dác gotowému Vpływác/ podobno to bárzo łzalonému. *KochFr* 131, 16, 23; *KlonŻal* E4v; *KochSz* A3v; *KochWz* 140; *ReszList* 145; *WerGość* 249; *BielSen* 11; *BielSjem* 11, 24, 36; *KochPieś* 4, 13; A nie day vmrzéc mnie łmutnéy/ W płáczu y w trołce okrutnéy. *KochSob* 68, 56; *KochTarn* 77; *PudłFr* 20; O Pánie [...] nie day fię nam prawdy twoiey záprzec. *ArtKanc* E6; Dayże nam prawdźiwie wierzyć/ á tego vczelstniki być/ coś nam inż raczył łpráwić. *ArtKanc* T5, Cv, E4v, E6, E8 [2 r.], F17v (43); Bo fię tylko łtroimy/ wczáłow vzywamy/ A nieprzyiácielowi brác przed łobą damy. *BielRozm* 7, 3v; *GórnRozm* D4v, E3v, E4, F2; *KochWr* 32, 33; *PaprpUp* Av, B, K2v, L4v; *ActReg* 29, 102, 131, 135; Winy doroczne/ y włzyłtki porzádky/ máią bydź łpifáne: bo Vrzędnikowi niebefpieczná rzecz dác ie wybierác. *GostGosp* 78, 100; *GrochKal* 11; *Phil* D2; *GórnTroas* 43, 44; Day Synu Boży/ day o Synu wieczny/ Mnie téż obrzezác/ moy zbytek ferdeczny *GrabowSet* Kv, Dv, E4, F4, I2, M3 (20); *KochFrag* 20, 29; Nie day ciáł náłfzych czyłtości/ Szátáńfkiey plugáwić złości. *LatHar* 63, 208, 291, 370, 443, 643 (10); žal zá žalem przydáie cięłfzkości. Stęka ferce/ á oczom łzy poyrzec nie dádzą *KołakCath* B2v, B2, B3; *KołakSzczęł* B4, C3v; fiedźiec po práwicy moiey y po lewicy/ nie ielst moiá rzecz dác wam [*non est meum dare vobis*] *WujNT Matth* 20/23 [*idem Mar* 10/40]; iáko możelfz rzec brátu twemu: Bráćie/ dayci wyrzucę trzáłczkę z oká twego [*sine eiciam festucam de oculo tuo*]: łam tramu ktory iest w oku twym nie baczác? *WujNT Luc* 6/42, s. 13, 84, *Mar* 7/27, *Luc* 7/30, *Act* 4/29 (24); Náturá przedsię oná łzláchetna Rzymfka, [...] ięzykowi ták zacnému y potrzebnému záginác nie dáłá. *JanNKar* Cv; żeby fię [*Sędziowie*] nie dáli rozćięgác łtronóm w długich mowách, czyniác Prze y Odeprze *SarnStat* 45, 910, 1297; day nam w iedności kościołá twého świętého imię twoie chwalić *SiebRozmyśl* E2v, Bv, G2, K, Kv [2 r.]; Niech tym ták zacnym ofobom ten rok y látá Długie da potym w łzczęściu mieć v świátá. *WitosłLut* A6; *KlonKr* D4; *KmitaSpit* C6; *PowodPr* 7; tyś vporny á

żadnemu fię ładzić nie dafz *SkarKaz* 43a; Słufzna rzecz bárzo/ ábyłmy fię y Zydom y Pháryzeufzom/ y Turkom/ y Poháncom/ y heretykom do dobrego vbiegác nie dáli *SkarKaz* 312b; ciálu iáko beftyey nierozumney rzádzić fię nie dáymy. *SkarKaz* 489a,)(2, 207b, 312b, 349b, 351b (14); *VotSzl* E4; że mi [Bog] Dał tę drogę łzczęśliwie odpráwić *CiekPotr* 62, 33, 63; *CzahTr* Cv, C2v [3 r.], [D2] [2 r.], D4v, E3 (12); *GosłCast* 6, 63, 71; *PaxLiz* C3, D; W tym okręćie maćie łyny/ dźieći/ żony/ imienia/ łkárby/ [...] nie dáycie im tonác *SkarKazSej* 667b, 659a, 680a, 685a; *KlonFlis* E4; *PudłDydo* B, *ZbylPrzyg* B; Ześ nam nietylko być dał: ále by łzczęśliwie Káždy żył/ łam fię dawafz włzytkim lutościwie. *SzarzRyt* B3.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Ponieważ inák być nie może/ ále prófzę ćiebie day mi áż popłáczę á pożałuię łmierći moiey mátki *HistRzym* 20.

W charakterystycznych połączeniach: dać karać się (10), rzádzić się (20), sádzić się (18), stać (33), wziąć się (*brać się*, *pojmać się*) (30), *zabi(ja)ć się* (21).

Przysłowia: Stym kot rad miełfka wezgodźie/ kto mułie da lizác pobrodzie. *March*¹ A4.

Dałby fię iuz y kámién ták dłuo námowić *BielKom* F6.

Kto się niewiáłtom da rzádzić/ Ten ći nie może mądry być *BierEz* Mv.

Bo iako ptak na łepie dałes fię włowić *RejJóz* I3.

A nie dá y czałowi nigdy dármo wpłynác *RejZwierc* 23v, [28³]v; *CzahTr* C4v.

Nie dáć fię fortune vwodzić *RejZwierc* 179, Bbb.

RejKup dd6v; *RejZwierc* 66; Zem łye dał zá nos wodzić czás ták bárzo dłuo *KochPieś* 26.

Fraza: »ile (się) da baczyć« [*szyk zmienny*] (3): tu (z rzeczy ilé się baczyć dá) możem rozumieć/ że przes/ mądrość pán Chrístus łám fiebie znaczy *MurzNT* 51, 8v; Quantum ego opinione auguror, Ile mi da baczić/ álbo yáko ya baczić mam. *Mącz* 338b.

Zwroty: »dać doczekać [czego]« [*zawsze o Bogu; w tym: daj (Boże) doczekać* (7), *da Pan Bog doczekać* (3), *racz dać doczekać* (3), *dał doczekać* (9)] [*szyk zmienny*] (22): Day Boże y mnie chociay doczekać takich łat *RejJóz* Q2, D8v, P6v, P7v; *MurzNTSekl* A2; Vtinam illum diem videam cum tibi gratias agam, Boże day mi tego doczekać/ abych ćy zá to słufznie mógl podziękowác. *Mącz* 71d; Quem ego diem si videro et si in vestrum complexum venero Iesli mi dá pan Bóg tego dnia doczekać *Mącz* 494a; *OrzQuin* Zv; *RejPos* 35v, 40, 131; *RejZwierc* 28, 109v, 172v; *SkarŻyw* 74; *MWilkHist* I; *ReszList* 145; Rácż Pánie dáć/ twey prawdy doczekać. *ArtKanc* A11; *GrabowSet* D; TObie bądź chwałá/ pánie włzégó światá: Ześ nam doczekać dał nowégó łátá *KochFrag* 29; *LatHar* 18; *SkarKaz*)(4v.

»dać się namowić, uprosić, nakłonić (*a. skłonić*), ubłagać, nachylić« = *precibus cedere, sinere exorari* *Mącz* [*szyk zmienny*] (29 : 11 : 6 : 4 : 3): *OpecŻyw* 169; Niedobrzećz to miły gołciu/ ijęś fię tak richło dáł na mowić. *ForCnR* B2; *GlabGad* O3; *RejJóz* F6; *KromRozm I* I4v; *MurzHist* R2v; *Diar* 74; *BielKom* F6; *GliczKsiqz* I; *KochZuz* A3; gárdło mułfz dáć żeś fię ná złá rzecz dał námowić *BielKron* 100v, 95, 311, 354, 389v, 411 (8); *Mącz* 43b, 45b, 136a, 168c [2 r.], 270a [2 r.]; *Prot* B; *Górndworz* P6; *BielSpr* 59v; [*król Bawelski*] niesfolguić [!] iym/ áni fię da vblagać/ áni fię zmiłue nád nimi. *BudBib Ier* 21/7; żadnym łpołobem niehcemy fię dáć náklonić [*flecti possimus*] ná to co fię ie^{mu} podoba? *ModrzBaz* 143v, 1, 60v, 139; *SkarŻyw* 164, 300, 324, 337, 403 (7); *StryjKron* 421,

782; *KochFr* 46; *KochWz* 139; *KochPieś* 4; Lecz máła y to do niéy [*paniej*] wádá/ Bo fyé wždy da vprośić rádá. *PudlFr* 56; *Paprup* C2; *GrabowSet* V; *WujNT przedm* 3; *KmitaSpit* C6v; *PowodPr* 10, 33; [złe prawo] Iełt iáko lew y bełtya nierozumna/ ktora námwóć fię nie da/ áż ią zabić y vmorzyć. *SkarKazSej* 701b.

»dać się nawieść« [*w tym: na co* (3), *ku czemu* (2)] [*szyk zmienny*] (6): Brwi białe á krotkie znamionuía człowieka boiaznego, mgłego, richło wierzącego ktory fie da richło nawieść na wśzytko. *GlabGad* N5, M5v; *Diar* 33; *GliczKsiąż* E; będzie rádość nád onymi/ ktorzy fie dáli náwieść ku zbáwieniu [*quibus persuasa est salus*]. *Leop* 4.Esdr 7/61; *GórnDworz* Aa4.

»odpocz(yn)ąć, wytchnąć dać« = *laxamentum dare, sinere respirare* *Mącz* [*szyk zmienny*] (10 : 7): *OpecŻyw* 115; *BielŻyw* 108; Wízakoż w flufzną godzinę day mu [*ciału*] odpoczynać *RejWiz* 62; Turcy łzturmowali do obozu/ żadney godziny náłzym odpoczynać niedáli *BielKron* 312v, 312v, 359v, 458v; *Mącz* 186c, 493d; *SkarŻyw* 90, 480, 580; *StryjKron* 230; *ArtKanc* S; *GrabowSet* Q3; *SiebRozmyśl* H2; głowá moiá/ Nie da wytchnąć ni záżyć lubégo pokoiá. *GosłCast* 29.

»nie dać się odstraszyć« [*w tym: od czego* (7), *czym* (5), *czemu* (4)] [*szyk zmienny*] (10): *RejPs* 27; od prawdy pańłkiéi i iálné⁸⁰ wyznáwaniá iéi/ żadną się męką by naciełzłzą odłtrałzyc niedái *MurzHist* M2; *RejPos* 263; á nie damy fie odłtrałzyc żadnemi groźbámi albo przełtráchy przełładownikow *RejPosWstaw* [143⁴]; Day nam Boże tákie męłtwo/ ábyłmy [...] náłzym świeckim boiázniom/ od dobrego y drogi ktora do Chryłtuła wiedzie/ odłtrałzyc fię nie dáli. *SkarŻyw* 27, A4v, 27, 373; *OrzJan* 41; *SkarKaz* 520a.

»dać się odwieść (a.) odwodzić« [*w tym: od czego* (25)] [*szyk zmienny*] (29): Iáko wierni/ [...] nye máią fie dąć odwodzić od wierney náuki Bożey. *LubPs* bb *marg*, O6, cc; *RejAp* 20v, 79, 139, 141; *RejPos* 31, 52v, 156v, 259v, 216v, 309v; oni Katonowie/ oni Ciceronowie/ oni Sokrathełowie/ [...] gárdłá y máiętności łwe woleli potráćić/ niżliby fie byli od cnoty álbo od poćciwości łwey dąć odwieść mieli. *RejZwierc* 134v, 135v, 201v, [203]; *BiałKaz* 13v; *SkarŻyw* 293; iednák od przedłwzięcia koronowánia nie dał fie Polłkim połłom odwieść *StryjKron* 562, 607; *ReszPrz* 108; *Phil* 14; Tych dość co popycháią ledwo łtoiącego/ Odwieść fię żaden nie da *GrabowSet* L2; *KochAp* 8 [2 r.]; *WujNT* 248, 650, 697.

»dać się oszukać, okłamać, mamić« [*szyk zmienny*] (10 : 2 : 1): *BielŻyw* 52; *RejKup* e3v; bowiem [*Adam*] fie okłamać dał/ fluchał wnet złego gada wielmy chytrego Diabła. *SeklPieś* 31; *RejZwierz* 58, 122; Certe oculis uteris, Západwę [!] małż oczy/ widziłz dobrze/ nie dałz fie ołzukać. *Mącz* 510b; *BiałKat* 298v; Ale Krol będąc oblicźnie w Powiećie/ łáčno by się wśzytkiego dowiedźiał/ á nie dałby się Stároście ołzukać [*nec sibi a praefecto imponi sineret*] *ModrzBaz* 21; *SkarŻyw* [236], 520; *KochFr* 45; będzie fie tego wárował/ áby nigdy nikomu nie záłzkodził/ áni też łam nie dał fie (iáko ono mowią) ołzukać *Phil* D2; *SkarKazSej* 662a.

»dać (się) poczuć« (2): ná potym pilniey Páná Bogá prośić będę áby mi tę prawdę dał ná łercu pocuć [!] *CzechRozm* 66v; [św. Jan] w łzołtym mieśiácu od poczęcia łwego/ dał fię pocuć w żywoćie mátki łwey *CzechEp* 149.

»dać (się) (po-, u-, do-) znać« [*w tym: dać znać co, kogo* (78), *co, kto da(ł(o)) się znać* (40), (*czego*) *nie dać po sobie znać* (7)] = *proferre oculis, significare* *Mącz*; *dare nosse, agnoscere, demonstrare* *Vulg*

[szyk zmienny (128): Lew áczkolwiek z te^{go} from miał/ Włzák wždy po łobie znác nie dał *BierEz* Q2v; *OpecŻyw* 16; *PatKaz* II 50v, 75; *FalZioł* III 23d; *BielŻyw* 161; *RejPs* 87, 144, 149, 151; Iozeph iuż fie im załofci wie znác dał *RejJóz* O7, M8, N8v; *LibLeg* 11/20v, 186; *RejKup* d6v, t4; *GliczKsiąż* B4, E6v; Rácźże mi dác poznác wolą przykazánya fwego. *LubPs* bb2, P2v, ff3; *KrowObr* C; *RejWiz* 85, 116v; *Leop Matth* 13/11, *Luc* 8/10; Drogi twe Pánie dayże mi poznác/ á śćiefzek twoich náucz mię. *BibRadz Ps* 24/4, *Eccli* 44/24, *Mar* 4/11, *Luc* 8/10; Skánderebeg tego żałował łam w łobie/ włzákke tego niedał po łobie znác *BielKron* 242v, 85v, 105, 195v 459; Debitam gratiam meritumque referre Powinne służby komu okázác. Dác fie vznác wdzięcznym przećywko czyiem dobredzieyftwom. *Mqcz* 78d; Vinum vicit quod bibi, Dáło mi fie znác wino ktorem pił/ zwyciężyło mię/ vpiłem fie. *Mqcz* [497]b, 117b [2 r.], 124a, 185a, 316d, 419a (12); *RejAp* 3, 28v, 86; *GórnDworz* N6, Aa5v; *HistRzym* 126; *RejPos* 62v, 65v, 110, 110V *marg*, 112 (21); *HistLan* C4; *BielSpr* 43; Prawie dobrze czym była [Jezabel] w ten čás fie znác dáła. *HistHel* B3; *CzechRozm* 28v; *PaprPan* Dd4, Gg4; dáli się wtem vznác [visi sunt] iż názbyt łtan łwoy miłuią/ á nieták dálece o Rzeczpółpolitą dbáią *ModrzBaz* 24, 106v; IEłtem czyn rąk twych: day mi znác łwoie rołkazánié *KochPs* 182, 180, 184 [2 r.]; *SkarŻyw* 93; *KochTr* 21; *CzechEp* 109, 129, 138, 208, 234 (7); *NiemObr* 67; *KochSz* Bv; *WisznTr* 30; *ReszList* 170; *KochPieś* 37; *ArtKanc* C17v, H7, I10v, P8v, Sv, S4v; Dáleś nam łáfkę znác/ w Krołu vkazánym/ Dáleś wielki gniew znác *GrabowSet* C3, E3v, G2, K2, L2, N (12); *LatHar* 37; áby dał [Chrystus] znác y wielką ciężkość onych mąk ktore ćierpiał iáko łczery człowiek *WujNT* 121, *Mar* 4/11, *Luc* 8/10, s. 581; Dziękuy błogofławiona mátko y zá nas/ iż nam dał poznác Syná twego zbáwienie náłze *SkarKaz* 581a, 313a; *SzarzRyt* B4, D2.

»dać się pożyc [= zwyciężyć]« [szyk zmienny] (3): Respuere secures dicitnr lignum, Siekiérę odbiyác/ nie chćieć fie dác pożycz fiekiérą. *Mqcz* 411a; Obrzymowie łą wtey ziemi ktorą nam obiecał Bog/ ludzie waleczni/ pożyc fię nam niedádzą *SkarŻyw* 500; *KochFr* 30.

»dać (po)ży(wa)ć, żywu być« [w tym: *daj Boże żyć* (3)] = *dare a. sinere vivere* *Vulg* [szyk zmienny] (13 : 1): day nam przełz koncza wchwale pozyuacz *PatKaz* III 107v; *BielŻyw* 160; *LubPs* I4v; Muśi then człowiek być mężoboycą/ [...] pomłta nieda mu żyć. *Leop Act* 28/4, 4.*Esdr* 5/4; *BibRadz* I 476b *marg*; *SarnUzn* H4; *BudBib* 4.*Esdr* 5/4; *SkarŻyw* 209, 349; *KochEpit* A4; *GrabowSet* Q2v, R2v; Z rołterkow, z woyny, rzadki fię wlpomoże, Przeto w pokoju długo żyć day Boze. *KlonKr* B4.

»dać się przejednać« (1): Placabile ad iustas preces ingenium, Nietrudnego przirodzenia/ Łatwie fie da przejednać. *Mqcz* 302b.

»dać (prze-, wy-)mówić, rzec, powieđać« [w tym: [czego] *nie daj Boże mówić* (4), *nie dác* [na co] *słowa rzec* (4), *dać mówić z sobą* (5), *nie dác sobie mówić* (6)] [szyk zmienny] (24 : 5 : 3): Prołzę ćie day mi przemówić *BierEz* N4; *RejJóz* M2; *RejKup* e8, bb2, dd2 [2 r.]; *BielKom* F4, F5; *GliczKsiąż* F4v; A tak day s łobą mówić/ iż fie zrozumiey *RejWiz* 158v; *RejFig* Ee3v; *RejZwierz* 10v; *BielKron* 195, 201v, 205, 451; Ego illud sedulo negare factum, ille instat factum, Yam tego koniecznie przál/ á on yednáć ná to słowá nie dał rzec. *Mqcz* 418d, 367d; Nie dáý tego w. m. łobie nikomu powieďać/ áby pieknołć niemiála być záwłze dobra. *GórnDworz* L14v, N2, P2v; *HistRzym* 7v; *RejPos* 72; *MycPrz* II Av; *CzechRozm* 63, 199v; gdy ludzie vcźćiwi bez słow iákoby vroczyłtych niechcą dác z łobą mówić [compelli nolunt] *ModrzBaz* 59v; *SkarJedn* 342; iłz by słowo Boże podległo rozłádkowi kościelnemu

(Boże tego nie day mówić/ bo Pan łędziego nie ma á łam łobie świádkiem iełt) *SkarŻyw* 364, 161, 195; *SkarKaz* 634b.

»dać się przenając« (1): łędzya fáłżywy Zyzánes zá pieniądze dał łie przeciw łpráwiedliwóści przenáiąc *BielKron* 114.

»dać się przywieść (a. przywodzić)« [w tym: do czego (18), k(u) czemu (4), na co (3), aby (2)] = *posse adduci Mqcz; pati adduci Modrz; pati invitari JanStat* [szyk zmienny] (28): dał się ku wszyćkiemu zawsze łacno przywieść *Diar* 48, 37, 48 [3 r.], 67, 68; Nullis rationibus potuit ad duci. Zadnym obyczáyem do tego łie nie dał przywieść. *Mqcz* 96b; *RejPos* 330v; *KuczbKat* 155; *RejZwierc* 83; nie dał łię ináczey do prołżenia o Vrząd przywieść [non aliter se ad petendum adduci passus est] iedno gwałtowną Rzeczypólpolitey potrzebą. *ModrzBaz* 43v, 139, 143v; *SkarJedn* 243, 263, 379; *KochPs* 113; *SkarŻyw* 76, 82 [2 r.], 102, 235, 457; *WerGość* 241; [Turek] żadną rzeczą przywieść łie nie da/ máiąc pogodę do woyny/ áby iá ná czás inłzy odłóżyć miał *OrzJan* 87; *SarnStat* 1070, 1099.

»dać (u)czynić, działać, robić« [w tym: co (20); dać czynić krzywdę (4), dać sobie czynić lekkość (5), dać czynić szkodę (6)] [szyk zmienny] (25 : 2 : 1): Miła páni trochę przygláday/ A płu łzkody działáć nie day. *BierEz* Ev, E2 [2 r.]; *MetrKor* 46/118; abi [...] niedał sobie lekkoćczy czynycz y szkodj wpanstwach swich *LibLeg* 10/154; *GroicPorz* cc4; *RejWiz* 69v; *RejZwierz* 66, 122v; *BielKron* 123v; Defendere se iniuria, Nie dáć łobie krziwdy czinić. *Mqcz* 80a; Pecunia aliquem fraudare. Nie dáć odwłoki komu czinić s płacą yego pieniędzy. *Mqcz* 136b; Gdy łobie kón nogę złámie: iełli łáłkáwy/ iž da z łobą czynić/ łatwie łye wyleczy *SienLek* 174; abyłmy łie przełtrzegáli á nie dáli czynić s łiebie kákolu *RejPos* 52, 54v; *RejZwierc* 142v, 191; *BielSpr* 69v; *HistHel* D; *PaprPan* Ee; *SkarJedn* 145; Boże/ day mi z tákimi mężmi záwždy czynić. *KochOdpr* C3v; Zły Zwyczáy grzełźnemu dobrze czynić nie da. *SkarŻyw* 338, 103; *StryjKron* 782; *CzechEp* 83; *GrabowSet* P3v; *OrzJan* 21.

»dać się (u)hamować« [szyk zmienny] (10): a tezem nicž vpornie niemowił/ ani czwirdził/ z czego bych łie był niedał hamować *SeklWyzn* 4; *GliczKsiąż* E5; *RejWiz* 8v; *BielKron* 300v, 381; *KochMon* 22; Ty Cerkwi Izráelłka nie dałz łię vhamować [...] poczynáłz co chcełz iáko zwierzę w leśie ábo w polu. *BudBib* I 374b marg; *BudNT* przedm b7v; *StryjKron* 562; Iuž widzę páni moiá/ niedałz łie hámować *GosłCast* 62.

»(nie) dać się unosić (a. unieść)« = *nolle abduci Vulg* [szyk zmienny] (38): *RejJóz* D2v, Gv; Nie dádzą łie vnośić włzeteczney chćiwości *RejWiz* 76v, 18, 35v; *RejZwierz* 72; Náukam rozmáithym y cudzym nie dayćie łię vnośić [nolite abduci] *BibRadz Hebr* 13/9 [przekład tego samego tekstu *RejPosWstaw* [143³]]; nie dáymy łie ledá wiátrom vnośić *RejAp* 69, 37, 123, 198; nie dáý łie vnośić podobieńłtwam tego łwiátá/ iáko łie vnośili oni nędzni žydowie *RejPos* 10v, 9, 40 [2 r.], 40v, 65, 147 (12); *RejZwierc* Av, 4, 24v, 85v, 144 (8); *RejPosWstaw* [143³] [2 r.]; niesłufznaby to rzecz/ áby iednemu człowiekowi ktoryby y nic nieumiáł/ y namiętnóściam ábo popędliwóściam ferdecźnem dał się vnośić [humanis affectionibus obnoxius est] włzytká łpráwá Rzeczypólpolitey miáła być poruczoná. *ModrzBaz* 24v; *StryjKron* 508; *WujNT* 676, 2.Thess 2/2; żadney dobrej myśli nie day łię vnośić. *ZbylPrzyg* B.

»dać (się) (u)słyszeć« [w tym: [kto, co] da(ł)(o) się usłyszeć (26), dać co usłyszeć (11)] [szyk zmienny] (40): *MetrKor* 61/223v, 224; Porułły [Bóg] grom á da wniem głós łwoy vłlyłłeć *RejPs* 24, 111v;

Dalyfczye fzye thv flifchecz powyedayancz ychbi nyemyalo bicz dobrze ye⁸⁰ K. M. *LibLeg* 11/139v; *KromRozm I* M4v; nowe rzeczy też ią zwiáftuie; pierwey niżli fie fthána/ dam ie wam flyfće [audita vobis faciam]. *Leop Is* 42/9, *Ex* 19/16, *Ps* 75/9, *Eccli* 50/18, *Is* 48/20; Niewołaýciefz/ áni daycie flyfće głofu fwego *BibRadz Ios* 6/10, *Deut* 4/36, *Ps* 17/14, *Is* 10/30, *Eccli* 45/5, *Ier* 50/2 (8); á potym dał fie flyfće [Biskup] yż pogrozy czynił *BielKron* 212, 213v; *Mącz* 185a, 395b; *RejZwierc* 272v; *BudBib Deut* 4/36, *Ps* 45/7, *Ier* 50/2, *Eccli* 45/5; Ale KROL, y wlyztycy ktorzi w mocy vrzędý máią/ łacno wżeteczność tákowych profzakow záhámuia/ kiedy fię w tem dádzą flyfće [si in vulgus fuerit cognitum]/ że żaden doftoieńftwá nieotrzyma/ kto fię prósbami do nich wtrąca. *ModrzBaz* 44; *SkarŻyw* 167, 341; *CzechEp* 271; *KlonŻal D2v*; *PudlFr* 19; *ArtKanc* L20; *ActReg* 172; wyfokie gáie/ Dály fie flyfće trzafkiem/ iáki piorun dáie *GórnTroas* 17; *OrzJan* 111; *LatHar* 288, 645.

»dać się uwieść [= zbałamucić]« (1): A iefli fie kiedy kthora [białogłowa] da vwieść/ przyftoi ábyfmy iey bárzo záłowáli: ábowiem tyle ieft męfzczynfkiey chytróści/ [...] iż to ieft náder wielki dziw/ kiedy vboga dúfzá w nie nie wpádnie. *GórnDworz* Bb3v.

»dać się użyć« [w tym: w czym (4), na co (2), do czego (1), dla czego (1)] = *cedere precibus, parere intercessioni* *Mącz* [szyk zmienny] (16): *BielKron* 417; Offirmo seu Obfirmo, Firmum propositum in animo habeo, et quasi obstinate, Nie dać fie vżyć/ Záciąć/ záwrzeć/ záftánowiąc fie. *Mącz* 128d; Abnuto, Prec [!] fie/ odmáwiać/ nie dać fie vžiť. *Mącz* 255a, 128d, 277d, 320b [2 r.]; Dał fię w tym vżyć Márek S. napifał tę Ewánielią/ ktorą wedle Marká zowiemy. *SkarŻyw* 362, 164, 484, 508, 527, 536 (8); [Czechowie] rychlei by się dotego vżyć dali, vt tamqm gens cognata wdali się ad res componendas *ActReg* 185.

»dać uży(wa)ć (a. pożywać)« [w tym: dać używać czego (20), dać pożywać co (3)] [szyk zmienny] (23) : *BierRaj* 21; powiedza naschi yfz mi na on czas dalysmi bily Tatarom oczakowa vziwacz ktori yeft nasz *LibLeg* 10/70v, 7/98, 10/71 [2 r.], 11/27, 28; *KlerPow* 9; *RejPs* 165v; Iákoż ia to mam Pánu záfluzzyć/ Ze mi dał fwey wiele láfki vżyć *BielKom* G6v; *LubPs* L; *KrowObr* 160v, 164; *RejWiz* 76v; *WujJudConf* 255; *KarnNap* E; Day nam zá trofklivé látá/ Wefołego vżyć światá *KochPs* 137; *ArtKanc* N16v, R16v, T12; *KochWr* 32; *ZapKościer* 1587/10v; *CzahTr* B2v.

»dać (się) widzieć, oglądać, obaczyć, nażrzeć (a. ujrzeć)« [w tym: dać widzieć kogo, co (27), kto, co da(ł)(o) się widzieć (24)] = *exhibere, in aspectum proferre* *Mącz*; *apparere, dare videre* *Vulg* [szyk zmienny] (38 : 13 : 2 : 2): prorokom dano fygury uydzyecz o tey panny począczy y narodzenyu *PatKaz II* 62; *Diar* 86; *Leop Act* 2/27, 1.*Petr* 5/4; A śilny to pomocnik/ k dobremu baczeniu/ Gdy kto oczom co widzyeć da ku przyrodzeniu. *RejZwierz* 79v; *BibRadz Ps* 58/11[12], 2.*Mach* 15/12; *OrzRozm* K4v; fny fie nam tráfne dály widzieć/ á nie mamy ktoby ie nam wyłożył. *BielKron* 16v; *KwiatKsiqz* Qv; Vasa inspicienda rogare, Prościć áby dano oglédác ftátki. *Mącz* 357c, 4a, 405b; *SarnUzn* C7v, D8v; *GórnDworz* Q4, Y2, Aa5; *HistRzym* 130; iáciem fię dał iáwnie widzieć we krzu *BudBib* 4.*Esdr* 14/3, *Ps* 58/10[12]; *CzechRozm* 262; *PaprPan* Cc3v; A w twoich pięknych myflách day ci Boże fnádny Szkutek widzieć *KochDryas* A2; łodygá álbo lift omoczóny/ kámięniem fye sftawa. Co w Rzymie około fóntan owych kófztownych widziéć fye łatwie da *Oczko* 8v, 2, 4v, [40]; *SkarŻyw* 15, 101, 277, 332, 349 (8); *CzechEp* [405]; [Panna] ośiádlá to mieyfce/ zkąd czáfu nocného Da fye widziéć *KochPhaen* 6; *ArtKanc* D10, F15, N13v [2 r.]; *GórnRozm* H2v; *GrabowSet* G2, O3v;

KochFrag 42; Tego z świata nieźczęfna Láchefis porwála/ Skoro dziedziczkę miłą oglądać mu dála.
KolakCath B2, B3; *WujNT Act* 2/27, 13/35, 1.*Cor* 15/5; *WysKaz* 33; *SarnStat* 863; *PaxLiz* C3;
KlonFlis Dv.

»dać (się) wiedzieć« [*w tym: dać wiedzieć co* (13), *o czym* (1), *da się to wiedzieć* (1)] = *dare nosse* *Vulg* [szyk zmienny] (18); *BierEz* Rv; łam criřtus řzwyatczy yłz yeřt to nauyřfzy znak myłofzczy dacz uyedzyecz tayemnycze *PatKaz III* 128; *MetrKor* 61/224v; *RejKup* b5v, z2; *BibRadz Ps* 142/8; To co vmyřlił/ dał řwey rądzie wiedzieć *HistRzym* 9; *BielSpr* 26v; *CzechEp* 69; Artykuły ktore łą řpifáne czytaymy/ A wřzem nąłzym Rycerkam o nich wiedzieć daymy. *BielSjem* 18; *BielRozm* 3; Da řię to wiedzieć potem; Lecz ią teraz o tym mowić niechcę *GórnRozm* M2v; *GrabowSet* Ev [2 r.]; *WujNT Matth* 13/11 [2 r.], s. 56; *SkarKaz* 383b.

»dać (wy-, z-)rozumieć (się)« [*w tym: co* (28), *iż (że)* (6), *o czym* (3), *o kim* (1)] [szyk zmienny] (43): *OpecŻyw* 41 v; *PatKaz II* 19, 61 v; Tu iáwnie prorok dał rozumieć o zmartwychwřtaniu pańńkiem *RejPs* 97, 72v, 84v, 175v, 188; *RejJóz* F3; *SeklKat* E2v; *KromRozm II* o, v4; *BielKom* F4v; *BielKron* lv; *SarnUzn* G5v; *RejAp* 16v, 115v, 128v; *GórnDworz* B4, Hh3v; [*Pan*] dał rozumieć káždemu wołá náuki řwoiey á rořkazanie řwoie *RejPos* 44, 120, 126, 131, 139v, 159v (9); *CzechRozm* 18, 201, 262; *SkarJedn* 383; zkąd řie da rozumieć/ [...] że ná řwiećie Mniefy dobr dáleko/ niźli złych przypadkow. *KochOdpr* B2; *Oczko* 22; *SkarŻyw* 112; *NiemObr* 93; Ale mu z Mężem do łáźniéy kazála/ Aby mu řwoię myřł rozumieć dála. *KochFr* 23; *ArtKanc* R17v; *ActReg* 97, 102, 107; *SkarKaz* 80b.

»dać się (dobrze, barzo) znać« = *dokuczyć, dac się we znaki* [szyk zmienny] (24): [*pasterz mówi do morza*] Trudno mię mařł ofzukać/ Boř mi řie dáo dobrze znać *BierEz* L4v; *RejJóz* I; *RejKup* h5v; *KromRozm III* K3v; *RejWiz* 161v; Tych wielkich Tátárov dżis Turcy bárźiefy řie boia/ niź ktorego innego Narodu ná řwiećie/ bo řie iuź nie raz im dáli znać *BielKron* 439, 28lv, 369, 458; Uterque in te exempla edent, Będiefz bit od obadwu/ albo Nářtawifz grzbieta obiema/ álbo dadzą řie obadwa znać. *Mącz* 110c, 250d; Ano řię nam dály znać nie raz takie rządy/ A wiele kroć Koronę ząwodziły w błądy. *RejZwierc* 249v, 235v; *MycPrz II* D; *PaprPan* Ee2v, Hhv; *StryjKron* 752; *GórnRozm* F2; Nuřł řobole y infze Kleinoti wmaloni a wgruřłzki řie obrocili: dadzą řie wam te maloni znac iefli řie niepotzuiecie/ opuchnie drugiemu grzbieth abo głowa odnich. *PaprUp* K2v, Av; *GórnTroas* 43; *SarnStat* 1269; *CiekPotr* 33; *CzahTr* E3.

»(nie) dać się zwieřć (*a. uwieřć, a. zwodzić, a. uwodzić*) [= *oszukać*]« = *nolle seduci* *Vulg* [szyk zmienny] (163): Młódzienietz łatwie Ządořci vwierzył/ a dął řie zwieřcz. *ForCnR* B2v; *RejJóz* E6v, H5v; Acz na ławe [*Adam*] winę řkładał Ifz řie iey był wthem v wieřcz dał Ale tho řłabą wymowką *RejKup* p5, k4v, m8v, cc4v, dd6v; *MurzNT* 31; *KromRozm II* e3, hv; *BielKom* B4v; *LubPs* R, bbv *marg*; *KrowObr* 50, 149; nie dáy řie vwodzić w řadne márne řprawy *RejWiz* 81, A6, 7v, 28v, 61v, 79 (9); Ale oni byli niepořłuffni áni řłucháli: ále dáli řie zwieřć [*seducti sunt*] Mánářseřsowi/ áby czynili źle *Leop* 4.*Reg* 21/9, 1.*Cor* 15/33, 1.*Ioann* 3/7; *OrzList* h3; Dáli řie chćiwořci vwieřć *KochZuz* A2v; *RejZwierc* 12; *BibRadz Act* 23/21; *OrzRozm* P4v; *BielKron* 83, 161v [2 r.], 201, 221v, 223v (9); *KochSat* B3v; Non facile ab intentione sua seducitur Nie ták řie łatwie da vwieřć z tego gdy przedřię weřmie *Mącz* 445b, 384d; *SarnUzn* A2v, G; *RejAp* BB2v, BB6, 27, 37, 124 (17); *GórnDworz* L12; *RejPos* 7v, 24, 54, 79 [2 r.], 188v (45); Nie dáyźe řie vwodzić s řwey poćciwey drogi *RejZwierc* B4v,

Av, 9, 38, 38v, 218 (19); *WujJud* 138v, 174, 198v; *RejPosRozpr* c; Ieſli fię dąło z wieść ferce moię dla niewiaſty *BudBib Iob* 31/9; *CzechRozm* 223v; *SkarJedn* 145, 213; *KochPs* 123, 161; *SkarŻyw* 100, 167, 213, 262, 300 (8); *CzechEp* 69; *BielSen* 11; *ArtKanc* F9v, L19v; aby się dotakich przed się wziecia wводить nie dali. *ActReg* 149; *LatHar* 428; *WujNT* 369, 520, 1.*Cor* 15/33, s. 697, 796, 2.*Petr* 3/17; *SarnStat* 863, 1284; *GosłCast* 6; Prává nie máią żadnych namiętności/ y wwieść fię krzywo nie dádzą. *SkarKazSej* 697b.

»dać (się) (z-, prze-)wyciężyć, (z-)wojować, walczyć« [*w tym: dać się zwyciężyć czemu* (17), *czym* (2), *dać zwyciężyć co* (5)] = *nolle vinci* *Vulg*; *succumbere* *Mącz*, *Cn* [*szyk zmienny*] (24 : 3 : 1): *WróbŻołt* 88/40; *GroicPorz* f; *RejWiz* 142; Nie day fię zwyciężyć złemu/ ále zwyciężay w dobrym złe [*noli vinci a malo sed vince in bono malum* *Rom* 12/21]. *Leop* YY4v; *BielKron* 253; *Succumbere* *doloribus* *eosque humili animo imbecilloque ferre miserum est*, Dąć fię zwycięzić bolowi/ etć. *Mącz* 70c; *Górndworz* Aa4, L13v; *RejPos* 67v, 322v; *KuczbKat* 425; *RejZwierc* 37v, 47; *ModrzBaz* 140; *SkarŻyw* [236], 249, 286 [2 r.], 300, 441, 462; Nie w wodzi nas w pokuſzenie/ [...] nie day nas Diabłu zwyciężyć *ArtKanc* M16, L5v, L9; [Bóg] dał świętemu Wáwrzyńcowi palenie y dręczenie ogniowe zwyciężyć. *LatHar* 443; *WujNT Rom* 12/21, s. 595; *KmitaSpit* C6.

Szereg: »(nie) dać i (ani) dopuścić (*a. dopuszcząć*)« (2): powiedzą naschi yſzmi na on czas dalysmi bily y dopvćzyly *Thatarom* *Oczakowa* *vziwacz* *LibLeg* 11/27; *OrzList* e2v.

3. *Polecić, kazać; dare* *Mącz*, *Vulg*, *JanStat* (*cum inf*) (714) : *BierEz* D3, E2, E3v, H2, K4v (9); Niezaſłużył ſmierci/ ale vczynilli tzo przeciw wám albo przeciw wáſſemu zákonowi/ dám go ſkaratz *OpecŻyw* 124v, 58v, 109v, 111v, 117, 121 [3 r.] (14); *OpecŻywSandP* ktv; *OpecŻywSandR* nlb 4v; *PatKaz II* 58v; Day ſobie wátrobną żyłę zaciąć. *FalZioł* V 7, I 88b, II 5d, 8b, IV19a, V 38v (13); towarzysz iego przyſzedł chcząc to mieć czo iey był dał ſchować *BielŻyw* 60, 60, 65, 80; Anna żona iego dałago pochować we *Wratiſławiu* poſzrod choru Koſcioła S. Iakuba *MiechGlab* 13, 40, 70, 87, [88]; *KłosAlg* G3; *WróbŻołt* 43/13; *hospodar* *moy* dał czy powiedziecz yz nie wiem prze ktora przicine *Krol* *ye*⁸⁰ *M* pan *thwoy* *nielaſkaw* na mię *LibLeg* 10/151, 6/115, 116, 117v [2 r.], 118, 190v (9); *RejPs* 119, 133; *LibMal* 1544/84, 84v, 87v, 1547/133v [2 r.], 1548/142v, 1551/163; *RejRozpr* G4v; *RejJóz* H3, H6, O8; *RejKup* g5v, r2, y4, y4v, z7v (7); *RejKupSekl* a6; *HistAl* C4, N4; *godzien* *ieft* *niepoſledniei* *dzięki* *i* *ten* *ktory* *tę* *Hiſtórią* *ſwym* *nákladem* *drukować* *dał* *MurzHist* A4; *MurzNT Matth* 2/16, *Ioann* 19/1; *GliczKsiąż* H5; *LubPs* ee2v; *GroicPorz* o [3 r.], qv [3 r.], q2v, f3, v3 (14); *Páweł* *wtory*/ *powiedz* *mi* *tzemu* *Plátynę* *pifarzá* *ſwego*/ *dał* *władzić* *do* *wieże*? *KrowObr* 40, 144; *RejWiz* 4, 90, 123v; *I* *uſłyſławíſy* *Fáráo* *tę* *po* *wieść*/ *dał* *ſzukác* [*quaerebat*] *na* *ſtráecnie* *Moizeſſá* *Leop Ex* 2/15, *Act* 12/6, *AAA4v*; *A* *ieſliby* *fię* *mieſzczánie* *w* *tákíey* *rzeczy* *iná*k *záchowáli*/ *tedy* *Stároſtá* *ma* *Burmiſtrzá* *y* *z* *iednym* *Ráycą* *poimác* *y* *dać* *gi* *ſciác*. *UstPraw* F4v; H2, Kv; *ZONá* *iedná* *ták* *bárzo* *mężá* *żałowála*/ *Ze* *go* *ſobie* *po* *ſmierci* *námálowác* *dála*. *RejFig* Ee2v, Bb5, Cc5v, Dd3; *RejZwierz* 17, 19v, 25v, 119v; *A* *dał* *ie* *pobić* *y* *pomordowác* *Krol* *Bábilońſki* *w* *Reblácie* *BibRadz* 4.*Reg* 25/21, I *2, *Gen* 39/20, 3.*Reg* 15/13, 4.*Reg* 6/31, 2.*Par* 3/5 (20); *Goski* *; *ná* *grobie* *ſwym* *gdzie* *vmárł*/ *ták* *nápíſác* *dał*/ *Ingrata* *Batria* *nec* *offa* *mea* *habes*. *OrzRozm* O4, C3, I3v; *Nummá* *Kápitolium* *w* *Rzymie* *z* *gruntu* *poſtáwić* *dał*. *BielKron* 101; *Moſt* *drzewiány* *Sublieium* *ná* *Tybrze* *napirwey* *zbudowác* *dał*. *BielKron* 102; *Amurat* [...] *oczy* *pothym* *dał* *Swiekrowi* *wyiąć* *o* *zamek*

Smederow. *BielKron* 245v; Then Burfę Inryftarum w Krákwie zmurować dał. *BielKron* 396v, 9, 16v [2 r.], 17, 21, 69v (191); Promulgare quaestionem, Státut przeciw nieyákiemu złoczińftwu vcziniony wywołać dáć. *Mącz* 235c; Quaestioni accipere servos, Dáć męczyć áby powiedzieli prawdę. *Mącz* 336a, 55e, 87b, 91d, 119d [2 r.], 249b (16); *OrzQuin* D2, Z4; *Prot* D3v; Małżow z łufkámí nátluc day A tych gdzie trzebá przykádáy *SienLek* 132v, 173v, 174v, 176, 176v [3 r.], 194 (35); dałem obfité Vkázáczce porządnie ípifáć *SienLekAndr*, a3, a2v, a3; *RejAp* 23v, 30v, 158, 188v; *GórnDworz* D6v, L6v [2 r.], Y4, Ff7, Gg6v; nie powiefzli mi prawdy/ tedy cie też dam obiefić. *HistRzym* 74v, 74v, 82v, 86; *RejPos* 64, 65, 72v, 104, 164 (19); *KwiatOpis* A2v; *HistLan* ktv, C2, C3, D4, F5; A przethoż miecz nigdy nie wynidzie z domu twego żeś dał mieczem rozlać krew Vriałzá niewinnego. *RejZwierc* 204v, 10v [2 r.], 34, 40v, 43v, 45v (17); *BielSpr* 28v, 64v; *WujJud* 46; Náđ to dopuľczám ci ábyś monetę z włáfnym znákíem dał bić. *BudBib* 1.*Mach* 15/6, *Zach* 11/6, 2.*Mach* 1/34; Dayże ten Rów íypać wľzyftko podle Stáwu *Strum* N, H2v [2 r.], H4, I4, I4v, Ov (10); *WierKróc* Bv; *BiałKaz* M4v; A vyrzawľzy że wdzięczno íeft ludom/ dał poimać y Piotrá. *BudNT Act* 12/3, *Act* 12/4; *CzechRozm* 166v; On rániony vćiekl zárázem do báłwierzá/ žeby łobie ránę dał opráwić [*vulneris obligandi causa*]. *ModrzBaz* 31; y vprošíł łobie v mátki y oycá/ ífz mu dáli pięknie nápiřáć/ y kofztownie opráwić Ewángeliá S. *SkarŻyw* 133, 62, 107, 160, 373, 414, 497; a dlia liepfí wiari dali łobie tho wľitko w xzięgi náę mieiskę zapifáć *ZapKóścier* 1589/87, 1579/3v, 1581/18v, 20, 21v, 25 (26); *StryjKron* A3v, 100, 140, 385 [2 r.], 427 (13); *KochTr* 38; *KochWz* 138, 142; *ReszPrz* 76; *BielSjem* 8; *KochSob* 65; *ArtKanc* E4; Wladířlaw dla zwaľniení wľzitkieh/ woláł íednego dáć z ziemie wiwoláć *PapřUp* B2v, B2v, B4, Dv, E4, G3, I3; *ActReg* 132; *GostGosp* 28, 46, 66, 114; A od íiebie ták íedney mowić dáły *GrochKal* 11; záráz w woyľku wywołáć dano: áby Krol nie był zábiján. *Phil* B4, D4, E4, O, S; *GórnTroas* 39; muřiał dla tego dáć ich wielé potráćić *OrzJan* 41, 20; *KołakCathOkuń* A2; Gdźiem też ktore łowo/ [...] dla lepfzego wyrozumiení przydáć muřiał/ tom dał ínfzá literá wydrukowáć *WujNT przedm* 20, *Luc* 3/12, 7/29, *Act* 12/2, Yyyyy4v; *WysKaz* 41; w tym píľmie teráznieyřzym, którem na kľztałt łácińkfiego dał formowáć *JanNKar* E3, D4; *SarnStat* 140, 587, 624, 784, 975, 1263; Píłat [...] chcáć vhámováć Onych vpór okrutny/ dał go vbiczowáć *SiebRozmyřl* H2; *GrabPospř* M2v; *PowodPr* 55, 79; *SkarKaz* 119a; *CiekPotř* 71; *KlonWor* 72; otoczýć dáwřzy. Pláć niemáły/ [...] miáľto zbudowáľá *PudľDydo* A2v.

dać komu (42): Ezopowi dał v drzwi řtać/ A íedno mędrce w dom puľzczáć. *BierEz* E2, D2v, G3v; *FalZioľ* V 79; *WróćŻoľtGlab* A4v; wzyawľchi the pyenyadze dala ye schowacz doroczíe *LibMal* 1552/169v, 1543/74, 1544/81v, 92v, 1547/133, 137v (13); Maľzli nam daci/ Nieday nam dľugo staci *LudWieř* A3; *BibRadz Apoc* 16/8; *BielKron* 56, 201v, 367; *GórnDworz* R3; *HistRzym* 33v, 34, 62v [2 r.]; *RejZwierc* 188v, 201; *BielSpr* 44v, 49; *Strum* C2, C3; *BudNT Apoc* 6/4, 13/7; *Oczko* 38v; *GostGosp* 114; záwoľáł gľofem wielkim ku czterem ánioľom/ ktorym dano íeft řzkodźić ziemi y morzu *WujNT Apoc* 7/2, 13, 14, 16/8.

W charakterystycznych połączeniach: *dać obiesić* (powiesić) (16), *oczy wyjąć* (wyłupić) (21), (po-, z-)bić (8), *pojmać* (11), *postawić* [= zbudować] (17), *potracić* (stracić) (9), (po)zabi(ja)ć (27), *przełóżyć* [= *przetłumaczyć*] (3), *schować* (14), (s)karać (4), *ściąć* (pořcinać) (50), *umęczyć* (7), (w-, na-, za-, po-)pisać (36), *wsadzić* ((w)sadzać) [gdzie] (17), (wy)drukować (wyřłoczyć) (12), (wy-, ob-)wołać [co

=ogłosić] (36), wywołać [kogo = skazać na banicję] (9), (za-, po-)mordować (6), (z-, po-, na-)-budować (22), (z-, po-)murować [= zbudować] (16).

Zwroty: »dać się czekać« (1): Nie dąli fie długo czekać y oni panowie KochZuz A4.

»dać (po-, u-)czynić, (na-, po-, u-, wy-)robić, (na-, po-, u-)działać [co]« = *dare facere* *Vulg* [szyk zmienny] (61 : 14 : 8): wezmiesz ty piłuy dawłzi ie vczynić do apteki *FalZioł* I 21c, I 74d, 84c, 99a, 103b, V 28 (18); abi klucz podług oney proporcy na wołku withloczoney dali vrobicz *LibMal* 1551/163v, 1548/139v, 147, 1550/157, 1551/163v, 164, 1554/184; Wyankow zwofku day nadzylać Na obraziech kas nawieřzać *RejKup* k4v; *GroicPorz* ee2v; *KrowObr* 130v; *RejWiz* 13, 57; ktoby łobie dał robić nád zwyczaj/ ten niech płáci iáko fię z rzemieřlnikiem może vtárgować. *UstPraw* A2; *RejZwierz* 45; *BibRadz* 2.Par 32/5, *Ioel* 3/10; lán Duch/ pořzwę ná miecz z złotá łamego dał łobie poczynić *BielKron* 214v, 74, 77, 88, 93, 410 (21); *GórnDworz* L7v, Ee7v; *HistRzym* 126v; Pan Bog wiđu, ciáło człowiecze ták łwowolne/ dał ná nie twárdłzy kryg vczynić *RejPos* 49v; *RejZwierz* 59v, 60v, 79, 86; iełli Wodę chceř wáżyć/ tedy łobie day Stolarzowi vczynić linią *Strum* C2v, E3, I2v, I3, I4v [2 r.], L3v (12); *BudNT Apoc* 13/7; [Cornelius Ruffinus] z dźieřáci grzywien řrebrá dał łobie naczyńia nárobić [*vasa comparasset*] *ModrzBaz* 32; *Oczko* 38v; *SkarŻyw* 510; *WujNT Apoc* 13/7, 14; *VotSzl* D4; *CiekPotr* 60.

»dać prořić« = *iubere a.mittere orare* *Mącz* (11): Pan moy/ Dał cię prořić ná obiad łwoy *BierEz* D2; Tez pan nasch dał prořicz ye⁸⁰ M. Kro. o te dwa zamky *LibLeg* 11/59, 11/60, 61v [2 r.], 62; *BielKron* 332; Thais maximo te orabat opere ut cras redires, Dála cie pilnie Thais prořić ábyř yutro przifzedł. *Mącz* 204d, 265a, 269d, 386e.

»dać się (długo) prořić« (6): Bis dat qui cito dat, Proverb. Gdy kto rychłó á s dobrą wołó co komn vzini [!] a da/ wdźięczniey bywa/ niřli gdy fie da długo prořić. *Mącz* 25c; *GórnDworz* Y6; *RejPos* 126; Do tańcá fye dźiř dźiřwki niech nie dádzą prořić. *PudłFr* 74, 48, 56.

»dać uczyć« = *dareinstituendos* *JanStat* [szyk zmienny] (7) : Pirwey nyechay one czego dádzą dobrego wnáuće vczyć niřeliby myáły flużyć. *GliczKsiąż* I4v, I3v, I7,I8; Dawłzy ie vczyć piřmá Greckiego rozdzielił im zá żywotá zamki. *BielKron* 344, 242; *SarnStat* 201.

»dać [kogo] (wy)chowác« (9): A óciec twoy Appollon dał cię tu chowác prze záłóć ktorą ma po twey Máće *HistRzym* 18v, 21, 33v, 34; ktoremu [Krezusowi] był ociec Cyrus łyná dał wychowác y vczyć po řmierci łwey *BielKron* 114, 49, 56, 86v, 98v.

4. Wyznaczyć, przydzielić (517) :

a. Powołać, wybrać na jakąř godnoć lub urzqd; postanowić, że ktoś będzie kimř; *dare* *Mącz*, *Vulg*; *citare*, *praeficere* *Mącz*; *subornare*, *substituere* *Calag* [w tym: kogo (398), komu (290)] (408) : nanałř dwor yego pořlaly dawłzy yemu dobrego człowyeka, kthori yego wpodczywořczy doprowadzy. *MetrKor* 38/321, 34/135; *BierEz* I3, L2; *LibLeg* 9/53v, 11/155; *RejPs* 89v; *LibMal* 1543/69v; *HistAl* B8, D3, E5v; *ZapWar* 1550 nr 2656; *KromRozm* III G8, H; *Diar* 80; Niegánimy pánieńřwa komu ie Bog da. *KrowObr* 228v marg, 4, 36v, 145v; *RejWiz* 147; *Leop Is* 41/27, *Ier* 3/15, 1.*Mach* 3 arg, 2.*Mach* 8/9, *Eph* 1/22; *OrzList* d4; Óciec kařdy zá żywotá łwego może dźieřciom do lat y żenie opiekuná dác *UstPraw* B3, I2 [3 r.]; *RejZwierz* 27v; *BibRadz* *Ier* 3/15, *Os* 11/3; *OrzRozm* K2v; *BielKron* 34v, 49, 64, 104, 127 (19); *Dare* *vicarium*, Zásádźić mieysce swe namiesniká dác. *Mącz*

493b, 115d; *OrzQuin* G, N2v, S3, Vv, X3v (10); *Prot* A4v; *LeovPrzep* C2v; *RejAp* CC2, 196; á rzecz iz była wielka/ [...] owa fąd dał mu iákiego prokuratorá *GórnDworz* R6v, R6v [2 r.], Gg2; wŕzytki żony [...] przyŕzły ku ŕenatom proŕząc/ áby rádnier dano dwu męžu iedney żenie/ niżli dwie żenie iednemu mężowi. *HistRzym* 72v, 124v; *RejPos* 177v, 188, 253, 317, 347, Ooo3; *RejPosWiecz*² 92v; y widomemu kościołowi fwemu widomégo páłtérzá dał *BiałKat* 133v; *RejZwierc* 135; Ná Zimę/ rozłóżą ie po wfiách/ dawŕzy im przyŕtáwŕtwa wedłóg pocztow *BielSpr* 70v, 13; *WujJud* 75, 205 *marg*, L12; *WujJudConf* 8, 205, 219; *RejPosRozpr* [c2]; *RejPosWstaw* 42; *BudBib* 1.Reg 8/6, *Ioel* 2/23, 4.*Esdr* 1/39, 1.*Mach* 9/53; *MycPrz* I [A3]v, II A4v; *Strum* Q4, Q4v, R; przeto fkoró odroŕł znięmowiátek do dziećinych lat dano mu preceptora *BiałKaz* I3; *BudNT* A4v, *Act* 13/20, 21; *CzechRozm* 79v, 111 [3 r.], 122v, 177v, 251 [2 r.]; *PaprPan* E, Ee3v; *KarnNap* A2; Abowiem dla tego w káżdym Powiećie dano infze vrzędniki ktorziby Krolewŕkie poŕługi odpráwowáli *ModrzBaz* 20v, 83 [4 r.]; Cefarze bez Papiežá dáć Pátryárchy Cárogrockiego nie mogli. *SkarJedn* D4, 163, 375 [2 r.], 378, 379; Dał y dwu przewodnikow co táń ználi drogi *StryjKron* 602; *CzechEp* 234, 332 [2 r.]; *SkarŻyw* 202, 259, 260 *marg*, 517, 558 [2 r.] (9); *ArtKanc* K13, K14; *GórnRozm* A3v, I2, L4v; *KmitaPsal* A3v; *PaprUp* I2v; przywodzili exempla za Kazimierza iaka trud nosc była gdy teź Pontifex dał był inŕzego Biskupa niz Krol. *ActReg* 8; *GórnTroas* 64, 65; *GrabowSet* C4, P2v; *WujNT Act* 13/20, s. 449 *marg*, *Act* 13/21; TEyże žiemi Brácláwŕkiéy/ Chorąžégo powinni dáć będziemy/ y Chorągiéw. *SarnStat* 1223, 460 [2 r.], 584, 841 [2 r.], 1152 [2 r.], 1169 (13); *SiebRozmyŕl* K; *WitosłLut* A2v; *SkarKaz* 40a, 611a; Day mi tákie poddáne/ ktore fię ná boiaźń Božą ogládaia *SkarKazSej* 699a, 678a, b, 689a.

dać do kogo, do czego (5): *GórnDworz* Q2v; do wielkiego mnoŕstwá ludźi choryeh iednego tylko lekárzá chćieli dáć *ModrzBaz* 92; *SkarJedn* 79; *ActReg* 61; *SarnStat* 148.

dać miasto kogo (14) : Dać iem bóg nie iednego oica miałto ciebie *MurzHist* N3v; *BielKron* 57v, 112v, 148v; *GórnDworz* O6v; á dałéŕ nam ná to mieyfce iákieŕ godowniki/ taneczniki/ á práwie iáko iákie máłzkarniki *RejPos* 321; *BudBib Ier* 29/26; *CzechRozm* 80; *ModrzBaz* 26; An eines andern ftell fetzen. Infzym záfádzić. Et, Ná to mieyfce infzego dáć. Substituere. Subornare. *Calag* 16b; *SkarŻyw* 429; *KmitaPsal* A2; *KochFrag* 44; *SarnStat* 57.

dać od czego (1): ktori nas zatho od was proŕyl abismi od dworv náłchego yednego dworzanyńa daly *LibLeg* 10/67v.

dać z kogo, z czego [= *spoŕród kogo, czego*] (9): *UstPraw* Cv, I2v; proŕł áby im dał iednego s fwoich ktorzyby do Luzytáńey fnimi záiechał *BielKron* 454v, 78v, 348v; Dayćie z poŕrodku ŕiebie mądre/ á w cnotách doŕwiádczone ołoby/ z wáłzego pokolenia *ModrzBaz* 3v; *SkarŻyw* 478; *CzechEp* 259; *WujNT* 124.

dać ku komu (1): tákowemu ná żádáńie winniłmy dáć y damy czterech Commiffarzow ku Podkomorzemu/ ktorzy máia czynić gráńice wedle ŕpráwoty ftarcow *UstPraw* I2.

dać przeciw komu (2): *BielKron* 401; záfie fię wzmošli nád nimi ini nieprzyiaćiele ich/ Chánáneyczkowie: przeciw ktorym dał był im Pan Bog wtorego Sędziego Sáńgára od roley *SkarŻyw* 599.

dać na kogo, na co (15): *BielKron* 175v, 359, 370v; *GórnDworz* O6v; á dałéŕ nam ná to mieyfce iákieŕ godowniki/ taneczniki/ á práwie iáko iákie máłzkarniki *RejPos* 321; *CzechRozm* 80; *ModrzBaz*

26, 133v; *Calag* 16b; *GórnRozm* K4v; *KmitaPsal* A2; Szlachta narzeka, że im nasądowe Starostwo dano nie osiadłego Starostę Pana Sandomirskiego *ActReg* 131; *SarnStat* 57, 392, [994].

dać na co [=jako] (1): zachowałem cie á dałem cie ná przymierze ludu *Leop Is* 49/8.

dać przez kogo, przez co (10): Sąm przez łye Máthyállá tylko/ á Páwłá ápoštoły dał/ drugie bez pochyby przez ápoštoły. *KromRozm III* H; á potym przez Káplaná dał ludziom Krolá. *OrzQuin* X3v, Gv, K, S2, S3v, X4v (8); *WujNT* 92.

dać za kogo, za co [= jako] (85): *OpecŻyw* 148; *PatKaz III* 131v; *RejPs* 165v; *RejKup* o8v, Z; *GroicPorz* ł2v; *KrowObr* 150; *Leop Is* 42/6; *OrzRozm* Q; *BielKron* 94, 326, 351; *HistRzym* 13v; Wielki to fortel ná złe przyrodzenie/ Dąć mu zá miłtrzá poćciwe łumnienie. *RejZwierc* 223v; *CzechRozm* 94, 107v; *PaprpPan* Ccv, Ee2v; Dał nam was włyżytki Pan Bog zá pomocniki/ y łprawce tey Winnice łwoiey *KarnNap* A2; Y zda łię że to narodowi ludzkiemu dano zá winę dla grzechu. *ModrzBaz* 37, 14, 14v; *SkarJedn* A2v; *SkarŻyw* 355, 358, 436, 478; *StryjKron* 100; *CzechEp* 124, 290, 292; *ArtKanc* E13v; *Phil* E2; *GrabowSet* H; *LatHar* 29, 446, 551, 673; *WujNT* 92, 382. Cf »dać za towarzysza, za towarzyszkę«, »dać za żonę, za małżonkę«.

dać kim [w tym: kim nad kim] (6) (20): *KromRozm III* H; *KrowObr* 12v, 130; *Leop Ez* 33/7; *BibRadz Eph* 4/11; *KuczbKat* 75; á iákoż tu ma dąć Duchá łwego łwiętego łprawcą á przełożonym Krolestwá tego? *RejZwierc* 191v; dałem cie wodzem nád ludem moim Izráelfkim. *BudBib* 3.Reg 14/7; A dam páchołętá kłiążęty ich/ á dzieci pánować nád niemi będą. *BudBib Is* 3/4, *Deut* 1/15, 26/19, *Ier* 29/26; *BudBibKaw* A3; *KarnNap* G; *WujNT* 669, *Eph* 1/22, 4/11. Cf »dać towarzyszką«, »dać żoną«.

dać nad kim (8): *KrowObr* 12v; *KuczbKat* 75; á oto dał Iehowá nád wami krolá. *BudBib* 1.Reg 2/13, *Deut* 1/15, 26/19, 3.Reg 16/7; dałem Duchá mego nád nim *LatHar* 555; *WujNT Eph* 1/22.

dać w czym (1): Proźba/ áby Pan prawdziwe náuczyciele w kościele łwoim dąć raczył. *LubPs* B4 marg.

W połączeniu z okolicznikiem celu [w tym: do czego (3), k(u) czemu (8), na co (13)] (24): *PatKaz II* 77v; *Leop* 1.Mach 8/7; *UstPraw* 13v; *LeszczRzecz* A3; y dał iey łiedm pániem ku łłużbie/ ktore iá chędożyły y vbierały. *BielKron* 114v, 370v, 438v; Cedo quem vis arbitrum, Day kogo chceł ná yednánie. *Mqcz* 43c, 53b; *HistRzym* 40v; *RejPos Rozpr* [c2]; Troiánom go [*Kalchasa*] odmowił Grekom dał k pomocy *PaprpPan* Ff3v; Mnie Romuáldus do twej opieki dał/ á ty mnie teraz w moich pokułach ná początku odbiegał. *SkarŻyw* 572, 317, 482; day ná żniwo żeńce *ArtKanc* K14; obiecano nato dac deputati ktorzyby wto weirzeli *ActReg* 25, 4 [2 r.]; *SarnStat* 534 [2 r.], 574, 1183; *PowodPr* 59.

Zwroty: praw. »do eksorbitancyji, na eksorbitancyją [= badanie nadużyć] dać« (1 : 1): Aby Panowie podpisali 5 Deputaty do exorbitancyi aby dano. *ActReg* 4, 4.

praw. »dać z prawa, z urzędu« (2 : 1): *RejKup* z7; Dare cognitorem. Procuratora dąć z prawá *Mqcz* 251a; *GórnRozm* K4v.

»dać towarzyszką, za towarzysza, za towarzyszkę« [*szyk zmienny*] (1 : 1 : 1): tá niewiáftá ktorąś mi dał zá towarzyłzkę/ pirwey wrwála y iádłá/ Potym mnie podála *BielKron* 2; *KuczbKat* 260; *SkarŻyw* 262.

»w towarzystwo dać« [szyk zmienny] (3): co nález Pan vdziáał/ Iż w nález towarzyftwo dał: Człowieká táko žádnego *BierEz* A4v; *RejKup* d5; *BibRadz Gen* 16/5.

praw. »dać na wywod« (1): A gdyby komu dano o złodzyeyftwo ná wywod świádki/ [...] Tákowy iednák nie ma być rozumian nie sławnym *UstPraw* I3v.

»dać za żonę (*a.* za małżonkę *a.* za małżonka), żonę (*a.* małżonkę), żoną« = *dare uxorem Vulg* [szyk zmienny] (69 : 16 : 1): Y tudziełz go o to żądał/ By mu słwą corę żoną dał. *BierEz* Pv, K4; *HistJóz* C; Oznaymyłmy, yz małłaralłky Sadał kiereyowy Czarowy czorke słwa za zone dał. *MetrKor* 46/47v; *MiechGlab* 48; *LibLeg* 7/34v, 8/26 [2 r.]; *HistAl* E2v, E4v; y dáłá iá mężowi słwemu zá żonę [*et dedit eam viro suo uxorem*]. *Leop Gen* 16/3 [przekład tego samego tekstu *BibRadz*], *Gen* 16 arg, 21/21, 41/45; Co żonę kazał dać Wilkowi zá pokutę. *RejFig* Dd7; *BibRadz Gen* 16/3, 21/21, 1.Reg 18/17, 19, 3.Reg 2/17, 2.Par 24/3; Żonę mu dáłi dziewczkę Kfiążęciá Serbłkiego Helenę/ niewiáftę roftropną *BielKron* 301v; A thák zdáło by mi łie ábyłmy połłáli do Przemyłłá/ áby tobie dał słyná zá małżonka á my wam poddány były. *BielKron* 319v, 15, 17, 19v, 49, 65v (41); Filiam tuam mihi uxorem posco, Żądam ábyś mi dał słwoyę dziewczkę zá żonę. *Mqcz* 314a, 244d; vczynił go rycerzem/ á niektorą Káłztelanke wdowę dał iemu zá małżonkę *HistRzym* 115v, 85v, 86v, 117; *RejZwierc* 2; *BudBib Deut* 22/16, 1.Reg 18/27, 3.Reg 2/17, 21, 11/19, 1.Mach 11/10; *CzechRozm* 153v; *ModrzBaz* 126v; *KochOdpr* B3v; *SkarŻyw* 178, 348; *KochSz* C3v; *ZapKóścier* 1585/56v; *GórnTroas* 57; *CiekPotr* 39, 86; y przetoż żonę mu dał nie rowną we władzey/ ále poddáną *SkarKazSej* 690a; Bellus zacny krols Tyru/ corkę słwą Dydonę/ Dał był Sycheułowi sławnemu z a żonę. *PudłDydo* A2v.

Szeregi: »dać i mianować« [szyk 1 : 1] (2): a ivz teraz Commiłłarze mianovacz y dacz chcemy. *ComCrac* 15; *GórnDworz* O6v.

»dać i naznaczyć« (2): A iełliby którykolwiek [...] do przekłádania tego z przyczyny słufznéy byđż niemógł/ tedy nam będzie wolno innégo ná to mieyłce dać y náznaczyć. *SarnStat* 57; *SkarKazSej* 689b.

»dać i podać« (1): ná náwysłzé Księłtvo Ziem Litewłkich/ [...] dał y podał [*dedit et contulit JanStat* 752]/ y onégo z ręki słwéy połłánowił *SarnStat* [994].

»dać i przełóżyć« (1): ktore mi pan bog dał/ y nademną przełóżył/ [...] wedłvg rozkazania S. Pawła/ dwoiakiei czci godni słą. *SeklWyzn* f3v.

»dać i zwolić« (1): obiecuiem ná żądanie poddánego nálezego dać y zwolie dwu Commiłłarzow y dygnitarzow/ y Podkomorzego *UstPraw* I2.

b. *Ustalić miejsce, czas itp; dare, tribuere Cn [w tym: co (99), komu (79)] (109) : TarDuch* B6v; Day nam yełeze wedłvg Prawa Do Dwu Niedzel *RejKup* ee5, q5; *HistAl* A4; Day nam do łiedmi dni [*Concede nobis septem dies*]/ że rozełłemy połłly po włłlyłtkich gránicach Iłráelłkich *Leop* 1.Reg 11/3; *RejZwierz* 111v; *BibRadz Ez* 45/6, Os 11/11; byłmy dáłi Krolowi nie dwa dni w ty dzień ná Seymie/ ále by przez włłlyłtek wiek żywotá słwego/ [...] łądził *OrzRozm* Tv; *BielKron* 18, 80v, 249, 366, 448v; *GórnDworz* L13v; y żądał od Krolá przymierza walki/ ále krol áni iedney godżiny chciał dać. *HistRzym* 81v, 13v; *RejPos* 162v, 252v; Iedno mi wđzy gdzie wolny daycie káćik w domu/ Gdziebych iá nędzny łtárzec nie wáđził nikomu. *HistLan* Bv, Bv, D3; *BudBib* 3.Reg 11/18; Przez Rhen łie przeprowadził tám w Hildebergu łtał/ Gdzie mu Grábiá cny Frydryk hoyną łtácyą dał.

StryjWjaz B; *CzechRozm* 240; *Oczko* 29; *StryjKron* 52; *ReszList* 174; ábowiem niepewney rzeczy/ y tey która końcá nie ma/ [...] trudno dáć było ábo miárę/ ábo modłę. *GórnRozm* Gv; *ActReg* 64; Day godzinę profzē/ Boże/ tey godności. *GrabowSet* S, V4v; PiérwŹy dzień dał káždému Y oŹtátni *KochFrag* 54; TéŹ kóŹdému obywatelowi náŹzému/ któryby proŹił gránic z dobry náŹzémi KrolewŹkiémi/ bédziemy ie powinni dáć [*dare tenebimur JanStat* 798] *SarnStat* 1055, 466; Dano złoŹenie w kuchni *KmitaSpit* C4.

dać ku czemu (6): *BielKron* 59v, 216v, 413v; *Mącz* 404c; A gdyŹ było po wieczery/ dano im komorę ku odpoczywaniu. *HistRzym* 28v; *HistLan* D2v.

dać na co (2): iam téŹ dał drogi twoie ná głowę twoię [*et ego vias tuas in capite tuo dedi*] *Leop Ez* 16/43; Dał y biegi rozmáite ná Źlóńce [!] y gwiazdy *SkarŹyw* 258.

dać za co [= *jako*] (1): zaráz odieŹlá RodŹicom moim z náđŹieią wefele/ A mnie zá Źywot grob dáłá w koŹściele. *SzarzRyt* C4v.

Zwroty: »dać czas, czasu« = *dare, tribuere tempus alicui rei Cn* [*szyk zmienny*] (18 : 1): LiŹŹká kreŹę zámierzyłá/ [...] Dáłá czás áby biegáli *BierEz* L4v; *LibLeg* 10/70V; ZeŹlawŹy knim poŹla Źwego By kaŹdemu dał czas iego. *RejKup* b3, b3; *Leop Ex* 9/5, 4.*Esdr* 8/6; *BibRadz Apoc* 2/21; y dáli Źobie czás y mieyŹce gdzyeby ogieñ oney miłóŹci mogli ku chwale boginiey Wenery wŹkrzeŹić *BielKron* 56, 51v, 59v; *Mącz* 404c; *RejAp* 31 [2 r.]; Ze gdy iey był czás Bog dał k ŹłuŹbam oycá Źwego/ Nie vmiáłá záchowác klenotu thákiego. *HistLan* D2v; *Oczko* 18v; *SkarŹyw* 258; Y dałem iey czás áby pokutowáłá [*et dedi illi tempus, ut paenitentiam ageret*] *WujNT Apoc* 2/21; PAnóm Rádóm náŹzym/ y PoŹłóm ZiemŹkim/ niŹéy opiŹánym w tym dáć czás/ áby ná tę Źprawę ná Séymie onym bez bytnóŹci náŹzéy wotowáli *SarnStat* 47, 151.

praw. »dać frysztu [= *odroczenie*]« (1): a ŹaŹŹyę nat tho Pán potstaroŹczy dał wruŹŹtru [!] do tego dnya *ZapKoŹcier* 1584/49.

»dać miejsce, miejsca« [*w tym: w czym* (2), *przez kogo* (1)] = *dare locum Modrz, Cn; tribuere locum Cn* [*szyk zmienny*] (30 : 1): podobno iŹŹ dál mieŹce komu ŹwietŹkiému pirwŹŹé/ a Źám z ZacheuŹŹem niŹey Źiedziál *OpecŹyw* 62v, 156; *LibLeg* 11/77; *HistAl* A4; *KromRozm II* a2v; á iŹ ták zacny PinczowŹki dom/ ták głúpiego y hániebnego Kácerzá przyiál/ á iemu mieyŹce dał v Źyebie. *OrzList* dv, ev; *RejFig* Dd8v; A ták Źobie dáli mieyŹce w LipŹku ku Gadaniu w MyŹŹeńŹkiej ziemi *BielKron* 195, 32, 67v, 214v, 216v, 248 (10); *Locusque ei publice quo diverteretur, datus est*, Dano mu mieysce gdzie miał Źtánác *Mącz* 487c; *HistRzym* 29, 124v; *BielSpr* 59, 70; A parni do ŹóŹnice prosto Źię udała. Tej Wenus miesce przeciw Parisowi dała *KochMon* 34; *ModrzBaz* 56v; *SarnStat* 418; *GrabPospR* K3v; Zá czym Źię téŹ pŹi w kráiu onym obeŹłáli/ Kędyby Źię mieli ŹyŹć mieyŹce Źobie dáli. *CzahTr* D4v; *SkarKazSej* 682a; *KlonFlis* B4v; WŹdy ku Źwey Źławie/ dał w tym vwielbieniu MieyŹce Źtworzeniu. *SzarzRyt* B4.

»dać przedłúŹenia, odwłoki, przewłoki« (3 : 1 : 1): day nam do Źiodmego dnia przedłúŹenia/ w ktorych poŹlem do Źwoich áby nas rátowáli *BielKron* 64, 196v, 217; vmyŹliłá táiemnie vćiec/ y proŹiłá oycá áby iey dał przewłoki dni czterdzieŹi *SkarŹyw* 487, 269.

praw. »rękojemstwo po sobie (a. za się) dać« = *dare pro se cautionem JanStat* [szyk zmienny] (5): *ModrzBaz* 84v; á iefliby ofzácowáni o záplácení dáli zá się rękojemstwo/ tedy máią byđz od niego wolni. *SarnStat* 1098, 498, 702, 894.

praw. »dać rok (zawity) [= *termin (ostateczny)*]]« = *dare et dicere diem alicui Cn* [szyk zmienny] (7): *RejKup* C; Vocaveras me in hunc diem, Dałēmi rok ná ten czás albo dzień. *Mącz* 504a; Máło dbáią by fie s kim/ Woźnym pozywáli/ Rádźzeyby báfálykiem/ rok zawity dáli. *RejZwierz* 86v, 78; *RejZwierc* [238]; Lecż Fatá niefzczęśliwe y czás niefkrowity/ Aby ítał przed Sąd Boży/ dał mu rok záwity. *KołakCath* B3; *KlonWor* 18.

praw. »na scrutinium [= *dochodzenie*] dać« [szyk zmienny] (3): *BielSat* E; *BielRozm* 32; ále on zá prośbą więźniá/ ábo iego przyiáćioł/ [...] da ná *Scrutinium* do dnia trzēciego *Górnrzm* H.

5. *Przyznać, przypisać; deferre Mącz, Cn; dare, obicere Mącz; concedere, tribuere Cn* [co komu] (79): Pyłźnij czo chcecie to mieycie/ Nam Pokornym Cznotę dáycie. *ForCnR kt, kt* [2 r.]; *SarnUzn* D6v, D7; Też y to foremna/ dáć to nieprzyiacielowi fámemu/ czo on thobie wymuie *Górnrzm* S, V3v; *Oczko* 18; *CzechRozm* 105, 193v; y oycu y fýnowi to odiáwŷzy/ co im był pirwey dał/ powieda *CzechEp* 182, 68, 172.

Zwroty: »dać dank« = *dare alicui principatum, deferre palmam Cn* [w tym: w czym (1)] [szyk zmienny] (3): dał mu ílŷny dánk w íprawie/ w męłtwie/ j w dzielności woienney *Górnrzm* Q6; *Górnrzas* 60; *KlonFlis* D2v.

»dać miejsce« [w tym: w czym (2), nad kogo (2); *dać (na)pirwsze miejsce* (8), *dać miejsce naprzod* (1)] = *deferre honorem Mącz* [szyk zmienny] (12): kto napirwey vbieży zamek á pobije flepe y chrome/ themu dam napirwŷze mieyfce nád Rycerłkim ludem *BielKron* 69v, 98; *Mącz* 45b, 123a; Iakoż mu w tym day mieyfce małŷ wŷytko v niego/ Luk dobry ízábłę oŷtrą y koniá dobrego. *PaprPan* Z; *SkarJedn* 114; to bęđzie wpodźiwieniu/ Izem oŷtátnie mieyfce dał dobrému mieniu/ Które ludźie dźiŷieyfzy w tákiéy cenie máią *KochDz* 105; *BielSjem* 5, 16; Myłmy niecnoćie piérwŷze mieyfce dáli. Ztąd tá wŷzetczość vrołá tu domá *PudłFr* 9; *GosłCast* 58; *SzarzRyt* D3v.

»dać przodek« [w tym: w czym (2)] = *primatum dare Mącz* [szyk zmienny] (6): *OrzRozm* Q4; *Primatum dare alicui rei*, Przodek dáć mimo ynŷze wŷiŷtki rzeczy, *Mącz* 322a, 321d; *Górnrzm* Dd8; W porządku tákże w męłtwie przodekby im dáli/ Oni męźni Grekowie gdyby ie poználi *PaprPan* N3v; *SapEpit ktv*.

praw. »dać winę« [w tym: o co (16), w czym (13), *około czego* (2), *jakoby* (2), *iz* (1)] = *oskarżyć; accusare, aliquem agere, arguere, incusare, postulare, crimen obicere, crimina in aliquem congerere Mącz* [szyk zmienny] (44): dał winę themv Mikolayovi brathu swemv okolo pobranya *ZapWar* 1550 nr 2664, [1519] nr 2247, 1550 nr 2664, nr 2665, nr 2674 [2 r.]; Borzoboathem dał wyne Voyewoda yakobi mv za thifzyancz wolow wynyen bicz myal. *LibLeg* 11/158v, 11/81v, 132v; *SeklWyzn* 4v; *LibMal* 1548/142; *GliczKsiqż* O4; *GroicPorz* t4v; [szlachta] co w młēćie miēłŷkáią álbo fie tułáią/ á woyny niełŷużą/ íi fię winni íprawowác o co im winę dádżą. *UstPraw* A4v, B2, E4v, I4; *BielKron* 116v, 119v; *Capitis accusare, subaudi crimine*, O główną rzecz dáć winę. *Mącz* 75b; *Ulcus tangere*, Rułŷyć kogo w fádno/ to yeŷt przirznác mu kápturká/ przimówić komu/ wyrzućić mu ná oczy/ dáć

mu winę w czymkolwiek. *Mącz* 439c, 6a, 15d [2 r.], 68d, 75b, 97b (11); *HistRzym* 28; *BielSpr* 38; *PapPrPan* Q4v; *ModrzBaz* 46, 61, 61v, 65, 70v (7); *SarnStat* 245, 257, 779; *KlonWor* 17.

»zakład dać« = *przyznać wygraną* (1): Więc liżkákák tak wywołákák/ A żółwiowi zakład dáák: Rzekák/ záákcu tyś ítráákí/ Ześ íwey rzeczy nie pilen był. *BierEz* L4v.

6. *Przytoczyć, zacytować, przedstawić, ukazać; powiedzieć; cedere, dare, dicere* *Mącz* [w tym: co (101), kogo (7), komu (76)] (121) : *SeklWyzn* g4v; *SeklKat* M4v; *Diar* 38; A kákdy o taką winę do Grodu może pozwák/ y tám peremptorie winy dáć/ gdyż íákny dowód o to być może *UstPraw* K3; niemożékz mi dáć człówiekák w Polśzce żadnego/ ktoryby íednem z tych niebył [królem, duchownym, ziemianinem, handlownikiem lub kmieciem] *OrzRozm* V2; Thegoż roku pośláli Czechowíe do Polski o krolewíckák Wládzíśláwák áby ich pánem chćák być/ dáwśzy mu ártykuły ípíśáne około záchowákia praw y obyczákíá. *BielKron* 327v, 194, 208, 260, 327, 374; *Mącz* 43b; *HistLan* E4; Krolowie/ y Kíákżeták/ Kíékżny/ y Krolowe/ Do Kóćcioák íe zefzli/ ná drugák vmowę. Gdzie im náśzy Dekreták Senátu wśzytkiego/ Y głos pólpóśtówák dálí/ páńśtówák Sármákckiego. *StryjWjaz* A4v; *SkarJedn* 100; *ZapMaz II G* 78/407; *ReszList* 187; *GórnRozm* F2v [2 r.]; *ActReg* 174; *SarnStat* 1025, 1115.

dać do kogo (2): ktore [słówa] do nas przezen wókazal y do krolýweí íey. m. na píśmye dał *MetrKor* 61/223v, 61/223v.

dać przed kogo (2): Otom dał przed ćíe dzíśía żywót y dobre y śmíerć y złe. *BudBib Deut* 30/15, *Deut* 30/1.

Zwroty: praw. »dać na delacyje(j) [= na wykazíe nálekżnośćí« (2): A gđzíeby Poborcák dał ná delácie taką retentę/ która íuż dawno reláciák Woźnégo znieśíona íeśt/ tákowy Poborcák má *poenam luere iuxta antiquam constitutionem*. *SarnStat* 355, 345.

»dobrá noc, dobry dzíeń dać« [szyk zmienny] (2 : 1): Ídák ípác máíák dać dobrák noc íwoym ítarśzym *SeklKat* C4; Chybák ow głuch tego nie vmíe/ czo też wíecy nie vmíe íedno czápkę zyák á dobry dzíeń dáć/ á o konwí íe czo narychley pyták. *RejZwierc* 151; *WisznTr* 21.

»dać na dowód« (1): Paweł ćzinj Decret a dano jm na do wót *RejKup* z7.

»náukę abo regułkę dać« (1): á wśzákoż thák kthorám íák náukę ábo regułkę dał/ zydzíe íe też wídzímí íe tu do tego *GórnDworz* I6v.

»dać na spisku, na píśmie; dać spisek« = *dare in scripto* *JanStat* [szyk zmienny] (12 : 11; 1): starośta Kamyenieczkí albo galiczki [...] mayák dacz na píśmye, wśchítkj kříwdj poddanych krola *MetrKor* 40/810, 40/810, 61/223 [2 r.]; *LibLeg* 11/48v; *RejKup* dd3; *ZapWar* 1550 nr 2665; Y dał Íoáb ípíśek políczonego ludu Krolowí [dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi] *Leop 2.Reg* 24/9; Śędzya má rzecz róśpówdzyeć wrzędnie y dáć mu íák ná ípíśku *UstPraw* H3; *BibRadz 3.Esdr* 6/12; kíákżeták Luneburgśkie/ profíli áby ich wyznáknie wíáry ktorák dálí ná ípíśku/ íłuchane byłó. *BielKron* 207v, 73v, 206, 208v, 219; *GrzepGeom* L; Potym Pan róśkazał Moízefzowí/ áby ím to dał wśzytkó ná ípíśku/ áby íe te^{go} pílnie wćzyłí *RejPos* 102, 230v; *BiałKat* 43v; *BudBib 3.Esdr* 6/12; Niech íe Theophilus záprzy íynák ktorego zowíák Máryey/ [...] á to záprzenie íwoíe/ niecháy mí dá ná píśmie. *SkarŻyw* 171, 93; *SarnStat* 535, 807, 812.

»dać podobíeńśtwo« (2): Cżego y Bázyłíus S. dał cudne podobíeńśtwo mówíák: Íákó zbytníá wodák ogíeń zálewák/ tak też zbytníe píćíe wínák rozum zátlumíá. *WerGośc* 244, 260.

»dać pozdrowienie« [szyk zmienny] (3): *OpecŻyw* 172; Vrádował fie bárzo/ y przyştąpił k niemu/ Y dał mu pozdrowienie/ iáko pocżciwemu. *RejWiz* 177v; A gdy fie ziecháli á pozdrowienie łobie dáli/ rzekł Sycynius do poştów/ iefli máią z nimi iáką ſprawę áby tám powiedzyeli. *BielKron* 107v.

»prawdę swoją dać« (1): *finv v. M. molodemv Crolowy Sigmvnthowy Avgvştowy prawde fwoye dal LibLeg* 10/97v.

»dać na piśmie (a. spisana) propozycją« = *dare in scripto propositionem JanStat* (4): Cefarz poştłł ná fwe mieyſce krolá Ferdynándá dawſzy mu propoſcie ſpiſane ktory s Biſkupy drugimi námawiał wſzytek Senat *BielKron* 204; *SarnStat* 535, 807, 812.

»[o czym] przypowieść dać« (1): á toć ieſt kákol o ktorym przypowieſc dał pan Chriſtus *SeklKat* Q2.

»dać na przykład, przykład« = *statuere exemplum Calag; exemplum praeberere a. prodere Cn* [szyk zmienny] (28 : 9) : *BierEz* B3; *RejKup* cc3v; Damci tego kilka przyłádów/ gđzye y wyſokyeo á doſwyadſſonego rozumu/ á ktemu wyełkyey ſwýetobliwoſci ludzye omylili ſye ná wykłádye piſmá. *KromRozm II* p4v; *KromRozm III* M2v; *RejZwierz* 4, 41; Dał nam Pan Bog tego Iopá na przyłád/ áby káždy nie roſpaczał w rzeczach przeciwnych *BielKron* 27v, 91; *Mqcz* 42d; *OrzQuin* O4, P2v; *SienLek* 196; *GórnDworz* O4v; *GrzepGeom* Ev, H4, I; dał ná przykład pyć mądrych y pyć ſzalonyeh dziewic. *RejPos* 6v, 39 [2 r.], 40, 40v, 46v, 81 (9); *BiałKat* 153v; *KuczbKat* 290; *ModrzBaz* 122, 127v; *Calag* 184a; żeſmy pirwey dáli przykład o nayſwýetſzey ofierze/ ktorą we Mſzey ſprawuiemy *ReszPrz* 30; *WerGoſcPapr* 202; *ArtKanc* G12v, I20; *LatHar* 676; *KlonWor* 66.

~ W cytacie ze ſredniowiecznej pieſni wielkanocnej (1): Kryſtus z mártwych wſtál ieſt Ná m na przykład dál ieſt/ Iż mamy z mártwych wſtaci *OpecŻyw* 171v. ~

»dać rekognicyją« (2): [pieniądze] oddáwáć [má] káždé miaſto y wieſ do ſwégo zamku álbo dworu náłzégo biorąc kwity od Stároſt/ á łami téż dáiąc Stároſtóm recognicią z tego co im dádzą *SarnStat* 973, 344.

»dać na relacyje« (1): Aby káždy Poborcá był powinien káždégo/ ktory Poboru nie oddał nadáléy do dnia trzech Królów/ w Roku 1591. bliſko przyſzłégo/ od czáſu zapłáty w Vniwerſale náznáczonégo/ dáć Stároſcie ná reláciiéy. *SarnStat* 345.

»dać ſłowo [= naukę]« (o *Ewangelii*) = *dare sermonem a. verbum Vulg* (6): *WróbŻołt* 67/12, V8; *MurzNT Ioann* 17/8; *KrowObr* 212v; *BudNT Ioann* 17/14; Iam im dał ſłowo twoie [*dare sermonem*] (*marg*) Iam ich náuczył, czegoſ kazał. Hebráífm. (–)/ á ſwiát miał ie w nienawiſci/ iż nie łą z ſwiátá/ iáko y ią nie ieſtem z ſwiátá. *WujNT Ioann* 17/14 [*przekład tego samego tekstu KrowObr* 212v; *BudNT*].

»ſłow(k)o dać« = *dictum dare Mqcz* [szyk zmienny] (4): *Aversari preces alicuius*, Nie dáć ſłowá ná rzecz/ nie chcieć ſłucháć/ odwráćć fie precz od czyich proźb. *Mqcz* 487b, 91d; Heretyckim Arryanow y Mánicheuſzow towarzýſtwem/ ták fie brzydził iſz [...] im łákkáwego nigdy ſłowá nie dał *SkarŻyw* 57; *KochFr* 30.

»dać wywod« [szyk zmienny] (4): gdyżechmy ſą gotowi i zawždy inedy wiary ſwej káżdemu wywod dáć *Diar* 40, 41; *RejAp* 196; ofiáruię fie/ [...] dáć wywod z piſmá ſwýetę⁸⁰ zdrowie á zgodnie rozumiane⁸⁰/ o wſzytkim [...] w czym fie od nas roznią *Aduerſarze. PowodPr* 47.

»dać swe zdanie« [szyk zmienny] (3): *RejZwierc* 55; *Oczko* 10; Lukrecyus otrzymał to v Collátyná/ iż dla vfcia íromothy/ pirwey niżby pólpołftwo zdánie íwe dáło/ odłtąpił tego vrzędu y z Miáftá vftąpił. *Phil* E3.

7. *Nadać, ustanowić; dare Vulg, JanStat, Cn; donare Mącz, Calag; constituere Mącz, Cn; ferre Cn* (1154) :

a. *Wystawić, sporządzić; ogłosić; donare Mącz, Calag; constituere, dare, ferre, sancire, sciscere Cn* [w tym: *co* (355), *komu* (233)] (375) : kthore tho ífam vífchey opyíłane [...] dlya pamyeczy wkxygy zamkv krzemyenyeczkyego zapyíłacz kazaly y wipyíł íKxyag panv Iwanv Kyczeru kazaly dacz *LibLeg* 11/157, 10/95, 121v, 11/25v; Wzgardzyl zakon y nauky Ktore Pan Bog raczyl dać. *RejKup* B, g5, aa2; *KromRozm II* ív; *KromRozm III* K6v; Aby theż s pámyęci íwey yuż nye wypuścili/ Mándatow/ ktore im dał áby ye pełnili. *LubPs* X4v, Xv, Z4v; Kthorą Regułę trzeći Alexándér Papież potwierdził/ y tzarne im kápice dał *KrowObr* 135, 135v, 136, 136v; *Leop Ps* 98/7, *Ier* 9/13, 44/10, *Bar* 2/10; *UstPraw* F2v, K2; Kondycie wam dáli niegodne w pólmięch íobie nas obráćiać/ áby was zwlekli ze zbroie *BielKron* 202v, 77v, 200, 212v, 260v, 311v, 438v; *Mącz* 124a, 295c; *LeovPrzep* Hv; Teżeś im był dał tákie obowiaćki/ ktorým oni nigdy wyproftáć nie mogli *RejPos* 252v, 102; y owízem dał był ten obrzádek/ á iáko by Státut/ ítárym *BiałKat* 61; *RejZwierc* 4v, 257v; A czemuż Bog infzy vftáwiczny ízábát po ízábáćie/ y vftáwiczne vroczyłte swiętá/ dáć tych czáłow oštátecznych obiecowáł. *CzechRozm* 72v, 92v; *GórnrRozm* F4v; *KmitaPsal* A2; Wenetowie ledwie rzádni opatrzni in sua Rep. Ius Ciuitatis mudali y opatrzenie. *ActReg* 24, 75; które [listy] ták my/ iáko przerzeczony Místrz y Zakon oboim poddánym náłzym dáć obiecuiemy/ y íeštełmy powinni *SarnStat* 1081 [*idem* 1114], 459, 988, 1054, 1114; Náđ to y swiętá moię dáłem im/ áby były znákiem miedzy mną á nimi. *PowodPr* 51; Tu tedy tę figurę Pan IEzus wypełniać/ ítárą ofiarę báránká zepfował/ á lepíszą nam dał z ciáłá y krwi twoiey. *SkarKaz* 157b; Bo Chryftus dał nam inne ceremonie/ lepíże *SkarKaz* 311a.

dać czego (1): Kmieć ktoremu dádzą do kilká lat woley/ wftáć od páná íwego zálie niemoże *UstPraw* F2.

dać czego (po przeczeniu) (13): *LibLeg* 11/186; *BibRadz Ioann* 7/19; przeto mu też niechćiał dáć potwierdzenia ná pánftwo iego/ iáko íełt obyczáy *BielKron* 208v; Bo też nie dla tego dał był one^{go} zakonu moyżełzowe^{go}/ áby iuż ták ná wieki trwał: ále [...] dokąd by Bog nie dał częgo lepízego y dołkonálźzego *CzechRozm* 84v, 82v; *SkarJedn* 35; *WujNT Ioann* 7/19; *SarnStat* 35, 70, 181, 891, 1296.

dać na miejsce (3): *BielKron* 425v; [ustawy obrzezania] záś ábo zgoła odrzućić/ ábo ná ich mieyfcie co lepíże^{go} dáć mogł *CzechRozm* 80; *SarnStat* 1154.

dać ku czemu (3): Drugie dobra íą lekarskie, ktore pan bog dał ku lekarftwu dułźnemu iáko íą fwiátołci kościelne *WróbŻółt* H3; *SarnStat* 518, 927.

dać na kogo, na co (40): *LibLeg* 10/62; ia obiecvię swym dobrym slowem ych nye zaviescz y dosycz themu to vczinicz wedle thego Cirographu ktori na się dali przerzeczony panowie wyssey napisany *ZapWar* 1549 nr 2658, 1549 nr 2658; *MetrKor* 61/224v; *GroicPorz* r2v; *KrowObr* 30; *BibRadz I* *3v; Więć też przedfyę Krol ma dźierzeć te lífty ktore ná te íummy dał? *OrzRozm* S2; oto mu dam wieczną vmowę/ ták iemu iáko iego potomkom ná doftoienftwo kápłáńskie. *BielKron* 43;

ktory dał Iubileuż ná krzyżaki przeciw pogánom. *BielKron* 400, 155v, 208v, 212, 325, 362v (12); *GórńDworz* Cc6; Wrocon mu zapis ktory był czártu ná fię dał. *SkarŻyw* 173 marg, 102; *StryjKron* 502; yłz vczywy bartos swarka y łzynyem swoym walkyem Daly opyłz na dom *ZapKóscier* 1589/86v, 1582/27; *PapUp* C3; *ActReg* 64, 78; *SarnStat* 35, 70, 181, 891, 939 (11).

dać przez kogo (4): *BibRadz* I *6v; *RejPos* 8; y wšytko im práwo Boże ktore dał Pan Bog przez Moyżelzá oznaymiáli. *SkarŻyw* 492; *CzechEp* 280.

dać z czym (1): ktore [dziesięcioro przykazanie Boże] człowiekowi dał z mieczem mocy. *HistRzym* 83v.

dać za czym (1): którałmy [ustawę] tu zá podpisem náłzym/ y pieczęcią Koronną dáli. *SarnStat* 366.

Zwroty: »ekspektatywy dać« (4): Ná które doštoienítwá tak Duchowné iáko świetckie Expectáttyw zápiśánych żadnéy ołobie nie damy [*literas expectativas nulli personae dabimus JanStat* 298] ná przyłzłé czáfy. *SarnStat* 35 [*idem* (3)] 70, 181, 891.

»dać ewanieliją« (1): poniewaž żydmi będąc/ zakonu odstąpyli/ y on nágánili: á to dawłzy wam nowy Tełtáment/ y Ewánielią iáko ie wy zowiecie. *CzechRozm* 82v.

»dać glejt« = *fidem publicam interponere Calag, Cn; fidem publicam dare Cn* [szyk zmienny] (11): thedy v. m. dayczye gleyth poślom, aby przysly do V. M. poślowye pana náłzego *LibLeg* 6/192; *BielKron* 105, 196v, 216v, 392v; *Calag* 229a; *ActReg* 156; á ci przerzeczeni álbo Woiewodá náłz onéy ziemie temu wćiekáiącemu może dáć Gléyt do dwu Mieśięcy [*profugo treugas duorum mensium dare poterit JanStat* 627] *SarnStat* 156, 157, 242 [2 r.].

»kredencyją dać [do kogo]« (1): Dare mandata alicui de magnis rebus, Poliećić/ kredencyą dáć komu do kogo w wielkich łprawách. *Mącz* 206c.

»kwit dać« [szyk zmienny] (2): gdy Pan odieždża/ ma záś łługá tenże odbierać pozostałe [*piwo*]/ á Vrzędnikowi ma gwit z onego co ie wypito dáć. *GostGosp* 24, 152.

»dać list« [w tym: do kogo (16), ku komu (1)] = *literas dare Mącz, JanStat* [szyk zmienny] (80): Tám im krolewkie lifty dał/ Iż im wšyftkę wolność ziednał. *BierEz* F2v; bandzye náłł pośzel theas proszyl aby themv myałthv lyłth thakyłz yako y ynnym dano *LibLeg* 7/10, 7/10 [2 r.], 10/64v, 124, 11/61v, 71 (22); *MetrKor* 61/224v [2 r.]; Day mi alie lift wierzączy Icz między ten liud burjaczy *RejKup* P; *KromRozm* II 13v; *GroicPorz* h4v; *BibRadz* 2.Esdr 2/7, Ier 3/8, 3.Esdr 6/17; Ten tho Mendok [...] przyiał był wiare Krześciánłką z namowy Prułkiego Miłtrzá/ ktoremu był zápiśał páńłtwo Litewłkie y lifty ná fie dał *BielKron* 362; Tegož też czáfu na Krzyżaki Papież dał lifty przeciw Turkowi *BielKron* 394, 207, 212, 236 [2 r.], 325 (23); *Mącz* 110c, 285a; *BudBib* 2.Esdr 2/7, 3.Esdr 4/49, 6/17; On leda dla przyczyny rozvodu dawłzy lift żenie y wielu żon/ y záložnić pozwalał *CzechRozm* 96; *SkarŻyw* 242, 517; *StryjKron* 502; *PapUp* C3; *ActReg* 64; Zálię powiedżiano; Iż ktokolwiek opuści żonę fwoię/ niech iey da lift rozwodny [*det ei libellum repudii*]. *WujNT Matth* 5/32; Wízákże mogą pánowie mieyfc/ tym/ które vznáią byđż wyłłżoné/ y ku innym robotam niemocné/ dáć lifty świádeczné [*illis testimoniales literas concedere JanStat* 1096] ku pielgrzymówániu *SarnStat* 518 [*idem* 927]; Pan álbo vrzędnik Poborcy/ który pieniądze Poborowé bierze/ zobopólnie lift pieczętowány y podpisány zeznánia łobie dádzą [*mutuo literariam obsignatam et subscriptam recognitionem sibi dabunt JanStat* 369]. *SarnStat* 344; Ná któréry rzeczy świádectwo ten ninieyfzy lift pod pieczęcią náłzą dáliłmy

[*praesentes literas nostras sigillo nostro communitas, eidem dedimus JanSat* 522]. *SarnStat* 574, 12, 827, 927, 939, 1235 (14).

»naukę dać« [szyk zmienny] (3): *BielŻyw nlb* 8; Tvć wśzytłkim pōspolicie rozkazał y navkę dał/ zadnego śtadła niewymniąc *SeklWyzn f3*; *CzechRozm* 92v.

»dać obyczaj, zwyczaj« [szyk zmienny] (1 : 1): A gdy go lekarz oglądał/ W iedzeniu mu obyczaj dał *BierEz R3*; *Górndworz H2*.

»dać obrzezanie« = *dare circumcisionem Vulg* [szyk zmienny] (5): Moijżés dāl wām obrzezanié/ a w łobotę człowieka obrzezuiecie. *OpecŻyw* 66v [przekład tego samego tekstu *BudNT*, *WujNT*], 23; *BudNT Ioann* 7/22; *SkarŻyw* 285 marg; *WujNT Ioann* 7/22.

»odpis dać« (2): *BierEz F4*; RAdbych miła Gromado miłościam wałzym dawno odpisał [!]/ ale podzis trudno *LudWiś ktv*.

»dać odpust(y)« [szyk zmienny] (5): Sixtus papyełz ty themu łzwyātu odpusty dał ktore łā dany na łzwyātu bozego czyała *PatKaz I* 16, 3, 16; *RejKup i5*; *KrowObr* 70v.

»pokutę, za pokutę, pokutowanie dać« = *poenitentiam dare Vulg* [szyk zmienny] (12 : 2 : 1): *BierRaj* 17; A pokutę kaplan ma dac/ y vřtawic onemu ktorego rořgrzełził *SeklKat X2v*; *RejFig Dd7*; *BielKron* 21, 462; Pokutę doczeńną dał P. Bog przodkom nālżymu *SkarŻyw* 262 marg; y dāli mu zā pokutę āby Mřzey mieć nieśmiał *SkarŻyw* 574, 166, 226 [2 r.], 373, 573; *WujNT Act* 5/31, 9/18; *WysKaz* 30.

»dać pozew« [w tym: dać pozew na pozew (3)] = *citationem dare JanStat* [szyk zmienny] (8): *UstPraw H4*; *Górnrzm F2v*; āle pozwāny nie ināczéy iāko na piérwłzé łtrācenié bēdźie powinien iemu odpowiadāć/ āni bēdźie mōgł zādāć powodowéy łtronie/ iżby dał Pozew nā Pozew [*quod dedisset citationem super citationem JanStat* 531]. *SarnStat* 567, 533, 787, 828, 943, 1296.

»prerogatywę dać« (1): tāk téz y w nieiākiéy części tych dōbr komu tę pręrogātywę ku krzywdzie Praw y włāności Krōlełtwā dāć āni oddālāć nieprzyłtāło. *SarnStat* 1038.

»dać prawo« = *donare civitatem Mącz, Calag; dare legem Calag, Cn; constituere, ferre, sancire, sciscere, statuere ius a. legem Cn* [szyk zmienny] (26): *PatKaz II* 66v; To Prāwo Māydeburłkie [...] Cefarz Rzimłki/ zāłōżywřzy y zbudowawřzy Miāłto Māydeburg [...] Miefzczānom dał *GroicPorz a3v*; *RejZwierz* 112; *BibRadz Lev* 7/36; *OrzRzm Q2v*; Grzegorz dał prāwo s łwego łtolcā nā podawānie Cefārłtwā Kurfierłtom Niemieckim. *BielKron* 175v, 8, 101v, 363; *Mącz* 184c; *RejPos* 56, 164; Nie razechny łie tego nālłuchāli/ Co mowiā dyabli mi tho prāwo dāli. *RejZwierc* 225v; *CzechRozm* 33, 92v; Poniewāz tedy iedne prāwā CHRłstus dał wřzytkim człōnkōm tego ciāłā [*Cum igitur unae leges a Christo praescriptae sint membrīs omnibus corporis*] *ModrzBaz* 100; Gełetz geben. Dāć/ ālbo pōłtānowić Prāwo. Dare leges. *Calag* 238b, 107b; Tenći iefł tełłāment ktory pōłtānowię z nimi po onych dniāch/ mowi Pan; Podāiāc (marg) Dam (–) prāwā moię w łercā ich [*dando leges meas in cordibus eorum*]/ y nāpłřzē ie w myśłāch ich *WujNT Hebr* 10/16; Tāk o wychowāniu dźiatek Pan Bog prāwā dał *SkarKaz* 44b, 315a; ktory [*Chrystus*] vřty łwemi Prāwo dał nam wřzytkim wiernym *SkarKazSej* 697a, 697b marg, 691b marg; Lycurgus Prāwōtworcā/ dał prāwā łurowe Nā ludźi pōżnuiāce *KlonWor* 44; *SzarzRyt B3v*.

»dać przykazanie, rozkazanie, zakazanie« [szyk zmienny] (28 : 1 : 1): *OpecŻyw* 69v, 97; *PatKaz II* 69v [2 r.]; *PatKaz III* 137; kthorys na wiēłłřze przykazanie zwołennikōm dał aby łie wēłpōłek

miłowali. *TarDuch* C; *WróbŻółt* H3v; *SeklKat* L; Gdzyeż nápiřano/ yákye przykazánya Páweł dał Korynthczykom *KromRozm II* g2v, 1v, x4v; *KrowObr* 111v [2 r.]; *BielKron* 438v; *HistRzym* 75v, 76; *KuczbKat* 345; Iáko Pan podpieraíčz rozumu dał iefczze ktemu przykázanie řwoie. *RejZwierc* A5 [*idem*] 4v, 4v *marg*, Bbb; *CzechEp* 279 *marg*, 281, 317; *ArtKanc* G14, M2v, P6, S17; ktory [*stary zakon*] íkrocił Pan Bog/ kiedy miałto onych wřzytkich ceremoniy zakonnych/ dał kroćiuchne przykazanie wiáry y miłości. *WujNT* 557; *PowodPr* 51.

»dać przymierze, testament, za przymierze, za testament« [*szyk zmienny*] (2 : 2 : 1 : I): Y dano zá Teřtáment by fię mnie chronili/ A piękná řtátecznořciá řercá řwe zdobili. *Prot* B; *RejPos* 198v; *CzechRozm* 82v, 92v; Y dał mu teřtáment (*marg*) ábo przymierze. (–) obrzezánia [*et dedit illi testamentum circumcisionis*] *WujNT Act* 7/8.

»dać przywilej« [*szyk zmienny*] (17): Powiedaliřmy teř, że miastom niktorym dano przywileje. *Diar* 74; á Papieřz go zá to Primářem wřzyřtkieý Hiřpánigey vtzynył/ y ná tho mu przywileie dał. *KrowObr* 30; *BielKron* 155v; *RejPos* 164, 196v, 318v; *SkarJedn* 47, 178; *SkarŻyw* 180, 271; Przywilei takze y Chorągiew pod samym iedno znákiem Koronnym iemu dáno. *ActReg* 42, 130; kćórzy to Królowie dáli miářtu řędomiérřkiemu przywileie ná řkład Soli y řledži ná wiecznořć *SarnStat* 981, 1064, 1141, 1193, 1208.

»dać przez ręce [czyje]« [*szyk zmienny*] (2): *MetrKor* 61/223v; [*ten list*] z pewná wiadomořciá nářzú dáliřmy/ y pozwolili dáć przez ręce [*dedimus et concessimus per manus JanStat* 149] Vczćiwęgo [...] Biřkupá Włozdźłáwřkięgo *SarnStat* 939.

»dać řkład, cłó« [*szyk zmienny*] (5 : 1): teř cłá ták ná wodzye iáko ná řiemi dano im [*Gdańřczanom*] wolne. *BielKron* 391 v; Król Olbrácht dał był řkład: iř káđdy kupiec przez řiedm dni z wykłádaním kupi ma řtać *SarnStat* 982, 983, 984, 1049, 1050.

»dać sposob, regułę« [*szyk zmienny*] (3 : 1): *KromRozm III* I3; áby řie biaęygłowie wřzeláká rzeczą záchował/ á przyłubił [...] ná tho/ trudno dáć pewná regułę *GórnDworz* Cc6; woleliby áby więřřza onych niemocnych częřć pomárlá/ niřli áby on lekarz wdźielił náuki řwey/ á dał řpofob leczenia drugim [*quam ut ille impertiret doctrinam et rationem medendi aliis*] *ModrzBaz* 92; *WujNT* 114.

»statut dáć« (1): Státure Koronny ták nam porzádnie rořpiřány dał/ że by nam Pan Bog á pokoy domowy miły był *OrzRozm* Sv.

»dać řwiátořci« (2): *RejZwierc* 196v; Dał ná Pan wiernym řwym řwiátořci/ ktore znaz z głáđzáią grzechy *BiałKaz* B2.

»dać ustawę, za ustawę« [*szyk zmienny*] (8 : 1): ktory da tę vřtáwę/ że kćóřby zruřzył dźień pierworodne⁸⁰ řyná ięgo/ áby řmierciá vmárl. *HistRzym* 50, 99; *RejPos* 56; *BudBib Lev* 10/14, *Ps* 148/6; *CzechRozm* 207; ktoremi řłowy dał im vřtáwę/ o powřciągłiwóřci/ miernořci/ řpřáwiedliwóřci y niewinnořci [*Quibus verbis legem continentiae, moderationis, iustitiae et innocentiae eis fixit*] *ModrzBaz* 117; *CzechEp* 115; ninieýřz vřtáwy z nápiřánięm řwiátkow dáliřmy im/ dla przeřtrogi/ álbo obróny [*praesens instrumentum cum testium annotatione ipsis pro cautela dedimus Jantat* 1123] *SarnStat* 258.

»dać wolą, wolność« = *dare immunitatem Mącz, Cn; censu liberare Mącz* [szyk zmienny] (5 : 2): *KłosaAlg* G4; Kto da wolą kmiećowi. *UstPraw* Fv, F2, Gv; Tym ludziom którym nie szkoda stął/ Tytus pomagał y wolności dał. *BielKron* 148; *Mącz* 47a, 237b.

»wolą, wolność, na wolą dać« = *libertate donare Mącz* (1 : 1 : 1): *BierEz* E4v; Rude donare, Wolność dąć. *Mącz* 359c, 191a.

»dać zakon« = *dare legem Vulg* [szyk zmienny] (29): Wifako Moijżés dál wám zákón/ a žádný z was zákónu nienapelni [*Vulg Ioann* 7/22] *OpecŻyw* 66v [przekład tego samego tekstu *BudNT*, *WujNT*]; *BielŻyw nlb* 9; A iac yem dam Zakon Nowy A nie na Pjłmie wydany Leć w Serczach ych naPjłany. *RejKup* dd4v; Zydom dał był docześny zakon/ á pjmá fye im dzyerżec kazał *KromRozm II* f, i3, i3v, n2, o3v; *LubPs* R5v, X4v; Dam moy zakon w fercách ich/ y nápiífę ij w ich myflach [*dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas*] *Leop Hebr* 10/16; *BibRadz* 4. *Esdr* 3/19, *Ioann* 7/19; *BielKron* 462v; *SarnUzn* D3v; *RejPos* 252v; *BudNT Ioann* 7/19; *CzechRozm* 82v, 84v, 92v; y ná pułczy dąć im miał zakon y poznánie imienia fwego wielkiego/ y woley fwoiey *SkarŻyw* 490; *CzechEp* 34, 186, 236, 275, 280, 281, 317; *WujNT Ioann* 6/19.

»dać zapis, cyrograf, Handschrift, Schuldbrief« = *chirographo, syngrapham conficere Mącz; chirographo cavere Cn* [szyk zmienny] (12 : 4 : 1 : 1): Hethman wasch na on czas za rofkazanym wałchim znamy przimyerze wziął, y zapys na tho dał *LibLeg* 10/62, 10/62, 11/183v; ręczili za myą y dali na się Ciograph ręki swey Slachatnemu panu Stanislavovi Czosnowskiemu *ZapWar* 1549 nr 2658; *GroicPorz* r2v; *BibRadz I* *3v; Syngraphum conscribere, Spiski miedzi łobą vczinić/ Handſchrifft álbo zapis ręki fwey dąć ná lię. *Mącz* 374d; *RejZwierc* 196v; *SkarŻyw* 102, 593; a Gdi fzybyę dopłaczą tam fzybyę mayą podzykowacz y slufzny zapifz dacz *ZapKoſcier* 1584/51, 1580/17, 1582/27, 1585/57v, 1588/78v, 1583/88v; *StryjKron* 502. [Część zwrotów z dopełnieniem bliższym można zastąpić czasownikiem utworzonym od rzeczownika wyrażającego to dopełnienie.]

Szeregi: »dawać i dać« [szyk 4 : 1] (5): y mi thes the braczką przyazn ponowyayacz wedle ftara^{g0} obiczaya y fwoy lyft dalyłmi y dayem pod zlothą pyeczaczią naschą. *LibLeg* 10/95v, 6/77v, 158v; *SarnStat* 1064, 1193.

»(na-, s-)pisać i dać« [szyk 3 : 1] (4): *BielKron* 212v; *CzechEp* 279 marg, 317; Krolom P. Bog práwá dał y nápiłał. *SkarKazSej* 691b marg.

»dać i pozwolić« (2): Téż wſzytkie Liſty/ którefmykolwiek Królestwu Polkiemu y Ziemiam Litewłkim [...] dáli y pozwolili [*concessimus et dedimus JanSat* 748]/ przez ninieyfzy liſt potwierdzamy *SarnStat* 990, 939.

»sprawić ani dać« (1): żadnego fakrámentu [...] fpráwić żadną miárą/ áni dąć bez mocy od Chryſtuła przez Apoſtoły podáney/ nie mogą. *SkarJedn* 35.

»dać i ustawić« (3): *SeklKat* X2, X2v; weſzli w zakon Sáráceńki/ y przyięli fnimi wiárę którą im był dał Máchomet y vftáwił. *BielKron* 239v.

»dać i użyczyć« (1): A iefli któremu miáftu albo ofobie którey przywiléy zginie: tedy inny zá rádá ziemie onéy łáfkáwie damy y vżyczymy [*dabimus et largiemur JanSat* 901] *SarnStat* 1117.

»wziąć a dać« (1): á wziął im ono práwo pirworodzieńftwá ich/ y błogofłáwieńftwá ich/ á dał tobie nędznikowi á pogáninowi *RejPos* 57.

W przen (13) :

dać na kogo (11): MurzHist N3; Tu iuż wiefz/ iż zdárt ieft on frogi Cyrograph/ ktory byli dáli na fię przodkowie náfzy y ná nas nędzne potomftwo fwoie RejPos 109, 8, 15, 102, 102v, 105 (9); Iużem on Cyrograph zdrápał Ktoryś był czártu ná się dał. MWilkHist F3.

Zwroty: »dać cyrograf, zapis [= wyrok]« [w tym: czym (1), przez kogo (1)] (6 : 1) : Daleś iedną przysięgą Chirograph na się Légatowi MurzHist N3; przodkowie ich dáli ná fię cyrography takie/ iż kthoby namniey wftąpił s tak frogiego zakonu tego/ iż iuż wiecznie miał być przekłęty. RejPos 159, 102 [2 r.], 102v, 169v, 230v.

»dać kredens« (1): tak niepodobna ieft/ aby ten ktorego Bog poftał/ y dał mu credens fwoy y pewną pieczęć fwoię/ onych do ktorych ieft poftány záuwić miał SkarJedn 46.

»dać kwit« (1): A kiedy iuż čás przydzie mego záuwołánia/ Dafz mi kwit poćiwego ná wżem záchowánia. RejZwierc 271v.

b. *O herbach, imionach, tytułach; indere, notare* Mącz [co; w tym: co komu (190)] (200) : SeklKat Zv; Ale iż mu ich [tytułów i przezwisk] przed tym Pan Kryftus Syn Boży nigdy niedał KrowObr 18v; Y iednąk mu przezwišká/ dał vrywek fwego RejZwierz 82; gdyż imię twoie ieft páni poćiefzenia/ ktore tobie ftąd dano że wżytcy ktorzy fmutni ku tobie przychodzą/ zálie zwefelim odchodzą HistRzym 103; RejPos 302; CzechRozm 192; Temu Miáftu flawnemu ábo ludu iego/ Prze męftwo y ftáteczność dáli Lwá męznego. PaprPan Gv.

Zwroty: »herb dać« (1): Y Wilkby tak był fláchćic by mu herby dano RejWiz 100v.

»dać imię« = *nomen alicui indere, notare res nominibus novis* Mącz; *nomen imponere* Vulg [szyk zmienny] (154): Tylko gdy dnia ofmé⁸⁰ obrzezán/ ijmie iemu dano Ián. OpecŻyw 12v, 21; PatKaz II 23, 24; HistJóz Cv; MiechGlab 87; SeklKat Zv; HistAl B6v, N2; KrowObr 15; á imię miáftu dano Berfábee [et nomen urbi impositum est Bersabee]/ ktore trwa aż do ninieyffego dnia. Leop Gen 26/33, Gen 41/52, Num 11 arg, 32/38; KochZuz A2; RejZwierz 49, 83; Tedy Adam dał imioná wżyftkim bydłtom/ y ptakom powietrznym/ y wżem zwierzętom polnem BibRadz Gen 2/20, Gen 2 arg, 4/25, 26, 5/3, Iudic 2/5 (9); a mieyfcu temu dał imię Gniezno/ od gniazd Orlich BielKron 318; zamek fámy fwemi rękómá zmurowáły/ y dáły mu imię Dziewin BielKron 319v, 11v [3 r.], 12v, 14, 15, 20 (65); Mącz 92c, 250c, 456d; przez którégoby Pan Bóg dał Chábremu imię/ y władzą Królewfká. OrzQuin X4, B3v; SienLek 46; A wżiawfzy złocho y frebro okrzćił ie/ á dał iemu imię fwoie Grzegorz HistRzym 33v, 28; RejPos 297 [2 r.]; BialKat 266; BudBib I C2, 2.Par 20/26; BudNT przedm c2v; CzechRozm 8v, 23, 54, 55, 55v [2 r.]; Prze co oni vczeni ludzye go wżgárdzili/ Et canis rethoricus tak mu imię dáli. PaprPan B2v, B, F3v, O4v; KarnNap B3v; ModrzBaz 128v; SkarŻyw 13, [223], 285, 352, 478 (8); ná vfćiu Zamek záłożył/ ktoremu dał imię Iurbork záłożywfy imię Rzeki Iuriey/ z fwoim włáfnym imieniem Bork StryjKron 81, 81, 125, 507; Imię nád wżytkie imioná dał [et donavit illi nomen quod est super omne nomen Vulg Philipp 2/9] CzechEp 272 [przekład tego samego tekstu CzechRozm 8v, 23, CzechEp 286, 317, NiemObr 104, 108, LatHar 557, WujNT 405], 286, 317; KochJez B4; NiemObr 104, 108, 120; KochPhaen 13; WerKaz 293; ArtKanc C9v; GórnRozm F2v; Przetóz którzykolwiek iedno tymże ięzykiem mówili/ zá Słowaki ie mieli/ y to iákoby powfzechné imię wżyftkim tego ięzyká narodom dáli. KochCz B; LatHar 528, 530, 557, 677; WujNT Mar 3/16,

17, s. 307, [405]; *SiebRozmyśl* F3; *CiekPotr* 66; *KlonFlis* A3; *PudłDydo* A2; Da pośpolite prawo/niefkończone Imię łwym łtrożom *SzarzRyt* C.

»dać napis« [szyk *zmienny*] (2): A wždy Luter w kłyafzkach/ ktorem dał napis/ o obozey ofobye śwyatofci/ tak piśle *KromRozm I* G3; *CzechEp* 226.

»przezvisko, nazvisko dać« [szyk *zmienny*] (22 : 1): kto takow hárde y pyłzne przezvisko/ PAPA/ dał Biskupowi Rzymłkiemu? *KrowObr* 7, 7, 13v, 18v, 36v, Tt2; Acz potym Ałtrołodzy dziwnie ie przezwáli/ A wedle ich nátury im przezviská dáli. *RejWiz* 148, 154; I dádzą mu przezvisko w ludu Iłráelłkim [et vocabitur nomen illius in Israëll]/ Dom z Zutego á bołsego. *Leop Deut* 25/10, *Num* 32/38; *BibRadz I* 218v; *SienLek* 130v; *GórnDworz* li6v; *PapPan* B, E4; niechayby włzytkie tych kráin Powiáty/ ná siedm ábo na ósm części podzielono/ dawłzi im takie przezviská [nomine appellarentur]/ áby káždá część rok ná woynę wypráwowála *ModrzBaz* 120, 133v; *SkarŻyw* 260; *StryjKron* 91; *GórnRozm F2v* [2 r.]; *KochProp* 12; *WujNT* Aaaaaa4v.

»tytuł dać« [szyk *zmienny*] (18): *KrowObr* 7; Przeto w ten czas dał Papież iemu ten Tytuł y iego potomkom Arcybiskupom Gnieznieńłkim/ iż łie mogá piłác Legatus natus/ to iełł/ vrodzony połł BielKron 415v, 429v, 436v; Quo titulo librum inscripsit, Co zá tytuł álbo imię dał xiegóm/ yáko ye názwał. *Mącz* 456d, 234d, 375b; *SarnUzn* B3v; *GórnDworz* B6; *WierKróc* A2; *SkarŻyw* 544; *StryjKron* A3v; Potrzećie/ Suchedni/ ktorym Polacy tytuł dáli y imię od łufzenia *LatHar* 123, 46v, 75, 378, 677; *SkarKaz* 578b.

Szereg: »przypisać i dać« (1): przeto mu dopierko iáwnie ná tym Koncylium ty przezviska pochlepcy iego przypifáli y dali. *KrowObr* 18v.

c. O urzędach, godnościach, własności ziemskiej; dare *Vulg*, *JanStat*, *Cn*; assignare, constituere *Mącz*; tradere *Vulg* [w tym: co (351), komu (550)] (579) : *ZapWar* 1518 nr 2206; *HistJóz* E2v; *KlerPow* 9; Y dał łie mu potim Allexander poznać y miałtomu dał wyzwolone. *BielŻyw* 161; *LibLeg* 9/50, 10/63v, 65, 65v, 67 (12); *RejKup* b7v; *MurzNT Ioann* 17/8; *KromRozm III* N3; *Diar* 69; *BielKom* D5v; *LubPs* Yv; *KrowObr* 31 [2 r.], 140v; *RejWiz* 36, 56; y dam pothomkom twoim włłzytkie powiáty otho the *Leop Gen* 26/4, *Lev* 25/2, *Num* 11/12, 26/54, 32/7, 9 (41); *UstPraw* A3v, D3; CZłonkowie włłzyłcy łercu/ gdy krolełstwo dáli/ Brzuch dworem/ práwą rękę márłzałkiem obráli. *RejFig* Dd8v; *BibRadz Gen* 13/17, 19 arg, 28/4, 35/12, 47/6 (35); Przeto mu odięto kápláńłtwo á dano Zádokowi *BielKron* 76; Ná tym theż feymie Hanowi s Słáłka Sekretarzowi krolewłłkiemu dano Kánclerłtwo. *BielKron* 401v; widzác to zámiełzanie wyelkie drudzy Kárdynali/ dáli Papiełtwo Adryanowi nieznáiomemu w niebytności iego *BielKron* 198v, 30, 37, 40v [2 r.], 41, 41v (78); *Mącz* 392b, 412d; Powiádáią połpoliće/ iż to iełł Exekucya/ Brác co komu nád práwo dano *OrzQuin* E4v, B2 [2 r.], P2 [2 r.]; *RejAp* 111, 149v; ktoremu był ná then czás krol I. M. dał Stárołtwo *GórnDworz* R8v; *HistRzym* 27v; *RejPos* 72, 173v; *BiałKat* 18v; *HistLan kt*; *RejZwierc* 66, Aaa [3 r.]; *WujJud* 30v; *RejPosWstaw* [41⁴]; *BudBib Ex* 20/12, *Num* 10/29, 18/8, 11, *Deut* 8/10 (25); Dał iey oyczynę łwą/ Podłáłze/ Wołýń/y włłzyłtko wielkie Xięłtwo Litewłłkie. *BiałKaz* L, L4v; *BudNT Ioann* 6/39; TEmu czego Bog zayrzál myłmy przywáłzczáli/ Nacz go był nie powołał my vpornie dáli. *PapPan* Ee3v, Hh2v; *ModrzBaz* 48, 48v, 76v, 126v; *KochPs* 200 [3 r.]; *SkarŻyw* 283, 292, 298, 503 [2 r.], 582 (9); Litwę też Libonowi mogli dáć w dochody. *StryjKron* 56, 165 [2 r.], 190, 225, 497 (8); *CzechEp* 58, 325;

Páníftwo Tróckieć téż dano: Bo zá íwą godnością Godźieneś íełzcie więcéy *KochJez* A4v; *ReszList* 187; Ktora więcey głólow ma/ tey poíełftwo damy. *BielSjem* 12; *ArtKanc* M6v; *PapUp* I4; Temu ato ten Rudolphus Secundus nagradzaiąc patri monium Baniedał. *ActReg* 22; tedy Ostrorogowi niechby dano Grudziądz *ActReg* 80, 8 [2 r.], 10, 74, 79, 80 (15); Abowiem Micháyłowi dla dziełności iego/ Dano wielki Nowogrod y infze do tego Wołóści *KołakCath* A4, A4v [2 r.]; *KołakSzczęśl* C4; Nie moiá rzecz dáć wam/ ále godnym/ ná ktorých to nádano. *WujNT* 84, *Mar* 12/9, *Luc* 20/16, *Ioann* 4/5, 6/39, *Gal* 2/9; *WysKaz* 29; iednému z nich damy Piárfíftwo [*conferemus Notariatum JanStat* 496]/ wedle vpodobánia náłzého. *SarnStat* 912, 74, 79, 90 [2 r.], 95 (10); *PowodPr* 14, 85; *PudłDydo* B3v.

dać czego (1): Za to dobrodzyeyftwo dáli mu Rzymiánie imienia/ to íełt roley *BielKron* 106.

dać czego (po przeczeniu) (23): *LibLeg* 10/70v, 11/27; *UstPraw* A3v, A4; *BibRadz* Ios 14/3, 4, *Ez* 44/28; áni wam iedney ítopy dam z ich zyemie *BielKron* 41v; *OrzQuin* B, Vv; *GórnDworz* Sv; *RejPos* 52; *CzechRozm* 132; Bo możonoby iym Bífkupftwá y Opátftwá niedáć [*si quidem sacerdotio non prius ornentur*]/ áżby drzewiey przyrzekli/ że to dla Rzeczypośpolitey dáruią. *ModrzBaz* 93; ktorému Niedawłzy páníftwá niedał by zayżrzał drugiému. *KochFr* 45; *ActReg* 132, 157; *WujNT Act* 7/5, s. 608; *SarnStat* 556, 884, 891, [1023].

dać do czego (3): Kłáftor na Tyńcu záłożył [...] dawłzy do niego ítho wfi *BielKron* 347, 357, 359v.

dać ku czemu (12): Także Wandali y Alani [...] profili Conftantina wielkiego aby im iakie miełtce dał ku miełzkaniu. *MiechGlab* 37, 73; *LibLeg* 10/70v, 11/27; *RejPs* 109; *Leop Deut* 26/1, ZZ3v; *BibRadz* Ier 7/7; Pátrcie ná zyemię ktorą Pan Bog obiecał dáć wam ku obydleniu *BielKron* 40, 43v, 48, 102.

dać na co (5): *BibRadz* Num 18/21; *BielKron* 164v, 360; Dał kłáftorowi onemu trzy mile pułzczey na wyżywienie zakonników *SkarŻyw* 231, 491.

dać za co (6): Zá to dobrodzyeyftwo dáli mu Rzymiánie imienia/ to íełt roley *BielKron* 106, 251; *BudBib Ez* 29/20; *StryjKron* 26; *SarnStat* 73, 80.

dać na miejsce (1): A íełliby ná to mieyfce dano komu co/ to íe do ítołn Króla I. M. wráćć bédzie. *SarnStat* 1024.

dać po czym [= ile] (2): Naprzod przeto/ niechby káždemu dano po wiofce [*Primum igitur singulis in vicinia darentur pagi singuli*] *ModrzBaz* 93, 45.

Ze zdaniem okolicznikowym miary (1): Boć wam niedam z żiemie ich/ coby ítopá iedney nogi zákryć mogła [*neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium*] *Leop Deut* 2/5.

W charakterystycznych połączeniach: *dać biskupstwo* (11), (*bur*)*grabstwo* (3), *dziekaniją*, *kanclerstwo*, *kapłaństwo*, *kardynałstwo*, *kasztelaniją*, *krolestwo* (12), *księstwo* (10), *opaactwo* (2), *państwo* (5), *papiestwo*, *pisarstwo* (2), *podskarbstwo*, *poselstwo*, *probostwo*, *starostwo* (5), *włodarstwo*, *województwo* (4), *zamek* (4).

Zwroty: »dostojeństwo, dostojność dać« = *dignitatem dare JanStat* [szyk zmienny] (3 : 1): Dámy wam nád Medy y nád Perfi krolewską doftoyność *HistAl* F5v; ZAdnému nápotym na wieczné czáfy Cudzoziemcowi/ iákich Zamków ábo Doftoieńftw nie damy *SarnStat* 74, 73, 80.

»dać w dziedzictwo, dziedzictwo, za dziedzictwo « [w tym: narody (11), ziemię (13)] = *we władzę* [szyk zmienny] (14 : 7 : 3): *KromRozm I F3v*; *Ząday odemnye/ á ya tobye dąm narody w dzyedzictwo twoye* [*et dabo tibi gentes hereditatem tuam Vulg Ps 2/8*] *KromRozm III E2* [przekład tego samego tekstu *LubPs B2, Leop, RejPos 16v, 53v, WujJud 118, SkarJedn 26, KochPs 4*]; *LubPs B2, X6v, dd5; Leop Ps 2/8*; *kthory [zbieg] ielli nieprzyidzye/ tedy pan dzyedzinny może dać iego dzyedzietwo inżemu UstPraw F2; BibRadz Gen 23/4, Ex 6/8, Ios 14/3, Ier 3/18; RejPos 16v, 53v; WujJud 38, 118; BudBib Ios 17/4 [2 r.], 3.Reg 8/36, Ps 135/21*; gdy mu Bog rofkazał/ żeby ziemię/ którą im był w dżiedzictwo dał [*ut terram, quam illis hereditariam dederat*]/ zá wieczne imioná miedzy wżytkie pokolenia rozdzielił *ModrzBaz 48; SkarJedn 26; KochPs 4, 70*; Y nie dał mu w niey dżiedzictwá [*et non dedit illi heriditatem in ea*] y ná łtopę nogi *WujNT Act 7/5*

»dać dzierżawę, w dzierżawę (*a. w dzierżenie*), ku dzierżeniu« = *dare in possessionem Vulg, JanStat* [szyk zmienny] (12 : 10 : 1): Káżdemu łnich iáko teraz policzeni łą/ daż w dzierżawę dział żemie [*singulis ... tradetur possessio*] *Leop Num 26/54, Num 27/3, 5, 32/6, 29, Deut 2/5 (10)*; Nákielfką dzierżawę Krol dał Swátopołkowi iednemu z rzycerzow [!] łwych *BielKron 352v, 48, 72, 301, 351, 356 (9); KuczbKat 140; SkarŻyw 346*; á obiecał mu ią był dać w dzierżawę [*sed repromisit dare illi eam in possessionem*]/ y náśieniu iego po nim *WujNT Act 7/5*; tedy łąd onému/ który odkupuie/ da oney dobrá opráwné w dżierżenie [*extunc iudicium illud dabit illi redimenti, bona illa reformatoria in possessionem JanStat 577*] *SarnStat 634*.

»dać koronę« [szyk zmienny] (8): *KlerPow 9; KrowObr Rr; RejZwierc 46; OrzRozm D2v*; ále Papież niechciał mu dać korony *BielKron 184, 310v, 325v*; y dano mu koronę [*et data est ei corona*]/ y wyłzedł zwyciężáiąc áby zwyciężył. *WujNT Apoc 6/2*.

»dać w lennie, lennym prawem« = *infeudare JanStat* [szyk zmienny] (1 : 1): dał tę część Prufkiéy żemie zá Alfperkiem [...] łiełtrzeńcowi łwému, *in feudum* álbo lenném prawem *SarnStat 1141, 979*.

»dać miejsce, siedzenie« [szyk zmienny] (3 : 1): á ia tobie dam zá to przednieyłze mieyłce w Rzymie miedzy Senaty *BielKron 104*; Nie przyłtoi mnie/ [...] dać wam pirwłze łiedzenia/ przeto iżełłcie powinowáći moi *WujNT 84; SarnStat 36, 1028*.

»za nagrodę dać« (1): ktoremu zá nagrodę dał zárazem Krol Zamek Piełskowá łkałę/ z ktorey łię dziś Száfráńcowie piłżá *StryjKron 457*.

»dać w osiadłość (*a. w osiedzenie*), osiadłość, ku osiadłóści, za osiadłość« = *haereditatem dare PolAnt* (8 : 3 : 1 : 1): iako go krol wdzięcznie przyął/ y iako im dał ofiadłółcz *RejJóz Q; LubPs Yv*; Nie daćie im żadnych ośiadłółci w Izráelu/ bom ia iełł łam ośiadłółciá ich. *BibRadz Ez 44/28, Num 33/53, Deut 2/5, 9; BudBib Gen 48/4, Ios 12/6, 7; CzechRozm 85v; ModrzBaz 48; LatHar 360*.

»dać posesyją, w posesyją« [szyk zmienny] (4 : 2): *Diar 96*; y dał iá w połłełłiá á dzierżawę łynom Iłráełłkim [*tradidit eam in possessionem filiis Israel*] *Leop Ios 11/23*; Przyiechał do Prági/ dali mu połłesyá we włżytko. *BielKron 386, 366v, 390*; Dom ktory liezy miedzy domem Koćielnikowym, a domem Paleczkowym, dał iemu W połłełłiá *ZapKościer 1580/4*.

»dać poruczeństwo« [szyk zmienny] (4): *Leop Luc 4/10*; Dał mu Potym poruczeńłstwo nád tyłięcem łudu *BielKron 65v, 379v; JanNKarGórń G4*.

»dać sąd (wszytek)« [szyk zmienny] (17): *KromRozm II* 1v; Oćiec nieładzi nikogo/ ále wśzytek ład dał Synowi [*Vulg Ioann* 5/22] *KrowObr* 214 [przekład tego samego tekstu *CzechRozm* 11v, 43, 195v, *NiemObr* 107, 108, *WujNT*]; *BibRadz I* 451a marg; *RejAp* 168, 168v, *RejZwierc* 97v; *BudBib Dan* 7/22; *CzechRozm* 11v, 41v, 43 [2 r.], 195v; *NiemObr* 107, 108; Dayże iuż Pánie fwoy ład náłzemu Krolowi/ A błogołław mu/ iákoś łzczęścił Iágiełłowi. *KmitaPsal* A5v; *WujNT Ioann* 5/22, *Apoc* 20/4; *SkarKazSej* 696a.

»dać stolicę, stolec« (10 : 6): *OpecŻyw* 8v; *WróbŻółt* ee4v; Iż da iemu Pan Bog łtolicę Dawidá oycá iego [*et dabit illi Dominus Detis sedem David Vulg Luc* 1/32] *LubPs* T4 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw*, *WróbŻółt*, *KrowObr*, *RejPos* 17, 312v, *BudNT*, *CzechRozm* 156 [2 r.], *CzechEp* 299, 314, *ArtKanc*, *WujNT*]; *KrowObr* 156v; Oni bacząc iego powolność/ wymowę/ náukę/ y rozum/ dáli mu wnet łami ten łtolec Papiełki *BielKron* 176v, 239; *RejPos* 17, 312v; *BudNT Luc* 1/28 [32]; *CzechRozm* 156 [3 r.]; *CzechEp* 299, 314; *ArtKanc* A8v; *WujNT Luc* 1/32.

»urząd, dygnitarstwo dać« = *dignitatem a. officium dare JanStat* [szyk zmienny] (23 : 2): A iako wałzego oycza tam w tey ziemi zwano Albo iefłli mu vrzędý iakie było dano *RejJóz* M3; *RejKup* t3v; *KromRozm III* H [2 r.]; *RejWiz* 85v; Obiecuem/ iż żadnemu Káfztellániey y inłzych vrzędow niedamy/ iedno ludzyom godnym/ záłłżonym á mądrym *UstPraw* A4, A3v; *RejZwierz* 62v; dał Cefarz Maurycemu vrząd ieden łiedmi/ ktory zowiemy Kurfierłtwo ku wybieraniu Cefarzá *BielKron* 232v; Trzebá tedy pirwey przewiedźcie zabáwy y łpráwy tego/ ktoremu Vrząd iáki dác máia [*cui magistratus est deferendus*]. *ModrzBaz* [41], 45, 46; *SkarŻyw* 491; A wśzytko z Bogá ktory nas z łobá poiednał przez Chriłtułá: y dał nam vrząd iednánia [*et dedit nobis ministerium reconciliationis*]. *WujNT 2.Cor* 5/17, s. 212; Dygnitarłtw y Vrzędów/ [...] Król Iego M. nie ma dác nikomu *SarnStat* [1023], 71, 73, 80, 556, 909 (10).

»dać na wieki, na wieczność, wiecznie« = *dare in seculum PolAnt* [szyk zmienny] (4 : 3 : 1): *BibRadz Gen* 13/15, *Ier* 7/7; Lowicz wieś ze wśzytkimi przyległóściami dał ná Arcybłkupłtwo Gnieźnieńkie wiecznie. *BielKron* 360, 11v; *OrzQuin* B; *ActReg* 60, 71; *SarnStat* 891.

»wszytko dać w ręce« [szyk zmienny] (5): Oćiec miłue Syná/ y wśzytko mu dał w rękę iego [*Vulg Ioann* 3/35] *KrowObr* 214 [przekład tego samego tekstu] *LatHar* 378; *SkarKaz* 154a; *WujNT Ioann* 13/3, s. 608.

»dać ziemię, ziemieć« [*w tym: dać ziemię pod posłuszeństwo* (2), *w rękę* (1)] = *dare a. tradere terram Vulg* [szyk zmienny] (75 : 2): káz ym myełłkać na tzyłtem miełcu/ á day ym zyemię Iefen [*Vulg Gen* 47/6] *HistJóz* E2v [przekład tego samego tekstu *Leop*]; *LibLeg* 10/93; *RejPs* 109; *LubPs* X6v [2 r.], dd4 [2 r.], dd5; á tym dam thám the ziemię/ á będą wniew pánować. *Leop Deut* 1/39, 15/7, 18, *Deut* 1/36, 6/3, 19/1 (11); *BibRadz Gen* 12/7, 13/15, 15/18, 17/8, 24/7 (13); Potym wnuczkowi łwemu [...] Kázimierzowi/ dał ziemię Siradzka/ Łeczycka/ Dobrzyńka/ y czterzy zamki *BielKron* 376, 11, 11v, 14v, 18 [2 r.], 34v (12); *RejZwierc* 58v, 97v, 139; A (ták) dał Iehowá Izráelowi wśzytkę ziemię/ ktorą był przyłiągł dác oycem ich *BudBib Ios* 21/43 [41], *Gen* 12/7, 48/4, *Deut* 1/21, *Ios* 5/6, *Iudic* 1/2 (16); *CzechRozm* 74v, 75, 75v, 85v, 109v (8); *SkarŻyw* 283, 347, 485, 504; Iam ciebie wiodł, bymći dał ziemię záłłubioná *ArtKanc* E14v; *GostGosp* 152.

»dać zwierzchność, panowanie, przełożenie« [w tym: *nad kim* (9), *na kogo* (1)] = *dare potestatem* *Vulg* [szyk zmienny] (22 : 1 : 1): Także y to przełożenie á zwierzchność kościoła powołanego dla osoby Pyotrá S. pan dał/ ále dla rządu á sprawowane kościoła fwego *KromRozm III* N3v, M3, N3v; *LubPs* hh2v; *BibRadz Apoc* 2/26; *BielKron* 97, 380; *RejAp* 32, 32v, 105, 144; *RejPos* 52v; *CzechRozm* 11v, 124, 143v; *CzechEp* 74, 270, 310, 347, 422; y dał mu zwierzchność czynić ład *NiemObr* 108; dam mu zwierzchność nad Pogány [*dabo illi potestatem super gentes*] *WujNT Apoc* 2/26 [*idem BibRadz*], s. 845; *SkarKaz* 352b.

Szeregi: »brać a nie dać« (1): Szym tam wzytek o tym iest/ iakoby brąć/ á nikomu nic ná wieki niedać. *OrzQuin* B.

»dać, darować« = *dare, donare* *JanStat* (2): Zaczem one^{mu} będzie wolno iako własność iego dać darować i na swoi pożytek obrócić *ZapKoscier* 1580/13; *SarnStat* 1253.

»dać i naznaczyć« [szyk 4 : 1] (5): Tedy Iozef oycu y bráciey swoiey náznaczył y dał mieszkanie w Ramefes *BibRadz Gen* 47/11; którą to część Nergiiéy [...] Król I. M. nam Miśtrzowi y Zakonowi z obożliwéy łáki fwéy dał y náznaczył [*contulit et assignavit* *JanStat* 868] *SarnStat* 1089, 36, 891, 1028.

»wziąć a (i) dać« (5): Ziechawfzy fie Kurfierftowie wzięli mu Cesarftwo/ á dali Robertowi. *BielKron* 326v, 228, 325, 351, 402.

W przen (3) : co pomoże Geometria [...] gdy fie łam rozmierzyć pocźciwie nie vmie/ álbo y tego gruncíku co mu Pan Bog dał áby go vmiał pobożnie/ pomiernie/ á fpokojnie żywać/ wedle Krześcijánfkiey powinności swoiey. *RejZwierc* 14.

Zwrot: »dać posesyją« (2): Pewnieć w piekle po wzy dádzą pośsefiją. *RejWiz* 124v; ciálu á márnemu fwiátu dálichmy mocną pośsefiją w fwowolne rozmyłły swoie. *RejZwierc* 67.

8. Zbić, ukarać; natrzeć zbrojnie, pokonać, zabić; *irrogare* *BartBydg*; *adfligere, appetere* *Mqcz*; *depalmare* *Calep*; *caedere, pugnare, tangere* *Cn* [w tym: *komu* (76)] (90) : *Irrogare*, *zadavaez*, *dacz* *zlye* *BartBydg* 224b; bychci fie nye rozgniewał/ wyerz mi żebychci dał dobrze tak żeby pámyętał. *GliczKsiąż* G3v.

dać w co (20): *ZapWar* 1549 nr 2616; bá wieręć dam piętą/ Jełłize fie nie ftulisz/ w tę dupę przekłęť. *RejFig* Bb4v; *BielKron* 458; Bo złemu diabeł pewnie w piekle da w rzyć. *RejZwierc* 225; Bo yey bel dał wkrągi pyła tikiem yłch zriabły movila *LibMal* 1545/ 104v. *Cf Zwroty*.

dać czym [w tym: *czym w co* (7)] (21): dał Litwynowy kthori na wozye them lyezall, [...] szykyera wglową obuchem *LibMal* 1547/129v, 1543/77, 1545/104v; *RejFig* Aa2v; Drugi mi także wczynił/ iż mi dał kámieniem w bok *BielKron* 458; dał iednemu rycerzowi tłumoczkiem między oczy áz fie potoczył. *BielKron* 75, 458v, 465. *Cf Zwroty*.

Zwroty: »dać chłostę« [szyk zmienny] (5): szydział o tho w wyżyenyv Kalifkym, alye y pułzczono dawfchi mv thayemnye chłostą *LibMal* 1547/129; *RejKup* ee6; *GliczKsiąż* F8v; *RejPos* 331; ktory pośledzey przyedzie/ [...] dać mu chłostę/ y pámiętne dobre. *GostGosp* 44.

»dać ciągi« (1): Lecż gdy kmiotkowie naydą swoie Gęgi/ Dádzą flifowi niepobożne ciągi. *KlonFlis* F3v.

»dać w gębę, w lice« (5 : 1): *SeklKat* Zv; wylicza też [*Zorobabel*] w świętym piśmie iż widział gdy iedną miłofnicą dął niektórym krolowi w gębę *BielKron* 116, 155v, 465; Da mu gáląs w gębę/ to iuż láie/ przeklina *RejZwierc* 78v; *ArtKanc* K4.

»kijem dać« [szyk zmienny] (9): A kteryby fluchác niechćiał/ Tákobych mu tym kijem dał. *BierEz* Q3, I2; Bałbych sie páná oycá/ by mi kijem nie dał. *RejFig* Dd4; *RejZwierc* 42; *BielKron* 458 [2 r.]; Fustuarium meretur, Zásłużył áby mu kiyem dano. *Mącz* 141c; *KlonŻal* E4; *PaxLiz* Bv.

»dać w łeb (a. po łbu), w czoło, w głowę (a. po głowie)« [szyk zmienny] (4 : 2 : 2): *LibMal* 1547/129v; *RejFig* Aa2v; *RejZwierc* 46v; *BielKron* 457; Nie bylić Káznodzieie ani Doktorowie/ Co w Pruśiéch tęgó dáli Krzyżakom po głowie. *KochZg* B; *RejZwierc* 134; *KochPam* 80; Vyżrzawfzy ią ftrwozoną/ iák mi w łeb kiiem dał. *PaxLiz* Bv.

»pięścią za szyję dać« [szyk zmienny] (3): Ieden gdy mu zádano złodzieyństwo/ powiedział/ że mu to źle zádano: á ten ktery przeciwko niemu mowił/ dał mu pięścią zá fzyię [*colaphum illi incussit*]. *ModrzBaz* 61, 61 [2 r.].

»dać policzek, pogębek« = *dare alapam* *Vulg* [szyk zmienny] (18 : 3): GDy to Malkuś vflyffál/ aby sie Annáffowi fpodobál/ dál wielki policzek Krytułowu *OpecŻyw* 109; *ForCnR* Dv, E; *LibMal* 1554/189; Czemu kyedyć kto policzek da/ drugyego mu nye náftáwifz? *KromRozm I* M2; *RejZwierc* 16v; *BibRadz 3.Reg* 22/24; *BielKron* 84, 93, 201v, 275; *RejAp* 154; Tedy rycerz wnetki dał pogębek żenie fwey *HistRzym* 71, 71; *RejPos* 71v, 82v; *Calep* 306b; *LatHar* 730; Y temu ktoćby dał pogębek/ náftaw y drugiego *WujNT Luc* 6/29 [przekład tego samego tekstu *BielKron* 201v, *WujNT przedm* 21], *przedm* 21, *Ioann* 18/22.

»dać ranę« (3): *ZapWar* 1529 nr 2353, 1549 nr 2616; dał mv myeczem raną przełz twarz y przełz głową *LibMal* 1543/77.

»razy dać« (1): Iac bych rázow fto fobie dał/ Nie będęc wždy od nieh ftekał *BierEz* N3.

»dać rozgą« (1): Streichem. Smágác. Dác rozgą. Caedere virgis ferula. *Calag* 470a.

»sztos, sztych dać« (1 : 1): Affligo, Bić/ Sztós komu dác/ Dręzić. *Mącz* 130b; Appetere pectus alicui, Przeciwko fercu komu fztych dać. *Mącz* 295c.

Szereg: »nie (z)bić ani dać rany« [formuła prawnicza] (2): Iakom ia Slachatnego Vincentego Sokolowskiego nyebil anim mu dał krwavey rany w nos *ZapWar* 1549 nr 2616, 1529 nr 2353.

W przen (16) :

dać czym (3): *RejPos* 264; ále dác przyrodzeniu policzek rozumem *RejZwierc* 151v, [238].

dać w co (2): Chcefzli flawnym być Day niecnocie w rzyć. *RejZwierc* 238v. Cf »dać w łeb«.

Zwroty: »dać kijem« (1): Pewnie fkoroć fmierć dá kijem/ Iż mi wnet zoftániefz ftrijem. *RejZwierc* [238].

»dać w łeb« (1): Rzekł iey [*dziewce*] łákomy tył małz/ otoć zye kofzulę/ Ale chcefzli iey dác w łeb/ dam ia tobie kulę. *RejFig* Aa4.

»dać pamiętne« (2): *GostGosp* 44; A fyn dał pámiętne : Ale zakonnikowi nie do końca chętne. *KlonWor* 71.

»dać policzek« (4): á day policzek onymi flowy Páńfkiemi temu fwemu fprzeciwnikowi fprofnemu [czartowi] *RejPos* 264, 14; *RejZwierc* 66, 151v.

»w rog dać« = *zabić* [szyk zmienny] (3): *RejZwierc* 95, 159v; On wnet gościowi da w rog/ y łkorę zákopa *GórnRozm* G4v.

»dać sznupkę [= *przycinek*]« (4): Bywa też y tho trefnie/ kiedy kogo włzeżkną w thymże/ w czym on pirwey dał łznupkę. *GórnDworz* R5v; Dał tu łznupkę onym bogaczom á onym opátrzcicielom miałt y inych Rzeczypóspolitych/ iż zápomnieli onego miłóšierdzia łwego y onego rołkazania Páńłkiego *RejPos* 68, 116v [2 r.].

a. *Uderzyć; illidere, impingere* *Mącz* [o co] (8) :

Zwrot: »dać sobie w łeb o łcianę« (2): *Illidit caput parieti*, Dał łobie w łep o łcianę. *Mącz* 182d, 275d.

W przen (6) :

Zwroty: »grzbietem o ziemię dać« = *upaść* (1): Iuż ták grzbietem o ziemię nędzna Troiá dáłá *GórnTroas* 43.

»dać [kim a. czym] o ziemię« = *wzgardzić* (4): widząc iż tego/ kogo nád zdrowie łwe miłowálá/ pocźciwie mieć nie mogłá/ vmyłłá dáć włzythkim o ziemię *GórnDworz* Aa5v, Dd3, M7; boš mną zápálczywy z góry dał o ziemię *KochPs* 151.

»dać [kim] o ziemię« = *przechytrzyć* (1): Aleć też y Woyt chociay łie widzi prołta łkowerá da czáłem chytrym poborcą o ziemię. *RejZwierc* 39.

9. *Połączenia frazeologiczne o różnych znaczeniach* (529) :

Fraza: »daj(my) (to)« [w tym: *daj to* (a-, iż-, że)by (4), *że* (3)] = *powiedzmy, przyjmijmy, przypuśćmy* (8): Day to że Linea e. d. pięć kroć będzie wiewłza niż Linea d.c.*GrzepGeom* O; *BiałKaz* I3; *OrzJan* 81; *LatHar* 244; Daymy że teraz trzey człowiekow vmarłó. *WysKaz* 20; *PowodPr* 65; Day to iżby w ktorey przygodzie nie kárác gárdłem/ ábo krew y łzkodę z niey ołzácować łię godziło *SkarKaz* 315b; *GółCast* 16.

Zwroty: »głos dać« [w tym: *komu na co* (2)] = *głosować; prosequi voto* *Mącz* [szyk zmienny] (3): iż nye ná co inego/ yedno vprzeymye ná godność á ná potrzebę kołcyelną bączność máyác/ każdy łwoj głos da *KromRozm III* I8v; zwiodłá á zhołdowálá przednie pány Krześciáńłkie/ iżby dáli głoły łwoie ná krolełstwo Ierozolimłkie iey mężowi Gwidonowi *BielKron* 179v; *Mącz* 386a.

»dać met« = *przewyższyc kogo* [szyk zmienny] (3): á słufznie nam w tey mierze met dáli *GrzegRóżn* N4; Zdołáby łnadź nie tylko iuż mi wierz łámemu/ Dałby met iego pocztu co w on czás miał temu *PaprPan* N4v, X3v.

»miejsce, plac dać« [w tym: *czemu* (60), *komu* (14); *dać miejsce* (*prawdziwej a. fałszywej*) *powieści* (9), *prawdzie* (6), *prošbie* (4), *rozumowi* (4), *słowu* (*mowie*) (6); *dać miejsce* [*czemu*] *u siebie* (*w*)*sobie* (11)] = *uwzględnić co, umożliwić co komu; uwierzyć; cedere* *Mącz*, *Cn*; *dare locum* *Vulg* [szyk zmienny] (71 : 4): *OpecŻyw* 59; *FałZioł* + 2v; *RejJóz* Fv; Abycz čziało włkromiało Skrułfe włobie miełcze dało *RejKup* q6v, Sv; *MurzHist* C3v, D2; *Diar* 30, 84; Izali mądrość nie woła/ [...] Do włzech ludzi ná łwiece/ áby łie vználi/ A iey prawdziwym łłowom/ włzędzye mieyłce dali *BielKom* B4, C3, C3v, F; Vbogiego ołłukano á podełzto ielłcze go łukáią: rzekł co mądrze/ á niedano themu miełcá. *Leop Eccli* 13/27; *OrzList* d, f3v; *UstPraw* H2; *BibRadz Eccli* 16/14[15]; Tyberyus dał mieyłce v łiebie powiełci Piłatowey s chucią *BielKron* 140v; Napirwey rzekł ku themu mędrcomi/ łłuchay *Filozophie* mądrołci

proftego/ á mieýfće prawdze day/ tym mędrzy będyeřz. *BielKron* 155v, 35v, 55v [2 r.], 69, 73, 124 (11); *GrzegRóżn* K3; Cedere precibus alicuius, Dác mieýfće modleniu czyiemu/ dác fie vžiť. *Mqcz* 320b; *RejAp* 12; *GórnDworz* R3v; *RejPos* 131v; *BialKat* 301; *HistLan* D2; Bo ieřli wierzymy że Pan Chriřtus vmárł/ tedy łacno teř temu mieýfće damy/ iř ieřł pogrzebion. *KuczbKat* 40; *BielSpr* b2, 4; *WujJud* 259; *WujJudConf* 4v; *BudNT przedm* a3v, *Rom* 12/19, *Eph* 4/27; A toř wedle/ włařności ieřyká řydowřkiego/ ktorego włařnością mowy/ ćifř przeciwnicy tego wzywania Chriřtuřowego/ w inřszych rzeczách częřto zákłádáią: á tu czemu ieř wřdy plácu dác niechcá? *CzechRozm* 200, 202v [2 r.], 233v; *KarnNap* B3v; A wřzákoř/ iř řadnego mieýfcá v řiebie dác niechcećie [*nihil apud nos loci vultis esse*] nowem á niesřłychánem rádam/ wtemby niebez przyczyny kto miáry nieiákiey w was potrzebował. *ModrzBaz* 137; Y byłoby to řczere á práwie ořtátne řłupřtwo/ tákiemu pořłowi mieýfće y wiáre dác/ ktory řadnego práwá ná powołanie řwoie ták wielkie vřázác nie moře *SkarJedn* 49, 53, 220, 253, 262, 295 (9); *Oczko* 30v; *KochPs* 6, 81; *Skarřyw* 263, 299; A ludřie řpiácy co? řá ći ktorzy prze řnuřność řwoieř/ plác dáli heretykom/ ábo řłym myřłam [!]. *CzechEp* 39; *ReszPrz* 105; *GórnTroas* 60; potrzebác tego koniecznie/ ábyř nie dař mieřcá/ w duřzy y řumnieniu twym/ řadney niepráwořci *LatHar* +2; *WujNT* 555, *Rom* 12/19; *KmitaSpit* Av; *PowodPr* 46; P. Bogá wzyway. radř řię rozumu/ á oney zapálczywořci mieýfcá nie day. *SkarKaz* 314a; Y iam řię był ták bárzo zá nimi záciágnął, Zem ich plotkom nıkczemnym mieýfće dař v řiebie. *CiekPotr* 15; *CzahTr* E4; Prze řwiátořci tych bogow/ ktoreř wyniořł s Troiey/ Day mieýfće dřiř v řiebie krwáwey prošbie moiey. *PudřDydo* B4v.

»ledwa by co naprzod dác« = *niewiele co ustąpić* (1): gdyby řie Polřká řtátecznie trzymáła [*starych praw*] náławnieyřzym Kroleřtwam y Páńřtwam Chreřćiáńřkim (mořem to rzec řmieie) ledwaby co naprzod dáła. *WujJud* A3v.

»nie dác naprzod, wprzod [komu, czemu]« [*w tym: w czym* (11), *czym* (6), *do czego* (1); *nie dác naprzod nic* (15), *řadnemu* (6), *nikomu* (5)] = *nie ustąpić, nie dác się wyprzedzić* [*řzyk zmienny*] (33 : 2): *GlabGad* M3v; Choc niemáią płátow z łánow Vprzeymie řie ná to řádzá Nikomu naprzod niedádzá *RejRozpr* I3v; [*Uliszes*] godnořciá/ chytrořciá/ męřtwem/ řádnemu z nich naprzod nie dař *BielKron* 56; Dámářzek miáło w Dámářcenie powiećie/ ieřłh známienite/ ktore mieýřcem naprzod innemu ná řwiećie nie da. *BielKron* 264v, 219, 289v; Tibi hac re antecello, Nie dam ći w tey rzeczy naprzód. *Mqcz* 46c; Nemini concedo qui maiorem ex pernicie Reipub. molestiam acceperit, Nie dam tego yednemu naprzod křóryby więřřzá řáłořć podyął dla vpátku řtanu pořpolitego. *Mqcz* 340b, 43b, 49c; biaległowy we wřzythkich cznotach/ nie naprzod męřczyřznam nie dádzá. *GórnDworz* V2v, E3, K2, N4v, X3, X7, Y; *RejPos* 13v; Owa wy dawnořci nie dác naprzod nie chcećie. *WujJud* 137, A4v, 34v, 116v; Iuř ia zá te przyrzekę řeby ie řkukłáli/ A nigdyby im w męřtwie nie naprzod nie dáli *PaprPan* Dv, N3, R3v [2 r.]; *KochPs* 97, 162; Ten dobrá řławá nieda naprzod nikomu *KochPieř* 17; *ZawJeřt* 8; *ActReg* 163; *KochFrag* 2; *LatHar* 512; *WujNT przedm* 17; Lamathus im hetmánił do cudzego domu: Do drzwi Chryřerotowych/ nie dař wprzod nikomu. *KlonWor* 42.

»nie dác nic« [*w tym: w czym* (1)] = *nie ustąpić* [*řzyk zmienny*] (2): *RejFig* Cc3v; [*Skorutowie*] Milciádeřowi teř w męřtwie nie nie dádzá *PaprPan* N4.

»na pamięć dać« = *zaufać pamięci* (1): Yeſli zeż tho gdzie napifał Iam thego wam niepowiedział Sam bych to na twą pamięć dał *RejKup* o8.

»dać na piśmie« = *napisać* (1): O czym gdym ia kazania niektore tu w Wilnie z powinności y posłuszeństwa S. czynił/ á wiele zakonu Greckiego ludzi temu fię przyſłuchało: zdało fię niektórym ábych to był dał ná piśmie. *SkarJedn* A4.

»dać pokoy« [*w tym: komu* (120), *czemu* (81), *w czym* (3), *z czym* (1), *około czego* (1)] = *zostawić w spokoju, zaniechać*; (o)*mittere* *Mącz*, *Cn*; *facere missum, nolle, relinquere* *Mącz*; *supersedere* *Cn* [*szyk zmienny*] (242): A krolowy yanowy day pokoy tho yesth poddany naſz. *LibLeg* 7/99, 7/100v; Wnet odtąpił on co pytał/ Bo fie bárzo był záľromał: A potym mu pokoy dáli *BierEz* B2; Oná rzeczé ku orłowi/ Day mi pokoy ľáſiádowi: A niechćiey być ták gwałtowny *BierEz* H2v; Zli gdy fie wáďzą/ dobrym pokoy dáďzą. *BierEz* S2, C3v, D3v, G2v, O3v, P2v (10); *FalZioł* IV 31c, V 26v; *BielŻyw* 20; *GlabGad* H8v; *MiechGlab* 17, 57; *LibMal* 1545/102v, 1554/193 [2 r.]; A ták fie pánie iednaymy Ráďľſey ľobie pokoy daymy *RejRozpr* D2, K; *RejJóz* D, D4v, E3, N6, O2, O3; Dam mu teras pokuy malo Bo wydze iż mu nadmdlalo. *RejKup* f7, c4v, g4, n2v, n4v, O (18); *KromRozm I* A4, G3, H4; *MurzHist* M4v, T2v; *MurzNT Matth* 15/14, *Ioann* 12/7; kto to może przyyąć/ przym [...] á kto nyemoże/ day ľobye pokoy. *KromRozm II* x4v, y3; *DiarDop* 99 [2 r.]; *LubPs* bb4; *GroicPorz* 11; *GroicPorzRej* C4; *RejWiz* 56v, 71v, 91; Ale Iezus rzekł knim: Dayćie iey pokoy: czemu fie iey vprzykrzaćie? *Leop Mar* 14/6, 3.*Reg* 22/6, 15, 1.*Esdr* 6/6, *Zach* 11/12; *OrzList* f2, iv; *RejFig* Bb5, Cc, Cc7, Dd6, Dd7v; *RejZwierz* 16, 21v, 26v, 41v, 46v, 84; *BibRadz* 3.*Esdr* 6/27; Y rádźeć dayćie temu Papieźowi pokoy/ ná wyľokiey ľkále on ſiedźi *OrzRozm* F4, B2, F2v, F4, Gv, G2 (12); Ale iż to práwo dzyerźeli wľzyľcy ielźeże od Nummy krolá/ iż wolno oycu s ľyny czynić co chce/ przeto mu káďdy w tym dał pokoy. *BielKron* 105; Cefarz padł zdumiał fie/ á gdy wľtał/ zápáwiedział [!] Rzymiánom áby tey rzeczy dali pokoy co vmyľlili. *BielKron* 135, 3v, 27v, 57v, 83, 301 (20); Nunc omitte quaeso hunc, caeterum posthac si quicquam, nihil precor, Nu dayźe mu teras pokóy/ ale ielľi záś ná potym co vczini/ nie chcę fie wćećy przicziniáć. *Mącz* 30d; Noli irritare crabrones, Day pokóy złemu. Nie gáby złego. *Mącz* 67a, 113c, 225b [2 r.], 226c, 229c, 341c (14); Ale daymy práwóm pokóy/ chcę od ćiebie ľłuchać/ co wďdy dobrého z tego Seymu nam powiádaľsz. *OrzQuin* B4v, R4, Aa2v; *Prot* A4v; Ale daymy pokoy Dialektice/ wroćmy fie do piľmá. *SarnUzn* E7v; *LeovPrzepSamb* b4; *RejAp* 35, 147v, 169; A przeto nieehay nam teź bęďdzie wolno/ záźyć obycźáiow náľzego wieku/ á ľtarzy niechay nam dáďzą pokoy *GórnDworz* Iv, K2v, K3, N2v, P2, Q7v (11); *HistRzym* 26; *RejPos* 68v, 153, 239v, 240, 270v; *BiaľKat* d4v; *BielSat* L3v; *RejZwierz* 67v, 231v, 247; *WuiJud* 197v; Ale iż fię w obiawianiu cudzych vľterkow [...] niekocham/ przeto rad na ten czas dam innem omyľkam pokoy *BudBib I* C3, *Iudic* 16/2, *Prov* 20/3; *HistHel* D3 [2 r.]; *Strum* C2, Iv, M, Q4v; *BudNT przedm* b7v, k. Ii3v, Ii6; *CzechRozm* 48v; Aleć lepiej rozumie zwáľzćzá koľo woyny/ A okoľo porzáďku daycie pokoy wľzyľcy *PaprPan* Sv, Ff3v, Ff4v, Gg4; *ModrzBaz* 2v, 15, 18, 40, 40v (8); *SkarJedn* 286; *KochOdpr* D3; *Oczko* 29, 31, 38; Pátrźcie ľami ľiebie/ a mym ľpráwóm dayćie pokoy *SkarŻyw* 107, 135, 161, 462, 503, 572, 600; Co inľzego powiádayćie A tym żártom pokoy dayćie. *MWilkhist* D2, E2v, F; *StryjKron* 51, 370; *NiemObr* 76, 146; *KochFr* 6, 32, 33, 134; *WerGość* 251; *BielSjem* 26; *PudľFr* 17; *BielRozm* 34; *GórnRozm* E, G3, H3v; *KochWr* 38; *PaprUp* E2; *ActReg* 161; *GostGosp*

102; *KochFrag* 22; *OrzJan* 57; *WyprPl* A4v; *LatHar* 698, 727; *RybGęśli* B3v; *WujNT Mar* 14/6, s. 487; Słyszac iż drugi bluźni/ rzecz temi słowy: Proszę bracie/ day pokoy/ zaniechay téy mowy. *SiebRozmyśl* H4v; *WitosłLut* A4; *SkarKaz* 515a; Day mi pokoy/ iuż mię dość mowá twa wřąga. *GosłCast* 29 [2 r.]; *SkarKazSej* 666b; Zebyś dał pokoy w prawo rzece owey/ A żebyś w lewo trzymał fię Krolowey. *KlonFlis* G4v, C3, D3, D4v, F4v; *KlonWor* 25, 59.

»dać [komu] na rozmyślną radę« = *pozostawić do namysłu* (1): á tak im dał iefzcze ná rozmyślną radę/ po drugie przyfzli mówiac/ lepiej bogá słuchać niż ludzi *BielKron* 205v.

»dać radę« [w tym: *komu* (2), *czemu* (1)] = *przemóc kogo, poradzić czemu* [szyk zmienny] (3): DO wřzytkiego ten Rožen prawie fie nam zeydzye/ Bo da radę wřzytkiemu co iedno nań przydzye *PaprPan* I3v, R; lekki nieprzyaciel/ á ktemu domowy/ tak nas trapi/ że mu rady dać nie tak nie możemy/ iáko nie vmiemy *PowodPr* 73.

»rady sobie dać nie moc« = *nie umieć sobie poradzić* (8): *SeklKat* L4; A iako idz na te drogę Rady łobie dać niemoge. *RejKup* f5v, g3; *GliczKsiąż* H5; *KrowObr* 193; wřpomoż á weźmi w opiekę swoię siórtkę nędzną/ ktora łobie rady dać áni fie łámá wřpomoc nie może. *RejPos* 211, 255v; *PowodPr* 67.

»dać na rozsądek, rozeznanie, w rozsądzenie« [w tym: *komu* (4), *co* (4)] = *przedstawić do rozsądzienia* [szyk zmienny] (3 : 2 : 1): *SeklKat* 4; *ZapWar* 1553 nr 2685; *BielKron* 197; Tedy przyfzli ku onemu Rycerzowi dáli iemu wyzwolenie Krolá w ie go [!]/ rozłádenie. *HistRzym* 101; Gdy tę rzecz dano ná rozłádek [*res ad arbitros delata*]/ tak ie pogodzano/ áby ieden drugiego przeprosił *ModrzBaz* 61; *ZapKościer* 1587/70v.

»dać [komu] na rozmyśl« = *pozostawić do namysłu; ađ deliberandum postulare Cn* (1): wřzákże my áby nas káždy rozumiał nieskwápiąc fie ná żadną rzecz/ dáliłmy im ná rozmyśl do 15. dni/ iefli tę wiárę chcá przyiác *BielKron* 208v.

»dać na rozum« = *wymienić z pamięci* (1): Toć ia więcej dać ná rozum nie vmiem/ áni inych regulek wiem/ okrom tych ktorem iuż wyliczył. *GórnDworz* K5.

»na świat dać« = *ukazać światu, wydać (o książkach)* (2): Bowiem iedno dwie drodze wřzędy wřpominano/ We wřzytkich pewnych piřmiech/ co ie ná fwiát dano. *RejWiz* 164; nálazłbyś tam [w *Kronice*] zmázy wielkie narodu Polřkiego/ á zwłáľzczá domow niektorych zacnych Polřkich: czemu ludzie folguiác Długořzowi/ ná swiát do tychmiałt niedáli. *OrzRozm* K4v.

»tył dać« – *uciec* [szyk zmienny] (3): *GrabowSet* Q4v; *RybGęśli* C2v; A drudzy czternaście ich káždy dławil řwego/ Tego kiycem/ tego záś kulą podle niego. Aże tył musieli dać *KmitaSpit* B4.

»dać [komu] ucho« = *wysłuchać* (4): Wyřłuchałś mię w zle czáfy moię/ Proszę/ y džiś mi day vcho swoie. *KochPs* 21, 105, 175; Lecz Bóg/ który wieřczęgo córce méy dał ducha/ Nie dał zásię/ Káľfáńdrze/ wierzącęgo vchá. *GórnTroas* 10.

»dać na uznawanie [komu]« = *przedstawić do rozstrzygnięcia* (1): profili Cefarzá [...] áby dał pokoy Saľkiemu kłiążęciu/ á dał to ná vznawanie innym/ bo oni máiac řtym domem záchowanie zdawná przyiacielřkie/ zwłáľzczá iedney wiáry/ będąc/ niemogá być przeciřwko im/ y ieszczeby winni mu pomagác. *BielKron* 229.

praw. »wet dać« = *odwzajemnić się* (1): WET IAKO DA IEDEN drugiemu zdáiac. *SarnStat* 1282.

»[komu] wiarę dać« = *przysiąc, przyrzec (o zaślubinach) (1)*: A komus była piórwłą wiarę dala/ Temu ią choway/ aż duch zbędzie ciála *PudlFr* 48.

»wiarę dać« [w tym: komu, czemu (72), w czym (19); dać wiarę zupełną (istą) (5), na (we) wszem (a. wszystkim, wszystkiemu) (6), nie (chcieć a. moc) dać wiary (36)] = *uwierzyć, zaufać; fidei habere* *Modrz*; *credere* *Vulg* [szyk zmienny] (94): Wczem ze bymy Valza Ce. miłoścz chczywśze szłyfzenye y vyarą zvpelnyeyfzą dacz raczil, lysth swoy kv Valzey C. M. przesz myą poslacz raczil *LibLeg* 7/31, 11/96, 173, 187; *RejKup* Iv; *ZapWar* 1550 nr 2666; *KromRozm* II g2, t3v; *GliczKsiąż* N2; A iefliby mu ftroną wiary wtym niedala/ by miał być Gościem/ tedy tego będzie powinien przyfęgą dowieść *GroicPorz* m2, q3v [2 r.], f2, x2v, bb2v, ee2; *RejWiz* 178; *OrzList* d2; *RejZwierz* 25v; *BibRadz* I *2v, 1.*Mach* 1/31; otworzyli lifthy/ náležli Mándat gdzie pifano aby mu wiarę wewfzythkiem dano *BielKron* 235v, 202, 203v, 211, 215; Prośzę was/ abyście temu y łami wiarę dali co mówię/ y drugim też także o mnie powiadali *OrzQuin* H; *LeovPrzep* a4, bv; *Górndworz* M6v, Cc6v; *RejPos* 70v; *RejPosWiecz*² 95v; *BielSat* M4; Co ftyfząc fyn zarázem dał wiarę wfzytkiemu/ Y iął fłużyć s pilnością ná wfzem oycu fwemu. *HistLan* C; *RejZwierc* 124v; *BudBib* 1.*Mach* 1/31, 12/46; *Strum* R3; niechcelz/ ani temu wiary dać/ żeby on ániół nie miał być fynem Bożym/ ktorego Bog ná świat połał *CzechRozm* 57, 51, 110, 166v, 180, 187v (9); *PaprpPan* Fv, L3v, N2, O3, R3v (9); Takim pytaniem dochodzi fumnienia y obyczaiow onego świádká/ godzienli tego aby iego świádectwu wiarę dano [fides habenda sit]/ czyli nie *ModrzBaz* 86; *SkarJedn* 43, 49, 328; *SkarŻyw* 28, 285, 364, 436, 456; *CzechEp* 106, 115, 127 [2 r.], 174 [2 r.], 302, 338; *NiemObr* 60, 65; *ReszPrz* 65; Zgoła wiary na świecie nie mogę dać temu/ By ktory žal rowny był ku žalowi memu. *WisznTr* 13; *BielSjem* 34; *KochSob* 62; *ZawJeft* 9, 11; *ActReg* 142; *Phil* D; KTo mi wiary dać niechce/ day ią oku fwemu *KochFrag* 25; *LatHar* 721; *WujNT* I 175 marg, 1.*Tim* 3/16; *SkarKaz* 552b; *CiekPotr* 8; *CzahTr* B4v; Chcelzli tedy z choroby/ páni moiá wynić/ Trzebá wiarę zdrowym dać/ trzebá zaráz czynić. *GoslCast* 36, 65.

»na wieczność dać« = *uwiecznić (1)*: tym písmem á wybiyánim imię twoie/ á twoy nád vbogim cnotliwy vczynek chcę ná wieczność dać. *March*¹ *Wiet* Av.

»dać na (wolną a. dobrą) wolą« [w tym: co (20), komu (19)] = *pozostawić do wyboru, do dyspozycji; tradere voluntati* *Vulg*; *dare libertatem, largiri libertatem* *Cn* [szyk zmienny] (24): tosmi na ych dobrą wolia dacz kazaly y ydz do panstwa wałchego y wnałchim będąły chczyecz ołtacz *LibLeg* 10/67v; *BierEz* F4; *RejKup* cc7; *KrowObr* 230v [2 r.]; *Leop Luc* 23/25; *BibRadz* II 120c marg; [Wandzie] byli dali ná wolą/ kogoby poięła zá małżonká/ tego wfzytcy zá páná chcą mieć *BielKron* 340v, 99v, 100, 186, 230v, 253 (11); *RejAp* [Ff5]; Dał im ná wolą wolną/ ábo Bogu prawemu ábo fałfzywemu służyć. *SkarŻyw* 504, 574; *KolakSzczęśl* B3; Te [ustawy sądowe] dał nam Chryftus ná wolą/ aby ich Chrześcijanie vżywáli wedle fwey potrzeby. *SkarKaz* 311a, 422b.

»dać [komu] wybor, na wybor« = *pozostawić do wyboru; dare optionem* *Mącz* (2 : 1): Ut datns est illi delectus, provinciarum, Dano mu wybór w ftároftwách. *Mącz* 187d, 267a; Y dał to Apóftoł S. ná wybor niewieście/ ktoraby zá fłufzną przyczyną opuściła mężá/ iżeby álbo zá mąż nie chodziła/ álbo fię z mężem fwoim ziednáła. *WerKaz* 284.

»dać za wygrane« [w tym: komu (2)] = *ustąpić, zrezygnować; dare palmam* *Mącz*, *Calag* (5): *BielKron* 341v; *Mącz* 274a; Prze páná Bogá day im w. m. zá wygrane/ bo widzę iż máło fprawifz fwą

odpowiedzią. *Górndworz* Bb6; Ktorzy ktore przemogą iuż dąć zá wygráne/ Y tymże fie máią dąć wŕzyŕcy za poddáne. *Paprpán* Hh4v; Preifz geben. Dąć záwygráne. Dare palmam. *Calag* 380a.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : ále literá druga, która idzie przed nią [...] ciągnie ią zá łobą, iáko tu, day, niechay, móy, twóy *JanNKar* G; *JanNKarGórnd* H2; *JanNKarKoch* E4v [2 r.].

*** *Dubium* (1) : Gdy był kto wzięt na vrząd iaki zawołany/ Z vboŕtwá nie z zacnoŕci/ od Panow wzgárdzony. Krol żyw był/ co dał A Pan Bog przeyrzał. *MycPrz* I Bv.

Synonimy: **I.1.** darować, ofiarować; **b.** zapłacić; **c.** sprzedać, zamienić; **d.** oddać, zwroczyć; **e.** pożyczyć, zastawić; **f.** dostarczyć; **2.** podać; **3.** dołożyć, położyć, postawić, włożyć; **4.** poruczyć, zlecić; **6.** urodzić; **II.1.** sprawić, uczynić, udzielić, zdarzyć; **2.** dopuścić, pozwolić; **3.** kazać, polecić; **4.a.** mianować, naznaczyć, postanowić, przełożyć; **5.** przypisać, przyznać; **7.a.** ustanowić; **c.** naznaczyć.

Formacje pochodne: dodać, nadać, naddać, oddać, podać, poddać, poprzedać, powzdać, przedać, przydać, przydać się, rozdać, rozprzedać, sprzedać, udać, uprzedać, wdać, wydać, wyprzedać, wzdać, zadać, zapodać, zaprzedać, zdać; dawać, dodawać, nadawać, naddawać, oddawać, podawać, poddawać, pooddawać, poprzedawać, porozdawać, powzdawać, powzdawać się, pozadawać, przedawać, przydawać, przydawać się, rozdawać, rozprzedawać, udawać, wdawać, wydawać, wzdawać, zadawać, zaprzedawać, zdawać.

Cf **DADZĄCY, DAJ, DAJĄCY, DAJŻE, DALIBOG, DAN, DANIE**

HJ